ر

ر «رَاءٌ»: ئەرەب ئېلىپبەسىنىڭ 10 ـ ھەرپى بولۇپ، ئەبجەد ھېسابىدا «200»نى بىلدۈرىدۇ.

اَلرَّاءُ: دېڭىز سۈيىنىڭ كۆپۈكى؛ ئەرەب يىلـمىـى.

رَاءَى يُرَاءِيْ مُرَاءَاةً وَرِئَاءً وَرِيَاءً: يالغان قىيا- پەتكە كىرىۋالدى.

«يُرَاؤُونَ النَّاسَ وَلاَ يَذْكُرُونَ اللهَ إِلاَّ قَلِيلاً»

«قۇرئان»: (نامازنى) كىشىلەرگە كۆرسىتىش ئۈچۈن ئوقۇيدۇ. ئاللاھنى پەقەت ئازغىنا ياد ئېتىدۇ.

رَابَ يَرُوبُ رَوْبًا وَرُؤُوبًا: تېڭىرقاپ قالدى، بوشىشىپ كەتتى، يالغانچىلىق قىلدى.

رَابَ يَرُوبُ رَوْبًا اللَّبَنُ: قېتىق ئۇيىدى، قاتتى.

رَابَهُ أَمْرٌ: ئۇنى گۇمانغا سېلىپ قويدى.

رَابَ يَرِيْبُ رَيْبًا الْأَمْرُ: گۇمانلاندۇردى، گۇمان قوزغىدى، شەكلەندۈردى.

«دَعْ مَايَرِيبُكَ إِلَى مَالاَيَرِيبُكَ» «حديث»: شەك بار ئىشنى تاشلاپ، شەك يوق ئىشنى قىل.

رَابٌ: ئوموۇمىي مىقدار، ئوموۇمىي سان، مىقدار سان، ھەممىسى.

رَابٌّ ج رِبَبَةٌ: ئۆگەي دادا.

«اَلرَّابُّ كَافِلٌ» «حديث»: ئۆگەي ئاتا ياكى ئۆگەي ئانا، ئۆگەي بالىسىنى بېقىشقا كېپىلـدۇر.

رَابَّةٌ ج رَوَابُّ: ئۆگەي ئانا.

رَابَحَهُ يُرَابِحُ مُرَابَحَةً عَلَى: ئۇنىڭغا پايدا بەردى.

رَابَحَ فِي بِضَاعَتِهِ: ئۇنىڭغا پايدا بەردى.

رَابِحٌ: پايدا ئالغۇچى، پايدا ئالغىلى بولىدىغان، پايدىلىق، پايدا بېرىدىغان.

صَفْقَةٌ رَابِحَةٌ: پايدىلىق سودا.

اَلْأَرْقَامُ الرَّابِحَةُ: لاتارىيە بېلىتى.

مَالٌ رَابِحٌ: پايدا قىلىدىغان مال، پايدىسى بار مال.

اَلرَّابِضُ ج رُبُوضٌ: ھايۋانلارنىڭ يەرگە چاپلىشىپ يېتىشى؛ يولۋاس؛ كېسەل، ئاغرىق.

«كَلْبٌ جَوَّالٌ خَيْرٌ مِنْ أَسَدٍ رَابِضٍ»: ئۇۋىسىدىن چىقماي ياتىدىغان يولۋاستىن لالما ئىت ياخشى.

رَابَطَ يُرَابِطُ مُرَابَطَةً الْجَيْشُ: قوشۇن بارگاھ قۇردى، جايلاشتى.

«يَاأَيُّهَا الَّذِيْنَ آمَنُوا اصْبِرُوْاوَصَابِرُوْاوَرَابِطُوْا»

«قۇرئان»: ئى مۆمىنلەر! تائەت ـ ئىبادەتنىڭ مۇشەققەتلىرىگە ۋە سىلەرگە يەتكەن ئېغىرچىلىقلارغا سەۋر قىلىڭلار، دۈشمەنلەرگە زىيادە چىدامىلىق بولۇڭلار (چېگرالىرىڭلارنى ساقلاپ) جىھادقا تەييار تۇرۇڭلار.

رَابَطَ الرَّجُلُ فِي الْمَكَانِ: يەرلەشتى، تۇرۇپ قالدى.

رَابِطٌ ج رَوَابِطُ: باغلىغۇچى، تۇتاشتۇرغۇچى؛ زاھىد.

رَابِطُ الْجَأْشِ: چىدامىلىق، سالماق، سەۋرچان، ئېغىر ـ بېسىق.

رَابِطَةٌ ج رَوَابِطُ: مۇناسىۋەت، ئالاقە؛ بىر باغلام، بىر تۇتام؛ ئىتتىپاق، جەمئىيەت، بىرلەشمە.

«بَيْنِي وَبَيْنَ أَخِيكَ رَابِطَةٌ قَوِيَّةٌ»: مېنىڭ سېنىڭ قېرىندىشىڭ بىلەن بولغان ئالاقەم كۈچلۈك.

رَابِطَةُالدُّوَلِالْعَرَبِيَّةِ: ئەرەب دۆلەتلىرى ئىتتىپاقى.

رَابِطَةُ الْعَالَمِ الْإِسْلاَمِيِّ: ئىسلام دۇنياسى ئىتتىپاقى.

«تَضُمُّهُمْ رَابِطَةٌ وَاحِدَةٌ»: ئۇلارنى پەقەت بىرلا نەرسە باغلاپ تۇرىدۇ.

رَابِطَةُ الْعُلَمَاءِ الْعَالَمِيَّةِ: خەلقئارا پەن خادىملىرى ئويۇشمىسى.

رَابِطَةُ الْأُدَبَاءِ: ئەدەبىياتچىلار بىرلەشمىسى.

رَابِطَةُ الْخِرِّيجِينَ: مەكتەپ پۈتتۈرگەن ستۇدېنتلار ئىتتىپاقى.

رَابِطَةُ النِّقَابَاتِ الدُّوَلِيَّةِ: خەلقئارا ئىشچىلار بىرلەشمىسى.

رَوَابِطُ لَاتَنْفَصِمُ عُرَاهَا: مۇستەھكەم ئالاقە.

رَابَعَ يُرَابِعُ مُرَابَعَةً: ھوسۇلنىڭ تۆتتىن بىرىنى ئالدى.

رَابَعَ الْمَالِكُ الْعَامِلَ: باھاردا خوجايىن ئىشچىنى ياللىدى.

رَابِعٌ: تۆتىنچى.

رَابِعُ الْمُسْتَحِيلَاتِ: مۇمكىن بولمايدىغان ئىش.

رَابِعًا: تۆتىنچى.

اَلرَّابِعَ عَشَرَ: ئون تۆتىنچى.

«نَجَحَ وَ كَانَ تَرْتِيبُهُ الرَّابِعَ» : ئۇ تۆتىنچى بولۇپ نەتىجە قازاندى.

رَابِعَةُ النَّهَارِ: كۈپكۈندۈز، چىڭقى چۈش.

فِي رَابِعَةِ النَّهَارِ: كۈپكۈندۈزدە، چىڭقى چۈش ۋاقتىدا.

«اِقْتَحَمَ اللِّصُّ الْمَنْزِلَ فِي رَابِعَةِ النَّهَارِ» : ئوغرى ئۆيگە چىڭقى چۈشتە بېسىپ كىردى.

رَابَى يُرَابِي مُرَابَاةً: جازانە قىلدى.

رَابِيَةٌ ج رَوَابٍ: تۆپىلىك، ئېگىزلىك.

أَخْذَةً رَابِيَةً: قاتتىق جازالاش.

«فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً»

«قۇرئان» : ئۇلار پەرۋەردىگارىنىڭ پەيغەمبىرىگە ئاسىيلىق قىلدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى ئاللاھ قاتتىق جازالىدى.

رَاتِبٌ ج رَوَاتِبُ: ئىش ھەققى، مائاش، دائىم، ھەمىشە، مۇقىم، ئۆزگەرمەس

رِزْقٌ رَاتِبٌ: مۇقىم تەمىنات.

«تَبَرَّعَ كُلُّ مُوَظَّفٍ بِرَاتِبِ شَهْرٍ» : ھەر بىر خىزمەتچى بىر ئايلىق مائاشىنى ئىئانە قىلدى.

رَاتِبٌ تَقَاعُدِيٌّ: پېنسىيە مائاشى.

قَبَضَ رَاتِبَهُ: مائاشىنى ئالدى.

رَاتِعٌ ج رُتَّعٌ وَرُتَّعٌ وَرُتَّاعٌ وَرُتُوعٌ وَرَاتِعُونَ: ئەركىن ئوتلىغۇچى؛ تۈرمۇشى باياشات ئادەم، پادا باققۇچى.

رَاتِينَجُ: دېرەخ قېتىقى، قارىغاي يېلىمى.

رَاثَ يَرُوثُ رَوْثًا الْحَيَوَانُ: ھايۋان تېزەكلىدى، چىچتى.

رَاثَ يَرُوثُ رَيْثًا: تەخىر قىلدى، كېچىكتى.

رَاجَ يَرُوجُ رَوَاجًا ـ ت السِّلْعَةُ: مالنىڭ بازىرى چىقتى، بازار تاپتى.

رَاجَتِ الْعُمْلَةُ: پۇل ئاقتى، پۇل ئوبوروت بولدى.

رَاجَتِ الْخَبَرُ: خەۋەر تارقالدى، ئېقىپ يۈردى.

رَاجَتِ السُّوقُ: بازار ئاۋاتلاشتى، بازار جانلاندى.

رَاجَتِ الْأَمْرُ: ئىش يۈرۈشۈپ كەتتى.

رَاجِبَةٌ ج رَوَاجِبُ: بارماق ئۇگىلىرى، بوغۇم، ئۇگە.

رَاجِحٌ: بېسىپ چۈشكۈچى، غالىب، مۇمكىن، ئېھتىمال، كۆپىنچە.

عَقْلٌ رَاجِحٌ: ئۆتكۈر ئەقىل، دانا، ئاقىل، دانالىق، ئاقىلانىلىق، ئۆتكۈرلۈك.

اَلرَّاجِحُ أَنْ . . . : قىلىش مۇمكىنلىكى، مۇشۇنداق بولۇشى ئېھتىمالغا يېقىن، مۇشۇنداق بولۇشى چوقۇمراقكى.

رَاجَزَ يُرَاجِزُ مُرَاجَزَةً صَدِيقَهُ: دوستى بىلەن مۇشائىرە قىلدى.

رَاجَعَ يُرَاجِعُ مُرَاجَعَةً صَاحِبُ الْحَاجَةِ الْمُوَظَّفَ: ھاجەتمەن ھاجىتى توغرىسىدا خىزمەتچىگە ئىلتىماس قىلدى.

رَاجَعَ الشَّيْءَ: بىر نەرسىنى سېلىشتۇردى، تەكشۈردى.

رَاجَعَ الْحِسَابَاتِ: ھېساباتنى تەكشۈردى.

رَاجَعَ الْمُصَحِّحُ تَجْرِبَةَ الطَّبْعِ: كوررېكتور مەتبەئە خاتالىقىنى تۈزەتتى.

رَاجَعَ الرَّجُلُ صَدِيقَهُ فِي الْأَمْرِ: دوستى بىلەن مەسلىھەتلەشتى.

رَاجَعَهُ: ئۇنى تەكرارلىدى، قايتىلىدى.

رَاجَعَ الزَّوْجُ زَوْجَتَهُ: ئېرى ئايالىنى قويۇۋەتكەندىن كېيىن قايتا يارىشىۋالدى.

رَاجَعَ دُرُوسَهُ: دەرسلىرىنى تەكرارلىدى.

رَاجَعَ الْكُتُبَ: كىتاب كۆردى، كىتابتىن پايدىلاندى.

رَاجَعَ نَفْسَهُ: قايتا قاراپ چىقتى.

رَاجَعَ الْمُؤَلِّفُ الْكِتَابَ: ئاپتور كىتابىنى قايتا كۆرۈپ چىقتى.

رَاجِعٌ ج رَوَاجِعُ: قايتا - قايتا، تەكرار، قايتا پەيدا بولغۇچى.

«ضَيَاعُ الْحَقِّ الْفِلَسْطِينِيِّ رَاجِعٌ إِلَى فُرْقَةِ الْعَرَبِ»: پەلەستىنلىكلەرنىڭ ھوقۇقىنىڭ قولدىن كېتىشىنىڭ سەۋەبى ئەرەبلەرنىڭ ئىتتىپاقسىزلىقىغا باغلىق.

اَلْحُمَّى الرَّاجِعَةُ: ئۇتقاقلىق، قىزىتما، بەزگەك.

رَاجِفٌ: تىترىگۈچى، لاغىلدىغۇچى.

اَلرَّاجِفَةُ: قىيامەت كۈنى، بىرىنچى قېتىم چېلىنىدىغان سۇر.

«يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ» «قرآن»: بۇ كۈن (يەنى قىيامەت كۈنى) دە زېمىن (ۋە ئۇنىڭدىكى شەيئىلەر قوشۇلۇپ تەۋرەيدۇ) ئۇنىڭ ئارقىسىدىنلا ئاسمان (ۋە ئۇنىڭدىكى شەيئىلەر قوشۇلۇپ) تەۋرەيدۇ.

اَلْحُمَّى الرَّاجِفَةُ: قىزىتما كېسەل، تىترىتىدىغان قىزىتما كېسەل.

رَاجِلٌ ج رِجَالٌ وَرَجَّالَةٌ و رُجَّالٌ: پىيادىلىق، پىيادە.

«فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا» «قرآن»: قورقۇنچتا قالغىنىڭلاردا، پىيادە ياكى ئۇلاغلىق كېتىپ بېرىپ (ناماز ئوقۇڭلار).

رَاجٍ: ئۈمىدۋار، ئۈمىد قىلغۇچى.

رَاحَ يَرُوحُ رَوَاحًا الشَّخْصُ: ئايرىلدى، ئۆتۈپ كەتتى، يېيىلىپ كەتتى.

رَاحَ الشَّخْصُ: كەچتە قايتىپ كەلدى، ماڭدى، يۈرۈپ كەتتى.

«رَاحَ إِلَى بَيْتِهِ بَعْدَ عَمَلِ النَّهَارِ»: كۈندۈزلۈك ئىشتىن كېيىن ئۆيىگە قايتتى.

«مَنْ رَاحَ إِلَى الْجُمُعَةِ فِي أَوَّلِ النَّهَارِ فَلَهُ كَذَا» «حديث»: كىمكى كۈندۈزنىڭ ئەۋۋىلىدە جۈمەگە يول ئالسا، ئۇ ... غا ئېرىشىدۇ.

رَاحَ لِلْمَعْرُوفِ: ئادالەت يولىدا پىداكارلىق كۆرسەتتى، جان كۆيدۈرۈپ ئىشلىدى.

رَاحَ الْيَوْمُ: بوران چىقتى، شامال قاتتىق چىقتى.

رَاحَ الشَّخْصُ: ئۆلدى.

رَاحَ يَفْعَلُ: قىلىشقا كىرىشتى، قىلىشقا باشلىدى.

رَاحَ يَكْتُبُ: يازغىلى تۇردى.

رَاحَ يَمُوتُ: ئۆلۈشكە ئاز قالدى.

رَاحَ ضَحِيَّةً لَهُ: ئۇنىڭ قۇربانى بولدى.

رَاحَ وَ جَاءَ: كېلىپ - كېتىپ تۇردى.

رَاحَ يَرِيحُ رَوْحًا لِلشَّيْءِ: كۆڭۈللۈك ھېس قىلدى.

رَاحَ لِلأَمْرِ: ياقتۇردى، خۇشال بولدى، قىزىقتى.

رَاحَ يَرِيحُ رِيحًا الشَّيْءَ: پۇرىدى.

«لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ» «حديث»: ... جەننەتنىڭ ھىدىنى پۇرىمايدۇ.

رَاحٌ: ھاراق.

«شُرْبُ الرَّاحِ لَيْسَ بِمُبَاحٍ»: مەي ئىچىش مۇباھ ئەمەس.

رَاحَةٌ ج رَاحٌ وَرَاحَاتٌ: ئارام ئالماق، دەم ئالماق.

«هَذَا وَقْتُ الرَّاحَةِ بِالنِّسْبَةِ لِي»: بۇ مەن ئۈچۈن دەم ئېلىش ۋاقتى.

اَلرِّيُّ بِالرَّاحَةِ: ئېقىن سۇ بىلەن سۇغىرىش.

فَتْرَةُ الرَّاحَةِ: دەم ئېلىش ۋاقتى.

اَلسَّقْيُ بِالرَّاحَةِ: ئېقىن سۇ بىلەن سۇغىرىش.

اَلرَّاحَةُ الأُسْبُوعِيَّةُ: ھەپتىلىك دەم ئېلىش.

دَارُ الرَّاحَةِ: دەم ئېلىش ئۆيى، ئىستىراھەت ئۆيى.

بَيْتُ الرَّاحَةِ: ھاجەتخانا؛ يۇيۇنۇش ئۆيى.

رَاحَةُ الْبَالِ: خاتىرجەملىك، تىنچلىق، خاتىر-

جەم، ئارام.

«لَمْ يَذُقْ طَعْمَ الرَّاحَةِ» : ئۇ ئارام ئالمىدى.

مَعَ الرَّاحَةِ: خاتىرجەم، شاد ـ خۇرام، كۆڭۈل-لۈك.

رَاحَةُ الْيَدِ: ئالقان.

دَفَعَهُ بِرَاحَةِ يَدِهِ: ئۇنى قولىنىڭ ئالقىنى بىلەن ئىتتەردى.

رَاحِلٌ ج رُحَّلٌ وَرُحَّالٌ: كۆچكۈچى، قوزغالغۇچى، ئاتلانغۇچى، كۆچمەن، مۇساپىر، يولۇچى؛ ئۆلۈك، مېيىت.

عَرَبٌ رُحَّالٌ: كۆچمەن ئەرەبلەر.

اَلْفَقِيدُ الرَّاحِلُ: ۋاپات بولغۇچى، مەرھۇم.

رَاحِلَةٌ ج رَوَاحِلُ: مىنىشكە ئىشلىتىلىدىغان تۆگە؛ يۈك تۆگىسى.

مَشَتْ رَوَاحِلُهُ: قېرىدى، ئاجىزلىدى.

رَاخَ يَرِيخُ رَيْخًا: خار بولدى، رەسۋا بولدى.

رَاخَى يُرَاخِي مُرَاخَاةً الشَّيْءَ: نەرسىنى يۇمشاتتى.

رَاخَتِ الْحَامِلُ: ھامىلدارنىڭ تۇغۇش ۋاقتى يېقىنلاشتى.

رَاخَيْتُهُ عَنِّي : ئۇنى مەندىن يىراقلاشتۇردۇم.

رَاخَى الْعُقْدَةَ: چىگىكنى يەشتى، تۈگۈننى يەشتى.

«يَخَالُ الْجَبَانُ فِرَارَهُ يُرَاخِي أَجَلَهُ» : قورقۇنچاق ئادەم ئۇرۇش مەيدانىدىن قېچىشنى ئەجىلىدىن يىراقلاشتۇرىدۇ، دەپ ئويلايدۇ.

رَادَ يَرُودُ رَوَدَانًا: تەكشۈردى، ئىزدىدى، چارلىدى، كۆزدىن كەچۈردى.

رَادَ الشَّيْءَ: ئىزدىدى.

«رَادَ لِأَهْلِهِ الْكَلَأَ» : ئائىلىسى ئۈچۈن ئوتلاق ئىزدىدى.

رَادَتِ الْمَرْأَةُ: ئايال ئۆيمۇ ئۆي ئارىلاپ يۈردى.

رَادَتْ قَوْمَهُ: يېتەكلىدى، باشچىلىق قىلدى.

رَادَتِ الدَّوَابُّ: ئۇلاغ يايلاقتا بېرىپ ـ كېلىپ يۈردى.

رَادَةٌ ج رَدًى: تاغ، تاغ جىنسى، تاش.

رَادَحَ يُرَادِحُ مُرَادَحَةً: رەت قىلدى.

رَادَّ يُرَادُّ مُرَادَّةً الْمُشْتَرِي الْبَائِعَ السِّلْعَةَ: ئالغۇچى سېتىپ بەرگۈچىدىن سودىنى بۇزۇشنى تەلەپ قىلدى.

رَادَّهُ فِي الْكَلَامِ: ئۇنىڭغا مۇراجىئەت قىلدى.

رَادٌّ: رەت قىلغۇچى ، قايتۇرغۇچى، قايتارما زەربە بەرگۈچى.

لَا رَادَّ لَهُ: ئۇنىڭدىن ساقلانغىلى بولمايدۇ، ئۇنى قايتۇرغىلى بولمايدۇ، ساقلىنىش تەس.

رَادَّةٌ: پايدا، مەنپەئەت.

أَمْرٌ لَا رَادَّةَ فِيهِ: پايدىسىز ئىش.

رَادِعٌ م رَادِعَةٌ ج رَوَادِعُ: چاكىلىغا ئېلىۋالغۇچى، توسقۇچى، چەكلىگۈچى، تىزگىنلىگۈچى، كونترول قىلغۇچى.

لَا رَادِعَ لَهُ: ئۇلارنى توسقىلى بولمايدۇ، ئۇلارنى كونترول قىلغىلى بولمايدۇ.

«يَجِبُ أَنْ يَشْتَمِلَ الْقَانُونُ عَلَى عُقُوبَاتٍ رَادِعَةٍ» : قانۇن چەكلەش خاراكتېرىدىكى جازالارنى ئۆز ئىچىگە ئېلىشى كېرەك.

رَادَفَ يُرَادِفُ مُرَادَفَةً ـ هُ: ئۇنىڭ ئارقىسىغا مىنگەشتى.

رَادِفٌ: كەينى، ئارقىسى، كەينىدە، ئارقىسىدا.

رَادِفَةٌ ج رَوَادِفُ: قىيامەت كۈنى ئىككىنچى قېتىم چېلىنىدىغان سۇر؛ كاسسا، ساغرا.

«يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ» «قۇرئان» : بۇ كۈن (يەنى قىيامەت كۈنى) دە زېمىن (ۋە ئۇنىڭدىكى شەيئىلەر قوشۇلۇپ تەۋرەيدۇ) ئۇنىڭ ئارقىسىدىنلا ئاسمان (ۋە ئۇنىڭدىكى شەيئىلەر قوشۇلۇپ) تەۋرەيدۇ.

رَادِنٌ : زەپىران.

أَحْمَرُ رَادِنِيٌّ: سارغۇچ قىزىل.

رَازَ يَرُوزُ رَوْزًا الشَّيْءَ: تەجرىبە قىلدى، سىنىدى.

رَازَ الْحَجَرَ: تاشنى دەڭسەپ باقتى.

رَازَ النُّقُودَ: ۋەزنىنى ئۆلچەپ كۆردى.

اَلرَّازِقُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ «رىزق بەرگۈچى ئاللاھ» دېگەن مەنىدە.

رَازِيَانَجْ: بەدىيان.

رَازِيَانَجْ شَامِيٌّ: شاكال بەدىيان.

رَاسَ يَرُوسُ رَوْسًا: تەكەببۇرلۇق قىلدى، ھاكاۋۇرلۇق قىلدى، چوڭچىلىق قىلدى.

رَاسَ السَّيْلُ الْغُثَاءَ: سەل داشقاللارنى ئېقىتىپ كەتتى.

رَاسَ يَرِيسُ رِيْسًا: غادىيىۋالدى، كۆرەڭلىدى.

رَاسَ الْقَوْمَ: قەۋمنىڭ باشچىسى بولدى.

رَاسَ خَصْمَهُ: رەقىبىگە ئۈستۈن كەلدى، غالىب بولدى، يەڭدى.

رَاسِبٌ ج رَاسِبُونَ: ئىمتىھاندىن قالغۇچىلار، ئىمتىھاندىن ئۆتەلمىگەنلەر.

رَاسِبٌ ج رَوَاسِبُ: تېگىگە تىنىپ قالغان نەرسە، دۇغ، چۆكمە لاتقىلار.

رَوَاسِبُ الْمَاضِي: قەدىمكى يادىكارلىقلار، قەدىمكى خارابىلار.

رَوَاسِبُ مَعْدِنِيَّةٌ: رودا قاتلىمى.

رَوَاسِبُ فَحْمٍ حَجَرِيٍّ: كۆمۈركان.

رَاسِخٌ ج رَوَاسِخُ: پۇختا، مۇستەھكەم، ئېگىلمەس، سۇنماس، تېز پۈكمەس، چوڭقۇر يىلتىز تارتقان.

رَاسِخٌ فِي كَذَا: پىششىق، ماھىر، ئۇستا.

رَاسِخٌ فِي الْعِلْمِ: ئىلىمدە توشقان ئادەم.

«وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ» «قرآن»: ئىلىمدە توشقانلار ئېيتىدۇ «ئۇنىڭغا ئىشەندۇق»...

ثَبَّانٌ رَاسِخُ الْقَدَمِ: كۆزگە كۆرۈنگەن سەنئەتكار، ئاتاقلىق سەنئەتچى.

رَاسَّ يُرَاسُّ مُرَاسَّةً بِالْأَمْرِ: ئىش باشلىدى.

رَاسَلَ يُرَاسِلُ مُرَاسَلَةً فِي الْأَمْرِ أَوْ بِالْأَمْرِ عَلَى الْأَمْرِ: خەت يېزىشىپ تۇردى، ئالاقىلىشىپ تۇردى، خەت ئەۋەتتى.

رَاسِلَانِ: ئىككى مۈرە.

رَاسٍ م رَاسِيَةٌ: پۇختا، مۇستەھكەم، تەۋرىمەس؛ يۇرتتا تۇرغۇچى پاراخوت.

جَبَلٌ رَاسٍ: مۇستەھكەم تاغ.

رَاسٍ ج رَوَاسٍ: تاغ.

«وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ» «قرآن»: بىز زېمىنغا ئېگىز تاغلارنى ئورناتتۇق.

رَاشَ يَرُوشُ رَوْشًا: كۆپ يېدى؛ ئاز يېدى.

رَاشَهُ الْمَرَضُ: كېسەل ئۇنى ئاجىزلىتىۋەتتى.

رَاشَ يَرِيشُ رَيْشًا الطَّائِرُ: قۇشنىڭ پېيى چىقتى.

رَاشَ السَّهْمَ: ئوق سالدى.

رَاشِحٌ ج رَوَاشِحُ: سۇ سىزغۇچ.

رَاشِدٌ ج رَاشِدُونَ: ئاڭلىق، سەگەك، ھىدايەت تاپقۇچى، توغرا يولدا مۇستەھكەم تۇرغۇچى، ئەقىللىق، پاراسەتلىك، توشقان كىشى، قۇرامىغا يەتكەن ئادەم.

اَلْخُلَفَاءُ الرَّاشِدُونَ: ھەزرىتى ئەبۇ بەكرى، ھەزرىتى ئۆمەر، ھەزرىتى ئوسمان، ھەزرىتى ئەلىدىن ئىبارەت تۆت خەلىپىگە قارىتا ئېيتىلىدۇ.

رَاشَقَ يُرَاشِقُ مُرَاشَقَةً ـ هُ بِالسِّهَامِ: ئۇنىڭ بىلەن ئوق ئېتىشتى.

رَاشِنٌ ج رَوَاشِنُ: سوۋغا، ھەدىيە، چاي پۇلى؛ چاقىرىلمىغان مېھمان؛ قارنى يامان.

رَاشٍ: پارا بەرگۈچى.

رَصِدٌ ج رُصَّدٌ وَ رَصَدٌ: كۆزەتچى، مارىغۇچى، نازارەتچى، تەكشۈرگۈچى؛ يۇلتۇزلارنى كۆزەتكۈچى؛ يولۋاس.

رَاضَ يَرُوضُ رَوْضًا وَ رِيَاضًا الْمُهْرَ: تايىنى كۆندۈردى، ئۆگەتتى.

«رَاضَ نَفْسَهُ بِالتَّقْوَى»: ئۆزىنى تەقۋادارلىققا كۆندۈردى.

رَاضَ الدُّرَّ: مەرۋايىتنى تەشتى.

رَاضَعَ يُرَاضِعُ مُرَاضَعَةً ـ هُ: ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئەمدى.

رَاضَعَهُ: ئېمىتىش ئۈچۈن ئىنىك ئانىغا بەردى.

رَاضِعٌ ج رُضَّعٌ وَرُضَّاعٌ: ئەمچەك تۈگىمىسى، ئەمچەك تۈپچىسى.

رَاضِعَةٌ ج رَوَاضِعُ: سۈت چىشى.

رَاضَى يُرَاضِي مُرَاضَاةً: ياراشتى، ئەپلىشىپ قالدى، كېلىشتى، رازى بولۇشتى.

«رَاضِ أَبَاكَ بَعْدَ أَنْ أَغْضَبْتَهُ»: ئاچچىقىنى كەلتۈرگەندىن كېيىن داداڭنى رازى قىلساڭ

بولىدۇ.

رَاضٍ ج رَاضُونَ و رُضَاةٌ: رازى بولغۇچى، مەمنۇن بولغۇچى، قانائەت قىلغۇچى، قوللىمغۇچى.

عِيشَةٌ رَاضِيَةٌ: كۆڭۈللۈك تۇرمۇش، پاراۋان تۇرمۇش، خۇشال تۇرمۇش.

«فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ» «قرآن»: ئۇ كۆڭۈللۈك تۇرمۇشتا بولىدۇ.

رَاطَلَ يُرَاطِلُ مُرَاطَلَةً: قاداقتا ئۆلچەپ ساتتى.

رَاطَنَ يُرَاطِنُ مُرَاطَنَةً: چۈشەنمەيدىغان يات تىل بىلەن سۆزلىدى، چەت ئەل تىلى بىلەن سۆزلىدى.

رَاعَ يَرُوعُ رَوْعًا الشَّخْصَ: قورقىتى، چۆچىدى، ئالاقزادە بولدى، ساراسىمىگە چۈشتى.

رَاعَهُ: ئۇنى قورقۇتتى، چۆچۈتتى.

رَاعَهُ الشَّيْءُ: ئۇنى هەيران قالدۇردى، ئەجەبلەندۇردى.

«رَاعَتْنِي هَذِهِ الْقَصِيدَةُ»: بۇ قەسىدە مېنى هەيران قالدۇردى.

«رَاعَنِي مَنْظَرُ الضَّحَايَا فِي حَادِثِ الزِّلْزَالِ»: يەر تەۋرەش ئاپىتىدە ئۆلگۈچىلەرنىڭ كۆرۈنۈشى مېنى چۆچۈتىۋەتتى.

رَاعَ يَرِيعُ رَيْعًا و رَيَعَانًا الطَّعَامُ و غَيْرُهُ: كۆپەيدى.

رَاعَ لَهُ: مەمنۇن بولدى، رازى بولدى، كۆڭلى تىندى.

رَاعَ عَنْهُ وَ إِلَيْهِ: قايتتى.

رَاعِبٌ: قورقۇتقۇچى، تەهدىت سالغۇچى، هەيۋە قىلغۇچى، هىيلىگەر.

رَاعِدٌ م رَاعِدَةٌ ج رَوَاعِدُ: گۈلدۈرماما.

سَحَابٌ رَاعِدٌ: گۈلدۈرمامىلىق بۇلۇت.

ذَاتُ الرَّوَاعِدِ: مۇسىبەت، بالايىئاپەت.

رَاعِقٌ ج رَوَاعِقُ: نەيزە؛ تاغ ئۆمشۇقى؛ بۇرۇننىڭ ئۇچى؛ بۇرۇن؛ چىلىشتا ئۇزۇپ چىققان ئات.

رَاعُوقٌ م رَاعُوقَةٌ: سۇ تارتىشتا ئولتۇرۇش ئۈچۈن قۇدۇق لېۋىگە قويۇلغان تاش.

رَاعَوِيٌّ: چارۋىچى، چارۋىغا مەنسۇپ.

رَاعَى يُرَاعِي مُرَاعَاةً: ئۇنىڭغا كۆڭۈل بۆلدى، ئەهمىيەت بەردى، مۇهىم بىلدى.

«وَالَّذِيْنَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ» «قرآن»: ئۇلار (يەنى مۆمىنلەر) ئۆزلىرىگە تاپشۇرۇلغان ئامانەتلەرگە ۋە بەرگەن ئەهدىگە رىئايە قىلغۇچىلاردۇر.

رَاعَى النُّجُومَ: يۇلتۇزلارنى كۆزەتتى، يۇلتۇزلارنى تەكشۈردى.

رَاعَى الْأَمْرَ: رىئايە قىلدى، ئېتىبار قىلدى، ئەمەل قىلدى.

رَاعَى الْأَمَانَةَ: ئامانەتنى ساقلىدى.

رَاعَى الشَّخْصَ: بىللە پادا باقتى.

رَاعٍ ج رُعَاةٌ و رُعَاءٌ ورُعْيَانٌ: پادىچى؛ هاكىم، ئەمەلدار؛ رىئايە قىلغۇچى.

اَلرَّاعِي يَرْعَى الْغَنَمَ: پادىچى قوي باقىدۇ.

رَاعِي الْقُطْعَانِ: پادىچى.

«كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ» «حديث»: هەر بىرىڭلار پادىچى هېسابلىنىسىلەر، هەر بىرىڭلار ئۆز پاداڭلار ئۈستىدە جاۋابكارلىققا تارتىلىسىلەر.

رَاعِي الْمَوَاشِي: مالچى؛ ئۆي هايۋانلىرى سودىگىرى.

شَرَّابَةُ الرَّاعِي: پادىچى دەرىخى، ئالىقانات.

رَاعِي الْكَنِيْسَةِ: مىسسىئونېر، باستېر.

رَاغَ يَرُوغُ رَوْغًا وَ رَوَغَانًا وَ رِوَاغًا: هىيلىگەرلىك قىلدى، هىيلە ئىشلەتتى، مۇغەمبەرلىك قىلدى.

رَاغَ الصَّيْدَ: ئوۋ ئالدىدى.

رَاغَ عَنِ الطَّرِيْقِ: يولدىن چەتنىدى.

رَاغَ إِلَى فُلَانٍ: يوشۇرۇن ئاغدى، مايىل بولدى.

رَاغَ عَنِ الشَّيْءِ: ئالاق - جالاق بولۇپ كەتتى.

«فَرَاغَ إِلَى أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ» «قرآن»: شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاستا ئائىلىسىگە چىقىپ (يوشۇرۇلغان) بىر سېمىز موزايىنى ئېلىپ كىردى.

«رَاغَ رَوَغَانَ الثَّعْلَبِ»: تۈلكىدەك هىيلىگەرلىك قىلدى.

رَاغِبٌ: ئارزۇ قىلغۇچى، ئۈمىد قىلغۇچى، قىزىقـ
قۇچى.

رَاغِدٌ: پاراۋان تۇرمۇش كەچۈرگۈچى.

رَاغَمَ يُرَاغِمُ مُرَاغَمَةً الشَّخْصَ: يۇرتىدىن كۆچۈپ
چىقتى، ھىجرەت قىلىپ چىقتى.

رَاغَمَهُ: ئۇنى تاشلىۋەتتى، ئۇنى يامان كۆردى،
دۈشمەن تۇتتى.

رَاغِمٌ ج رُغْمٌ: بويسۇنغۇچى، ئىتائەت قىلغۇچى،
خارلانغۇچى.

رَاغِيَةٌ ج رَوَاغٍ: تۆگە، چىشى تۆگە.

«مَالَهُ ثَاغِيَةٌ وَ لاَ رَاغِيَةٌ» : ئۇنىڭ قويىمۇ،
تۆگىسىمۇ يوق.

رَاقَ يَرِيقُ رَيْقًا: يېرىغا باردى.

رَافِتٌ: غاز ئوت (دورا قىلىنىدىغان كۆپ يىللىق
سامان غوللۇق ئۆسۈملۈك)

رَافِدٌ ج رَوَافِدُ: تارماق ئۆستەڭ، كىچىك ئېقىن.

رَافِدٌ ج رُفَّدٌ وَرُقَّادٌ: پادىشاھقا ئەڭ يېقىن ئادەم
بولۇپ، ئۇ يوق ۋاقىتتا ئۇنىڭ ئىشلىرىنى
بېجىرىپ تۇرىدىغان ئادەم.

اَلرَّافِدَانِ: دىجلە ۋە فۇرات دەريالىرى.

رَافِضَةٌ ج رَوَافِضُ: رەت قىلغۇچى، شىئە مەزھە-
پىنىڭ بىر پىرقىسى.

رَافِضِيٌّ: رافىزىي مەزھىپىگە ئەگەشكۈچى.

رَافَعَ يُرَافِعُ مُرَافَعَةً الْمُحَامِي عَنِ الْمُتَّهِمِ:
ئادۋوكات قارىلانغۇچىنى ئاقلىدى.

رَافِعٌ: راھەتلىك تۇرمۇش.

رَافِعٌ ج رَوَافِعُ : ئۆرلىگۈچى؛ لىفت؛ كىران؛
كۆزگە كۆرۈنگەن، مەشھۇر، ئاللاھ.

اَلرَّافِعُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ،
«مەرتىۋىنى يۇقىرى كۆتۈرگۈچى» دېگەن
مەنىدە.

رَافِعَةٌ ج رَوَافِعُ: پىشاك، كۆتۈرگۈچ، كىران، لوم
كالتەك، تىرەك.

«إِزَاحَةُ هَذِهِ السَّيَّارَةِ الْمُتَعَطِّلَةِ يَسْتَدْعِي
الْاِسْتِعَانَةَ بِالرَّافِعَةِ» : بۇ بۇزۇلغان ماشىنىـ
لارنى ئېلىۋېتىش ئۈچۈن كىرانغا تايىنىشقا
توغرا كېلىدۇ.

رَافِعَةُ الصَّوْتِ: مىكروفون.

رَافِعَةُ الْأَلْغَامِ: مىنا تازىلاش پاراخوتى.

رَاقٌ: غەمخورلۇق قىلغۇچى، كۆيۈنگۈچى.

«مَا لَهُ حَاقٌ وَلاَ رَاقٌ» : ئۇنىڭ بېشىنى سىلاي-
دىغان ئادەم يوق، ئۇنىڭغا ئېتىبار بېرىدىغان
ئادەم يوق، ئۇنىڭغا غەمخورلۇق قىلىدىغان ئادەم
يوق.

رَافَقَ يُرَافِقُ مُرَافَقَةً الشَّخْصَ: ئۇنىڭغا يولداش
بولدى، ئۇنىڭغا ھەمراھ بولدى (سەپەردە ياكى
يولدا).

رَافَقَتْكَ السَّلاَمَةُ: ئامان بولۇڭ (سەپەر قىلغۇچىغا
دۇئا ئورنىدا ئىشلىتىلىدۇ).

«أَتَمَنَّى أَنْ أَجِدَ شَخْصًا يُرَافِقُنِي فِي السَّفَرِ» :
سەپەردە ماڭا ھەمراھ بولىدىغان ئادەم تېپىشنى
ئارزۇ قىلىمەن.

رَافِقَةٌ: مۇلايىملىق، لېۋەنلىك، سىلىقلىق،
يۇمشاقلىق، چىرايلىق قىلىقلىق.

رَافِهٌ ج رَافِهَةٌ: كۆڭۈللۈك، پاراۋان.

لَيْلَةٌ رَافِهَةٌ: كۆڭۈللۈك كېچە، كۆڭۈللۈك تۈن.

رَافِهَةٌ: خالىغاندا ئوتلاقتا يايلايدىغان تۆگە.

رَافَى يُرَافِي مُرَافَاةً الرَّجُلَ: ماقۇل بولدى،
قوشۇلۇپ رازى بولدى.

رَاقَ يَرُوقُ رَوْقًا وَ رَوْقَانًا: كۆڭۈللۈك بولدى،
خۇشاللىنارلىق بولدى.

رَاقَهُ الشَّيْءُ: ئۇنى ئەجەبلەندۈردى، ھەيران قالدۇر-
دى.

«رَاقَتْنِي هَذِهِ الْقَصِيدَةُ» : بۇ قەسىدە مېنى
ھەيران قالدۇردى.

رَاقَ يَرِيقُ رَوْقًا الشَّرَابُ: ئىچىملىك سۈزۈك
بولدى.

رَاقَهُ الْأَمْرُ: باشقىلارنىڭ رايىغا باقتى.

رَاقَ يَرِيقُ رِيقًا الْمَاءُ: سۇ قۇيۇلدى، تۆكۈلدى.

رَاقَ السَّرَابُ: تومۇز پىلىلدى، تومۇز ۋالىلـ
دى.

رَاقَ الشَّيْءُ: پالتىرىدى، پارقىرىدى.

رَاقَ بِنَفْسِهِ: جان تالاشتى.

رَاقٍ ج رَاقَاتٌ: قوش قاتلام، تەبىقە، قات، قەۋەت،

تاتىپە.

رَاقَبَ يُرَاقِبُ مُرَاقَبَةً السَّجِينَ: جىنايەتچىگە قارى-دى، جىنايەتچىنى ساقلىدى.

رَاقَبَ اللّٰهَ: ئاللاھتىن قورقتى.

رَاقَبَ الْعَمَلَ: ئىشنى نازارەت قىلدى، باشقۇردى.

رَاقَبَ النَّجْمَ: يۇلتۇز كۈزەتتى.

رَاقِدٌ: ئۇخلىغۇچى، ياتقۇچى، يېنى ياتقۇچى.

رَاقَصَ يُرَاقِصُ مُرَاقَصَةً الْفَتَاةَ: قىز بىلەن بىللە ئۇسسۇل ئوينىدى، تانسا ئوينىدى.

رَاقِصٌ ج رَاقِصُونَ: ئۇسسۇلچى، تانسىچى.

خَيَالٌ رَاقِصٌ: ھەرىكەتلىك كىنو.

رَاقِصَةٌ ج رَاقِصَاتٌ: ئۇسسۇلچى قىز.

اَلرَّاقِصَةُ الْأُوْلَى: بالېت ئۇسسۇلىدا باش رول ئالغۇچى.

لَيْلَةٌ رَاقِصَةٌ: تانسا كېچىلىكى، ئۇسسۇل كېچە-لىكى.

حَفْلَةٌ رَاقِصَةٌ: ئۇسسۇل كېچىلىكى ، تانسا كېچىلىكى.

مُوسِيْقَى رَاقِصَةٌ: ئۇسسۇل مۇزىكىسى، تانسا مۇزىكىسى.

«ذَهَبَ إِلَى الْمَرْقَصِ لِمُشَاهَدَةِ بَعْضِ الْفُنُونِ الرَّاقِصَةِ» : ئۇسسۇل سەنئىتىنى كۆرۈش ئۈچۈن ئۇسسۇل زالىغا باردى.

رَاقَعَ يُرَاقِعُ مُرَاقَعَةً الْخَمْرَ: ھاراق ئىچتى، ئىچىشنى داۋاملاشتۇردى.

رَاقِعٌ ج رَاقِعُونَ: ياماقچى.

اِتَّسَعَ الْخَرْقُ عَلَى الرَّاقِعِ : مەسىلىنى ھەل قىلىش قىيىن بولدى.

رَاقِمٌ: ھېسابلىغۇچى، خەت ئۇرغۇچى، نومۇر قويغۇچى.

رَاقِمُ السَّيَّارَةِ: ماشىنىنىڭ سۈرئەت سائىتى، ماشىنىنىڭ ھېسابلاش ئەسۋابى.

رَاقِنٌ ج رَاقِنُونَ: ماشىنىست.

رَاقِنَةٌ ج رَوَاقِنُ: ئايال ماشىنىست.

رَاقُودٌ ج رَوَاقِيْدُ: راك ؛ جاۋۇر، قاچا.

رَاقُولٌ ج رَوَاقِيْلُ: خورما دەرىخىگە چىقىشتا ئىشلىتىلىدىغان ئارغامچا.

رَاقٍ ج رَاقُونَ: ئەپسۇنكەش، جىنكەش، داخان؛ ئالىي، يۈكسەك، ئۆرلىگۈچى، تەربىيىلىك.

«كَلَّاإِذَابَلَغَتِ التَّرَاقِيَ وَ قِيلَ مَنْرَاقٍ» «قرآن» : راستلا جان ھەلقۇمغا يەتكەندە « (بۇ كېسەل-گە) كىم ئىلاج قىلالايدۇ» دېيىلىدۇ.

اَلطَّبَقَةُ الرَّاقِيَةُ: يۇقىرى قاتلامدىكىلەر، يۇقىرى تەبىقىدىكىلەر.

رَاكِبٌ ج رُكَّابٌ: مىنگۈچى، ئۇلاغلىق، مۇساپىر، يولۇچى، ئولتۇرغۇچى.

«هَذَا الْقِطَارُ مُخَصَّصٌ لِلرُّكَّابِ أَمَّا قِطَارُ الْبَضَائِعِ فَيَأْتِي بَعْدَ سَاعَةٍ» : بۇ پويىز يولۇ-چىلارغا خاس، يۈك پويىزىغا كېلىدىغان بولساق ، ئۇ بىر سائەتتىن كېيىن كېلىدۇ.

رُكَّابُ الْخَيْلِ: ئاتلىقلار.

رَاكِدٌ: مۇقىم تۇرغۇچى.

مَاءٌ رَاكِدٌ: تۇرغۇن سۇ، توختام سۇ، ئۆلۈك سۇ.

رَاكِزٌ: تىنچ.

عِزٌّ بَنِي فُلَانٍ رَاكِزٌ: پالانىنىڭ شان - شەرىپى ئۆچمەيدۇ.

رَاكَضَ يُرَاكِضُ مُرَاكَضَةً فَرَسَهُ فَرَسِي: ئۇنىڭ ئېتى مېنىڭ ئېتىمدىن ئۆتۈپ كەتتى.

رَاكِضَةٌ ج رَوَاكِضُ: تۆگە قۇشقا ئوخشاش يۈگۈرەي-دىغان قۇش.

رَاكِعٌ ج رُكَّعٌ رَاكِعُونَ و رَوَاكِعُ: بېشىنى پەس قىلغۇچى، ئېگىلگۈچى، رۇكۇ قىلغۇچى.

«وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ» «قرآن» : تاۋاپ قىلغۇچىلارغا، قىيام قىلغۇچىلارغا، رۇكۇ قىلغۇچىلارغا، سەجدە قىلغۇچىلارغا مېنىڭ ئۆيۈمنى پاك قىلغىن.

رَاكَلَ يُرَاكِلُ مُرَاكَلَةً الطِّفْلُ أَخَاهُ: بوۋاق قېرىندىشىنى تەپتى.

رَالَ يَرِيلُ رَيْلاً الصَّبِيُّ: بالىنىڭ شۆلگىيى ئاقتى، شالگى ئاقتى.

رَامَ يَرُومُ رَوْمًا الشَّيْءَ: ئارزۇ قىلدى، ئۈمىد

قىلدى، مەقسەت قىلدى، نىيەت قىلدى، تەلەپ قىلدى، ئىلتىماس قىلدى، كۆزلىدى.

«كُلُّ شَيْءٍ عَلَى مَايُرَامُ» : ھەممە ئىش كۆڭۈلدىكىدەك.

«لَقَدْ كَانَ يَرُومُ الْفَوْزَ بِالْمَرْتَبَةِ الْأُوْلَى» : چېمپىيونلۇققا ئېرىشىشنى كۆڭلىگە پۈككەندى.

رَامَ يَرِيْمُ رَيْمًا الْمَكَانَ: مەلۇم جايدىن ئايرىلدى، چەتنىدى.

رَامَ بِالْمَكَانِ: بىر جايدا تۇلتۇراقلاشتى، بىر جايدا تۇردى، بىر جايدا ماكانلاشتى.

رَامَ عَنْهُ: يىراقلاشتى.

رَامَ حِمْلُ الْجَمَلِ: تۆگىنىڭ يۈكى قىيسايدى، ئاغدى، بىر تەرەپكە چۈشۈپ كەتتى (تۆگىنىڭ يۈكى).

رَامَ الْجُرْحُ: جاراھەت قېتىشقا باشلىدى.

مَارَامَ فِرَاشَهُ: تۆشەكتىن تۇرالمىدى، كېسەل بولۇپ يېتىپ قالدى.

مَارَامَ مَكَانَهُ: ئورنىدىن ئايرىلمىدى.

مَا يَرِيْمُ يَفْعَلُ ذَلِكَ: ئۇنى قىلىۋەردى.

رَامَةٌ: كۆلچەك؛ سىيىق سۇ يىغىلىغان جاي.

رَامَحَ يُرَامِحُ مُرَامَحَةً: نەيزىلەشتى، نەيزە سانجىدى.

رَامِحٌ ج رَامِحُونَ: نەيزىلىك ئەسكەر، مەرگەن.

رَجُلٌ رَامِحٌ: نەيزىلىك ئادەم.

ثَوْرٌ رَامِحٌ: مۈڭگۈزلۈك تۆكۈز.

رَامِسٌ ج رَوَامِسُ: كېچىدە ھەرىكەت قىلىدىغان ھايۋان، قۇش.

رَامِسَةٌ ج رَوَامِسُ وَ رَامِسَاتٌ: قاتتىق شامال، توپا توزۇتۇپ ئىزلارنى كۆمۈپ تاشلايدىغان بوران.

رَامِعٌ: بېشىنى ساڭگىلىتىپ كۆتۈرگۈچى.

رَامَقَ يُرَامِقُ مُرَامَقَةً: كۆزەتتى، مارىلىدى، پايلىدى.

رَامِقٌ ج رُمُوقٌ: يوقسۇل، كەمبەغەل، گاداي، نامرات؛ ھەسەت قىلغۇچى.

رَامُوزٌ ج رَوَامِيزُ: ئەۋرىشكە، نەمۇنە، ئۈلگە؛ دېڭىز؛ ئاساس.

رَامُوسٌ ج رَوَامِيْسُ: قەبرە.

رَامَى يُرَامِي مُرَامَاةً الْفَارِسُ خَصْمَهُ: چەۋەنداز رىقىبى بىلەن ئېتىشتى.

رَامٍ ج رَامُونَ و رُمَاةٌ: مەرگەن، پالۋان؛ ئوق ئاتقۇچى يۇلتۇز.

رَانَ يَرِيْنُ رَيْنًا الشَّيْءُ أَوْ عَلَيْهِ أَوْ بِهِ: ئىگىلىۋالدى، غەلىبە قىلدى، قولغا كىرگۈزدى، يەڭدى، ئۇتتى.

رَانَ عَلَيْهِ الْخَمْرُ: ھاراققا بېرىلىپ كەتتى.

رَانَ عَلَيْهِ الْحُزْنُ: غەم بېسىۋالدى.

رَانَ عَلَيْهِ الْهَوَى: ھاۋايى - ھەۋەسكە بېرىلدى.

رَانَ عَلَيهِ النَّوْمُ: ئۇنى ئۇيقۇ باستى.

«كَلَّابَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَاكَانُوا يَكْسِبُونَ» «قرآن» : ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ گۇناھلىرى تۇپەيلىدىن دىللىرى قارىيىپ كەتكەن.

اَلرَّانُ: قىلىن پەردە، نەرسىنىڭ ئۈستىگە ئۆرلەپ چىققان داغ؛ كىر، مەينەت، پاسكىنا.

رَانِجٌ ج رَوَانِجُ: كۆكۈس.

اَلرَّانِفَةُ ج رَوَانِفُ: بۇرۇن، قاڭشانىڭ بىر تەرەپى؛ قۇلاق سۆڭىكىنىڭ بىر تەرەپى؛ كاسىنىڭ ئولتۇرغاندا يەرگە تېگىدىغان يېرى.

رَانَى يُرَانِي مُرَانَاةً: مادارا قىلدى.

رَانَاهُ: ئۇنىڭ بىلەن مۇسابىقىلەشتى.

رَاهَ يَرُوهُ رَوْهًا الْمَاءُ: سۇ دولقۇنلىدى.

رَاهَ السَّرَابُ: سەراپ پىلىلدىدى، تەۋرەندى، داۋالغۇدى.

رَاهِبٌ ج رُهْبَانٌ: مۇناخ، پوپ، راھىب.

«ذَلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيْسِيْنَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَايَسْتَكْبِرُونَ» «قرآن» : بۇ، ناسارالارنىڭ ئىچىدە ئۆلىمالار، راھىبلار بولغانلىقى ۋە (ھەقنى قوبۇل قىلىشتا) تەكەببۇرلۇق قىلمايدىغانلىقلىرى ئۈچۈندۇر.

رَاهِبَةٌ ج رَاهِبَاتٌ: راھىبە.

رَاهِشٌ و رَاهِشَةٌ ج رَوَاهِشُ: يۇقىرىقى بىلەك قىزىل تومۇرى.

رَاهَقَ يُرَاهِقُ مُرَاهَقَةً الْغُلَامُ: بالا بالاغەتكە يېقىنـ

لاشتى، بالا بالاغەتكە يېتەي دەپ قالدى.

رَاهَنَ يُرَاهِنُ مُرَاهَنَةً عَلَى كَذَا: بەسلەشتى، شەرتلەشتى، قول بېرىپ باغلاشتى.

رَاهِنٌ: يۇختا، مۇستەھكەم، قەتئىي، چىڭ، مۇقىم؛ ھازىرقى، نۆۋەتتە، كۆز ئالدىمىزدا، رېئال، ۋەزىيەت، دائىملىق، ئىزچىل، گۆرۈ قويغۇچى؛ ئاجىز، ئورۇق.

«هَذَا رَاهِنٌ لَكَ» : بۇ ساڭا ساقلاپ قويۇلغان.

اَلْوَضْعُ السِّيَاسِيُّ الرَّاهِنُ: ھازىرقى سىياسىي ۋەزىيەت.

طَعَامٌ رَاهِنٌ: مۇقىم تاماق.

اَلْحَالَةُ الرَّاهِنَةُ: ھازىرقى ھالەت، ھازىرقى ئەھۋال، نۆۋەتتىكى ئەھۋال.

نِعْمَةٌ رَاهِنَةٌ: ئىزچىل نېمەت.

حَقِيقَةٌ رَاهِنَةٌ: تەۋرەنمەس ھەقىقەت.

فِي الظُّرُوفِ الرَّاهِنَةِ: ھازىرقى شارائىتتا.

رَاهِيَةٌ: ھەسەل ھەرىسى.

رَاوَحَ يُرَاوِحُ مُرَاوَحَةً بَيْنَ الْعَمَلَيْنِ أَوِ الشَّيْئَيْنِ: ئالماشتى، نۆۋەتلەشتى.

رَاوَحَ فِي مَكَانِهِ: ئورنىدا دەسسەپ تۇردى.

غَادَى وَ رَاوَحَ: ئالدى ـ كەينىگە ماڭدى.

رَاوَحْتُهُ عَلَى: ئالدى، ئازدۇردى، يولدىن چىقار-دى.

رَاوَدَ يُرَاوِدُ مُرَاوَدَةً: ئىزىقتۇردى، يولدىن چىقار-دى، ئالدىدى، ساقال تاشلىدى.

رَاوَدَتِ الْمَرْأَةُ عَنْ نَفْسِهَا: ئايال چېقىلدى، زىنا قىلىشنى تەلەپ قىلدى، ئويناشنى تەلەپ قىلدى.

رَاوَدَتْهُ الْفِكْرَةُ: ئوي ـ پىكىر كۆڭلىگە كەچتى، ئۇنىڭ كاللىسىغا كىرىۋالدى.

«وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ» «قرآن» : شەھەردىكى بەزى ئاياللار: «ئەزىز (يەنى مىسىر پادىشاھى) نىڭ خوتۇنى قۇلىغا كۆيۈپ قېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈشنى تەلەپ قىلىپتۇ...» دېيىشتى.

«قَالُوا سَنُرَاوِدُعَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّالَفَاعِلُونَ» «قرآن» :

ئۇلار: «بىز ئۇنى ئاتىسىدىن سوراپ (سىبنىڭ ئالدىڭغا ئېلىپ كېلىشكە) تىرىشىمىز. بىز چوقۇم مۇشۇنداق قىلىمىز» دېدى.

رَاوَغَ يُرَاوِغُ مُرَاوَغَةً : ساختىپەزلىك قىلدى، ئالدىدى.

رَاوَغَ فِي الْكَلَامِ: ياغلىما سۆز قىلدى.

رَاوَغَ فِي الْإِجَابَةِ: ئەگىتىپ جاۋاب بەردى.

رَاوُوقٌ ج رَوَاوِيقُ : سۈزگۈچ، فىلتىر؛ قەدەھ، جام.

«صَفَّى عَصِيرَ الْفَاكِهَةِ بِالرَّاوُوقِ» : مېۋىنىڭ سۈيىنى سۈزگۈچ بىلەن سۈزدى.

رَاوٍ ج رُوَاةٌ: رىۋايەت قىلغۇچى، ھېكايە قىلغۇ-چى، يەتكۈزگۈچى، ئېيتىپ بەرگۈچى، نەقىل قىلغۇچى.

رَاوِيَةٌ: تېلېگراما ئاپپاراتى.

رَايَةٌ ج رَايٌ و رَايَاتٌ: توغ، ئەلەم، بايراق.

رَفَعَ الرَّايَةَ بِمُفْرَدِهِ: بايراقنى يالغۇز كۆتۈردى.

رَاءٍ م رَائِيَةٌ رُءَاةٌ: كۆرگۈچى، قارىغۇچى، كۆزدىن كەچۈرگۈچى، ئوبزورچى.

رَائِبٌ: قېتىق، قېتىپ قالغان سۈت، قايمىقى ئېلىنغان سۈت.

رَائِجٌ: راۋاج تاپقۇچى، بازىرى چىققۇچى، ئاققۇچى، بازىرى ئىتتىك، بازىرى چاققان.

رَائِحٌ ج رَوَائِحُ: ئۆتۈپ كەتكۈچى، ئۆتكۈچى.

كُلُّ رَائِحٍ وَ غَادٍ: كېلىپ ـ كېتىپ تۇرغان ھەممە ئادەم.

بِالرَّائِحِ مِنَ النَّهْرِ: دەريانىڭ قارشى قىرغىقى.

اَلرَّائِحَةُ: مال، چارۋا.

رَائِحَةٌ ج رَوَائِحُ: ھىد، بۇي، پۇراق.

ذَكِيُّ الرَّائِحَةِ: خۇش پۇراق.

«مَالَهُ سَارِحَةٌ وَ لَا رَائِحَةٌ» : ئۇنىڭ ھېچقانداق ئات ـ ئۇلىغى يوق.

«اَلْمَاءُ عَدِيمُ اللَّوْنِ وَعَدِيمُ الرَّائِحَةِ» : سۇ رەڭسىز ۋە پۇراقسىزدۇر.

أُغْنِيَةٌ رَائِحَةٌ: داڭ چىقارغان ناخشا.

رَائِحَةٌ طَيِّبَةٌ: خۇش ھىد، خۇشبۇي.

رَجُلٌ طَيِّبُ الرَّائِحَةِ: خۇشبۇي ئادەم.

رَائِحَةٌ عِطْرِيَّةٌ: خۇشبۇي، خۇش پۇراق.

رَدِيُّ الرَّائِحَةِ: بەتبۇي.

عَدِيمُ الرَّائِحَةِ: پۇراقسىز، پۇرىقى يوق.

خَبِيثُ الرَّائِحَةِ: سېسىق پۇراق.

رَوَائِحُ حَادَّةٌ: ئۆتكۈر پۇراق.

رَائِدٌ ج رَادَةٌ و رُوَّادٌ: رەھبەر، يول باشلىغۇچى، باشلامچى، بايراقدار، پېشۋا؛ ئالدىنقى قىسىم، ئالدىدا ماڭغۇچى.

رَائِدُ الشَّبَابِ: ياشلار يېتەكچىسى.

رَائِدُ الْفَضَاءِ: تۇنجى ئالەم ئۇچقۇچىسى.

رَائِدٌ سَبَّاقٌ: باشلامچى، ئالدىدا ماڭغۇچى، ھۇجۇمچى.

رَائِدُ الْجَمْعِيَّةِ: جەمئىيەتنىڭ يېتەكچىسى.

«اَلرَّائِدُ لَا يَكْذِبُ أَهْلَهُ»: باشلامچى ئۆز ئادەملىرىنى ئالدىمايدۇ.

خُطْوَةٌ رَائِدَةٌ: تۇنجى قەدەم.

صِنَاعَةٌ رَائِدَةٌ: يېتەكچى ساناھەت.

رَائِشٌ ج رَائِشُونَ: پارا بەرگۈچى بىلەن پارا ئالغۇچى ئوتتۇرىسىدىكى ۋاستىچى.

«لَعَنَ اللّٰهُ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ وَالرَّائِشَ» «حديث»: پارا ئالغۇچى، پارا بەرگۈچى ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ۋاستىلىق قىلغۇچىغا ئاللاھ لەنەت قىلغاي.

رَائِضٌ ج رَاضَةٌ و رُوَّاضٌ و رَائِضُونَ: ئات كۆندۈرگۈچى.

رَائِعٌ ج رَائِعُونَ: كېلىشكەن، گۈزەل، ئېسىل؛ ئەجەبلىنەرلىك، ھەيران قالدۇرغۇچى؛ قالتىس، نەپىس.

مَنْظَرٌ رَائِعٌ: گۈزەل مەنزىرە.

شِعْرٌ رَائِعٌ: قالتىس شېئىر، گۈزەل شېئىر، ئاجايىپ شېئىر.

رَائِعَةٌ ج رَوَائِعُ: قورقۇنچلۇق، كىشىنى قورقۇتىدىغان؛ نەپىس.

فِكْرَةٌ رَائِعَةٌ: شانلىق ئىدىيە، ئاجايىپ پىكىر.

فَتَاةٌ رَائِعَةُ الْجَمَالِ: گۈزەللىككە تولغان قىز.

رَائِعَةُ النَّهَارِ: كۈندۈزنىڭ كۆپ قىسمى، كۈپكۈندۈزدە.

فِي رَائِعَةِ النَّهَارِ: كۈپكۈندۈزدە، خەلقئالەم ئالدىدا.

«هِيَ كَالشَّمْسِ فِي رَائِعَةِ النَّهَارِ»: ئۇ كۈپكۈندۈزدىكى قۇياشقا ئوخشايدۇ.

بِصُورَةٍ رَائِعَةٍ: شانلىق رەۋىشتە.

حَفْلَةٌ رَائِعَةٌ: ھەشەمەتلىك سورۇن.

مِنْ رَوَائِعِ الْفَنِّ: ئېسىل سەنئەت ئەسەرلىرىدىن.

رَوَائِعُ الْأَدَبِ الْعَرَبِيِّ: ئەرەب ئەدەبىياتىنىڭ ۋەكىللىك خاراكتېرگە ئىگە ئەسەرلىرى.

رَائِقٌ ج رَوْقٌ وَرَوَقَةٌ: ساپ، سۈزۈك، تازا، پاك، نۇرلۇق، شانلىق، پارلاق.

رَائِمَةٌ: گۈزەل، چىرايلىق.

حَدِيقَةٌ رَائِيَةٌ فِيهَا أَزْهَارٌ مُخْتَلِفَةٌ جَمِيلَةٌ: رەڭگارەڭ گۈللەر ئېچىلغان چىرايلىق باغچا.

رِئَاءٌ: ساختىپەزلىك، كۆز - كۆز قىلىش، رىياكەرلىك.

رِئَاسَةٌ، رَآسَةٌ: جۇمھۇرىيەتنىڭ رەئىسلىك مەنسەپى؛ باشلىقلىق قىلماق، يېتەكچىلىك قىلماق، باشقۇرماق.

مَقَرُّ الرِّئَاسَةِ: دۆلەت باشلىقى ئىشخانىسى.

«عُقِدَالْإِجْتِمَاعُ تَحْتَ رِئَاسَةِالْمُدِيرِالْعَامِّ»: يىغىن باش مۇدىرنىڭ رىياسەتچىلىكىدە ئېچىلدى.

رِئَامٌ: سېرىق سۇ، ھايۋاننىڭ شالى (شۆلگىيى).

رَأَّسَ يُرَئِّسُ تَرْئِيسًا الشَّخْصَ عَلَيْهِمْ: باشلىق قىلدى، رەئىس قىلىپ سايلىدى.

رَعَّقَ يُرَعِّقُ تَرْئِيقًا: بەزلىدى، كۆڭلىنى ياسىدى، تەسەللى بەردى.

رَأَبَ يَرْأَبُ رَأْبًا الصَّدْعَ: يوچۇقنى ئوڭشىدى، رېمونت قىلدى، تۈزىدى.

«رَأَبَ اللّٰهُ بَيْنَهُمْ»: ئاللاھ ئۇلارنىڭ دىلىغا ئىناقلىق سالدى.

رَأَبَ الْإِنَاءَ: چىنىنى قادىدى.

رِئْبَالٌ ج رَآبِيلُ: شىر، ئارسلان؛ لۆكچەك، ئالاقانات، ئوغرى.

لِعْقُ رِئْبَالٍ: قولاق كەستى ئوغرى.

رُؤْبَةٌ ج رِئَابٌ: پارچە، ئۇۋاق؛ كېچىنىڭ بىر قىسمى؛ تەلەپ، ھاجەت.

رِئَةٌ ج رِئَاتٌ: ئۆپكە.

اِلْتِهَابُ الرِّئَةِ: ئۆپكە ياللۇغى.

ذَاتُ الرِّئَةِ: ئۆپكە ياللۇغى.

تَنَفَّسَ بِمِلْئِ رِئَتَيْهِ: ھوزۇرلاندى، راھەتلەندى.

رَأْدٌ، رَأْدَةٌ ج أَرْآدٌ: چىرايلىق قىز، ساھىبجامال.

فَتَاةٌ رَأْدَةٌ: ساھىبجامال قىز.

رِئْدٌ ج أَرْآدٌ: زامانداش.

رُؤْدٌ رُؤْدَةٌ ج أَرْآدٌ: چىرايلىق قىز، ساھىبجامال.

رَأْرَأَ يُرَأْرِأُ رَأْرَأَةً بِعَيْنَيْهِ: كۆز قارچۇغىنى مىدىرلاتتى.

رَأَسَ يَرْأَسُ رِئَاسَةً وَ رِيَاسَةً الْقَوْمَ: قەۋمغا يېتەكچىلىك قىلدى.

رَأَسَ الْعَمَلَ: ئىش باشقۇردى، ئىشقا رىياسەتچىلىك قىلدى.

رَأَسَ الْجَمْعِيَّةَ: جەمئىيەتكە رەئىس بولدى.

رَأَسَ الْاِجْتِمَاعَ: يىغىنغا رىياسەتچىلىك قىلدى.

رَأَسَهُ بِالْعَصَا: تاياق بىلەن ئۇنىڭ بېشىغا ئۇردى.

رُئِسَ الشَّخْصُ: بېشى ئاغرىدى.

رَئِسَ يَرْأَسُ رَأْسًا الشَّخْصُ: بېشى چوڭ بولدى، بېشى چوڭقايدى.

رَؤُسَ يَرْؤُسُ رِئَاسَةً: باشلىق بولدى، رەھبەر بولدى.

رَأْسٌ ج أَرْؤُسٌ وَ آرَاسٌ وَ رُؤُوسٌ: باش، كاللا، چوققا.

«وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللّٰهِ لَوَّوْا رُؤُوسَهُمْ» (قۇرئان) : ئۇلارغا ئۆزرە ئېيتىپ: كېلىڭلار، «رەسۇلۇللا سىلەرگە مەغپىرەت تىلەيدۇ» دېيىلسە (مەسخىرە قىلىش يۈزىسىدىن) باشلىرىنى سىلكىيدۇ.

«قَالَ رَبِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا» (قۇرئان) : ئۇ ئېيتتى: مەن ھەقىقەتەن كۆچ - قۇۋۋىتىمدىن كەتتىم، چېچىم ئاقاردى.

أَخَذَ بِرَأْسِهِ: بېشىنى چاڭگاللىدى.

رَأْسُ الشَّيْءِ: نەرسىنىڭ بېشى، يۇقىرى تەرىپى.

رَأْسُ الزَّاوِيَةِ: چوققا بولۇڭى.

رَأْسُ السَّنَةِ: يېڭى يىل، يىل بېشى.

«تُعْطَلُ الْعُمَّالُ فِي الْبِلَادِ الْعَرَبِيَّةِ يَوْمَ رَأْسِ السَّنَةِ الْهِجْرِيَّةِ» : ھىجرىيە يىلىنىڭ بىرىنچى كۈنى ئەرەب دۆلەتلىرىدە ئىشچىلار دەم ئېلىشقا قويۇۋېتىلىدۇ.

رَأْسُ الْفِتْنَةِ: پىتنىنىڭ بېشى، پىتنىنىڭ ئۇچىقى.

رَأْسُ الشَّهْرِ الْقَمَرِيِّ : قەمەرىيە ئاينىڭ بېشى.

رَأْسُ السُّلَّمِ: شوتىنىڭ بېشى.

رَأْسُ الْفَسَادِ: بۇزۇقچىلىقنىڭ ئانىسى، چىرىكلىكنىڭ مەنبەسى.

جَعَلَ رَأْسَهُ بِرَأْسِهِ: ئۇنىڭ بىلەن ئۆزىنى باراۋەر چاغلىدى.

«صَبَّ غَضَبَهُ فَوْقَ رَأْسِهِ» : ئۇنىڭغا خاتالىقنىڭ جاۋابكارلىقىنى ئارتتى.

عَلَى الرَّأْسِ وَالْعَيْنِ: خۇشاللىق بىلەن تولۇق قوشۇلىمەن.

غِطَاءُ الرَّأْسِ: بۆك، باش كىيىم.

فَعَلَهُ رَأْسًا: ئۇنى باشتىن ئىشلىدى.

قَلَبَهُ رَأْسًا عَلَى عَقِبٍ: ئۇنى ئوڭتەي - توڭتەي قىلىۋەتتى.

لَوَّى رَأْسَهُ: مەنسىتمىدى، كۆزگە ئىلمىدى.

مَسْقَطُ الرَّأْسِ: تۇغۇلغان جاي.

رَأْسُ الْمَالِ الْقَوْمِيِّ: ئومۇمىي مۇلۇكچىلىك كاپىتالى.

رَأْسُ الْمَالِ الْجَارِي: نەق كاپىتال.

رَأْسُ الْمَالِ الْبَشَرِيِّ: ئەمگەك كۈچى.

هَذَا شَيْءٌ بِرَأْسِهِ: مۇستەقىل.

مِنَ الرَّأْسِ إِلَى أَخْمَصِ الْقَدَمِ: كوكۇلىسىدىن تاپىنىغىچە.

رَأْسًا بِرَأْسٍ: تەڭمۇ تەڭ، باراۋەر.

عَلَى رَأْسِ كَذَا مِنَ الرِّجَالِ: بىر قانچە كىشىنى

باشلاپ.

رَأْسُ الْقَوْمِ: قەۋمنىڭ باشلىقى، قەۋم رەھبىرى، قەۋم ئاقساقىلى.

«حَضَرَ الْحَفْلَ جُمْهُورٌ كَبِيرٌ عَلَى رَأْسِهِ وَزِيرُ الثَّقَافَةِ»: مۇراسىمغا مەدەنىيەت مىنىستىرى باشچىلىقىدا نۇرغۇن كىشى قاتناشتى.

«أَخَذَتْ مِنْ جَارَتِهَا رَأْسًا مِنَ الثُّومِ»: قوشنىسىدىن بىر باش سامساق ئېلىپ چىقتى.

هَزَّ رَأْسَهُ بِالْمُوَافَقَةِ: قوشۇلغانلىقىنى بىلدۈرۈپ بېشىنى لىڭشىتتى.

رَأْسًا: بىۋاسىتە.

رَأْسًا عَلَى عَقِبٍ: تەتۈر، بېشى ئايىغىغا بولۇپ قالغان، قالايمىقان، رەتسىز.

عَلَى رُؤُوسِ الْأَشْهَادِ: گۇۋاھچىلار ئالدىدا.

عَلَى رُؤُوسِ الْمَلَإِ: كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدا، جامائەت ئالدىدا، ئامما ئالدىدا، ئاشكارا.

تَصْدِيرُ رُؤُوسِ الْأَمْوَالِ: (سىرتقا) كاپىتال چىقارماق.

«وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ لاَ تَظْلِمُونَ وَلاَ تُظْلَمُونَ» «قرآن»: ئەگەر (جازانە قىلىشتىن) تەۋبە قىلساڭلار، (قەرز بەرگەن) سەرمايەڭلار ئۆزۈڭلارغا قايتىدۇ، باشقىلارغا زىيان تارتقۇزمايسىلەر، ئۆزۈڭلارمۇ زىيان تارتمايسىلەر.

رَأْسِمَالٌ: كاپىتال، دەسمايە، سەرمايە، مەبلەغ.

اَلرَّأْسِمَالُ الْمُتَدَاوَلُ: كۆچمە كاپىتال.

اَلرَّأْسِمَالِيُّ: كاپىتالىست، باي، مالدار.

«تَشْتَدُّ الْحَرْبُ الْبَارِدَةُ بَيْنَ النِّظَامَيْنِ الرَّأْسِمَالِيِّ وَالْاِشْتِرَاكِيِّ»: كاپىتالىزم تۈزۈمى بىلەن سوتسىيالىزم تۈزۈمىدىن ئىبارەت ئىككى تۈزۈم ئوتتۇرىسىدا سوغۇق ئۇرۇش مۇناسىۋىتى كۈچەيمەكتە.

اَلْمُجْتَمَعُ الرَّأْسِمَالِيُّ: كاپىتالىستىك جەمئىيەت، كاپىتالىزم جەمئىيىتى.

اِقْتِصَادٌ رَأْسِمَالِيٌّ: كاپىتالىستىك ئىقتىساد.

نِظَامٌ رَأْسِمَالِيٌّ: كاپىتالىستىك تۈزۈم، كاپىتالىزم تۈزۈمى.

رَأْسِمَالِيَّةٌ: كاپىتالىزم.

اَلرَّأْسِمَالِيَّةُ الْبِيرُقْرَاطِيَّةُ: بيۇروكرات كاپىتالىزم.

اَلرَّأْسِمَالِيَّةُ الصِّنَاعِيَّةُ: سانائەت كاپىتالىزمى.

اَلرَّأْسِمَالِيَّةُ الدَّوْلِيَّةُ: دۆلەت كاپىتالىزمى.

رَأْسِمَالِيَّةٌ وَطَنِيَّةٌ: مىللىي كاپىتالىزم.

رَأْسِيٌّ: تىك؛ كاللىنىڭ، باشنىڭ.

رَأَفَ يَرْأَفُ رَأْفَةً بِهِ: ئىچىندى، ئىچ ئاغرىتتى.

رَئِفَ يَرْأَفُ رَأْفًا بِهِ: ئىچ ئاغرىتتى.

رَؤُفَ يَرْؤُفُ رَأْفَةً وَرَآفَةً بِهِ: ئىچ ئاغرىتتى.

رَأْفٌ. رَؤُفٌ: رەھىم قىلغۇچى، مەرھەمەتلىك، كۆيۈمچان، شەپقەتلىك.

رَئِفٌ ج رَئِفُونَ: كۆيۈمچان، مېھرىبان، شەپقەتلىك.

رَأْفَةٌ: مەرھەمەت، ئىچ ئاغرىتىش، رەھىمدىللىق.

«وَلاَتَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللّٰهِ» «قرآن»: ئاللاھنىڭ دىنىنىڭ (ئەھكاملىرىنى ئىجرا قىلىشتا) ئۇلارغا رەھىم قىلماڭلار.

رَأْلٌ ج أَرْؤُلٌ وَرِئْلاَنٌ و رِئَالٌ و رِئَالَةٌ: بىر ياشلىق تۆگە قۇش.

رَئِمَ يَرْأَمُ رَأْمًا الشَّيْءَ: ياخشى كۆردى، كۆڭلى چۈشتى، ياراتتى.

«تَرْأَمُهُ وَيَأْبَاهَا»: دۇنيا ھەزرىتى ئۆمەرنى قوغلىشىدۇ - يۇ، ئەمما ھەزرىتى ئۆمەر ئۇنىڭغا نەزەر كۆزىنى سالمايدۇ «ھەزرىتى ئائىشەنىڭ سۆزىدىن».

رَئِمَتِ الْأُنْثَى وَلَدَهَا: ئايال بالىسىغا كۆيۈندى.

رِئْمَةٌ. رِئْمٌ ج آرَامٌ: ئاق بۆكەن، ئاھۇنىڭ بالىسى؛ ساھىبجامال ئايال (چىرايلىق ئاياللار بۇنىڭغا ئوخشىتىلىدۇ).

رَؤُوفٌ: رەھىم قىلغۇچى، شەپقەتلىك، مەرھەمەتلىك، كۆيۈمچان.

اَلرَّؤُوفُ: ئاللاھ تائالانىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ «رەھىم قىلغۇچى ناھايىتى شەپقەتلىك ئاللاھ» دېگەن مەنىدە.

رَؤُومٌ ج رَوَائِمُ: كۆيۈمچان، مېھرىبان.

أُمٌّ رَؤُومٌ: كۆيۈمچان ئانا.

رَأَى يَرَى رُؤْيَةً الشَّيْءَ: كۆردى، قارىدى.

«مَاكَذَبَ الْفُؤَادُ مَارَأَى» «قرآن»: ئۇنىڭ كۆرگىنىنى دىلى ئىنكار قىلمىدى (يەنى راست كۆردى).

رَآهُ رَأْيَ الْعَيْنِ: ئۇنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆردى.

رَآهُ بِأُمِّ عَيْنَيْهِ: ئۇنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆردى.

رَأَى مِنْهُ عَجَبًا: كۈتمىگەن نەرسىنى كۆردى.

رَأَى يَرَى رُؤْيَا: چۈشەكىدى، چۈش كۆردى.

«قَالَ يَابُنَيَّ إِنِّيأَرَى فِيالْمَنَامِ أَنِّيأَذْبَحُكَ»

«قرآن»: ئىبراھىم: «ئى ئوغلۇم! مەن سىنى بوغۇزلاپ قۇربانلىق قىلىشقا (ئەمىر قىلىنىپ) چۈشەپتىمەن (پەيغەمبەرلەرنىڭ چۈشى ھەقىقەتتۇر ۋە ئۇلارنىڭ ئىشلىرى ئاللاھنىڭ ئەمرى بويىچە بولىدۇ)» دېدى.

رَأَى الْعَالِمُ شَيْئًا: ئالىم نەرسىگە ئېتىقاد قىلدى.

رَأَى فُلاَنًا عَالِمًا: پالانىنى ئالىم دەپ بىلدى.

رَأَيْتَنِي عَلَى حَقٍّ: ئۆزۈمنى ھەقلىق ھېسابلىدىم.

تُرَى: شۇنداق دەپ قارامسىز؟

يَاتُرَى: شۇنداق دەپ قارامسىز؟

يَاهَلْ تُرَى: شۇنداق دەپ قارامسىز؟

أَيْنَ ذَهَبَ يَاتُرَى: قەيەرگە كەتتى دەپ ئويلايسىز؟

رَأْيٌ ج آرَاءٌ: پىكىر، ئوي، كۆز قاراش، تەكلىپ، مۇلاھىزە.

ذُو الرَّأْيِ: چوڭقۇر پىكىرلىك، دانا.

قِسْمُ الرَّأْيِ «فِي القَانُون»: قانۇنىي مەسلىھەت ئېلىش ئىدارىسى.

«لاَبُدَّ مِنْ أَخْذِ الرَّأْيِ عَلَى كَذَا»: ئاۋازغا قويۇش زۆرۈر، ئاۋازغا قويماي بولمايدۇ.

«مَا تَقُولُهُ لاَيُمَثِّلُ الرَّأْيَ الْعَامَّ»: سېنىڭ دېگەنلىرىڭ جامائەت پىكرىگە ۋەكىللىك قىلمايدۇ.

«لاَ تَتَعَجَّلْ إِصْدَارَ رَأْيٍ فِي الْمَوْضُوعِ قَبْلَ دِرَاسَتِهِ»: بۇ جەھەتتە ئوبدان تەھلىل قىلىشتىن بۇرۇن پىكىر بايان قىلىشقا ئالدىراپ كەتمە!

«عَبَّرَ عَنْ رَأْيِهِ بِصَرَاحَةٍ»: پىكىرنى ئاشكارا ئوتتۇرىغا قويدى.

اَلرَّأْيُ الْعَامُّ: جامائەت پىكرى، جامائەتچىلىك.

عَلَى رَأْيِ الْمَثَلِ: ماقال ـ تەمسىلدىكىدەك.

أَهْلُ الرَّأْيِ: نوپۇزلۇق كىشىلەر، ئابرۇيلۇق ئەرباب (مۇئەييەن پرىنسىپلار ئاساسىدا شەرىئەت ئەھكاملىرىنى بېكىتىدىغان ئۆلىمالار)

أَخْذُ الرَّأْيِ: پىكىر ئالماق.

صُلْبُ الرَّأْيِ: پىكرىدە چىڭ تۇرىدىغان تەرسا.

رَأْيٌ دَبْرِيٌّ: پۇرسەتنى قولدىن بېرىش، پۇرسەتنى ئۆتكۈزۈۋېتىش.

رَأْيٌ فَطِيرٌ: پىشمىغان پىكىر.

مَازِلْتُ عِنْدَ رَأْيِي: ئۆز پىكرىمدە چىڭ تۇردۇم.

تَبَادُلُ الْآرَاءِ: پىكىر ئالماشتۇرماق.

رِئَوِيٌّ: ئۆپكىدەك، ئۆپكە خاراكتېرلىك.

سِلٌّ رِئَوِيٌّ: سىل كېسىلى.

طَاعُونٌ رِئَوِيٌّ: ئۆپكە راكى.

رُؤْيَا ج رُؤًى: چۈش، خىيال.

رُؤْيَا إِلهِيَّةٌ: بېشارەت.

اَلرُّؤْيَاالصَّادِقَةُ: راست چۈش.

«يَاأَيُّهَاالْمَلأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ» «قرآن»: ئى ئەربابلار! سىلەر ئەگەر چۈش تەبىرىنى بىلسەڭلار، بۇ چۈشۈمگە تەبىر بېرىپ بېقىڭلار.

رُؤْيَةٌ ج رُؤًى: كۆز قاراش، پىكىر.

لَيْلَةُ الرُّؤْيَةِ: رامزان كىرىدىغان كېچە.

إِخْتِلاَطُ الرُّؤْيَةِ: مۇجمەللىك، مۇرەككەپلىك، ئېنىقسىزلىق.

«أَنَا سَعِيدٌ لِرُؤْيَتِكَ»: سېنى كۆرگەنلىكىمدىن بەختىيارمەن.

رَئِيسٌ ج رُؤَسَاءُ: باشلىق، رەھبەر، رەئىس، زۇڭتۇڭ، مۇدىر، كاتتىباش.

رَئِيسُ إِدَارَةٍ: ئىدارە باشلىقى.

رَئِيسُ جَلْسَةٍ: يىغىن رەئىسى.

رَئِيسُ دَيْرٍ: باش راھىب، باش مۇناخ.

رَئِيسُ مَحْكَمَةٍ: سوت باشلىقى.

رَئِيسُ اللَّجْنَةِ التَّنْفِيذِيَّةِ: ئىجرائىيە كومىتېت رەئىسى.

رَئِيسٌ فَخْرِيٌّ: پەخرىي رەئىس.

رَئِيسٌ عَامِلٌ: رەئىس، جەمئىيەت باشلىقى.

رَئِيسُ أَرْكَانِ الْحَرْبِ: باش سەنمۇجاڭ، باش شتاب باشلىقى.

رَئِيسُ أَرْكَانِ الْحَرْبِ الْفِرْقَةِ: دىۋىزىيە شتاب باشلىقى.

رَئِيسُ التَّحْرِيرِ: باش تەھرىر، باش مۇھەررىر.

رَئِيسُ الْقِسْمِ السِّيَاسِيِّ: سىياسىي بۆلۈم مۇدىرى.

رَئِيسُ مَدْرَسَةٍ: مەكتەپ مۇدىرى.

رَئِيسُ مَعْهَدٍ: ئىنستىتۇت مۇدىرى.

رَئِيسُ الْوُزَرَاءِ: باش مىنىستىر، مىنىستىرلار سوۋېتىنىڭ رەئىسى، زۇڭلى، ۋەزىر ئەزەم.

رَئِيسُ مَجْلِسِ الْوُزَرَاءِ: باش ۋەزىر، باش مىنىستىر، زۇڭلى، ۋەزىر ئەزەم.

رَئِيسُ الْأَسَاقِفَةِ: باش روھانىي.

رَئِيسُ الشَّمَامِسَةِ: مۇئاۋىن باش روھانىي.

رَئِيسُ نَفْسِهِ: ئۆزىنى تۇتالايدىغان ئادەم، ئۆزىنى كونترول قىلالايدىغان ئادەم.

رُؤَسَاءُ رُوحَانِيُّونَ: روھانىي ئەربابلار، دىنىي ئەربابلار.

رَئِيسَةٌ: رەئىسە، ئايال رەئىس.

رَئِيسِيٌّ: مۇھىم، ئاساسلىق.

«هَذِهِ مَسْأَلَةٌ رَئِيسِيَّةٌ»: بۇ ـ تۈپ مەسىلە، بۇ ـ ئاساسىي مەسىلە.

«خِلاَفُنَا عَلَى الْمَسَائِلِ الرَّئِيسِيَّةِ قَبْلَ الصَّغِيرَةِ»: بىزنىڭ ئىختىلاپىمىز كىچىك مەسىلىلەردىن بۇرۇن ئاساسلىق مەسىلىلەر ئۈستىدىدۇر.

مَقَالَةٌ رَئِيسِيَّةٌ: باش ماقالە.

اَلْأَعْضَاءُ الرَّئِيسِيَّةُ: ئاساسلىق ئەزالار، مۇھىم ئەزالار.

رَئِيفٌ: رەھىم قىلغۇچى، مەرھەمەتلىك، كۆيۈمچان، شەپقەتلىك.

رَبَا يَرْبُو رَبْوًا و رُبُوًّا الْمَالُ: مال كۆپەيدى، ئۆستى، ئاشتى.

«وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ رِبًا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلاَ يَرْبُوا عِنْدَاللهِ» «قرآن»: سىلەر كىشىلەرنىڭ پۇل ـ مېلى ئىچىدە ئۆستۈرۈش ئۈچۈن بىرەر پۇل ـ مال بەرسەڭلار، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ئۇ ئۆسمەيدۇ (يەنى كىشىلەر بەرگىنىمىدىن جىقراق قايتۇرسۇن، دېگەن نىيەت بىلەن بېرىلگەن سوۋغىنىڭ ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ساۋابى بولمايدۇ).

رَبَا الرَّابِيَةَ: ئېگىزلىككە چىقتى، ياماشتى، ئۆستى، ئۆرلىدى.

رَبَا الشَّخْصُ: زىققا كېسەللىكىگە دۇچار بولدى، دەم سىقىلىش كېسەللىكىگە گىرىپتار بولدى.

رَبَا عَلَى: ئاشتى، ئارتىپ كەتتى، ھالقىدى، ھالقىپ كەتتى.

رَبَا الْوَلَدُ: بالا يېتىلدى، ئۆسۈپ يېتىلدى.

رَبَا الْعَجِينُ: خېمىر بولدى (كۆپتى).

رَبَا الْجُرْحُ: يارا ئىششىدى.

رِبًا، رِبَاءٌ: جازانە، ئۆسۈم.

اَلرِّبَا الْفَاحِشُ: يۇقىرى ئۆسۈم، يۇقىرى جازانە، جازانىخورلۇق.

«وَأَحَلَّ اللهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا» «قرآن»: ئاللاھ سودا ـ سېتىقنى ھالال قىلدى، جازانىنى (بەدەلسىز بولغانلىقتىن شەخسكە ۋە جەمئىيەتكە زىيانلىق بولغانلىقى ئۈچۈن) ھارام قىلدى.

رَبَأَ يَرْبَأُ رَبْأً: كۆتۈرۈلدى، ئۆرلىدى، كۆپتى؛ ئېگىزدىن قارىدى، ئېگىزدىن نەزەر سالدى.

رَبَأَ الشَّيْءَ: كۆتۈردى، ئېگىزلەتتى.

رَبَأَ لَهُمْ: ئۇلارغا كۆز ـ قۇلاق بولدى.

رَبَأَتِ الْأَرْضُ: يەر كۆتۈرۈلۈپ دۆڭلەشتى.

لاَيُرْبَأُ بِهَذَا الْأَمْرِ: بۇ ئىش بىلەن كارى بولمايدۇ، بۇ ئىشنى مەنسىتمەيدۇ.

رَبَابٌ، رَبَابَةٌ ج رَبَابَاتٌ: راۋاپ، ئىسكىرىپكا؛ ئاق

بۇلۇت.

«اِنْقَشَعَتِ الْغُيُومُ وَلَمْ يَبْقَ إِلاَّ شَيْءٌ مِن رَبَابٍ يُزَيِّنُ السَّمَاءَ» : قارا بۇلۇتلار تاراپ كېتىپ پەقەت ئاسماننى چىرايلىق كۆرسىتىدىغان ئازغىنە ئاق بۇلۇتلارلا قالدى.

رِبَابَةٌ: خوجايىنلىق.

رَبَاحٌ: پايدا، مەنپەئەت، نەپ.

رِبَاطٌ ج أَرْبِطَةٌ و رِبَاطَاتٌ و رُبُطٌ: تانا، شوينا، يىپ؛ ساراي، دەڭ، پاناھلىنىدىغان جاي، مۇساپىرخانا، رابات.

رِبَاطُ الْحِذَاءِ: ئاياغ بوغقۇچى، ئاياغ شوينىسى.

رِبَاطُ الْأَوْعِيَةِ الدَّمَوِيَّةِ: تىكىش يىپى (ئوپېراتسىيىدە).

رِبَاطٌ عَاطِفِيٌّ: مۇھەببەت رىشتىسى، ھېسسىيات جەھەتتىن باغلىنىش.

رِبَاطُالزَّوْجِيَّةِ: ئەر- خوتۇنلۇق مۇناسىۋەت، ئەر - ئاياللىق مۇناسىۋەت.

رِبَاطُ الْجَوَارِبِ: پايپاق بوغقۇچ ، چورۇقنىڭ بوغقۇچى.

رِبَاطُ الْخَيْلِ: ئاتنى غازاتقا تەييارلىماق.

«وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ» «قرآن» : دۈشمەنلەرگە (بىلەن ئۇرۇش قىلىش) ئۈچۈن، قولۇڭلاردىن كېلىشىچە قورال كۈچى، جەڭ ئېتى تەييارلاڭلار.

رِبَاطٌ ج رِبَاطَاتٌ: ھەربىي لاگېر، قوشۇن تۇرىدىغان قەلئە، لەڭگەر، تەكىيخانا.

«تَكْثُرُ الرِّبَاطَاتُ فِي الْمَغْرِبِ الْعَرَبِيِّ» : مارا- كەشتە تەكىيخانىلار كۆپەيمەكتە.

رَبَاطَةٌ: ساباتلىق، باتۇرلۇق، جۈرئەتلىك، مۇقىملىق، تۇراقلىق.

رَبَاطَةُ الْجَأْشِ: ئېغىر - بېسىقلىق، يۈرەكلىك، جەسۇرلۇق.

«يَجِبُ أَنْ تَتَّصِفَ بِرَبَاطَةِالْجَأْشِ حَتَّى تَجْتَازَ مَا يُصَادِفُكَ مِنْ مَصَاعِبَ» : دۇچ كەلگەن قىيىنچىلىقلارنى يېڭىشىڭ ئۈچۈن جەسۇر ساباتلىق بولۇشۇڭ كېرەك.

رُبَاعٌ: تۆتتىن - تۆتتىن.

«جَاعِلِ الْمَلاَئِكَةِ رُسُلاً أُوْلِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلاَثَ وَرُبَاعَ» «قرآن» : پەرىشتىلەرنى ئىككى قاناتلىق ، ئۈچ قاناتلىق ، تۆت قاناتلىق ئەلچىلەر قىلغۇچى ئاللاھ.

رُبَاعِيٌّ م رُبَاعِيَّةٌ: تۆت ھەرپلىك.

رُبَاعِيٌّ الْأَحْرُفِ : تۆت ھەرپلىك سۆز، تۆت ھەرپتىن تۈزۈلگەن سۆز.

رُبَاعِيٌّ الْأَضْلاَعِ: تۆت تەرەپلىك.

رُبَاعِيٌّ الْأَقْدَامِ: تۆت پۇتلۇق، تۆت ئاياغلىق.

اَلْهَرَمُ الرُّبَاعِيُّ : سىلىندىر.

اَلدَّوْرُالرُّبَاعِيُّ: 4-دەرىجىلىك، 4- نۆۋەتلىك.

رُبَاعِيَّةٌ ج رُبَاعِيَّاتٌ: قوزۇق چىش، ئۆتتۈر چىش؛ رۇبائىي (تۆت مىسرالىق شېئىر).

«تُرْجِمَتْ رُبَاعِيَّاتُ عُمَرِ الْخَيَّامِ إِلَى أَكْثَرَ مِنْ لُغَةٍ» : ئۆمەر ھەييامنىڭ رۇبائىيلىرى نۇرغۇن تىللارغا تەرجىمە قىلىندى.

رَبَاغَةٌ: مول، مولچىلىق، مەمۇرچىلىق.

رَبَالَةٌ: سېمىزلىك.

رَبَّ يَرُبُّ رَبًّا الْأَبُ وَلَدَهُ: دادا بالىسىنى تەربىيىلىدى، باقتى، پەرۋىش قىلدى.

رَبَّ الْأَمْرَ: ئىشنى تۈزىدى، باشقۇردى.

رَبَّ الْقَوْمَ: قەۋمىنى ئىدارە قىلدى، قەۋمىنى باشقۇردى.

رَبَّ الْبَيْضَ: توخۇمنى سىلىكىپ ئىلەشتۇردى.

رَبَّ بِالْمَكَانِ: بىر جايدا بېكىنىپ تۇرىۋالدى، تۇرۇپ قالدى.

رَبٌّ ج أَرْبَابٌ: ھۆكۈمران، ئىگە، خوجايىن، پەرۋىش قىلغۇچى.

رَبُّ الْمَالِ: پۇلدار، مالدار، مال ئىگىسى.

رَبُّ النِّعْمَةِ: نېمەت ئىگىسى، ياخشىلىق قىلغۇچى.

رَبُّ الْعَائِلَةِ: ئائىلە باشلىقى، ئاياللىق ئادەم.

رَبُّ الْعَمَلِ: ئىش ئىگىسى، ئىش بېشى، خوجايىن، مەبلەغ ئىگىسى، كاپىتالىست، مۈلۈك ئىگىسى، كارخانا خوجايىنى.

«أَمَّاأَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا» «قرآن»: سىلەرنىڭ بىرىڭلار (زىنداندىن چىقىپ) خوجايىنىغا هاراق قۇيۇپ بېرىدۇ (يەنى ساقىيلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتەيدۇ).

أَرْبَابُ الْبُنُوكِ: بانكىرلار، بانكا ئىگىلىرى.

أَرْبَابُ الْمَصَانِعِ: زاۋۇت باشلىقلىرى، زاۋۇت ئىگىلىرى.

أَرْبَابُ الْأَمْلَاكِ: يەر ئىگىلىرى، خوجايىن.

مِنْ أَرْبَابِ السَّوَابِقِ: هۆكۈم چىقىرىلىپ بولغان، بىر تەرەپ قىلىنىپ بولغان.

مِنْ أَرْبَابِ الْمَعَاشَاتِ: پېنسىيىگە چىققانلار.

أَرْبَابُ الصَّنَائِعِ: قول هۈنەرۋەنلەر، قول سانائەتچىلەر.

أَرْبَابُ الدَّوْلَةِ: دۆلەت ئەربابلىرى، دۆلەت رەھبەرلىرى.

أَرْبَابُ الْأَقْلَامِ: يازغۇچىلار، قەلەمكەشلەر.

أَرْبَابُ الْحَرْبِ: مىلىتارىستلار.

أَرْبَابُ الْحَيْثِيَّاتِ: مۆھىم شەخس، چوڭ ئەرباب، نوپۇزلۇق ئەرباب، مۆتىۋەرلەر.

مِنْ أَرْبَابِ الدُّيُونِ: قەرز ئىگىسى، قەرز بەرگۈچى.

رَبُّ الْأَرْبَابِ: ئاللاھ تائالا.

اَلرَّبُّ: پەرۋەردىگار، ئاللاھ، خۇدا.

رَبَّاهُ: پەرۋەردىگارىم (ئاللاھقا تۆۋەنچىلىك بىلەن ئىلتىجا قىلغاننى بىلدۈرىدۇ).

يَا رَبِّي: پەرۋەردىگارا، پەرۋەردىگارىم، ياپەرۋەردىگار، ياپەرۋەردىگار، ياپەرۋەردىگار.

رُبٌّ ج رُبُوبٌ وَ رِبَابٌ: مۇراببا.

رُبُّ سُوسٍ: چۈچۈك بۇيا مەلھىمى.

رُبُّ وَرَقٍ: قەغەز بوتقىسى.

رُبَّ: ئېھتىمال، مۇمكىن.

«رُبَّ ضَارَّةٍ نَافِعَةٌ»: زىيانلىق نەرسە پايدىلىق نەرسىگە ئايلىنىش مۇمكىن.

«رُبَّ أَخٍ لَمْ تَلِدْهُ أُمُّكَ» «مثل»: سەن بىلەن بىر قورساقتا ياتمىغان قېرىنداش ئاز تېپىلىدۇ.

رُبَّمَا: ئېھتىمال، مۇمكىن.

«فَرُبَّمَا تَكُونُ فِي الْمُسْتَقْبِلِ طَبِيبًا بَارِعًا»: سەن كەلگۈسىدە ماھىر دوختۇر بولۇشۇڭ مۇمكىن.

رُبَّاحٌ ج رَبَابِيحُ: ئىتباش مايمۇن.

رُبَّانٌ ج رَبَابِنَةٌ: پاراخوت باشلىقى، ماتروسلار باشلىقى.

رُبَّانُ كُلِّ شَيْءٍ: ھەممىسى، تولىسى.

رُبَّانُ السَّفِينَةِ: پاراخوت باشلىقى، ماتروسلار باشلىقى.

«قِيَادَةُ السَّفِينَةِ فِي مِيَاهِ الْمُحِيطِ تَحْتَاجُ إِلَى رُبَّانٍ مَاهِرٍ»: دېڭىزدا پاراخوت ھەيدەش ماھىر كېمە يېتەكچىسىگە موھتاج.

رُبَّانِيٌّ ج رَبَابِنَةٌ. رَبَابِيْنُ: كېمە باشلىقى.

رَبَّانِيٌّ ج رَبَّانِيُّونَ: ئاللاھقا مەنسۇپ، رەببانىي، خۇدا گۈي.

«وَلَكِنْ كَانُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ» «قرآن»: لېكىن (ئۇ): «كىتابنى ئۆگەتكەنلىكىڭلار ئۈچۈن رەببانىي بولۇڭلار» دەيدۇ.

رَبَّانِيَّةٌ: خۇدا گۈيلۇق.

فِيهِ رَبَّانِيَّةٌ: ئۇ خۇدا گۈيدۇر.

رَبَّبَ يُرَبِّبُ تَرْبِيبًا الْوَلَدَ: بالىنى تەربىيىلىدى، باقتى، پەرۋىش قىلدى.

رَبَّبَ الثَّمَرَ: خورما مۇراببىسى ياسىدى.

رَبَّتَ يُرَبِّتُ تَرْبِيتًا الْوَلَدَ: بالىنى تەربىيىلىدى، پەرۋىش قىلدى، باقتى.

رَبَّتَتِ الْمَرْأَةُ وَلَدَهَا: ئايال بالىسىنى ئەللەيلىدى، پەپىلىدى.

«رَبَّتَ عَلَى كَتِفِهِ»: مۈرىسىگە ئاستا ئۇرۇپ قويدى.

رَبَّةٌ ج رَبَّاتٌ: خانىم، ئايال، خوجايىن، خېنىم، ئاغىچا.

رَبَّةُ الْمَنْزِلِ: خوجىدار.

رَبَّةُ الْبَيْتِ: ئۆي ئىگىسى؛ سىرتتا ئىشلىمەيدىغان ئايال، ئايال ساھىبخان.

رَبَّةُ الْحُسْنِ: چىرايلىق ئايال، ساھىبجامال، نازى-

نىن.

رَبَّاتُ الْحِجَالِ : ئاياللار.

رُبَّتَ: ئېهتىمال، مۇمكىن.

رُبَّتَمَا: ئېهتىمال، مۇمكىن.

رَبَّحَهُ يُرَبِّحُ تَرْبِيحًا: ئۇنى پايدىغا ئېرىشتۈردى.

رَبَّضَ يُرَبِّضُ تَرْبِيضًا فُلاَنًا بِالْمَكَانِ : مۇقىملاشتۇردى، تۇراقلاشتۇردى.

رَبَّضَ الدَّابَّةَ: ھايۋاننى تىزلاندۇردى، چۆكتۈردى.

رَبَّطَ يُرَبِّطُ تَرْبِيطًا الشَّخْصُ الْحُزْمَةَ: تېڭىقنى تاڭدى.

رَبَّعَ يُرَبِّعُ تَرْبِيعًا الشَّيْءَ: تۆتكە بۆلدى.

رَبَّعَ الشَّكْلَ: ئۇنى تۆت چاسا قىلدى.

رَبَّعَ الْبَيْتَ : تۆت چاسا ياسىدى، كۇۋادىرات شەكلىدە ياسىدى.

رَبَّعَ الْعَدَدَ (فِي الرِّيَاضَةِ) : تۆت ھەسسە قىلدى.

رَبَّقَ يُرَبِّقُ تَرْبِيقًا: ئارغامچا بىلەن بويىنىنى باغلىدى.

رَبَّى يُرَبِّي تَرْبِيَةً الْأَبُ الْوَلَدَ: دادا بالىنى تەربىيىلىدى، باقتى.

«وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا» (قرآن) : ۋە: «ئى پەرۋەردىگارىم ! ئۇلار مېنى كىچىكلىكىمدە تەربىيىلىگەندەك ئۇلارغا مەرھەمەت قىلغىن » دېگىن.

رَبَّى الشَّخْصُ الْمَالَ: مالنى ئۆستۈردى، كۆپەيتتى.

رَبَّى يُرَبِّي تَرْبِيَةً: كىچىك بالىنى ئەقلىي جىسمانىي جەھەتتىن تەربىيىلەپ ئۆستۈردى.

رَبَّى الْمَاشِيَةَ: چارۋىنى باقتى.

رَبَّى الثَّمْرَ بِالسُّكَّرِ: مۇراببا سالدى.

رِبِّيٌّ ج رِبِّيُّونَ: ئاللاھنىڭ ئىبادىتىگە بېرىلگەن خۇداگۇي.

«وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ» (قرآن) : نۇرغۇن پەيغەمبەرلەر بىلەن كۆپلىگەن خۇداگۇي ئۆلىمالار بىرلىكتە جەڭ قىلدى.

رَبِّيلٌ ج رَبَابِيلُ: يولۋاس؛ ئالاقانات، لۆكچەك.

رَبِتَ يَرْبَتُ رَبَتًا: سۆزلەشكە قادىر بولالمىدى.

رَبِحَ يَرْبَحُ رِبْحًا تِجَارَتُهُ: تىجارىتىدە پايدا ئالدى.

«أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلاَلَةَ بِالْهُدَى فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ» (قرآن) : ئەنە شۇلار ھىدايەتنى بېرىپ گۇمراھلىقنى ئالدى، شۇڭا سودىسى پايدا كەلتۈرمىدى.

رَبَحٌ : ئىتتاش مايمۇن.

رِبْحٌ ج أَرْبَاحٌ: پايدا، مەنپەئەت، نەپ، ھايات.

رِبْحٌ إِجْمَالِيٌّ: ئومۇمىي پايدا.

رِبْحٌ صَافٍ: ساپ پايدا.

رِبْحُ الْمَالِ: مالنىڭ پايدىسى، ئۆسۈمى، پىرسەنتى.

رِبْحٌ بَسِيطٌ: مەبلەغنىڭ پايدىسى.

رِبْحٌ مُرَكَّبٌ: مەبلەغنىڭ پايدىسى ۋە شۇ پايدىدىن كىرگەن پايدا.

اَلْأَرْبَاحُ الْفَاحِشَةُ: يۇقىرى ئۆسۈم، چوڭ پايدا.

اَلْأَرْبَاحُ الشَّرْعِيَّةُ: قانۇنلۇق پايدا.

اَلْأَرْبَاحُ الْمُتَوَسِّطَةُ: ئوتتۇرىچە پايدا.

اَلْأَرْبَاحُ الْأُسْطُورِيَّةُ: كىشىنىڭ ئىشەنگۈسى كەلمىگۈدەك يۇقىرى پايدا.

حِسَابُ الْأَرْبَاحِ وَالْخَسَائِرِ : پايدا ـ زىيان ھېساباتى.

رَبَدَ يَرْبُدُ رُبُودًا: توختاپ قالدى، تۇرۇپ قالدى.

رَبِدَ يَرْبَدُ رُبْدَةً: كۈلرەڭ بولدى، قارا ئۆستىگە قىزىل ۋە ئاق چېكىتلەر ئارىلاشتى.

رُبْدَةٌ ج رُبَدٌ: كۈلرەڭ، خۇنۇك، توپارەڭ.

رَبْدَاءُ: ئالچىپار، بوزرەڭ.

شَاةٌ رَبْدَاءُ: قارا، قىزىل ۋە ئاق رەڭ ئارىلاشقان ئالا قوي.

رَبِذَ يَرْبَذُ رَبَذًا: يېنىك ئىشلىدى، ئەپچىل ئىشلىدى.

رَبِذَ الرَّجُلُ فِي الْمَشْيِ : يېنىك ماڭدى.

رَبَسَ يَرْبُسُ رِبْسًا: ئۇردى، ئەستەك سالدى، شاپلاقلىدى.

رُبْسٌ: يامان ئىش، ئەسكى ئىش؛ كۆپ، نۇرغۇن،

بىر تالاي.

رَبَسَاءُ ج رُبْسٌ : قاتتىق مۇسىبەت.

رَبِشَ يَرْبِشُ رَبَشًا الْأَرْضُ: زېمىن يېشىللىققا چۆمۈلدى، يېشىللىققا پۈركەلدى.

اَلرَّبْشَاءُ: يېشىللىققا چۆمۈلگەن زېمىن.

رَبَصَ يَرْبُصُ رَبْصًا: كۈتتى، ساقلىدى، مۈنتەزىر بولدى، پايلاپ تۇردى.

رَبَضَ يَرْبِضُ رَبْضًا و رُبُوضًا الْحَيَوَانُ: ھايۋان تىزلاندى، چۆكتى، يۈكۈندى.

«**رَبَضَ الْأَسَدُ عَلَى فَرِيسَتِهِ**» : يولۋاس ئوۋ ئۈستىگە تاشلاندى.

رَبَضَ الشَّخْصُ بِالْمَكَانِ أَوْ فِي الْمَكَانِ: تۇرۇپ قالدى، يەرلىشىپ قالدى.

رَبَضٌ ج أَرْبَاضٌ: قوي قوتىنى، ئېغىل ئەتراپى.

رَبَضُ الْمَدِينَةِ: شەھەر ئەتراپى، شەھەر سىرتى.

أَرْبَاضُ الْقَرْيَةِ: كەنت ئەتراپى.

رُبْضَةٌ: ئېغىل، قوتان.

رَبَطَ يَرْبُطُ و يَرْبِطُ رَبْطًا الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى باغلىدى، ئۇلىدى.

«**وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ**» «قرآن» : (ئاللاھنىڭ ياردىمىگە ئىشەنچ قىلىپ) كۆڭلۈڭلارنىڭ توق تۇرۇشى ئۈچۈن ، قەدەمىڭلارنىڭ (قۇمغا پېتىپ كەتمەي) مەزمۇت تۇرۇشى ئۈچۈن.

رَبَطَ الضَّرِيبَةَ عَلَى الْمُمَوِّلِ: باجنىڭ مىقدارىنى بېكىتتى.

رَبَطَ النَّظَرِيَّةَ بِالْعَمَلِ: نەزەرىيىنى ئەمەلىيەتكە باغلىدى.

رَبَطَ عَلَى: باغلىدى، يۆگىدى، ئورىدى.

رَبَطَ الْجُرْحَ: يارىنى تاڭدى.

رَبَطَ اللِّسَانَ: كېكەچلىدى.

«**رَبَطَ اللّٰهُ عَلَى قَلْبِهِ**» : ئاللاھ ئۇنى سەۋرلىك قىلدى، ئاللاھ ئۇنىڭ دىلىغا خاتىرجەملىك بېغىشلىدى.

رَبَطَ نَفْسَهُ عَنِ الْفُجُورِ: ئۆزىنى گۇناھدىن مەنئى قىلدى، ئۆزىنى گۇناھدىن توستى، ئۆزىنى گۇناھدىن چەكلىدى.

رَبَطَ الشَّخْصَ عَلَى الْأَمْرِ: ئىشنى داۋاملاشتۇردى.

«**مِنَ اللَّازِمِ أَنْ يُرْبَطَ الْحَبْلُ بِشِدَّةٍ**» : ئارغامچا چىڭ چىگىلىشى كېرەك.

اِرْبِطْ لِسَانَكَ: تىلىڭنى تارت، جىم تۇر.

رَبْطٌ: باغلىماق، تاڭماق، چىگمەك، ئۇلىماق.

رَبْطُ الْأُجْرَةِ: مۇقىم ئىش ھەققى.

رَبْطُ الْأَمْوَالِ: باج ئالماق.

رَبْطٌ ج رَبَطَاتٌ: رايون، ئوچاستكا، كوچا؛ رەستە، جاي، بۆلەك.

رَبْطَةٌ ج رَبَطَاتٌ و رُبَطٌ: باغلام، تېڭىق، دەستە، چىگمەك، بوغقۇچ.

رَبْطَةُ السَّاقِ: پايپاق بوغقۇچ.

رَبْطَةُ الْعُنُقِ : گالستۇك.

رَبَعَ يَرْبَعُ و يَرْبِعُ رَبْعًا شَخْصًا : مېلىنىڭ تۆتتىن بىرىنى ئالدى.

رَبَعَ الثَّلَاثَةَ: تۆتىنچىسى بولدى.

رَبَعَ الشَّخْصُ الْحَجَرَ: كۈچىنى سىناش ئۈچۈن تاشنى كۆتۈردى.

رَبَعَ يَرْبَعُ رُبُوعًا الرَّبِيعُ: باھار كەلدى.

رَبَعَ الشَّخْصُ بِالْمَكَانِ: مەلۇم جايدا تۇردى، يەرلەشتى، تۇرۇپ قالدى.

رَبَعَ الْمَكَانُ: جاي مول بولدى، مولچىلىق بولدى، باياشات بولدى.

رَبَعَتِ الْإِبِلُ: تۆگە يايلاقتا ئەركىن ئوتلىدى.

رَبَعَتِ الدَّابَّةُ: ئۇلاغ چاپتى.

رَبَعَتْ عَلَيْهِ الْحُمَّى: قىزىتمىسى تۆت كۈندە بىر قوزغالدى.

اِرْبَعْ عَلَى نَفْسِكَ: ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈپ تۇر.

رَبَعَ. رَبْعَةُ الْقَامَةِ: ئوتتۇرا بوي.

رِبْعٌ ج أَرْبَاعٌ وَ رُبُوعٌ وَرِبَاعٌ وأَرْبُعٌ: كىشىلەر توپى، جامائە، بىر توپ كىشى.

حُمَّى الرِّبْعِ: قايتىلما كېزىك.

رَبْعٌ ج رُبُوعٌ وَرِبَاعٌ: ئەتىيازدا تۇرۇشقا خاس جاي، يازلىق ساراي؛ چوڭ ساراي، چوڭ قورۇ ۋە

ئۇنىڭ تەۋەلىكى ھەم ئەتراپى، ئائىلە ـ تاۋابىئات، قەۋم ـ قېرىنداشلار؛ مەھەللە؛ ئوتتۇرا بوي.

«أَقَمْنَا سُورًا حَوْلَ رَبْعِنَا» : بىز ئۆينىڭ ئەتراپىغا تام ئەتتۇق.

رُبْعٌ ج أَرْبَاعٌ: تۆتتىن بىر.

«وَلَهُنَّ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ» «قرآن» : ئەگەر سىلەرنىڭ بالىلىرىڭلار بولمىسا، بۇ چاغدا ئاياللىرىڭلارغا سىلەر قالدۇرغان مىراستىن تۆتتىن بىرى تېگىدۇ.

رُبْعٌ: پەسىل.

رُبْعٌ سَنَوِيٌّ: پەسىللىك.

رُبْعُ الدَّائِرَةِ: چارەك.

«إِنَّ الْوُصُولَ إِلَى بَيْتِهِ لاَ يَسْتَغْرِقُ سِوَى رُبْعِ سَاعَةٍ» : بۇ يەردىن ئۇنىڭ ئۆيىگە بېرىشقا پەقەت چارەك سائەتلا كېتىدۇ.

رَبْعَةٌ ج رَبَعَاتٌ: ئوتتۇرا بوي.

رُبْعَةٌ: تۆتتىن بىر.

رُبْعِيٌّ: پەسىللىك.

رُبْعِيَّةٌ: پەسىللىك.

رَبَغَ يَرْبَغُ رَبْغًا الْقَوْمُ فِي النَّعِيمِ: باياشات تۇرمۇش كەچۈردى، ھۇزۇر ـ ھالاۋەتلىك تۇرمۇش كەچۈردى.

رَبُغَ يَرْبُغُ رَبَاغَةً الشَّيْءُ: كۆپەيدى، كۆپ بولدى.

رَبِغَ يَرْبَغُ رَبَغًا عَيْشُهُ: تۇرمۇشى پاراۋانلاشتى، كەڭ بولدى.

رَبِغٌ: ھاياسىز، يۈزى قېلىن، قىلىقسىز.

رَبَقَ يَرْبُقُ و يَرْبِقُ رَبْقًا الرَّجُلُ دَابَّةً: ئارغامچا بىلەن ھايۋاننى باغلىدى.

رِبْقٌ ج أَرْبَاقٌ وَ رِبَاقٌ: سىرتماق، كەمەن، ئارقان، سالما، قاپقان.

هُوَ فِي رِبْقِ الْحَيَاةِ: ئۇ ھېلىمۇ ھايات.

رِبْقَةٌ ج رِبَاقٌ وَرِبَقٌ: ئېغىرچىلىق، قىيىن كۈنلەر، خاپىلىق.

رِبْقَةُ الْإِسْتِعْمَارِ: جاھانگىرنىڭ سىرتمىقى.

حَلَّ رِبْقَتَهُ: ئۇنىڭ بېشىغا كەلگەن مۇشكۇلاتلارنى ئاسانلاشتۇردى.

رَبِكَ يَرْبَكُ رَبَكًا: قايمۇقتى، ئالاقزادە بولدى، تەمتىرەپ قالدى، گاڭگىراپ قالدى؛ مالىماتاڭ بولۇپ كەتتى، قالايمىقان بولۇپ كەتتى.

رَبَكَ يَرْبُكُ رَبْكًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئارىلاشتۇرۇۋەتتى، نەرسىنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋەتتى.

رَبَكَهُ: ئۇنى پاتقاققا ئىتتىرىۋەتتى.

رَبَكٌ: گاڭگىراش، تەمتىرەش.

رَبَلَ يَرْبُلُ و يَرْبِلُ رَبْلاً الْقَوْمُ: كۆپەيدى، نەسلى ئاۋۇدى.

رَبَلَتِ الْمَرْأَةُ: ئايال سەمرىپ كېلەڭسىز بولۇپ قالدى.

رَبِلٌ: سېمىز، سېمىزلىك.

رَبْلَةُ السَّاقِ ج رَبَلاَتٌ: پاچاق مۇسكۇلى.

رَبْوٌ ج أَرْبَاءٌ: دەم سىقىلىش كېسىلى، زىققا.

اَلرَّبْوُ الشُّعَبِيُّ: كاناي ياللۇغى.

رُبُوبَةٌ: خوجايىنلىق.

رُبُوبِيَّةٌ: پەرۋەردىگارلىق.

«لِلّٰهِ الرُّبُوبِيَّةُ الْكَامِلَةُ» : مۇكەممەل پەرۋەردىگارلىق ئاللاھقا خاستۇر.

رِبْوَةٌ ج رُبًى: تۆپىلىك، ئېگىزلىك.

رِبْوَةٌ ج رِبًى: ئون مىڭ، بىر تۈمەن.

رَبْوَةٌ: بىر مىليون، مىليونلىغان؛ ئېگىز جاي، تۆپىلىك، ئېگىزلىك.

«وَآوَيْنَاهُمَا إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ» «قرآن» : ئۇلارنى تۈپتۈز، ئېقىن سۇلۇق بىر ئېگىز جايغا ئورۇنلاشتۇردۇق.

رَبُوضٌ ج رُبُضٌ: چوڭ دەرەخ، ئاھالىسى كۆپ كەنت.

رَبُونٌ: كاپالەت، كاپالەت نەرسە.

رِبَوِيٌّ: جازانىغا مەنسۇپ، ئۆسۈمگە تەۋە.

«حَرَّمَ الْإِسْلاَمُ الْمُعَامَلاَتِ الرِّبَوِيَّةَ» : ئىسلام دىنى جازانىۋى مۇئامىلىنىڭ ھەممىسىنى ھارام قىلغان.

رَبِيَ يَرْبَى رَبْوًا و رُبُوًّا و رَبَاءً و رَبِيًّا

الصَّغِيرُ: بالا ئۈسۈپ يېتىلدى.

رَبِيبٌ ج أَرِبَّاءُ وَ أَرِبَّةٌ: ئۈگەي ئوغۇل.

رَبِيبَةٌ ج رَبِيبَاتٌ و رَبَائِبُ: ئۈگەي قىز.

«وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ» «قۇرئان»: سىلەر بىر يەردە بولغان ئاياللىرىڭلارنىڭ (باشقا ئەردىن بولغان) ئۆيۈڭلاردا تەربىيىلەنگەن قىزلىرىنى (بۇ شەرت ئەمەس ، ئۆيدە تەربىيىلەنمىگەن بولسىمۇ) ئېلىشى هارام قىلىندى.

رَبِيثَةٌ ج رَبَائِثُ: مەقسەتكە يېتىشتە توسالغۇ بولىدىغان نەرسە؛ ئالدامچىلىق، هىيلىگەرلىك.

رَبِيحٌ: پايدىلىق مال ياكى ئىش.

رَبِيسٌ: قەهرىمان، باتۇر؛ بالايىئاپەت، بەختسىزلىك، پالاكەتچىلىك.

رَبِيضٌ: مال پادىسى، قوي پادىسى.

رَبِيطٌ: باغلاپ قويۇلغان، باغلانغان؛ زاهىد، راهىب، دانا، هېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى.

رَبِيطَةٌ ج رَبَائِطُ: باغلاپ قويۇلغان ئۇلاغ.

رَبِيعٌ ج أَرْبِعَةٌ: باهار پەسلى، ئەتىياز، كۆكلەم.

«فِي الرَّبِيعِ تَتَفَتَّحُ الْأَزْهَارُ»: باهاردا گۈل - چېچەكلەر ئېچىلىدۇ.

«أَنْبَتَ الرَّبِيعُ الزَّهْرَ»: ئەتىيازدىكى يامغۇر گۈللەرنى ئۆستۈردى.

رَبِيعُ الْأَوَّلِ: هىجرىيە 3- ئاي رەبىيئۇل ئەۋۋەل ئېيى.

رَبِيعُ الثَّانِي أَوْرَبِيعُ الْآخِرِ: هىجرىيە 4- ئاي، رەبىيئۇسسانى، رەبىيئۇلئاخىر.

زَهْرَةُ الرَّبِيعِ: نورۇزگۈل.

رَبِيعَةٌ: گۈللۈك، گۈللۈك باغچا.

رَبِيعِيٌّ: ئەتىياز، باهار پەسلى، باهار پەسلىنىڭ، باهار پەسلىلىك.

رَبِيقَةٌ: سالما بىلەن تۇتۇلغان ياۋايى هايۋان.

رَبِيكٌ: قېتىقتا سېرىق ماي، خورما ۋە سۇ قويۇپ ئېچىلىدىغان ئېچىملىك.

الرَّبِيكُ مِنَ الرِّجَالِ: مالىماتالاڭ ئادەم.

رَبِيكَةٌ ج رَبَائِكُ: لاي سۇ؛ سۈيۈق قايماق؛ مالىماتالاڭ ئىش، مۇجمەل ئىش.

رَبِيلٌ: سېمىز ؛ يالغۇز بولاقچى.

رَبِيلَةٌ: باياشات، مول، سېمىزلىك، هۆلچىلىك.

رَبِيٌّ. رَبِيئَةٌ ج رَبَايَا: رازۋېدكىچى قوشۇن.

رِتَاجٌ ج رُتُجٌ: دەرۋازا، چوڭ ئىشىك، قوۋۇق، دەرۋازىنىڭ كىچىك ئىشىكى.

رَتَاجَةٌ ج رَتَائِجُ: ئۆتكەل، مۇهىم ئېغىز؛ تاش؛ چىغىر يول.

رَتَبَ يَرْتُبُ رَتْبًا وَ رُتُوبًا وَرَتَابَةً فِي الصَّلَاةِ: نامازدا تۈز تۇردى؛ نامازدا قىيامدا تۇردى.

رَتَبَ الشَّيْءَ: مۇستەهكەم بولدى، مۇقىم بولدى، چىڭ تۇردى.

رَتَبَ الْأَمْرُ: ئىش مۇقىملاشتى.

رَتَبَ الشَّخْصُ بِالْبَلَدِ: مەلۇم شەهەردە تۇرۇپ قالدى، يەرلىنىپ قالدى.

رَتَبٌ: كۆتۈرۈپ چىقماق.

رَتَبٌ: ئادەتتىكى، تېتىقسىز، مەنىسىز، بىرلا خىل.

رُتْبَةٌ ج رُتَبٌ: تۇر، كاتېگورىيە؛ دەرىجە، مەرتىۋە، ئورۇن، ئۇنۋان.

«لَكَ فِي نَفْسِي رُتْبَةٌ عَالِيَةٌ»: سېنىڭ مېنىڭ قەلبىمدىكى ئورنۇڭ يۇقىرى.

رُتْبَةُ الشَّرَفِ: ئۇستۇنلۇك دەرىجىسى.

رُتْبَةُ الْعَشَرَاتِ: ئونلار خانىسى، ئونلۇق سان.

رُتْبَةُ الْمِئَاتِ: يۈزلەر خانىسى، يۈزلۈك سان.

رُتْبَةُ الْجَامِعِيَّةِ: ئىلمىي ئۇنۋان.

رُتْبَةٌ عَسْكَرِيَّةٌ: هەربىي ئۇنۋان.

رَتَّ يَرِتُّ رَتَّةً وَرَتَتًا الشَّخْصُ: كېكەچلەندى، تۇتۇتلىدى.

رَتَّبَ يُرَتِّبُ تَرْتِيبًا الشَّيْءَ: ئورۇنلاشتۇردى، مۇقىملاشتۇردى.

رَتَّبَ الرَّجُلَ: ئۇز ئورنىغا قويدى، بېكىتتى.

رَتَّبَهُ: ئۇنى رەتلىدى، تەرتىپكە سالدى، ئورۇنلاشتۇردى.

«رَتَّبَ كُتُبَهُ فِي الْخِزَانَةِ»: جاۋەندىكى كىتاب-

لىرىنى رەتلىدى.

رَتَّبَ الْجُنْدَ: قوشۇننى تەرتىپكە سالدى.

رَتَّبَ عَلَى الْحُرُوفِ الْهِجَائِيَّةِ: ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزدى.

«رُتِّبَ لَهُ مِائَةُ دِينَارٍ فِي الشَّهْرِ»: ئۇنىڭغا ئايدا يۈز دىنار بېرىش قارار قىلىندى.

رَتَّلَ يُرَتِّلُ تَرْتِيلاً الْقَارِئُ الْقُرْآنَ: قۇرئاننى تەجۋىد بىلەن ئوقۇدى.

«رَتِّلْ عَلَى مَسَامِعِكُمْ»: قۇرئان كەرىمنى سىلەرگە تىلاۋەت قىلىپ بەردى، قۇرئان كەرىمنى سىلەرگە ئوقۇدى. (رادىئودا قۇرئان كەرىم ئوقۇلۇپ ئاياغلاشقاندا ئېيتىلىدىغان سۆز).

«وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً» ‹قرآن›: قۇرئاننى تەرتىل بىلەن (دانه ـ دانه) ئوقۇغىن.

رَتَجَ يَرْتُجُ رَتْجًا الْبَابَ: ئىشىكنى تاقىدى، ئىشىكنى ياپتى.

رَتَجَ يَرْتُجُ رَتَجَانًا الْوَلَدُ: بالا ئاستا تەمتىرەپ ماڭدى.

رَتِجَ يَرْتَجُ رَتَجًا: تۇساتتىن توختاپ قالدى، سۆزلەش قىيىن كەلدى.

رَتِجَ الْخَطِيبُ: سۆزلىگۈچىگە سۆز قىيىن كەلدى.

رِتَاجٌ: قاتنىغىلى بولمايدىغان يول، ماڭغىلى بولمايدىغان يول؛ ئامانەت قويۇلغان پۇل، زاپاس پۇل، ساقلانغان پۇل.

رَتَخَ يَرْتَخُ رُتُوخًا الْعَجِينُ: خېمىر بوش بولۇپ قالدى.

رَتَخَةٌ: پاتقاق.

رَتَعَ يَرْتَعُ رَتْعًا وَ رُتُوعًا: باياشات ياشىدى، يايرىدى، ئويناپ ـ كۈلدى، پاراۋان تۇرمۇش كەچۈردى.

«أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَ يَلْعَبْ» ‹قرآن›: ئەتە ئۇنى بىزگە قوشۇپ قويغىن، يەپ ـ ئىچىپ ئويناپ ـ كۈلۈپ كەلسۇن.

رَتَعَتِ الْمَاشِيَةُ: ئۇلاغ ئوتلىدى.

رَتَقَ يَرْتُقُ و يَرْتِقُ رَتْقًا الشَّيْءَ: ياماق سالدى، يامىدى، تۈزىدى، رېمونت قىلدى، ئوڭشىدى، تىكتى.

رَتَقَ فَتْقَهُمْ: ئۇلارنىڭ ئارىسىنى تۈزىدى، ئۇلارنى ئەپلەشتۈردى.

رَتَقَ الشَّيْءَ: ئەتتى، توستى.

رَتْقٌ: ياماق، يامىماق؛ پۈتۈن، تولۇق، ھىم، تۇتاش.

«أَوَلَمْ يَرَالَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا» ‹قرآن›: كۇففارلار بىلمەمدۇكى، ئاسمانلار بىلەن زېمىن بىر ـ بىرىگە تۇتاش ئىدى، ئۇلارنى ئايرىۋەتتۇق.

رَتَكَ يَرْتُكُ و يَرْتِكُ رَتْكًا الْبَعِيرُ: تۆگە تېز ماڭدى.

رَتِلَ يَرْتَلُ رَتَلاً الشَّيْءُ: تەرتىپلىك بولدى، تىزىلدى.

رَتَّلَ يَرْتَلُ رَتَلاً الْكَلاَمَ: تەرتىپلىك سۆزلىدى.

رَتَلٌ ج أَرْتَالٌ: سەپ، قاتار، توپ، تۈركۈم (ئات ۋە ماشىنىلارنىڭ).

«تَجَمَّعَتْ أَرْتَالُ السَّيَّارَاتِ فِي نُقْطَةِ الْحُدُودِ اِنْتِظَارًا لِعُبُورِهَا»: چېگرا پونكىتىدا ئۆتۈشنى كۈتۈپ ماشىنىلار قاتار تىزىلىپ كەتتى.

رَتِلٌ: تەرتىپلىك، رەتلىك؛ چىرايلىق سۆز؛ ياخشى نەرسە؛ ئاپئاق رەتلىك چىش.

رَتَمَ يَرْتِمُ رَتْمًا الشَّيْءَ: سۇندۇرۇۋەتتى.

رَتَمَ فِي الْقَوْمِ: قەۋمنىڭ ئارىسىدا ئۆسۈپ يېتىلدى.

رَتَمَةٌ ج رَتَمٌ ورِتَامٌ: بارماققا چىگىلگەن ئەسلەش يىپى (ئىشنى بارماققا يىپ چىگىپ خاتىرىلەش).

رَتَنَ يَرْتُنُ رَتْنًا الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: ئارىلاشتۇردى، ئەپلەشتۈردى.

رُتُوَّةٌ: كىچىككىنە ۋاقىت؛ يۈكسەك شەرەپ، بۈيۈكلۈك؛ ھۆكۈمدار؛ ئالدىدىكى مەرتىۋە؛ قاتتىق چىڭلىك؛ قەدەم.

رُتُوعٌ: باياشات ياشىماق، پاراۋان تۇرمۇش كەچۈرمەك.

رُتُوقٌ: شان ـ شەرەپ، ئىززەت ـ ھۆرمەت.

رَتِيبٌ: ئاددى، ئېتىقسىز، مەنىسىز، بىر خىللا.

عَيْشٌ رَتِيبٌ: مەنىسىز تۇرمۇش، بىر خىللا

ئۆتىدىغان ئاددى تۇرمۇش.

حَرَكَةٌ رَتِيبَةٌ: مۇقىم ھەرىكەت، بىر خىل ھەرىكەت، ئۆزگەرمەس ھەرىكەت، ئادەتلەنگەن ھەرىكەت.

«لَقَدْ مَلَّ حَيَاتَهُ الرَّتِيبَةَ فَاعْتَزَمَ السَّفَرَ إِلَى الْخَارِجِ»: بىرلا خىل تۇرمۇشتىن زېرىكىپ سىرتقا چىقىشقا بەل باغلىدى.

رُتَيْلاءُ ج رُتَيْلَوَاتٌ: بىرخىل زەھەرلىك چولڭ ئۆمۈچۈك.

رَتِيمَةٌ ج رَتَائِمُ: بارماقتا چىگىلگەن ئەسلەش يىپى.

رَثَاءٌ: ماتەم تۇتماق، (مېيىتكە) يىغلىماق.

رَثَاثٌ: جۇل - جۇل كىيىم، ئەبجەق ئۆي سايمانلىرى.

«فِي هَذَا الْخَبَرِ رَثَاثَةٌ وَرَكَاكَةٌ»: بۇ خەۋەر گۇمانلىق، راستلىقىدا شەك بار.

رِثَانٌ: تۇرۇپ - تۇرۇپ ياغىدىغان يامغۇر، يامغۇر تامچىسى.

رِثَةٌ: مىراس.

رَثَّ يَرِثُّ رَثَاثَةً الشَّيْءُ: كونىرىدى، ئەسكىرىدى، چىرىدى.

رَثَّ الْحَبْلُ: ئارغامچا كونىرىدى.

رَثٌّ م رِثَّةٌ ج رِثَاثٌ: كونا كىيىم؛ كونا ئۆي سايمىنى، كونا ئۆي جاھازلىرى.

كَلَامٌ غَثٌّ وَ رَثٌّ: تۇترۇقسىز گەپ.

رَثَدَ يَرْثُدُ رَثْدًا الْمَتَاعَ: مال توپلىدى، دۆۋىلىدى، تىزدى.

رَثَدٌ: كونا ئۆي سايمان، كېرەكسىز نەرسە.

رَثَعَ يَرْثَعُ رَثْعًا: ئاچكۆز بولدى، نەپسانىيەتچىلىك قىلدى، تويمىغۇرلۇق قىلدى.

رَثَمَ يَرْثِمُ رَثْمًا الْأَنْفَ: بۇرنىنى قانىتىۋەتتى، كومشىرىنى يېرىۋەتتى.

رَثْمَةٌ ج رِثَامٌ: سىم - سىم يامغۇر.

رَثَى يَرْثُو رَثَاءً الصَّدِيقَ الْمَيِّتَ: مېيىتكە ماتەم تۇتتى، تەزىيە بىلدۈردى، مېيىتكە يىغلاپ ئارتۇقچىلىقىنى سانىدى.

رَثَاهُ بِمَرْثَاةٍ: ئۇنىڭغا مەرسىيە يازدى.

رَثَى لِحَالِهِ: ئۇنىڭغا ئىچى ئاغرىدى.

«أَصْبَحَ فِي حَالٍ يُرْثَى لَهَا»: كىشى ئىچى ئاغرىتىدىغان ھالغا چۈشۈپ قالدى.

رَثَاهُ بِقَصِيدَةٍ: تەزىيە قەسىدىسى يازدى، مەرسىيە يازدى.

رَثَاهُ بِكَلِمَةٍ: مەرسىيە نۇتقى سۆزلىدى.

رَثِي يَرْثَى رَثْيًا: زەئىپلىشىپ قالدى، كۈچىدىن قالدى، كۈچى يەتمىدى.

رَثْيٌ: ماتەم تۇتماق، (مېيىتكە) يىغلىماق.

رَثِيثَةٌ: ئەخمەقلىق، دۆتلۈك، دۆۋەڭلىك.

رَثْيَةٌ: رېماتىزم، بوغۇم ياللۇغى، ئۇگە ياللۇغى.

رَثِيثٌ ج رِثَاثٌ : جۇلجۇل كىيىم، كونا ئۆي سايمانلىرى، ئەسكى - تۈسكى؛ جېڭى تۈمشۈقىغا كېلىپ قالغان ياردار.

رَثِيثُ الْهَيْئَةِ: سالاپەتسىز، كىيىملىرى رەتسىز، ئۈستى - بېشى جۇل - جۇل.

رَثِيدٌ: كونا ئۆي سايمان، كېرەكسىز نەرسە.

رَثِيمٌ: يەنجىلىپ قان ئاققان بۇرۇن.

رَثِيَّةٌ: ئاجىزلىق، كۈچسىزلىك، زەئىپلىك، ئەخمەقلىق، رېماتىزم.

رَجَا يَرْجُو رَجَاءً: ئارزۇ قىلدى، ئۈمىد قىلدى، ئۈمىدۋار بولدى.

«أَرْجُوْ أَنْ تُتَرْجِمَ مِنَ الْفِقْرَةِ الْأُوْلَى حَتَّى الْخَامِسَةِ»: بىرىنچى ئابزاستىن 5 - ئابزاسقىچە سەن تەرجىمە قىلساڭمىكىن.

رَجَا لَهُ خَيْرًا: ئۇنىڭغا ياخشىلىق تىلىدى، ئامەت تىلىدى.

رَجَا الشَّيْءَ: قورقتى.

«وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَي إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ» «قرآن»: سەن (پەيغەمبەر بولۇشتىن ئىلگىرى) قۇرئاننىڭ ساڭا نازىل قىلىنىشىنى ئۈمىد قىلمىغانىدىڭ، پەقەت پەرۋەردىگارىڭ رەھمەت قىلىپ ساڭا ئۇنى نازىل قىلدى.

يُرْجَى التَّفَضُّلُ بِالْعِلْمِ: مەلۇم بولغايكى، مەخپىي قالمىغايكى، جانابلىرىغا مەلۇم بولسۇنكى.

رَجًا. رَجَاءٌ ج أَرْجَاءٌ: ئەتراپ، تەرەپ، دائىرە، رايون.

«وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا» «قرآن» : پەرىشتىلەر ئاسماننىڭ ئەتراپىدا تۇرىدۇ.

وَاسِعُ الْأَرْجَاءِ: دائىرىسى كەڭ، كەڭ كۆلەملىك.

فِي أَرْجَاءِ الْبِلَادِ: مەملىكەتنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا.

مَكَانٌ مُتَّسَعُ الْأَرْجَاءِ: ئەتراپى كەڭ كەتكەن جاي.

رَجَاءٌ ج رَجَوَاتٌ: ئۈمىد، ئارزۇ، تىلەك.

قَطَعَ الرَّجَاءَ: ئۈمىد ئۈزدى، نائۈمىد بولدى، ئۈمىدسىزلەندى.

«أَتَيْتُهُ رَجَاءَ أَنْ يُحْسِنَ إِلَيَّ» : ماڭا ياخشىلىق قىلارمىكىن دەپ كېلىۋىدىم.

رَجَاةٌ: ئۈمىد، ئارزۇ، تىلەك.

رَجَاجٌ: ئورۇق ئاجىز ئادەم ياكى ھايۋان.

رَجَاجَةٌ: ئورۇق ئاجىز ئادەم ياكى ھايۋان، يولۋاس ئۇۋىسى.

رَجَاجِيلُ: پىيادە ئەسكەر.

رَجَاحَةٌ: ئەستايىدىل، جىددىي، بېسىپ چۈشمەك، ئۇستۇن كەلمەك؛ مۇلايىم.

رَجَاحَةُ الْعَقْلِ: چۈشەنچىسى چوڭقۇر.

«عُرِفَ عُمَرُبْنُ الْخَطَّابِ بِرَجَاحَةِالرَّأْيِ» : ئۆمەر ئىبنى خەتتاب پىكرىنىڭ چوڭقۇرلۇقى بىلەن داڭلىق.

رُجَاحَةٌ: گۈلەڭگۈچ ئارغامچىسى.

رِجَازَةٌ: كاجىۋا.

رِجَالِيٌّ : ئەرلەرنىڭ ، ئەرلەرگە خاس ، ئەرەنچە.

«هَذَا الْمَحَلُّ لِبَيْعِ الْمَلَابِسِ الرِّجَالِيَّةِ» : بۇ ئەرلەر كىيىمىنى ساتىدىغان دۇكان.

رِجَامٌ: تاش.

«وَضَعُوا الرِّجَامَ فَوْقَ الْقَبْرِ» : قەبرە ئۈستىگە تاش قويۇشتى.

رَجَبَ يَرْجُبُ رَجْبًا و رُجُوبًا: ئۇيالدى، ھايا قىلدى، خىجىل بولدى، ئىزا تارتتى، ھېيىقتى، ئەيمەندى، قورقتى.

رَجِبَ يَرْجَبُ رَجَبًا: ئۇيالدى، ھايا قىلدى، خىجىل بولدى، ئىزا تارتتى، ئەيمەندى، قورقتى.

رَجَبٌ ج أَرْجَابٌ وَرِجَابٌ ورُجُوبٌ ورَجَبَاتٌ: رەجەب (ھىجرىيىنىڭ 7 ـ ئېيى) رەجەب ئاي.

اَلرَّجَبَانِ: رەجەب ۋە شەئبان ئېيى.

رُجْبَةٌ ج رُجَبٌ: تىرەك، دىيەك.

رَجَّ يَرُجُّ رَجًّا الشَّخْصَ الشَّيْءَ: مىدىرلاتتى، ھەرىكەتلەندۈردى، تەۋرەتتى، سىلكىدى.

رَجٌّ: تەۋرەتمەك، قاتتىق سىلكىمەك.

رَجَّاجٌ: تىترىگۈچى، تەۋرەتكۈچى، زىل ـ زىلىگە كەلتۈرگۈچى.

رَجَّاجَةٌ: تەۋرىتىش ئۈسكۈنىسى.

رَجَّاسٌ: شاۋقۇن ـ سۈرەن، ۋاراڭ ـ چۇرۇڭ.

رَجَّالَةٌ: پىيادە، يالاق.

رَجَّبَ يُرَجِّبُ تَرْجِيبًا: ئەيمەندۈردى، ئۇلۇغلىدى.

رَجَّةٌ ج رَجَّاتٌ: سىلكىمەك، تەۋرەتمەك.

«اِسْتَيْقَظْنَا عَلَى رَجَّةٍ عَنِيفَةٍ» : قاتتىق تەۋرەشتىن ئويغىنىپ كەتتۇق.

رَجٌّ: تەۋرەتمەك، قاتتىق سىلكىمەك.

«إِذَارُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا» «قرآن» : . . . زېمىن قاتتىق تەۋرىتىلگەن چاغدا . . .

رَجَّحَ يُرَجِّحُ تَرْجِيحًا أَحَدَالرَّأْيَيْنِ عَلَى الْآخَرِ: ئىككى پىكىرنىڭ بىرىنى ئىككىنچىسىدىن ئۈستۈن قويدى.

رَجَّحَ الشَّيْءَ: ئۇنى تاللىدى، ئارتۇق كۆردى، ئۈستۈن كۆردى، ئەھمىيەت بەردى، تەكىتلىدى.

رَجَّعَ يُرَجِّعُ تَرْجِيعًاالشَّخْصَ: قايتۇردى، ياندۇردى.

رَجَّعَ الْمُؤْمِنُ عِنْدَالْمُصِيبَةِ: مۇسىبەت كەلگەندە مۆمىن ئادەم «قَالُوا إِنَّا لِلّٰهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ» دېدى.

رَجَّعَ الْمُؤَذِّنُ فِي أَذَانِهِ: مەزىن ئەزان ئېيتقاندا، «كەلىمە شاھادەت» نى ئاۋازىنى بىر قېتىم تۆۋەن، بىر قېتىم يۇقىرى قىلىپ ئېيتتى.

رَجَّعَ فِي صَوْتِهِ: خور ئېيتتى، سازغا تەڭكەش

قىلىپ ناخشا ئېيتتى.

رَجَّلَ يُرَجِّلُ تَرْجِيلاً الشَّعْرَ: چېچىنى تارىدى.

رَجَّمَ يُرَجِّمُ تَرْجِيمًا الْقَبْرَ: قەبرە ئۈستىگە تاش قويدى.

رَجَّى يُرَجِّي تَرْجِيَةً الشَّخْصَ: ئۈمىدلەندۈردى.

رَجَحَ يَرْجِحُ و يَرْجُحُ و يَرْجَحُ رُجْحَانًا و رُجُوحًا الشَّيْءُ الْمِيزَانَ : تارازىنى بېسىپ كەتتى، ئېغىر كەلدى، ئېغىر بولدى.

رَجَحَ الشَّيْءَ بِيَدِهِ: نەرسىنى قولى بىلەن دەڭسىدى، بودىدى، مۆلچەرلىدى.

رَجَحَ عَقْلُهُ: ئەقلى توشتى.

رَجَحَ رَأْيُهُ: پىكرى ئۆتكۈر بولدى.

رَجَحَ الشَّخْصُ فُلاَنًا : تەمكىنلىكتە بېسىپ چۈشتى.

«رَجَحَتْ كَفَّةُ الْمِيزَانِ لَنَا» : بىز ئۈستۈنلۈك قازاندۇق.

«رَجَحَتْ إِحْدَى كَفَّتَيِ الْمِيزَانِ الْأُخْرَى أَوْ عَلَى الْأُخْرَى» : تارازىنىڭ بىر پەللىسى ئىككىنچى پەللىسىنى بېسىپ چۈشتى.

رُجْحَانٌ : بىر تەرەپكە ئاغماق، بىر تەرەپ بېسىپ كەتمەك، ئارتۇق كەلمەك.

«يَظْهَرُ رُجْحَانُ رَأْيِكَ عَلَى رَأْيِهِ» : سېنىڭ پىكرىڭنىڭ ئۇنىڭ پىكرىنى بېسىپ چۈشۈشى ئېنىق بولىۋاتىدۇ.

رَجَدَ يَرْجُدُ رَجَادًا: ئەنجىنى خامانغا توشىدى.

رَجْرَاجٌ : لىڭشىغۇچى، تىترىگۈچى، تەۋرىگۈچى، لاغىلدىغۇچى.

حَوْرٌ رَجْرَاجٌ: ئاق تېرەك.

فَتَاةٌ رَجْرَاجَةٌ: ئىرغاڭلىغۇچى قىز.

رَجْرَجَ يُرَجْرِجُ رَجْرَجَةً الشَّيْءَ: مىدىرلاتتى، لىڭشىتتى، تەۋرەتتى، ھەرىكەتلەندۈردى.

رَجَزَ يَرْجُزُ رَجْزًا الشَّاعِرُ: شائىر دېكلاماتسىيە قىلدى، شېئىر ئوقىدى.

رِجْزٌ: ئىپلاس، كىر، مەينەت، پاسكىنا، نىجىس؛ بۇتقا چوقۇنۇش؛ بالا؛ ئازاب، گۇناھ.

«لَئِنْ كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ» «قرآن» : ئەگەر بىزدىن بالانى كۆتۈرۈۋەتسەڭ، ساڭا چوقۇم ئىمان ئېيتىمىز.

رَجَزٌ ج أَرْجَازٌ: شېئىرنىڭ بىر خىل قاپىيىسى، شېئىردىكى رەجەز ۋەزنى.

رُجْزٌ: بۇتقا چوقۇنۇش.

«وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ» «قرآن» : كىيىمىڭنى پاك تۇت، ئازابتىن (يەنى ئازابقا قالدۇرىدىغان ئىشلاردىن) يىراق بول.

رَجِسَ يَرْجَسُ ورَجُسَ يَرْجُسُ رَجْسًا ورَجَاسَةً الشَّيْءُ: سەت ئىش بولدى، مەينەت بولۇپ كەتتى، نىجىس بولدى.

رَجَسَ يَرْجُسُ رَجْسًا وَ رَجَاسَةً الشَّخْصُ: ئەسكى ئىش قىلدى.

رَجَسَ السَّمَاءُ: ھاۋا گۈلدۈرلىدى.

رِجْسٌ ج أَرْجَاسٌ: يامان ئەمەل، قەبىھ ئىش، ناچار قىلمىق، رەسۋاچىلىق، بۇزۇقچىلىق.

«وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يَعْقِلُونَ» «قرآن» : (ئاللاھنىڭ ئايەتلىرى ئۈستىدە) پىكىر يۈرگۈزمەيدىغانلارنى ئاللاھ ئازابقا گىرىپتار قىلىدۇ.

«إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلاَمُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ» «قرآن» : ھاراق ئىچمىش، قىمار ئويناش، بۇتلار (يەنى چوقۇنۇش ئۈچۈن تىكلەنگەن تاشلار) غا چوقۇنۇش، پال ئوقلىرى بىلەن پال سېلىش شەيتاننىڭ ئىشى، پاسكىنا قىلمىقلاردۇر.

رَجِسٌ: پاسكىنا، مەينەت، ناپاك.

رَجَعَ يَرْجِعُ رُجُوعًا و رَجْعًا : قايتتى، قايتىپ باردى، قايتىپ كەلدى، چېكىندى.

رَجَعَ إِلَى الْأَمْرِ: قايتىدىن باشلىدى.

رَجَعَهُ إِلَى بَلَدِهِ: ئۇنى يۇرتىغا قايتۇردى.

رَجَعَ عَلَيْهِ : مۇراجىئەت قىلدى.

رَجَعَ فِي كَلاَمِهِ: سۆزىدە تۇرمىدى، ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلدى، كېلىشىمنى بۇزدى، لەۋزىدە تۇرمىدى.

رَجَعَ عَنْ عَزْمِهِ: ئىرادىسىدىن ياندى.

رَجَعَهُ عَنِ الشَّيْءِ : ئۇنى ۋاز كەچكۈزدى.

رَجَعَ النَّاظِرُ بَصَرَهُ: تەكرار قارىدى، قايتا ـ قايتا

قارىدى.

رَجَعَ الْقَهْقَرَى: كەينىچە چېكىندى.

رَجَعَ عَلَى فُلَانٍ: تەلەپ قىلدى.

رَجَعَ عَنْ غَيِّهِ: گۇمراھلىقتىن قايتتى، ناتوغرا يولدىن قايتتى.

رَجَعَ عَلَى عَقِبَيْهِ: قۇرۇق قول قايتتى.

رَجَعَ إِلَى نَفْسِهِ: ھوشىنى تاپتى.

رَجَعَ إِلَى الصَّوَابِ: توغرا يولغا قايتتى، توغرا دىنىنى تاپتى.

رَجَعَ إِلَى الْمُعْجَمِ: لۇغەتكە مۇراجىئەت قىلدى.

رَجَعَ اللّٰهُ الْمَيِّتَ: ئاللاھ ئۆلۈكنى تىرىلدۈردى.

رَجَعَ بِخُفَّيْ حُنَيْنٍ «مثل»: پايدىسى زىيىنىنى قاپلىيالمىدى، قۇرۇق قول قايتتى، زىيان تارتتى.

رَجَعَ إِلَيْهِ فِي الْأَمْرِ: ئۇنىڭغا يۈزلەندى، ئۇنىڭغا تاياندى، مۇراجىئەت قىلدى.

رَجَعَتْ بِهِ الذَّاكِرَةُ: ئېسىگە كەلدى، يادىغا كەلدى.

«ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ» «قرآن»: ئاندىن ئۆلتۈرىدۇ، ئاندىن تىرىلدۈرىدۇ. ئاندىن سىلەر ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتىسىلەر.

«وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ» «قرآن»: ئۇلارنى (كۇفرىدىن) قايتسۇن دەپ (تۈرلۈك) ئازابلار بىلەن جازالىدۇق.

«فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ» «قرآن»: سەن (ئاسمانلارغا) تەكرار باققىنكى، بىرەر يوچۇقنى كۆرەمسەن.

رَجْعٌ ج رِجَاعٌ: يامغۇر، پايدا، مەنپەئەت، جاۋاب، قايتماق، ياغماق، چېكىنمەك.

«لَيْسَ لِي فِي فُلَانٍ رَجْعٌ»: مەن پالانىدىن ھېچقانداق پايدا كۆزلىمەيمەن.

«هَذَا رَجْعُ رِسَالَتِكَ»: بۇ سىنىڭ خېتىڭنىڭ جاۋابى.

رَجْعُ الصَّوْتِ: ئەكس سادا.

رَجْعُ السَّمَاءِ: يامغۇر.

رَجْعُ الْبَصَرِ: كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە ۋاقىت، ئازغىنە ۋاقىت، بىر دەم.

«وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ» «قرآن»: يامغۇرلۇق بۇلۇت بىلەن قەسەمكى.

«إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ» «قرآن»: شەك - شۈبھىسىزكى، ئاللاھ ئۇنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە (يەنى تىرىلدۈرۈشكە) قادىردۇر.

رُجْعَانٌ: خەتنىڭ جاۋابى.

رَجْعَةٌ ج رَجَعَاتٌ: بىر قېتىم قايتىش.

لَا رَجْعَةَ لَهُ: كەلمەسكە كېتىش، چېكىنىش، داجىش.

خَطُّ رَجْعَةٍ: چېكىنىش سىزىقى، چېكىنىش لىنىيىسى.

رُجْعَةٌ، رَجُوعَةٌ: خەتنىڭ جاۋابى.

رُجْعَى: خەتنىڭ جاۋابى؛ قايتىش.

«إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى» «قرآن»: (ئى ئىنسان!) بارىدىغان يېرىڭ پەرۋەردىگارىڭنىڭ دەرگاھىدۇر.

رَجْعِيٌّ: ئەكسىيەتچىل، كونسېرۋاتىپ، كونىلىقنى ياقلىغۇچى، كونىلىققا ئېسىلىۋالغۇچى.

قَانُونٌ رَجْعِيٌّ: سۈرۈشتە قىلىش قانۇنى.

فِكْرٌ رَجْعِيٌّ: ئەكسىيەتچىل ئىدىيە.

بِأَثَرٍ رَجْعِيٍّ: بۇ قانۇن چىقىرىلىپ مۇئەييەن ۋاقىتقىچە ئىجرا قىلىنىدۇ.

«صَدَرَ هَذَا الْقَانُونُ بِأَثَرٍ رَجْعِيٍّ»: بۇ قانۇن مۇئەييەن مۇددەتكىچە كۈچكە ئىگە دەپ چىقىرىلىدۇ.

شَخْصٌ رَجْعِيٌّ: قالاق ئادەم.

طَلَاقٌ رَجْعِيٌّ: قويۇۋېتكەن ئايال بىلەن، ئىددەت مەزگىلىدە نىكاھ قىلماي، مەھرى بەرمەي يارىشىۋېلىش.

«لَا رَجْعِيَّةَ فِي الْقَرَارِ»: قاراردىن يېنىۋېلىشقا بولمايدۇ.

رَجَفَ يَرْجُفُ رَجْفًا و رُجُوفًا الشَّيْءُ: تەۋرىدى، لىڭشىدى، مىدىرلىدى، داۋالغۇدى.

رَجَفَ الشَّخْصُ: لاغىلدىدى، تىترىدى.

رَجَفَتْ يَدُهُ: كېسەللىك ياكى ياش چوڭلۇقتىن

قولى تىترىدى.

رَجَفَتِ الْحُمَّى: قىزىتمىدىن تىترەپ كەتتى.

«يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ» (قۇرئان): ئۇ كۈندە زېمىن ۋە تاغلار قاتتىق تەۋرىنىدۇ.

رَجَفَ بِكَذَا: پىتنە تېرىدى، يالغان - ياۋىداق خەۋەرلەرنى تارقاتتى.

رَجْفَةٌ ج رَجَفَاتٌ: تىترىمەك، سىلكىنمەك، يۈرەك سالماق، تەۋرىمەك.

«فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ» (قۇرئان): ئۇلارغا قاتتىق زىلزىلە يۈزلەندى.

رَجْفَةٌ تَشَنُّجِيَّةٌ: پىيى تارتىشماق.

رَجِلَ يَرْجَلُ رَجَلاً الْمُسَافِرُ: مۇساپىر پىيادە ماڭدى، ياياق ماڭدى، يالاڭ ئاياغ ماڭدى، پۇتى ئاغرىدى، پۇتى چوقچىيىپ كەتتى.

رَجِلَ الْحَيَوَانُ: ھايۋاننىڭ بىر پۇتىنىڭ بىر قىسمى ئاق بولدى.

رَجُلٌ ج رِجَالٌ: ئەركىشى، ئەركەك.

رَجُلُ الْإِسْعَافِ: قۇتقۇزۇش خادىمى.

رَجُلٌ فِي الرِّجَالِ: ئوغۇل بالا، مەرد، نوچى يىگىت.

رَجُلُ الْبُولِيسِ: ساقچى.

رَجُلُ السَّاعَةِ: مۇئەييەن ۋاقىتتا ھەممە ئادەمنىڭ دىققىتىنى قوزغايدىغان ئادەم.

رَجُلُ الْمَطَافِئِ: ئوت ئۆچۈرۈش خادىمى.

رَجُلُ دَوْلَةٍ: دۆلەت رەھبىرى.

رَجُلُ الْعِلْمِ: ئۆلىما، ئالىم، بىلىملىك.

رَجُلُ السِّيَاسَةِ: سىياسىئون.

رَجُلُ الصَّحَافَةِ: مۇخبىر، ئاخبارات خادىمى، ژۇرنالىست.

رَجُلُ الْأَعْمَالِ: كارخانىچى، سودىگەر.

رَجُلُ نَكِرَاتٍ: نامسىز ئادەم، ئاددى ئادەم.

رَجُلٌ صَرِيحٌ: ئوچۇق - يورۇق ئادەم.

«أَنَّهُ رَجُلٌ صَرِيحٌ تَمَامًا لَايَسْتَطِيعُ أَنْ يُخْفِيَ شَيْئًا فِي قَلْبِهِ»: ئۇ تولىمۇ ئوچۇق - يورۇق ئادەم، كۆڭلىدە گەپ ياتمايدۇ.

رَجُلٌ جَمُوحٌ: نەپسى - خاھىشىغا بېرىلىپ كەتكەن ئادەم.

رَجُلُ سَفَرٍ: يولۇچى.

«هَذَاأَرْجَلُالرَّجُلَيْنِ»: بۇ ئەركەكنىڭ ئەركىكى.

رَجِلٌ ج رِجَالٌ: پىيادە، پىيادە يۈرگۈچى، ياياق.

«وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالاً» (قۇرئان): كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا (ئۇلارنى) ھەجگە چاقىرىپ نىدا قىلغىن، ئۇلار پىيادە كېلىدۇ.

كِبَارُ رِجَالِ الدَّوْلَةِ: دۆلەت ئەربابلىرى، دۆلەت رەھبەرلىرى.

رِجَالٌ ج رِجَالَاتٌ: ئەرباب.

«أُقِيمَتْ إِحْتِفَالَاتٌ بِمُنَاسَبَةِ الْعِيدِ الْوَطَنِيِّ حَضَرَهَا رِجَالَاتُ الْبَلَدِ»: دۆلەت بايرىمى مۇناسىۋىتى بىلەن دۆلەت ئەربابلىرى قاتناشقان يىغىلىشلار ئۆتكۈزۈلدى.

رِجْلٌ ج أَرْجُلٌ: پۇت، قەدەم، پاچاق، ئاياغ.

قَائِمٌ عَلَى رِجْلٍ: مۇھىم ئىش ئۈچۈن تۇردى.

اِنْقَطَعَتِ الرِّجْلُ: يول بوشاپ قالدى.

لَايَعْرِفُ يَدَ الشَّيْءِ مِنْ رِجْلِهِ: ھېچنەرسىنى بىلمەيدىغان گول ئادەم.

«كَانَ ذَلِكَ عَلَى رِجْلِ فُلَانٍ»: پالانىنىڭ دەۋرىدە بولغان.

«يُقَدِّمُ رِجْلاً وَ يُؤَخِّرُ أُخْرَى» (مثل): ئىككىلىنىپ تۇرغۇچى، ئارىسالدى بولۇپ تۇرغۇچى.

«أَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ»: ئۇلارغا بەخت ياغدى.

رِجْلٌ ج أَرْجَالٌ: توپ (بېلىق، قۇش، ھەرە قاتارلىقلارنىڭ).

رِجْلُ الْأَرْنَبِ: سېرىق ئوت.

رِجْلُ الْجَرَادِ: زەرنەپ دەرىخى.

رِجْلُ الذِّئْبِ: پىلائون (ئۆسۈملۈك).

رِجْلُ الْقَطَا: بارماقگۈل.

رِجْلُ الْيَمَامَةِ: گۈلەمبەر.

رِجْلُ الْجَبَّارِ: ئورىئون يۇلتۇز تۈركۈمى.

رِجْلُ الْجَوْزَاءِ: ئورىئون يۇلتۇز تۈركۈمى.

رِجْلُ الْحَمَامِ: بوياقتا خام ئەشيا قىلغىلى بولىدىغان بىر خىل ئۆسۈملۈك.

رِجْلُ الْغُرَابِ: ياۋروپادا ئۆسىدىغان بىر خىل كۆپ يىللىق ئۆسۈملۈك.

«هَاجَمَتْ أَرْجَالُ الْجَرَادِ الزَّرْعَ فَأَهْلَكَتْهُ»: چېكەتكىلەر توپى زىرائەتكە ھۇجۇم قىلىپ ئۇنى نابۇت قىلدى.

رَجْلاَنٌ ج رَجْلَى و رَجَالَى: پىيادە ماڭغۇچى.

رِجْلَةٌ: سېمىز ئوت.

رُجْلَةٌ. رُجْلِيَّةٌ: (ئەر كىشى) ياش قۇرامىغا توشماق، بالاغەتكە يەتمەك، باتۇرلۇق، نەۋقىرانلىق.

رَجُلَةٌ: ئىلىم مەرىپەتتە يېتىلگەن ئايال.

«كَانَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا رَجُلَةَ الرَّأْيِ»: ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئىلىم مەرىپەتتە يېتىلگەن ئايال ئىدى.

رَجَمَ يَرْجُمُ رَجْمًا الشَّخْصَ بِالْحِجَارَةِ: چالما-كېسەك قىلدى، تاش بىلەن ئۇرۇپ ئۆلتۈردى.

«لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ لَأَرْجُمَنَّكَ» «قرآن»: ئەگەر سەن (دەۋىتىڭنى) توختاتمىساڭ، سېنى چوقۇم تاش-كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرىمەن.

رَجَمَ بِالْغَيْبِ: قارىسىغا سۆزلىدى، پەرەز قىلدى.

رَجَمَ بِالْقَوْلِ: تىللىدى.

رَجَمَ الْمُذْنِبَ: گۇناھكارنى قوغلىۋەتتى.

رَجَمَ الْقَبْرَ: قەبرە ئۈستىگە تاش قويدى.

رَجَمَ بِالظَّنِّ: گۇمان قىلدى، قارىسىغا سۆزلىدى.

رَجْمٌ: چالما-كېسەك قىلماق، تاش ئېتىپ ئۆلتۈرمەك.

رَجْمٌ ج رُجُمٌ: مېتورىت.

رَجْمٌ ج رِجَامٌ: گۆر، قەبرە؛ ئوچاق؛ قۇدۇق.

رَجَمٌ: گۆر، قەبرە؛ ئوچاق؛ قۇدۇق.

رَجْمٌ ج رُجُومٌ: ئاشقا ئوخشاش ئاتىدىغان نەرسە.

«وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ» «قرآن»: ... ۋە ئۇلارنى (پەرىشتىلەرنىڭ سۆزلىرىنى ئوغرىلىقچە ئاڭلاشقا ئۇرۇنغان) شەيتانلارنى ئاتىدىغان نەرسە قىلدۇق.

«وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ» «قرآن»: بەزىلەر: «ئۇلار بەش بولۇپ، ئالتىنچىسى ئۇلارنىڭ ئىتىدۇر» دەيدۇ. بۇ پۈتۈنلەي ئاساسسىز، قارىسىغا (ئېيتىلغان سۆزدۇر).

رُجْمَةٌ ج رِجَامٌ: قەبرە تېشى.

«وَضَعُوا الرِّجَامَ فَوْقَ الْقَبْرِ»: ئۇلار قەبرە ئۈستىگە تاش قويدى.

رَجَنَ يَرْجُنُ رُجُونًا بِالْمَكَانِ: مەلۇم ئورۇندا تۇردى، توختىدى.

رَجَنَ الْحَيَوَانُ: ھايۋان كۆندى.

رَجَنَ يَرْجُنُ رَجْنًا الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى قولدا ئوت بېرىپ باقتى؛ ئۇلاغنى سولاپ قويۇپ ياخشى باقماي ئورۇقلاپ كەتتى.

رَجَنَ: ئۆتكەن ئۇيالدى، خىجىل بولدى، ھايا قىلدى.

رَجُنَ يَرْجُنُ رُجُونًا بِالْمَكَانِ: مەلۇم ئورۇندا تۇردى.

رَجُنَ الْحَيَوَانُ: ھايۋان بىر ئورۇنغا كۆندى، ئۆگەندى.

رَجَهَ يَرْجِهُ رَجْهًا: مىدىرلىدى، ئىرغاڭلىدى، تەۋرەندى.

رُجُوعُ فَحْمٍ: داشقال، ئەكس سادا، جاۋاب قايتۇرۇش.

رُجُولَةٌ: (ئەركىشى) ياش قۇرامىغا توشماق، بالاغەتكە يەتمەك، باتۇرلۇق، نەۋقىرانلىق.

رُجُولِيَّةٌ: ياش قۇرامىغا توشماق، بالاغەتكە يەتمەك، باتۇرلۇق، نەۋقىرانلىق، ئەركەكلىك، يىگىتلىك.

رَجِيَ يَرْجَى رَجًا: سۆزدىن قالدى.

رَجِيعٌ ج رُجُعٌ: سوۋۇپ قېلىپ قايتا ئىسسىتىلغان تاماق؛ سەپەردە چارچاپ كەتكەن تۆگە؛ قالدۇرۇلغۇچى، رەت قىلىنغان؛ كۆل؛ تەر؛ دورا ئۆسۈملۈكى؛ كونا كىيىم.

رَجِيعُ الدَّوَابِّ: تېزەك، ھايۋانات تېزىكى.

كَلاَمٌ رَجِيعٌ: رەت قىلىنغان سۆز.

فَحْمٌ رَجِيعٌ: كۆيۈپ قىپقالغان كۆمۈر.

«إِيَّاكَ وَالرَّجِيعَ مِنَ الْقَوْلِ» : رەت قىلىنىدىغان سۆزدىن ساقلان.

رَجِيعَةٌ ج رَجَائِعُ: يول يۈرۈپ چارچاپ كەتكەن تۆگە.

رَجِيلٌ ج أَرْجِلَةٌ وأَرَاجِلُ وَأَرَاجِيلُ: پىيادە ماڭغۇچى، پىيادە كۆپ ماڭغۇچى.

اَلرَّجِيلُ فِي الْكَلَامِ: ئويلاپ يۈرمەستىن تېز پەملىك بىلەن سۆزلەنگەن سۆز.

رَجِيمٌ: لەنەتكەردى، قوغلاندى، مەلئۇن، قارغىش تەگكۈر؛ تاش ـ كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈلگەن.

«فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» «قرآن» : سەن قۇرئان ئوقۇماقچى بولغىنىڭدا، قوغلاندى شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسىدىن ئاللاھقا سىغىنىپ پاناھ تىلىگىن.

رَجِينٌ: ئۆلتۈرگۈچى زەھەر.

رَجِينَةٌ ج رَجَائِنُ: قوشۇن، قىسىم، سەپ، جاماـ ئە، گۇرۇھ.

رَحَا يَرْحُو رَحْوًا الشَّخْصُ: ئۇن تارتتى.

رَحَا يَرْحُو رَحْوًا الْحَيَّةُ: ئىلانغا ئايلاندى.

رَحًا: يارغۇنچاق، تۈگمەن.

رَحَابَةٌ: ئازادە ۋە كەڭ.

«فُلَانٌ يَتَمَتَّعُ بِرَحَابَةِ صَدْرٍ» : پالانىنىڭ قارنىـ كۆكسى كەڭ.

رُحَاقٌ: ئېسىل شاراب، ئالىي سورتلۇق هاراق، كۈچلۈك هاراق، شېرىن مەي.

رُحَاقِيٌّ: تاتلىق، شېرىن، مەززىلىك، نازۇ نېمەتـ لىك، ئالىي سورتلۇق هاراققا ئائىت.

رِحَالَةٌ ج رَحَائِلُ: ئىگەر، توقۇم، مۆلە، چوم.

رَحَايَةٌ ج رَحَايَاتٌ: يارغۇنچاق، تۈگمەن.

رَحُبَ يَرْحُبُ رُحْبًا الْمَكَانُ: جاي كەڭ بولدى، كېڭەيدى.

«حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ» «قرآن» : شۇنچە كەڭ زېمىن ئۇلارغا تار تۇيۇلغان...

رَحُبَتْكَ الدَّارُ: هويلا ـ ئارام كەڭتاشا بولدى، ئازادە بولدى.

رَحُبَ بِكَ الْمَكَانُ: جاي ساڭا كەڭتاشا بولدى.

رَحُبَتْ بِلَادُكَ: ۋەتىنىڭ كەڭ بولدى.

رَحِبَ يَرْحَبُ رَحَابَةً الْمَكَانُ: جاي كەڭ بولدى، كېڭەيدى.

رَحْبٌ: كەڭ، ئازادە.

مَكَانٌ رَحْبٌ: ئازادە جاي.

صَدْرٌ رَحْبٌ: كەڭ قورساق.

فُلَانٌ رَحْبُ الْفَمِ: پالانىنىڭ نەزەر دائىرىسى كەڭ.

رَحْبُ الذِّرَاعِ: جەسۇر، ساباتلىق.

رَحْبُ الْبَاعِ: مەرد، سېخى.

هَذَا الْفِنَاءُ رَحْبٌ جِدًّا: بۇ هويلا ناهايىتى كەڭ.

رَحَبٌ، رَحْبٌ: ئازادە، كەڭ.

عَلَى الرُّحْبِ وَالسَّعَةِ: قارشى ئالىمىز، خۇش كېلىپسىز، مەرھەمەت.

«زِيَارَتُكَ لَنَا عَلَى الرُّحْبِ وَالسَّعَةِ» : سىزنىڭ بىزگە قىلغان زىيارىتىڭىزنى قىزغىن قارشى ئالىمىز.

رَحْبَةٌ ج رِحَابٌ و رَحْبَاتٌ وَرَحْبٌ: مەيدان، سەينا، بوش يەر، قورۇ، هويلا، بوشلۇق.

«أَخَذَ الْأَطْفَالُ يَلْعَبُونَ فِي الرَّحْبَةِ الْمُجَاوِرَةِ» : بالىلار يېقىن ئەتراپتىكى مەيداندا ئويناشقا باشلىدى.

رَحْبَةُ الْمَسْجِدِ: مەسچىت سەيناسى.

رِحَابُ الْكَوْنِ : ئالەم بوشلۇقى.

فِي رِحَابِ الرَّسُولِ: مەدىنە مۇنەۋۋەرە مەسچىتى.

إِنْتَقَلَ إِلَى رِحَابِ اللّٰهِ: قازا قىلدى، ۋاپات بولدى.

رَحَّالٌ ج رُحَّلٌ وَرُحَّالٌ: كۆچمەن، ساياھەتچى، يۇرت كېزەر، سەيياھ.

رَحَّبَ يُرَحِّبُ تَرْحِيبًا: قارشى ئالدى، كۈتۈۋالدى.

رَحَّبَ الْمَكَانَ: جاينى كېڭەيتتى.

رَحَّلَ يُرَحِّلُ تَرْحِيلاً الشَّخْصَ: كۆچكۈزىۋەتتى، يۆتكىۋەتتى، يولغا سالدى.

رَحَّلَ الثَّوْبَ : كىيىمىنى بېزىدى، كىيىمگە نەقىش تۇتتى.

رَحَّلَ الْإِبِلَ: تۆگىگە چومنى توقىدى، چومنى ئارتتى، چوملىدى.

رَحَّى يُرَحِّي تَرْحِيَةً الرَّحَّاءُ الرَّحَا: تۈگمەنچى تۈگمەن ياسىدى.

رَحْرَاحٌ: كەڭ، تۈز.

إِنَاءٌ رَحْرَاحٌ: كەڭ قاچا.

رَحَضَ يَرْحَضُ رَحْضًا: يۇدى.

رَحَضَ ثَوْبَهُ: كىيىمىنى يۇدى.

رُحِضَ الْمَحْمُومُ: قىزىتمىسى ئۆرلىگەن ئادەم تەرلەپ كەتتى.

رُحَضَاءٌ: قىزىتمىدىن كېيىن چىققان تەر.

«فَمَسَحَ عَنْهُ الرُّحَضَاءَ» ‹حديث›: يۈزىدىن چىققان كۆپ تەرنى ئېرتتى.

رَحَلَ يَرْحَلُ رَحْلاً و رَحِيْلاً وَتَرْحَالاً الشَّخْصُ عَنِ الْبَلَدِ: يولغا چىقتى، ئاتلاندى، سەپەر قىلدى، كۆچتى.

رَحَلَ إِلَى رَبِّهِ: ۋاپات قىلدى، ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا سەپەر قىلدى.

رَحَلَ عَنِ الْبَلَدِ: كۆچۈپ كەتتى، ھىجرەت قىلدى، يۇرتىدىن ئايرىلدى.

رَحَلَ يَرْحَلُ رَحْلاً الْبَعِيْرَ: تۆگىگە يۈك ئارتتى.

رَحْلٌ ج رِحَالٌ وَ أَرْحُلُ: توقۇم، ئىگەر، مۈلە، چوم؛ يۈك ـ تاق.

«فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيْهِ» ‹قرآن›: يۇسۇف ئۇلارنى ئېھتىياجلىق ئاشلىق بىلەن تەمىنلىگەندىن كېيىن، قەدەھنى ئۇكىسىنىڭ يۈكى ئىچىگە سېلىپ قويىدى.

أَلْقَى رَحْلَهُ: تۇرۇپ قالدى.

شَدَّ رَحْلَهُ إِلَى: ... غا قاراپ ئاتلاندى.

حَطَّ رَحْلَهُ: تۇردى، چۈشتى، تۇرۇپ قالدى.

أَلْقَى رِحَالَهُ: تۇرۇپ قالدى.

«جَمَعَ رِحَالَهُ اِسْتِعْدَادًا لِلسَّفَرِ» : سەپەرگە تەييارلىنىپ يۈك ـ تاقلىرىنى جەملىدى.

رِحْلَةٌ ج رِحَلٌ و رِحْلاَتٌ: ساياھەت قىلماق، زىيارەت قىلماق، ئېكىسكۇرسىيە قىلماق، سەپەر قىلماق؛ ساياھەتنامە.

«لِإِيْلاَفِ قُرَيْشٍ إِيلاَفِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِوَالصَّيْفِ» ‹قرآن›: قۇرەيش قوغدالغانلىقلىرى ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ قىشلىق ۋە يازلىق سەپەردە قوغدالغانلىقلىرى ئۈچۈن، . . .

«هَلْ قَرَأْتَ رِحْلَةَ ابْنِ جُبَيرٍ» : ئىبنى جۇبەيرنىڭ ساياھەتنامىسىنى ئوقۇدىڭمۇ؟

رِحْلَةٌ قَصِيرَةٌ لِلنُّزْهَةِ: قىسقا ساياھەت، كىچىك سەيلە، سەيلە قىلىش.

رَحِمَ يَرْحَمُ رَحْمَةً و رُحْمًا و مَرْحَمَةً: ئىچى ئاغرىدى، شەپقەت قىلدى، رەھىمى كەلدى.

رَحِمَ اللّٰهُ فُلاَنًا: ئاللاھ رەھمەت قىلسۇن، ئاللاھ مەرھەمەت قىلسۇن.

رَحِمَهُ اللّٰهُ. اللّٰهُ يَرْحَمُهُ: ئاللاھ رەھمەت قىلسۇن، رەھمەتلىك (مېيىتنىڭ ئىسمى تىلغا ئېلىنسا ئۇنىڭ ئۈچۈن قىلىنىدىغان دۇئا).

رَحِمَتِ الْمَرْأَةُ: تۇغۇپ بولغاندىن كېيىن بالىياتقۇ ئاغرىدى.

يَرْحَمُكَ اللّٰهُ: ئاللاھ رەھمەت قىلسۇن ، (چۈشكۈرگەن ئادەم ئۈچۈن ئېيتىلىدىغان سۆز).

«وَإِلاَّتَغْفِرْلِي وَتَرحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ» ‹قرآن›: ئەگەر ماڭا مەغپىرەت قىلمىساڭ ۋە رەھىم قىلمىساڭ، زىيان تارتقۇچىلاردىن بولىمەن.

رَحِمٌ. رَحْمٌ ج أَرْحَامٌ : بالىياتقۇ، ماتكا؛ تۇغقانلىق، تۇغقانچىلىق.

حَمْلٌ خَارِجَ الرَّحْمِ : بالىياتقۇ سىرتىدا ھامىلدار بولۇش.

قَرَابَةُ الرَّحْمِ: ئانا تەرەپ تۇغقان، ئانا جەمەت.

«وَأُوْلُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللّٰهِ» ‹قرآن› : ئاللاھنىڭ ھۆكمىدە، تۇرۇق-تۇغقانلار بىر ـ بىرىگە مىراسخور بولۇشقا (ياتلاردىن) ئەڭ ھەقلىقتۇر.

«فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ

وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ» «قرآن»: سىلەر (ئىسلامدىن) يۈز ئۆرۈسەڭلار زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلارسىلەرمۇ ۋە سىلە ـ رەھىمنى ئۈزۈپ قويارسىلەرمۇ؟

«هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ» «قرآن»: ئۇ سىلەرنى، بەچچىدانلاردا (يەنى ئانىلارنىڭ قورسىقىدىكى چېغىڭلاردا) ئۆزى خالىغان شەكىلگە كىرگۈزىدۇ.

رُحْمٌ: تۇغقانلىق مۇناسىۋەت.

«فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكَاةً وَ أَقْرَبَ رُحْمًا» «قرآن»: شۇنىڭ ئۈچۈن بىز ئۇلارنىڭ پەرۋەردىگارىنىڭ ئۇلارغا ئۇ بالىغا قارىغاندا پاك ۋە كۆيۈملۈك پەرزەنت ئاتا قىلىشىنى ئىرادە قىلدۇق.

رَحْمَةٌ: مەرھەمەت، رەھمەت، ئىچ ئاغرىتىش، مېھرى ـ شەپقەت، مېھرىبانلىق.

وَضَعَهُ تَحْتَ رَحْمَتِهِ: ئۇنىڭغا غەمخورلۇق قىلدى، ئۇنى شەپقىتى ئاستىغا ئالدى.

جَعَلَهُ تَحْتَ رَحْمَتِهِ: ئۇنىڭغا ئىگىدارچىلىق قىلدى.

تَحْتَ رَحْمَتِهِ: شەپقىتى ئاستىدا، غەمخورلۇقىدا، ئۇنىڭ سايىسى ئاستىدا.

«وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً» «قرآن»: ئۇ ئاراڭلاردا (يەنى ئەر ـ خوتۇن ئارىسىدا) مېھىر ـ مۇھەببەت ئورناتتى.

رَحْمُوتٌ: رەھمەت، مېھرىبانلىق، مېھىر ـ شەپقەت.

«رَهَبُوتٌ خَيْرٌ لَكَ مِنْ رَحَمُوتٍ» «مثل»: بىچارە بولۇپ ياشىغىنىڭدىن، باشقىلار سەندىن ئەيمىنىدىغان بولۇپ ياشىغىنىڭ ئەۋزەل.

رَحُومٌ: مەرھەمەتلىك، ناھايىتى شەپقەتلىك، مېھرىبان، رەھمەت، مەرھەمەت، ئىچ ئاغرىتىش.

رَحَوِيٌّ: ئايلانمىلىق، ئايلانما.

رَحًى ج أَرْحَاءٌ و أَرْحِيَةٌ: يارغۇنچاق، تۈگمەن؛ ئېزىق چىش.

دَارَتْ رَحَى الْحَرْبِ : ئۇرۇش ئۇلغايدى.

حَجَرُ الرَّحَى: تۈگمەن تېشى.

هُوَ رَحَى قَوْمِهِ: ئۇ قەۋمىنىڭ ئاقساقىلى.

دَارَتْ عَلَيْهِ رَحَى الْمَوْتِ : ئەجەل كەلدى.

«طَحَنَ الطَّعَامَ بِأَرْحَائِهِ» : ئۇ ئېزىق چىشلىرى بىلەن تاماقنى يۇمشاتتى.

رَحِيبٌ: كەڭ، ئازادە.

رَحِيبُ الْبَاعِ: مەرد، سېخى.

رَحِيبُ الصَّدْرِ: كەڭ قورساق، سەۋرچان.

رَحِيقٌ: ئېسىل شاراب، ئالىي سورتلۇق هاراق، كۆچلۈك هاراق، شېرىن مەي.

«يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْتُومٍ خِتَامُهُ مِسْكٌ» «قرآن»: ئۇلار ئاغزى پېچەتلەنگەن ساپ شاراب بىلەن سۇغۇرۇلىدۇ، ئىچىشنىڭ ئاخىرىدا ئۇنىڭدىن ئىپارنىڭ ھىدى كېلىپ تۇرىدۇ.

رَحِيقِيٌّ: تاتلىق، شېرىن، مەززىلىك، نازۇ ـ نېمەتلىك، ئالىي سورتلۇق هاراققا ئائىت.

رَحِيلٌ: كۆچمەن؛ يولغا چىقماق، ئاتلانماق، ھىجرەت قىلماق، كەتمەك، ئايرىلىپ كەتمەك.

غَدًا يَوْمُ الرَّحِيلِ: ئەتە يولغا چىقىدىغان كۈن.

«أَصْبَحَتِ الْقَافِلَةُ مُسْتَعِدَّةً لِلرَّحِيلِ» : كارۋان سەپەرگە تەييار بولدى.

اَلرَّحِيلُ عَنِ الْحَيَاةِ: ئۆلگەن ئادەم، ئالەمدىن ئۆتكەن ئادەم.

رَحِيمٌ ج رُحَمَاءُ: مېھرىبان، مېھىر ـ شەپقەتلىك، كۆڭلى يۇمشاق؛ كۆيۈمچان، مەرھەمەتلىك؛ مەرھۇم.

«مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ وَالَّذِيْنَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ» «قرآن» : مۇھەممەد ئاللاھنىڭ رەسۇلىدۇر ، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولغان مۆمىنلەر كۇففارلارغا قاتتىقتۇر ، ئۆزئارا كۆيۈمچاندۇر.

«أُحِبُّ أَنْ أَكُونَ طَبِيبًا رَحِيمًا يُنْقِذُ النَّاسَ مِنَ الْمَرَضِ وَالْأَلَمِ» : كىشىلەرنى كېسەل ۋە ئازابتىن قۇتقۇزىدىغان كۆيۈمچان دوختۇر بولۇشنى ياقتۇرىمەن.

اَلرَّحِيمُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ «ناھايىتى شەپقەتلىك، ناھايىتى مېھرىبان ئاللاھ» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

رَخَا يَرْخُو رَخَاءً وَرَخَاوَةً الشَّيْءُ: كېڭەيدى،

يۇمشىدى، بوشىدى.

رَخَا عَيْشُهُ: تۇرمۇشى باياشات بولدى.

رَخَاءٌ: پاراۋانلىق، مولچىلىق، ئاۋاتلىق، كەڭ ـ كۇشادىلىق.

«هُوَ فِي رَخَاءٍ مِنَ الْعَيْشِ»: ئۇ باياشات تۇرمۇشتا.

رُخَاءٌ: مەيىن شامال، غۇر ـ غۇر شامال، سالقىن شامال.

«فَسَخَّرْنَالَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً» «قۇرئان»: بىز سۇلايمانغا شامالنى بويسۇندۇرۇپ بەردۇق، شامال سۇلايماننىڭ بۇيرۇقى بويىچە لەرزان ماڭاتتى.

رَخَاخٌ: باياشاتلىق.

عَيْشٌ رَخَاخٌ: باياشات تۇرمۇش.

اَلرَّخَاخُ مِنَ الْأَرْضِ: پۇت پېتىپ كېتىدىغان يۇمشاق يەر.

رُخَامٌ: مەرمەر، مەرمەر تاش.

«غَطَّى مَدْخَلَ بَيْتِهِ بِالرُّخَامِ»: ئۇيىنىڭ كىرىش ئېغىزىنى مەر مەر بىلەن قاپلىدى.

رَخَامَةٌ: ئاھاڭ، رىتىم، مېلودىيە، مۇقام.

رَخَاوَةٌ: يۇمشاقلىق، ئەۋرىشىملىك، رايىشلىق.

رَخَاوَةُ الْأَرْضِ: تۇپىنىڭ يۇمشاقلىقى.

رَخَاوَةُ الْعُودِ: يۇمشاق ياغاچ.

رَخْتٌ ج رُخُوتٌ: ئېگەر.

رَخَّ يَرُخُّ رَخًّا الشَّيْءَ: پۇتى بىلەن دەسسەپ يۇمشاتتى.

رَخَّ الْعَجِينُ: خېمىر سۇيۇق بولۇپ قالدى.

رَخَّ يَرُخُّ رَخًّا الشَّرَابَ: شارابقا سۇ ئارىلاشتۇردى، شارابقا سۇ قاتتى.

رَخَّ الْمَطَرُ: يامغۇر قاتتىق ياغدى.

رَخَّتِ السَّمَاءُ: ئۆتكۈنچى يامغۇر ياغدى.

رَخَّ يَرِخُّ رَخِيخًا: قولايلاشتى، يۇمشىدى.

رُخٌّ ج رِخَاخٌ: سۇمرۇغ، ئەنقا (ئەرەب پارس چۆچەكلىرىدىكى)؛ توپ (شاھماتنىڭ).

رُخٌّ مِصْرِيٌّ: تاز قارا، تاز قوماي، تاپقۇش، غېجىر، سالۋا.

رَخَّاءٌ: يۇمشاق يەر، پېتىق يەر.

رَخَّامٌ: مەرمەر تاش كەشلەپچىقارغۇچى ۋە ساتقۇچى.

رَخَّةٌ ج رَخَّاتٌ: ئۆتكۈنچى يامغۇر.

رَخَّصَ يُرَخِّصُ تَرْخِيصًا السِّعْرَ: باھانى چۈشۈردى.

رَخَّصَ لَهُ فِي الأَمْرِ: رۇخسەت بەردى، يول قويدى، ئىزنى بەردى، ئەستىقلىدى.

«رَخَّصَ لَنَا الشَّرْعُ فِي كَذَا»: ... ھەققىدە شەرىئەت بىزگە رۇخسەت قىلدى.

رَخَّمَ يُرَخِّمُ تَرْخِيمًا الصَّوْتَ: ئاۋازنى يېقىملىق چىقاردى.

رَخَّمَ الشَّيْءَ: يۇمشاتتى، ئاسانلاشتۇردى.

رَخَّمَ الْبَيْتَ: ئۆيگە مەرمەر تاش ياتقۇزدى.

رَخَّمَ الإِسْمَ (فِي النَّحْوِ): ئىسىمنى يىنىكلىتىش ئۈچۈن ئاخىرىنى قىسقارتتى (بولۇپمۇ چاقىرىق ئۇندەش ئىسىملىرىدە شۇنداق، مەسىلەن: (يَا فَاطِمَةُ) دېيىشنىڭ ئورنىغا (يَا فَاطِمُ) دېيىلگەندەك).

رَخْرَاخٌ: خېمىر ۋە لاينىڭ يۇمشىقىغا ئېيتىلىدۇ.

رَخْرَخَ يُرَخْرِخُ رَخْرَخَةً: بوشاشتۇردى، سۇسلاشتۇردى.

رَخُصَ يَرْخُصُ رُخْصًا الشَّيْءُ: ئەرزانلاشتى.

رَخُصَ يَرْخُصُ رَخَاصَةً و رُخُوصَةً الشَّيْءُ: يۇمشىدى، سىلىق بولدى.

رَخُصَتْ بَشَرَتُهَا: تېرىسى سىلىق بولدى.

رَخْصٌ: يۇمشاق، ئەۋرىشىم؛ ئەرزان، باھاسى تۆۋەن؛ يېقىملىق، ئىللىق، مەيىن.

رُخْصَةٌ ج رُخَصٌ: رۇخسەت؛ رۇخسەت قىلماق.

رُخْصَةُ قِيَادَةٍ: شوپۇرلۇق كىنىشكىسى، پىراۋا.

رُخْصَةُ بِنَاءٍ: بىنا سېلىشقا رۇخسەت قىلىش كىنىشكىسى.

رَخَفَ يَرْخُفُ رَخْفًا وَرَخِفَ يَرْخَفُ رَخَفًا وَرَخْفًا يَرْخُفُ رَخَافَةً الْعَجِينُ: خېمىر بوش بولۇپ قالدى، سۇيۇق بولۇپ قالدى، يۇمشاق بولۇپ قالدى.

رَخْفٌ ج رِخَافٌ: خام قايماق.

رِخْلٌ و رَخِلٌ و رَخْلَةٌ: چىشى ئوغلاق.

رَخَمَ يَرْخُمُ رَخْمًا وَرَخُمَ يَرْخُمُ رَخَامَةً الصَّوتُ: ئاۋاز يېقىملىق ئاڭلاندى، يۇمشاق چىقتى.

رَخَمَتِ الْمَرْأَةُ وَلَدَهَا: ئايال بالىسىغا ئىچىنىدى، ئىچى ئاغرىدى.

رَخَمَتِ الدَّجَاجَةُ عَلَى الْبَيْضِ : توخۇ تۇخۇم باستى.

رَخَّمَ: تۇخۇم باسماق؛ تۇخۇم باستۇرماق.

رَخَمٌ ج رُخْمٌ م رَخَمَةٌ ج رَخَمَاتٌ: تاز قوماي، تازقارا، غىجىر، سالۋا، تاپقۇش.

رَخِمٌ: يېقىملىق، مۇڭلۇق، رىتىملىق، قۇلاققا ياقىدىغان.

رَخُوَ يَرْخُو رَخَاوَةً الشَّيْءُ: يۇمشىدى، يۇمشاق بولدى، ئەۋرىشىم بولدى.

رَخُوَ يَرْخُو رَخَاءً الْعَيْشُ: تۇرمۇش پاراۋان بولدى، كەڭتاشا بولدى.

رِخْوٌ. رُخْوٌ. رَخْوٌ: يۇمشاق، ئەۋرىشىم، ئاجىز.

«عَيْشُنَا اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَخْوٌ» : بىزنىڭ تۇرمۇشىمىز خۇداغا شۈكرى قەدەر ئەھۋال.

رَخِيَ يَرْخَى رَخًى وَرَخَاءً الشَّيْءُ: يۇمشاق بولدى، ئەۋرىشىم بولدى.

رَخِيَ الْعَيْشُ: تۇرمۇش پاراۋان بولدى، باياشات بولدى.

رَخِيصٌ: ئەرزان، باھاسى تۆۋەن؛ يۇمشاق، ئەۋرىشىم؛ يېقىملىق، ئىللىق، مەيىن ، يۇمران.

سِعْرٌ رَخِيصٌ: ئەرزان باھا.

غُصْنٌ رَخِيصٌ: يۇمران نوتا.

«بَذَلَ كُلَّ رَخِيصٍ وَغَالٍ فِي سَبِيلِ شَيْءٍ» : بىر نەرسە ئۈچۈن بار ـ يوقىنى ھەممىنى سەرپ قىلدى.

رَخِيمٌ: يېقىملىق، مۇڭلۇق، رىتىملىق، قۇلاققا ياقىدىغان.

صَوْتٌ رَخِيمٌ: مۇڭلۇق ئاۋاز، يېقىملىق ئاۋاز.

رَخِيٌّ: كەڭ، يۇمشاق، باياشات.

عَيْشٌ رَخِيٌّ: باياشات تۇرمۇش.

رَخِيُّ الْبَالِ: خاتىرجەم.

رِدَاءٌ ج أَرْدِيَةٌ: رىدا، خالات، يەكتەك، تون، پىلاش.

رِدَاءُ الشَّبَابِ: ياشلىقنىڭ گۈزەللىكى.

غَمْرُ الرِّدَاءِ: ساخاۋەتچى، قولى كەڭ، سېخى.

رَدَاءَةٌ: ناچارلىق، سۈپەتسىزلىك، يامانلىق.

رَدَاءَةُ الْخَطِّ: خەتنىڭ سەتلىكى.

رَدَاءَةُ الطَّقْسِ: ھاۋانىڭ ناچارلىقى.

رِدَاحٌ ج رُدُحٌ: زۇلمەت، قاراڭغۇلۇق.

اَلرَّدَاحُ مِنَ النِّسَاءِ: ساغرىلىق ئايال.

اَلرَّدَاحُ مِنَ الشَّجَرِ: چوڭ دەرەخ.

اَلرَّدَاحُ مِنَ الْكِبَاشِ: قۇيرۇقلۇق قوشقار.

اَلرَّدَاحُ مِنَ الْكَتَائِبِ: چوڭ قوشۇن.

اَلرَّدَاحُ مِنَ الْجِمَالِ: يۈكى ئېغىر تۆگە.

رِدَاغٌ: سۈيۈق لاي.

اَلرِّدَافَةُ: پادىشاھ يوق چاغدا ئۇنىڭغا ۋەكىللىك قىلىدىغان مەنسەپ، پادىشاھقا ۋەكىللىك قىلماق.

رِدَافُ الدَّابَّةِ: ھايۋاننىڭ ساغرىسى.

رُدَافَى: ئۇلاغلىقنىڭ ئارقىسىغا مىنگەشكۈچى، ياردەمچىلەر.

جَاءَ الْقَوْمُ رُدَافَى: ئارقىمۇ ئارقا كەلدى.

رُدَامٌ: كېرەكسىز نەرسە، ئىشقا يارىماس، تاشلاندۇق، كېرەكسىز.

رَدَأَ يَرْدَأُ رَدْأً الْحَائِطَ: تامغا تىرەك تىرىدى، تامغا تىرەك قويدى.

رَدَأَ الرَّجُلَ: كىشىگە ياردەم بەردى.

رَدَأَ الْمَاشِيَةَ: ھايۋاندىن ئوبدان خەۋەر ئالدى.

رَدُؤَ يَرْدُؤُ و يَرْدِؤُ رَدَاءَةً الشَّيْءُ: ناچارلاشتى، بۇزۇلۇپ كەتتى، ئەسكىرىپ كەتتى.

رَدُؤَ الرَّجُلُ: ئاجىزلاشتى، زەئىپلەشتى، كۈچىدىن قالدى؛ زەئىپلىشىپ موھتاج بولۇپ قالدى.

رَدُؤَ الطَّقْسُ: ھاۋا ناچارلاشتى.

رَدُوَ خَطُّهُ: خېتى ناچار بولدى، خېتى سەت بولدى.

رِدْءٌ ج أَرْدَاءٌ: قوللىغۇچى، ياردەم بەرگۈچى؛ كۈچ ـ قۇۋۋەت، تۈۋرۈك، تايانچ.

«وَأَخِي هَارُونُ هُوَأَفْصَحُ مِنِّىلِسَانًا فَأَرْسِلْهُ مَعِي رِدْءًا يُصَدِّقُنِي» «قرآن» : قېرىندىشىم ھارۇن تىلى مېنىڭدىن راۋاندۇر، ئۇنى مەن بىلەن (پەيغەمبەرلىكىمنى) تەستىقلايدىغان ياردەمچى قىلىپ ئەۋەتكىن.

رَدْبٌ: خالتا كوچا، تۇيۇق يول.

رَدَجَ يَرْدَجُ رَدْجَانًا: ماڭدى، پۇختا قەدەم باستى.

رَدَحَ يَرْدَحُ رَدْحًا الشَّيْءَ: مۇقىملاشتى، پۇختىلاشتى.

رَدَحَ بِالْمَكَانِ: يەرلەشتى، تۇرۇپ قالدى.

رَدَحَ لَهُ: مۇقىم بولدى، ئىزچىل بولدى.

رَدَحٌ: ئۇزاق مۇددەت، ئۇزۇن زامان.

رَدَحًا طَوِيلًا: ئۇزۇن زامان، ئۇزاق مۇددەت.

رَدْحٌ: يەڭگىل كېسەل؛ تىللىماق، ئاھانەت قىلماق.

رُدْحَةٌ: پەردە، چېدىرنىڭ بۇلۇڭىغا تارتىلىدىغان پەردە، كەڭلىك.

رُدْحِيٌّ: كۆكتاتچى، ئوتياشچى، سەيچى.

رَدَّ يَرُدُّ رَدًّا: قايتۇردى، ياندۇردى، چېكىندۇردى، رەت قىلدى، رەددىيە بەردى.

رَدَّ الشَّيْءَ: ئۆزگەرتتى.

رَدَّ عَلَيْهِ بِكَذَا: جاۋاب بەردى.

رَدَّ سَلَامَهُ: سالامىنى ئىلىك ئالدى.

رَدَّ الدَّيْنَ: قەرزنى قايتۇردى، قەرز تۆلىدى.

رَدَّ الظَّالِمَ عَنْ ظُلْمِهِ: زالىمنى زۇلۇم قىلمىشىدىن توستى.

رَدَّ كَلَامَهُ: ئۇنىڭ سۆزىنى رەت قىلدى.

رَدَّ شَهَادَتَهُ: ئۇنىڭ گۇۋاھلىقىنى رەت قىلدى.

رَدَّ الثَّوْرَ: ئەكس ئەتتۈردى، ئىنكاس قىلدى.

رَدَّ الصَّوْتَ: ئەكس سادا قوزغىدى.

رَدَّ عَنْ عَزْمٍ: نەسىھەت قىلىپ توستى.

رَدَّإِلَيْهِالتَّصَرُّفَ: باشقۇرۇشنى ئۇنىڭغا تاپشۇردى.

رَدَّ التُّهْمَةَ: تۆھمەتكە رەددىيە بەردى.

رَدَّ الْهُجُومَ: ھۇجۇمنى چېكىندۈردى.

رَدَّ زِيَارَتَهُ: جاۋاب زىيارىتى قىلدى.

رَدَّ طَرَفَهُ: ئۆيۈلۈپ يەرگە قارىۋالدى.

رَدَّ بَصَرَهُ: ئۆيۈلۈپ يەرگە قارىۋالدى.

رَدَّ كَيْدَهُ إِلَى نَحْرِهِ: ھىيلىسىنى بىتچىت قىلدى، سۇيىقەستىنى تارمار قىلدى.

رَدَّهُ عَلَى عَقِبَيْهِ: ئەسلى ھالىتىگە نائۇمىد ھالدا قايتۇردى.

«إِنْ تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ» «قرآن» : ئەگەر سىلەر كۇففارلارغا ئىتائەت قىلساڭلار، ئۇلار سىلەرنى ئارقاڭلارغا (يەنى كۇفرىغا) ياندۇرىدۇ.

رَدَّ عَلَى الْقَوْلِ: سۆزنى رەت قىلدى، سۆزگە رەددىيە بەردى.

رَدَّ الْعَدُوَّ: دۈشمەنگە قارشى تۇردى، دۈشمەنگە قارشىلىق كۆرسەتتى، دۈشمەنگە تاقابىل تۇردى.

رَدَّ الْبَابَ: ئىشىكنى ياپتى.

رَدَّ إِلَى مَرْكَزِهِ: ئەسلىگە كەلتۈردى.

رَدَّ إِلَى الْغَرِيقِ حَيَاتَهُ: غەرق بولۇپ كەتكەن ئادەمنىڭ ھاياتىنى قۇتقۇزدى.

رَدَّ الْأَمَانَةَ: ئامانەتنى ئىگىسىگە قايتۇردى.

رَدَّ الْعَدُوَّ إِلَى أَعْقَابِهِ: دۈشمەننى چېكىندۈردى.

رَدَّ الْحَقَّ: ھەققىنى قايتۇرۇپ بەردى.

رَدَّ الزَّوْجُ مُطَلَّقَتَهُ: تالاق قىلىنغان ئايالنى ئۆز ئىلكىگە قايتۇرۇپ كەلدى.

لَايُرَدُّ لَهُ قَوْلٌ: گېپى ئۆتىدىغان ئادەم.

رَدٌّ: قايتۇرماق، ياندۇرماق، رەت قىلماق، رەددىيە بەرمەك، جاۋاب بەرمەك، چېكىندۈرمەك؛ مەھسۇلات.

كَلَامُكَ رَدٌّ: سۆزۈڭ رەت قىلىنىدۇ.

أَخْذٌ وَ رَدٌّ: ئەتراپلىق مۇھاكىمە، مۇنازىرە، مۇزاكىرە.

رَدُّ الْحَيَازَةِ: ئىجارە يەرنى قايتۇرۇۋالماق.

حَقُّ الرَّدِّ: رەددىيە بېرىش ھوقۇقى.

بَعْدَ أَخْذٍ و رَدٍّ: سودىلاشقاندىن كېيىن، تەكرار مەسلىھەتلەشكەندىن كېيىن.

رَدُّ الصَّوْتِ: سادا، ئەكس سادا.

رَدُّ الْفِعْلِ: ئەكس تەسىر كۆرسەتمەك، رېئاكسىيە بەرمەك، رېئاكسىيە كۆرسەتمەك، تەسىر.

«جَاءَ رَدُّهُ إِيْجَابِيًّا»: ئۇنىڭ رەددىيەسى ئىجابىي بولدى.

«هَذِهِ مَزْرَعَةٌ كَثِيرَةُ الرَّدِّ»: بۇ ئېتىز كۆپ مەھسۇلاتلىق.

«اَلْمَوْضُوعُ فِي حَاجَةٍ إِلَى أَخْذٍ وَرَدٍّ»: بۇ ماۋزۇ كەڭ مۇھاكىمە قىلىشقا تېگىشلىك.

«اِحْتَفَظَ لِنَفْسِهِ بِحَقِّ الرَّدِّ عَلَى الْخِطَابِ»: نۇتۇققا رەددىيە بېرىش ھوقۇقىنى ساقلاپ قالدى.

«كَانَ لِهَذِهِ الْحَمْلَةِ رَدُّ فِعْلٍ قَوِيٍّ»: بۇ ھۇجۇم كۈچلۈك ئىنكاس قوزغىدى.

رَدًّا عَلَى كَذَا: جاۋاب قايتۇرۇش يۈزىسىدىن.

رَدٌّ ج رُدُودٌ: كېكەچلىك؛ كېرىم.

اَلرَّدُّ مِنَ الدِّرْهَمِ: ساختا تەڭگە.

اَلرَّدُّ مِنَ الْأَشْيَاءِ: ناچار نەرسە.

رَدَّاحٌ: جېدەلخور، ئۇرۇشقاق، سوقۇشقاق.

رَدَّةٌ: كېپەك ؛ قايتماق.

رَدَّةٌ نَاعِمَةٌ: يۇمشاق كېپەك.

«لَنَا لِهَذَا الْمَوْضُوعِ رَدَّةٌ»: بىز بۇ ماۋزۇغا قايتىمىز.

رِدَّةٌ: ئەكس سادا ؛ مۇرتەد بولۇش، ئىسلام دىنىدىن يېنىۋېلىش.

«سَمِعْتُ رِدَّةَ صَوْتِي»: ئاۋازىمنىڭ ئەكس ساداسىنى ئاڭلىدىم.

رِدَّةٌ عَنِ الدِّينِ: مۇرتەدلىك، ئىسلام دىنىدىن كۆپرىلىقتا قايتىش.

رَدَّدَ يُرَدِّدُ تَرْدِيدًا الْقَوْلَ: سۆزنى تەكرارلىدى، قايتىلىدى.

«رَدَّدَ نَظَرَهُ بَيْنَ كَذَا وَكَذَا»: قايتا ـ قايتا قارىدى.

«يُرَدِّدُ كَلَامَ الْآخَرِينَ كَالْبَبْغَاءِ»: ئۇ باشقىلار-نىڭ سۆزلىرىنى شاتۇتىدەك تەكرارلايدۇ.

رَدَّى يُرَدِّي تَرْدِيَةً: ئۇرىغا ئىتتىرىۋەتتى.

رَدَّاهُ: ئۇنىڭغا تون كىيگۈزدى.

رَدَّى عَدُوَّهُ: دۈشمەننى يىقىتتى.

رَدَسَ يَرْدُسُ رَدْسًا الْأَرْضَ: يەرنى قاڭشىدى.

رَدَسَهُ: ئۇردى، تاش ئاتتى، كۆندۈردى، بويسۇن-دۇردى.

رَدَسَ الشَّيْءَ: قاقتى.

رَدَسَ الشَّيْءَ بِالْحَجَرِ: تاش بىلەن سۇندۇردى.

رَدَعَ يَرْدَعُ رَدْعًا الْمُخْطِئَ: توستى، توختاتتى، تىزگىنلىدى، توسۇۋالدى.

رَدْعٌ: توسماق، چەكلىمەك.

رَدَغَ يَرْدَغُ رَدْغًا الْمَكَانُ: جاي پاتقاق بولۇپ كەتتى.

رَدْغٌ: پاتقاق.

رَدْغَةٌ ج رَدَغَاتٌ وَرَدَغٌ وَرِدَاغٌ: يېپىشقاق لاي، قاتتىق پاتقاق.

أَرْضٌ رَدْغَةٌ: پاتقاق يەر.

رَدَفَ يَرْدُفُ رَدْفًا الرَّجُلَ: مىنگەشتى.

رَدَفَهُ: ئەگەشتى.

رَدِفَ يَرْدَفُ رَدْفًا الرَّجُلَ: ئەگەشتى، كەينىگە كىردى، مىندى، مىنگەشتى.

«قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ» (قرآن): سىلەر ئالدىراپ كەتكەن ئازابنىڭ بىر قىسمى سىلەرگە يېقىنلاشقان بولۇشى مۇمكىن، دېگىن.

رَدِفَ لَهُ أَمْرٌ: بېشىغا بىر ئىش كەلدى.

رِدْفٌ ج أَرْدَافٌ: ئارقىسى، ئارقىسىدا، كەينىدە؛ ساغرا، كاسا؛ ئارقىسىغا مىنگەشكۈچى.

«أَنْتَ رِدْفِي عَلَى هَذِهِ الدَّابَّةِ»: سەن بۇ ئۇلاغدىكى مېنىڭ مىنگەشكۈچىمسەن.

«سَتَكُونُ رِدْفِي فِي هَذِهِ الْمُهِمَّةِ»: بۇ ۋەزىپىدە سەن مېنىڭ ئەگەشكۈچىمسەن.

«كَانَ الْعَرَبُ يُفَضِّلُونَ الْمَرْأَةَ السَّمِينَةَ الْأَرْدَافِ»:

ئەربلەر ساغرىلىق ئايالالارنى ياخشى كۆرەتتى.

آلرِّدْفَانِ: كېچە ۋە كۈندۈز.

رَدَمَ يَرْدُمُ و يَرْدِمُ رَدْمًا الْحُفْرَةَ: ئورەكنى تۈزلىدى، تولدۇردى، تىندۇردى.

رَدَمَ الْبَابَ: ئىشىكنى ياپتى، ئەتتى.

رَدَمَ الثَّوبَ: كىيىمنى يامىدى.

رَدَمَ يَرْدَمُ رَدَمًا الشَّيْءُ: داۋاملاشتى، ئاقتى.

رَدَمَتِ الشَّجَرَةُ: دەرەخ قۇرۇپ قىلىپ قايتا كۆكلىدى.

رَدَمَتِ الْحُمَّى: قىزىتمىسى ئۆرلىدى، بەدەن تېمپېراتۇرىسى ئۆرلىدى.

رَدْمٌ: توسماق، تىندۇرماق، تولدۇرماق؛ بۇزۇلغان تامدىن چۈشكەن نەرسىلەر؛ توساق.

«فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا»

«قۇرئان»: ماڭا ئادەم كۈچى بىلەن ياردەم قىلىڭلار، ئۇلار بىلەن سىلەرنىڭ ئاراڭلارغا مۇستەھكەم بىر توسما سېلىپ بېرەي.

رَدَنَ يَرْدِنُ رَدْنًا: يىپ ئىگىردى.

رَدَنَ عَلَى الْمِرْدَنِ: يىپنى يىككە ئىگىردى.

رَدَنَ الْمَتَاعَ: يۈكنى تاڭدى.

رَدِنَ يَرْدَنُ رَدَنًا الْجِلْدُ: تېرە تارتىشتى، كىرىشتى.

رُدْنٌ ج أَرْدَانٌ وأَرْدِنَةٌ: يەڭ، كەڭ يەڭنىڭ ئۇچى.

قَمِيصٌ وَاسِعُ الْأَرْدَانِ: يەڭلىرى كەڭ كۆڭلەك.

فُلَانٌ طَيِّبُ الْأَرْدَانِ: پالانى ئېسىل، پاك.

رَدَهُ يَرْدَهُ رَدْهًا غَيْرَهُ: تاش ئاتتى.

رَدَهُ الْبَيْتَ: ئۆينى چوڭايتتى، كەڭرى قىلدى.

رَدَهُ فُلَانٌ: باشلامچى بولدى، يېتەكچى بولدى.

رَدِهٌ: يېڭىلمەس، جەسۇر، قەتئىي، كەسكىن.

رَدْهَةٌ ج رِدَهَاتٌ: زال، ساراي، دالان، كارىدور.

رَدْهَةُ الْمُحَاضَرَاتِ: لېكسىيە زالى.

رَدْهَةُ الْإِسْتِقْبَالِ: كۈتۈش ئۆيى.

«إِنْتَظِرْنِي فِي رَدْهَةِ الْبَيْتِ سَأَحْضُرُكَ بَعْدَ الدَّقَائِقِ»: ئۆينىڭ زالىدا مېنى كۈتۈپ تۇرۇڭ، بىرقانچە مىنۇتتىن كېيىن يېنىڭىزدا بولىمەن.

رَدَى يَرْدِي رَدْيًا و رَدَيَانًا: يىقىلدى، يوقالدى، هالاك بولدى، ئۆلدى؛ زىيادە بولدى، ئاشتى، كۆپەيدى.

رَدَى غَيْرَهُ بِالْحَجَرِ: تاش ئاتتى.

رَدِيَ يَرْدَى رَدًى الشَّخْصُ: يىقىلدى، يوقالدى، هالاك بولدى، ئۆلدى.

«فَلَا يَصُدَّنَّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَى» «قۇرئان»: قىيامەتكە ئىشەنمەيدىغان ۋە نەپسى خاھىشلىرىغا ئەگەشكەن ئادەم سېنى ئۇنىڭدىن (يەنى قىيامەتكە تەييارلىق قىلىشتىن ۋە ئۇنى تەستىق قىلىشتىن) توسمىسۇن، ئۇنداقتا سەن هالاك بولىسەن.

رَدًى: ئۆلۈم.

«وَقَاكَ اللّٰهُ مِنَ الرَّدَى»: ئاللاھ سېنى ئۆلۈمدىن ساقلىسۇن.

رَدِيٌّ ج أَرْدِيَاءُ: يامان، ناچار، ئەسكى، سۈپەتسىز، بۇزۇق.

إِنْتَاجٌ رَدِيٌّ: ناچار مەھسۇلات.

رَدِيُّ التَّرْبِيَةِ: ئەخلاقسىز، بىئەدەپ، تەربىيىسى ناچار.

رَدِيُّ الشُّمْعَةِ: يامان ئاتاق، ئېتى يامان.

رَدِيُّ الطَّبْعِ: مىجەزى يامان، مىجەزى ئەسكى، يامان تەبىئەتلىك، قوپال.

رَدِيدٌ ج رُدُدٌ: يامغۇر قۇيۇلغان بۇلۇت.

اَلرَّدِيدُ مِنَ الْوَجْهِ: سەت يۈز، سەت چىراي.

رَدِيغٌ: ئەخمەق، كالۋا، دۆت.

اَلرَّدِيغُ: ئاجىز، ئەخمەق، ئەس ـ هوشىنى يوقاتقان.

رَدِيفٌ ج رُدَفَاءُ: ئارقىسى، ئارقىسىغا مىنگەشكۈچى، ئەگەشكەن، ئارقىسىدا كەلگۈچى، زاپاس قىسىم.

جُنْدِيٌّ رَدِيفٌ: ئارقا سەپ قوشۇن، زاپاس قوشۇن.

رَدِيفًا لَهُ: . . . غا ئەگىشىپ.

رُدَيْنِيٌّ: نەيزە (رۇدەينىگە مەنسۇپ نەيزە)

رَذَاذٌ: سىم - سىم يامغۇر، ئۇتكۈنچى يامغۇر.

«إِنَّ هَذَا الرَّذَاذَ يُنْذِرُ بِمَطَرٍ مُنْهَمِرٍ» : بۇ ئۇتكۈنچى يامغۇر قاتتىق يامغۇردىن دېرەك بېرىدۇ.

رُذَالٌ: ناچار، ئەسكى، يامان.

رَذَالَةٌ: پەسلىك، رەزىللىك.

رُذَالَةٌ: ياخشىسى تۈگەپ ناچىرىنىڭ قېلىشى.

رَذَّ يَرِذُّ و يَرُذُّ رَذًّا و رَذَاذًا ـ تِ السَّمَاءُ: سىم - سىم يامغۇر ياغدى.

رَذَّلَ يُرَذِّلُ تَرْذِيلاً: كەمسىتتى، ھاقارەتلىدى، خارلىدى.

رَذَلَ يَرْذُلُ رَذْلاً الشَّيْءَ: رەزىل ھېسابلىدى، ناچار سانىدى، ئەسكى مىجەزگە تەۋە قىلدى.

رَذُلَ يَرْذُلُ و رَذِلَ يَرْذَلُ رَذَالَةً الشَّيْءُ أَوِ الشَّخْصُ: پەسكەش بولدى، نومۇسسىز بولدى، شەرمەندە بولدى، چۈپەي بولدى.

رَذْلٌ ج أَرْذَالٌ: پەس، رەزىل.

رَذَمَ يَرْذُمُ و يَرْذِمُ رَذْمًا الإِنَاءُ: قاچا توشتى، تولدى.

رَذِمَ يَرْذَمُ رَذَمًا الإِنَاءُ: توشتى، تولدى.

رَذِيَ يَرْذَى رَذَاوَةً: ھالىدىن كەتتى، ھالسىزلاندى.

رَذِيلٌ ج رُذَلاءُ: پەس، رەزىل، نومۇسسىز.

رَذِيلَةٌ ج رَذَائِلُ : ئەخلاقسىزلىق، ئەدەپسىزلىك، ناچار قىلىق.

«تَجَنَّبِ الْكِذْبَ فَهُوَ أُمُّ الرَّذَائِلِ» : يالغانچىلىقتىن ساقلان، چۈنكى ئۇ، يامان ئىشلارنىڭ مەنبەسىدۇر.

رَذِيٌّ ج رُذَاةٌ: ئاجىز ئورۇقلاپ كەتكەن ئادەم، كېسەل بولۇپ ھالىدىن كەتكەن ئادەم.

رَذِيَّةٌ ج رَذَايَا: ئاجىز ئورۇقلاپ كەتكەن ئادەم، كېسەل بولۇپ ھالىدىن كەتكەن ئادەم.

رَزَامٌ ج رُزَمٌ: پۇختا ئادەم، قاتتىق سۆڭەك ئادەم، قىيىق ئادەم.

اَلرَّزَانُ مِنَ النِّسَاءِ: تەمكىن، توختاملىق ئېپپەتلىك ئايال.

رَزَانَةٌ: سالماقلىق، تەمكىنلىك، سالاپەتلىك، ئېغىر - بېسىقلىق.

رَزَأَ يَرْزَأُ رَزْءًا مَالَهُ: مېلىغا زىيان - زەخمەت يەتتى.

رَزَأَ يَرْزَأُ رَزْءًا الشَّخْصَ: پېشكەللىككە ئۇچرىدى، مۇسىبەتكە دۇچار بولدى.

«مَا رَزَأْتُهُ شَيْئًا» : ئۇنىڭ ھېچنەرسىسىگە تەگمىدىم.

رُزِئَ الشَّخْصُ وَلَدَهُ: بالىسىدىن ئايرىلدى.

رُزْءٌ ج أَرْزَاءٌ: بالايىئاپەت، مۇسىبەت، پالاكەت، بەختسىزلىك.

«أَصَابَهُ رُزْءٌ عَظِيمٌ» : ئۇنىڭ بېشىغا چوڭ پېشكەللىك كەلدى.

رَزَبَ يَرْزُبُ رُزُبًّا الْمَكَانَ: مەلۇم جايدا تۇردى.

رَزَحَ يَرْزَحُ رَزْحًا وَ رُزُوحًا: ئاجىزلىدى، ئورۇقلۇقتىن يەرگە يىقىلدى.

«رَزَحَ الْبَعِيرُ بِحِمْلِهِ» : تۆگە يۈكى بىلەن چارچىغانلىقتىن يەرگە يىقىلدى.

رَزَحَتِ الأُمُّ بِوَلَدِهَا: ئانا بالىسىنى تۇغدى.

يَرْزَحُ تَحْتَ ذُلِّ الاِسْتِعْمَارِ: جاھانگىرلىكنىڭ بويۇنتۇرۇقى ئاستىدا ئىڭرىماقتا.

يَرْزَحُ تَحْتَ نِيرِ الاِسْتِعْمَارِ: جاھانگىرلىكنىڭ بويۇنتۇرۇقى ئاستىدا ئىڭرىماقتا.

يَرْزَحُ الْمَرِيضُ تَحْتَ وَطْأَةِ الْمَرَضِ: كېسەل كېسەللىك بېسىمى ئاستىدا ئىڭرىماقتا.

رُزْدَاقٌ ج رُزْدَاقَاتٌ و رَزَادِيقُ: كەنت، يېزا ۋە ئۇنىڭ ئەتراپى، شەھەر ئەتراپى رايونى؛ قاتار.

رَزَّ يَرُزُّ و يَرِزُّ رَزًّا الشَّيْءُ : ئاۋاز چىقاردى.

رَزَّ الْبَابَ: ئىشىككە قاغا تۇمشۇق بېكىتتى.

رَزَّتِ السَّمَاءُ: ھاۋا گۈلدۈرلىدى.

رُزٌّ: گۈرۈچ.

«تَحْتَاجُ زِرَاعَةُ الرُّزِّ إِلَى كَمِّيَّاتٍ وَافِرَةٍ مِنَ الْمَاءِ» : شال كۆپ سۇغا موھتاج.

رِزٌّ: يوشۇرۇن ئاۋاز؛ چاقماق ئاۋازى؛ يىراقتىن كەلگەن ئاۋاز؛ قورساقنىڭ غولدۇرلىغان ئاۋازى.

رِزُّ الرَّعْدِ: گۈلدۈرماما ئاۋازى.

«مَنْ وَجَدَ رِزًّا فِي بَطْنِهِ فِي الصَّلاَةِ فَلْيَنْصَرِفْ»

وَلْيَتَوَضَّأْ» «حديث» : كىمىكى نامازدا تۇرۇپ قورساقتا يوشۇرۇن ئاۋازنى بايقايدىكەن، ئۇ بىرىپ تاھارەت ئالسۇن.

رَزَأَيَرْزَأُتَرْزِيئًاغَيْرَهُ: پىشكەللىككە ئۇچراتتى.

رَزَّازٌ: گۇرۇچ سودىگىرى، گۇرۇچ ساتقۇچى.

اَلرَّزَّاقُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، «رىزىق بەرگۈچى ئاللاھ» دىگەن مەنىدە.

«إِنَّ اللّٰهَ هُوَالرَّزَّاقُ ذُوالْقُوَّةِ الْمَتِينُ» «قرآن» : ئاللاھ ھەقىقەتەن ھەممىگە رىزىق بەرگۈچىدۇر، قۇدرەتلىكتۇر، (ئاللاھنىڭ) قۇدرىتى ئارتۇقتۇر.

رَزَّامٌ: نەرە تارتقۇچى شىر، ھۆركىرىگەن شىر.

رَزَّةٌ ج رُزَزٌ و رُزَّاتٌ: قاغا تۇمشۇق.

«ثَبَّتَ الرَّزَّةَ فِي الْبَابِ» : ئۇ ئىشىككە قاغا تۇمشۇق ئورناتتى.

رَزَّحَ يُرَزِّحُ تَرْزِيحًا ـ هُ: ئۇنى جۇدىتىۋەتتى.

رَزَّحَتْهُ الْأَسْفَارُ: سەپەر ئۇنى جۇدىتىۋەتتى.

رَزَّزَ يُرَزِّزُ تَرْزِيزًا الطَّعَامَ: گۇرۇچ تامىقى قىلدى.

رَزَّزَ الشَّيْءَ: مۇقىملاشتۇردى.

رَزَّزَ الْأَمْرَ: ئىشنى رەتلىدى، تەرتىپكە سالدى، ئورۇنلاشتۇردى.

رَزَّمَ يُرَزِّمُ تَرْزِيمًا الْوَرَقَ: بولاقلىدى، بىر بولاق قىلىپ تاڭدى.

رَزَقَ يَرْزُقُ رَزْقًا ـ هُ اللّٰهُ: ئاللاھ ئۇنىڭغا رىزىق بەردى، رىزىق ئاتا قىلدى.

«رَزَقَهُ اللّٰهُ الْغِنَى» : ئاللاھ ئۇنىڭغا بايلىق ئاتا قىلدى.

رَزَقَهُ مِنَ الْمَالِ: ئۇنىڭغا پۇل ـ مال بەردى.

رَزَقَهُ بِمَوْلُودٍ: ئۇنىڭغا پەرزەنت ئاتا قىلدى.

مَازَالَ حَيًّا يُرْزَقُ: ھېلىمۇ سالامەت ياشىماقتا.

رِزْقٌ ج أَرْزَاقٌ: رىزىق، ئوزۇق؛ ئامەت؛ پېشانىسىگە پۈتۈلگەن قىسمەت؛ يامغۇر؛ ھەر ئاينىڭ بېشىدا ئەسكەرگە بېرىلىدىغان تەمىنات.

«هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا» «قرآن» : ئاللاھ سىلەرگە (قۇدرىتىنىڭ) ئالامەتلىرىنى كۆرسىتىدۇ، سىلەرگە

بۇلۇتتىن رىزىق چۈشۈرۈپ بېرىدۇ.

«تَقَدَّمَتْ أَمَامَهُ أَسْبَابُ الرِّزْقِ» : ئۇنىڭ رىزىق يوللىرى كېڭەيدى.

رِزْقٌ مَوْرُوثٌ: مىراس قالدۇرۇلغان مال ـ مۈلۈك.

رِزْقُ الْيَوْمِ: كۈندىلىك رىزىق ، كۈندىلىك تەمىنات.

«قَفَلَ بَابَ الرِّزْقِ فِي وَجْهِهِ» : ئۇنى ياشاشتىن چارىسىز قالدۇردى.

أَسْبَابُ الرِّزْقِ : رىزقنىڭ يوللىرى، رىزىق تەلەپ قىلىش ئۇسۇللىرى.

رَزْقَةٌ ج رَزْقَاتٌ: ھەربىي نەپىقە.

رِزْقَةٌ ج رِزَقٌ: مەسچىت ۋە مەسچىت مۇلازىملىرى ئۈچۈن توپلانغان نەپىقە.

رَزَمَ يَرْزِمُ رَزْمًا الشَّيْءَ: تاڭدى، باغلىدى، چەگدى.

رَزَمَ الْوَرَقَ : قەغەزنى توپلام قىلدى، باغلام قىلدى، چەگدى.

رَزَمَ عَلَى عَدُوِّهِ: دۈشمەن ئۈستىدىن غالىب كەلدى.

رَزَمَ الشَّخْصُ: ئۆلدى.

رِزْمَةٌ ج رِزَمٌ: بوغچا، تېڭىق، بوپا، بىر باغلام، بىر بولاق؛ يۈك ـ تاق.

رِزْمَةٌ صَغِيرَةٌ مِنَ الْبَصَلِ: بىر باغلام پىياز.

رِزْمَةٌ كَبِيرَةٌ: چوڭ بولاق، چوڭ تېڭىق.

رِزْمَةٌ صُحُفٍ: بىر توپ گېزىت.

رِزْمَةٌ مِنَ الْوَرَقِ: بىر بولاق قەغەز.

رِزْمَةٌ أَسْلَاكٍ حَدِيدِيَّةٍ: بىر باغلام سىم.

رِزْمَةٌ ثِيَابٍ: بىر تېڭىق كىيىم.

رِزْمَةٌ مِنَ الْأَقْلَامِ : بىر باغلام قەلەم.

رَزْمَةٌ: بىر كۈنلۈك ئوزۇق ـ تۈلۈك، بىر كۈنلۈك نورما ئاشلىق.

رَزَمَةٌ: بوقۇرماق (بوغاز تۆگە) ؛ ئىڭرىماق (بوۋاق) .

رَزَنَ يَرْزُنُ رَزَانَةً الشَّخْصُ: ئېغىر ـ بېسىق بولدى، تەمكىن بولدى.

رَزَنَ الشَّيْءُ: ئېغىر بولدى، ئېغىرلاشتى.

رَزَنَ يَرْزُنُ رَزْنًا الشَّيْءَ : دەڭسىدى، مۆلچەرلىدى، بودىدى.

رَزَنَ يَرْزُنُ رُزُونًا بِالْمَكَانِ: مەلۇم جايدا تۇردى، ئولتۇراقلاشتى.

رِزْنٌ ج أَرْزَانٌ: ئېگىزلىكتىكى سۇ توختاپ قالىدىغان پەس جاي، تەرەپ، يان.

رَزِينٌ ج رُزَنَاءُ: سالماق، تەمكىن، ئېغىر - بېسىق.

كَلَامٌ رَزِينٌ: سالماق سۆز، سالمىقى بار سۆز.

رَجُلٌ رَزِينٌ: ئېغىر - بېسىق ئادەم.

رَزِيئَةٌ.رَزِيَّةٌ ج رَزَايَا: بالايىئاپەت، مۇسىبەت، پالاكەت، بەختسىزلىك.

رَسَا يَرْسُو رَسْوًا الْمَرْكَبُ: كېمە توختىدى، قورۇقلۇقتا چىقتى، قىرغاقتا چىقتى.

رَسَا عَنْهُ الْحَدِيثُ: ئۇنىڭدىن ھەدىس رىۋايەت قىلدى، ھېكايە قىلدى، سۆزنىڭ بىر قىسمىنى تىلغا ئېلىپ ئۆتتى.

رَسَا الشَّخْصُ: تەمكىن بولدى.

رَسَا الْبِنَاءُ: قۇرۇلۇش مۇستەھكەم بولدى، چىڭ تۇردى.

«رَسَتْ قَدَمَاهُ فِي الْحَرْبِ» : ئۇرۇشتا چىڭ تۇردى.

رَسَتِ الْقِدْرُ: قازان ئېغىرلىشىپ كەتتى.

رَسَتِ السَّفِينَةُ عَلَى الْمَاءِ: پاراخوت سۇغا چۆشۈرۈلدى.

رُسَابَةٌ: چۆكمە، دۇغ، لاي.

رِسَاغٌ: چوشەك، ئۇلاغلارنىڭ پۇتىغا باغلايدىغان ئارغامچا.

رِسَالَةٌ ج رَسَائِلُ: مەكتۇپ، خەت - چەك، سالام خەت، ماقالە، دەپتەر.

رِسَالَةٌ غَرَامِيَّةٌ: مۇھەببەت خېتى.

اَلرِّسَالَةُ الْمُحَمَّدِيَّةُ: مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكى.

حَرَّرَ رِسَالَةً: خەت يازدى.

رِسَالَةُ التَّحِيَّةِ: تەبرىك خەت، سالام خەت.

رِسَالَةُ اِعْتِذَارٍ: ئۆزرە ئېيتىش خېتى، كەچۈرۈم سوراش خېتى.

بَعَثَ بِرِسَالَةٍ مُسَجَّلَةٍ: زاكاس خەت ئەۋەتتى.

رِسَالَةٌ بَرْقِيَّةٌ: تېلېگراما.

رِسَالَةُ الدُّكْتُورَاه: دوكتورلۇق ئىلمى ماقالىسى، دوكتورلۇق دىسسېرتاتسىيەسى.

رِسَالَةٌ مُسْتَعْجَلَةٌ: تېز يوللىنىدىغان خەت.

«إِنَّهُ يَنْتَظِرُ رِسَالَةً جَوَابِيَّةً بِشَوْقٍ» : ئۇ جاۋاب خەتنى ئىشتىياق بىلەن كۈتمەكتە.

رِسَامَةٌ: رەسساملىق.

رَسَبَ يَرْسُبُ رُسُوبًا الْجِسْمُ فِي الْمَاءِ: ماددا سۇ تېگىگە چۆكتى، تىندى.

رَسَبَ التِّلْمِيذُ فِي الْاِمْتِحَانِ: شاگىرت ئىمتىھاندىن ئۆتەلمىدى.

رُسْتَاقٌ: كەنت، يېزا ۋە ئۇنىڭ ئەتراپى، شەھەر ئەتراپى رايونى، قارا.

رَسَخَ يَرْسُخُ رُسُوخًا الشَّخْصُ: مۇقىم بولدى، پۇختا بولدى، يىلتىز تارتتى، چوڭقۇر سىڭىپ كەتتى.

«رَسَخَ حُبُّهَا فِي قَلْبِهِ» : ئۇنىڭ مۇھەببىتى قەلبىگە ئورناشتى.

رَسَخَ فِي الصُّدُورِ: ئەستە مەھكەم تۇردى، ئۇنتۇلمىدى.

رَسَخَ فِي الْعِلْمِ: ئىلىمدە توشتى، مۇتەخەسسىس بولدى، پۇختا بولدى.

«وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ» (قرآن) : ئىلىمدا توشقانلار ئېيتىدۇ : « ئۇنىڭغا ئىشەندۇق » .

رَسَخَ الْجَبَلُ: تاغ مەزمۇت قەد كۆتۈرۈپ تۇردى.

رَسَخَ فِي الذِّهْنِ: ئېسىدە چىڭ ساقلىدى.

رَسَخَ الْغَدِيرُ: كۆل قۇرۇپ كەتتى.

رِسْرَاسٌ: يىلىم.

رَسَّ يَرُسُّ رَسًّا الْبِئْرَ: قۇدۇق كولىدى.

رَسَّ لَهُ الْخَبَرَ: ئۇنىڭغا خەۋەر يەتكۈزدى، ئۇنىڭغا خەۋەر قىلدى.

رَسَّ بَيْنَ الْقَوْمِ: ئارىنى كېلىشتۈردى، ئەپلەشتۈردى.

رَسَّ الشَّيْءَ فِي الشَّيْءِ : كىرگۈزدى، كىرگۈزۈۋەتتى.

رَسَّ الْمَيِّتَ: مېيىتتىنى دەپنە قىلدى.

رَسَّ يَرُسُّ رَسًّا ورَسِيسًاالْمَرَضُ فِى الْجَسَدِ: بەدەنگە كېسەل كىردى.

رَسٌّ ج رِسَاسٌ: مەدەن، كان مەھسۇلاتلىرى؛ بەلگە، ئالامەت، كونا قۇدۇق؛ قىزىتمىنىڭ دەسلەپى: مۇھەببەتنىڭ قالدۇقى.

اَلرَّسُّ مِنَ الْخَبَرِ: خەۋەرنىڭ بىر قىسمى.

«كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ»

«قۇرئان» : ئۇلاردىن ئىلگىرى (پەيغەمبەرلەرنى) ئىنكار قىلغانلار نوھنىڭ قەۋمى رەس ئاھالىسى ۋە سەمۇد...

رَسَّامٌ: رەسسام، رەسىمچى، سۈرەتچى، چېرتيوژچى، كارتوگراف.

رَسَّبَ يُرَسِّبُ تَرْسِيبًا: تىندۇردى، سۈزۈلدۇردى.

رُسَّةٌ: ئېگىز، قالپاق، ئۇزۇن قالپاق.

رَسَّخَ يُرَسِّخُ تَرْسِيخًا الشَّيْءَ: چىڭىتتى، مۇستەھكەملىدى.

«رَسَّخَ الْفِكْرَةَ فِي ذِهْنِهِ» : ئۇنىڭ زېھنىدا مەلۇم ئىدىيىنى مەھكەم ئورناشتۇردى.

رَسَّعَ يُرَسِّعُ تَرْسِيعًا الرَّجُلَ: ئۆيگە بېكىنىۋالدى، تالاغا چىقمىدى.

رَسَّعَ الْعَيْنُ: كۆز تومۇرى ئېتىلىپ قالدى.

رَسَّغَ الْوَلَدَ: بالىغا قولى ياكى پۇتىغا كۆز تېگىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن مارجان باغلاپ قويدى.

رَسَّغَ يُرَسِّغُ تَرْسِيغًا فِي الْكَلَامِ: ساختىلىق بىلەن سۆزلىدى، ياغلىما سۆزلىدى.

رَسَّغَ الْمَطَرُ: يامغۇر پۇتنىڭ ئوشۇقىغىچە ياغدى.

رَسَّلَ يُرَسِّلُ تَرْسِيلاً الْقَارِئُ قِرَاءَتَهُ فِي قِرَاءَتِهِ: ئالدىرىماي ئوقۇدى، سالماقلىق بىلەن ئوقۇدى.

رَسَّمَ يُرَسِّمُ تَرْسِيمًا: خەرىتە سىزدى، پىلان تۈزدى.

رَسَّى يُرَسِّي تَرْسِيَةَ الأَبُ ابْنَهُ: دادا ئوغلىنى ئەدەپلىك قىلدى، ئەخلاقلىق يېتىشتۈردى.

رَسَغَ يَرْسَغُ رَسْغًا الْبَعِيرَ: تۆگىنىڭ پۇتىنىڭ بېغىشىدىن باغلىدى.

رُسْغُ الْيَدِ ج أَرْسَاغٌ و أَرْسُغٌ: بېغىش.

سَاعَةُ رُسْغٍ: قول سائىتى.

«يَنْبَغِي قَبْلَ الْوُضُوءِ أَنْ تَغْسِلَ يَدَيْكَ إِلَى الرُّسْغَيْنِ» : تاھارەت ئېلىشتىن بۇرۇن ئىككى قولۇڭنى ئىككى بېغىشىڭغىچە يۇيۇشۇڭ كېرەك.

رَسَقَ يَرْسُقُ و يَرْسِقُ رَسْقًا و رَسَقَانًا: ئىشكەل بىلەن ماڭدى، كىشەن بىلەن ماڭدى.

«خَرَجَ يَرْسُقُ فِي الْحَدِيدِ» : ئىشكەل بىلەن ئاستا ماڭدى.

رَسَلَ يَرْسَلُ رَسَلاً الشَّعْرُ: چاچ ساڭگىلاپ تۇردى.

رَسْلٌ: ئاستا، سۇس، يۇمشاق، مۇلايىم، يەڭگىل.

رِسْلٌ: ئاستا، ئالدىرىماي، سۇس، سىلىق؛ كالا سۈتى.

عَلَى رِسْلِكَ أَيُّهَا الصَّدِيقُ: بۇرادەر، ئاستاراق، بۇرادەر، ئالدىرىمايراق.

رِسْلٌ ج رِسَالٌ: تۆگىنىڭ پۇتى، تۆگە پاچىقى.

رَسَلٌ ج أَرْسَالٌ : ئادەملەر توپى، ھايۋانلار توپى.

«جَاءَتِ الْخَيْلُ أَرْسَالاً» : ئاتلار توپ - توپ بولۇپ كەلدى.

رِسْلَةٌ: ئاستا، سۇس.

رَسَمَ يَرْسُمُ رَسْمًا الرَّسْمَ : رەسىم سىزدى.

رَسَمَ الشَّيْءَ: نەرسىنىڭ رەسىمىنى سىزدى، نەرسىنى سۈرەتلىدى، نەرسىنى تەسۋىرلىدى.

رَسَمَ بِالأَلْوَانِ: نەقىشلىدى، سىرلىدى، سىر بەردى.

رَسَمَ مُصَوَّرًا: لايىھە تەييارلىدى، پىلان تۈزدى.

رَسَمَ لَهُ بِكَذَا: ئالاقە يېزىپ بەردى (ھۆكۈمەت تەرتىپى).

رَسَمَ الْكِتَابَ: كىتاب يازدى.

«رَسَمَ مَعَالِمَ الطَّرِيقِ لَهُ» : ئۇنىڭغا خەرىتە سىزىپ بەردى.

رَسْمٌ ج رُسُومٌ و أَرْسُمٌ وَ رُسُومَاتٌ: رەسىم، سۈرەت، ئادەت، يوسۇن، تەسىر، ئىز، تەسەرات، رەسمىيەت، ھەق.

«دَفَعَ رَسْمَ النَّظَافَةِ» : تازىلىق ھەققىنى بەردى.

رَسْمٌ بَيَانِيٌّ: گرافىك، دىئاگرامما، سىخېما، جەدۋەل، تەسۋىر.

رَسْمُ الْقَيْدِ: تىزىملىتىش ھەققى.

رَسْمٌ هَزَلِيٌّ: ھەجۋى رەسىم.

رَسْمٌ مُجْمَلٌ: دەسلەپكى چېرتيوژ، ئاددى خەرىتە، لايىھە.

اَلرَّسْمُ الْجُمْرُكِيُّ: تاموژنا بېجى.

رَسْمٌ بِالْأَلْوَانِ: رەڭلىك رەسىم.

رَسْمُ الدُّخُولِ: ئىمپورت بېجى.

رَسْمُ الدَّعْوَى: دەۋا ھەققى.

بِرَسْمِ الْبَيْعِ : بازارغا سېلىنغان.

رَسْمُ الْإِنْتَاجِ: ئىشلەپچىقىرىش بېجى.

رَسْمُ قَلْبٍ: يۈرەك تەكشۈرۈش ئاپپاراتىدا تارتىلغان يۈرەكنىڭ رەسىمى.

رَسْمُ الْمُرُورِ: چېگرا بېجى.

بِرَسْمِهِ: ئۇنىڭ نامىدا، ئۇنىڭ نامى بىلەن، ئۇنىڭ نامى ئۈچۈن.

قَلَمُ رَسْمٍ: رەسىم قەلىمى.

وَرَقُ رَسْمٍ: نۇسخا كۆچۈرۈش قەغىزى، چېرتيوژ قەغىزى.

رَسْمٌ دِينِيٌّ: دىنىي مۇراسىم.

«هَذَا الْكِتَابُ بِرَسْمِ فُلَانٍ» : بۇ كىتاب پالانىنىڭ قولىيازمىسى.

«لَمْ يَبْقِ السَّيْلُ مِنْ هَذِهِ الدِّيَارِ إِلَّا رَسْمَهَا» : كەلكۈن بۇ يۇرتلارنىڭ قالدۇق ئىزىدىن باشقا ھېچنەرسىنى قويمىدى.

رُسُومٌ مُتَحَرِّكَةٌ: كىنو كۆرۈنۈشلىرى.

«رُسُومَاتُكَ تَدُلُّ عَلَى مَوْهَبَةٍ فَنِّيَّةٍ» : سىبىنىڭ سىزغان رەسىملىرىڭ سەنئەت تالانتىڭنى كۆرسىتىپ تۇرۇپتۇ.

رِسْمَالٌ ج رَسَامِيلُ: كاپىتال، دەسمايە، مەبلەغ، سەرمايە.

جَمْعُ الرَّسَامِيلِ: مەبلەغنىڭ جۇغلىنىشى.

رَسْمَلَ يُرَسْمِلُ رَسْمَلَةً: مەبلەغ سالدى، كاپىتال سالدى.

رَسْمِيٌّ: رەسمىي، ھۆكۈمەت تەرەپنىڭ، قانۇنى، قانۇنلۇق.

عَمَلٌ رَسْمِيٌّ: ھۆكۈمەت خىزمىتى.

ثَوْبٌ رَسْمِيٌّ: مۇراسىم كىيىمى، توي كىيىمى.

رَجُلٌ رَسْمِيٌّ: دۆلەت خىزمەتچىسى.

غَيْرُ رَسْمِيٍّ: غەيرىي رەسمىي، ھۆكۈمەتسىز.

رَسْمِيًّا: رەسمىي، قانۇنى، قانۇنلۇق.

وَرَقَةٌ رَسْمِيَّةٌ: ئىش قەغىزى.

عُقُودٌ رَسْمِيَّةٌ: رەسمىي كېلىشىم.

مَلَابِسُ رَسْمِيَّةٌ: مۇراسىم كىيىملىرى.

بَدْلَةٌ رَسْمِيَّةٌ: مۇراسىم كىيىمى، توي كىيىمى.

إِجْرَاءَاتٌ رَسْمِيَّةٌ: رەسمىيەتچىلىك.

«جَرِيدَةُ الْأَهْرَامِ الْقَاهِرِيَّةِ شِبْهُ الرَّسْمِيَّةِ» : قاھىرەدە چىقىدىغان ئەل ـ ئەھرام گېزىتى ھۆكۈمەتنىڭ يېرىم ئورگان گېزىتىدۇر.

بِدُونِ رَسْمِيَّاتٍ: رەسمىيەتسىز، چەكلىمىسىز.

رَسْمِيَّاتٌ سَخِيفَةٌ: ئەھمىيەتسىز قائىدە ـ يوسۇنلار.

مُتَمَسِّكٌ بِالرَّسْمِيَّاتِ: قاتمال، قائىدە ـ يوسۇنغا ئېسىلىۋالغۇچى.

رَسَنَ يَرْسُنُ و يَرْسِنُ رَسْنًا الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى باغلاپ قويدى.

رَسَنُ الدَّابَّةِ ج أَرْسَانٌ و أَرْسُنٌ: ئۇلاغنىڭ چۇلۋۇرى، تىزگىن، يۈگەن، نوقتا.

رَمَى رَسَنَهُ: تىزگىنىنى ئەركىن قويۇۋەتتى، ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتتى.

رَمَى بِرَسَنِهِ عَلَى غَارِبِهِ: تىزگىنىنى ئەركىن قويۇۋەتتى، ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتتى.

رُسُوبٌ: چۆكمە، دۇغ، تېگىگە ئولتۇرۇپ قالغان نەرسە.

رُسُوبٌ وَظِيفِيٌّ: خىزمەتچىنىڭ ئۆسۈش ۋە باشقا جەھەتلەردە خىزمەتدىشىدىن ئارقىسىدا قېلىشى.

صُخُورٌ رُسُوبِيَّةٌ : تاشقا ئايلانغان جىسىملار.

رَشْوَةٌ ج رَشَوَاتٌ: ياپىلاق بىلەيزۈك.

رُسُوخٌ: ساباتلىق بولماق، مۇستەھكەم بولماق، پۇختا بولماق، قەتئىي بولماق.

رَسُولٌ ج رُسُلٌ و رُسْلٌ: پەيغەمبەر، ئەلچى، پەرمان يەتكۈزگۈچى، ئالاقىچى، ئاگاھلاندۇرغۇچى.

«كَانَ رَسُولَ خَيْرٍ»: ئۇ ياخشىلىق ئەلچىسى ئىدى.

رَسُولٌ سِرِّيٌّ: مەخپى ئەلچى، ئالاھىدە ئەلچى.

رَسِيْلٌ ج رُسَلَاءُ: ئەلچى، خەۋەرچى.

رَسِيْلَةٌ ج رَسِيْلَاتٌ: ئەركىن ـ ئازادە، كەڭ ـ كۆشادە.

أَلْقَى الْكَلَامَ عَلَى رَسِيْلَاتِهِ: ئەركىن سۆزلىدى.

رَسِيْمٌ: قاتتىق ماڭغان تۆگە.

رَشَاهُ يَرْشُو رَشْوًا: پارا بەردى.

رَشَأٌ ج أَرْشَاءٌ: بۆكەن بالىسى.

رِشَاءٌ ج أَرْشِيَةٌ: ئارغامچا، تانا، ئارقان.

«أَطِلِ الرِّشَاءَ حَتَّى يَبْلُغَ الدَّلْوُ الْمَاءَ»: ئارغامچىنى چېلەك سۇغا يەتكىچە ساڭگىلاتقىن.

رَشَادٌ: توغرا.

«يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ» «قرآن»: ئى قەۋمىم! سىلەر ماڭا ئەگىشىڭلار، مەن سىلەرنى توغرا يولغا باشلايمەن.

رَشَاشٌ: تۇمان، تۇتەك، بۇژغۇن، يامغۇر تامچىسى.

«أَصَابَنِي رَشَاشٌ مِنْ مَطَرٍ»: ماڭا يامغۇر تامچىلىرى چۈشتى.

رَشَاقَةٌ: نازۇكلۇق، ئىنچىكىلىك.

رَشَاقَةُ الْقَوَامِ: قەددى ـ قامەتلىك، غۇنچە بوي، نازۇك بوي، كېلىشكەن.

رَشَالَةٌ: سالمون بېلىقى.

رَشَحَ يَرْشَحُ و يَرْشِحُ رَشْحًا الْعَرَقُ: تەر سىرغىدى، تەر تەپچىرىدى.

رَشَحَ جَبِيْنُهُ: پېشانىسىدىن تەر چىقتى.

رَشَحَ الْأَنْفُ: بۇرنى ئاقتى.

رَشَحَ أَنَابِيبُ الْمِيَاهِ: سۇ تۇرۇبىسى تەپچىرىدى.

«رَشَحَ الْجَسَدُ»: بەدەن تەرلىدى، تەر چىقتى.

رَشَحَ الْإِنَاءُ: قاچا ئېقىپ كەتتى، سىرغىدى.

رَشَحَتِ الْقِرْبَةُ بِالْمَاءِ: تۇلۇم تەپچىرىدى.

رَشَحَ فُلَانٌ: بۇرنى ئېقىپ كەتتى (زۇكام ياكى باشقا كېسەللىكتىن).

«كُلُّ إِنَاءٍ يَرْشَحُ بِمَا فِيهِ»: قازىنىڭدا نېمە بولسا چۆمۈچىڭگە شۇ چىقىدۇ.

رَشْحٌ: تەپچىرىمەك، سىرغىپ ئاقماق.

رَشْحُ أَنَابِيبِ الْمِيَاهِ: سۇ تۇرۇبىلىرىنىڭ تەپچىرىشى.

«أَصْبَحَتْ مِيَاهُ الرَّشْحِ تُهَدِّدُ أَسَاسَاتِ الْأَبْنِيَةِ»: تەپچىرىگەن سۇلار بىنالارنىڭ ئۇلىنى تەھدىتكە ئۇچراتماقتا.

رَشِدَ يَرْشَدُ رُشْدًا الشَّخْصُ: ئېسىنى يىغدى، ھوشىنى تاپتى.

رَشَدَ يَرْشُدُ رُشْدًا و رَشَادًا: ھىدايەت تاپتى، توغرا يولنى تونىدى.

«فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ» «قرآن»: ئۇلار توغرا يول تېپىش ئۈچۈن مېنىڭ دەۋىتىمنى قوبۇل قىلسۇن ۋە ماڭا ئىمان ئېيتسۇن.

رَشَدَ الصَّبِيُّ: بالا بالاغەتكە يەتتى، بالاغەت يېشىغا يەتتى.

رُشْدٌ: ئەقىل، ئەس ـ ھوش، ھىدايەت، توغرا، راست، ئىدراك، پاراسەت، ئاقىلانىلىق، ئاڭ، تۇيغۇ، سېزىم.

«لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ» «قرآن»: دىندا (ئۇنىڭغا كىرىشكە) زورلاش يوقتۇر، ھىدايەت گۇمراھلىقتىن ئېنىق ئايرىلدى.

رُشْدٌ سِيَاسِيٌّ: سىياسىي ئاڭ.

ثَابَ إِلَى رُشْدِهِ: ھوشىنى تاپتى.

بَلَغَ رُشْدَهُ: ئۆسۈپ يېتىلدى، چوڭ بولدى، بالاغەتكە يەتتى.

ذَهَبَ الْحَادِثُ بِرُشْدِهِ: ھادىسە ئۇنىڭ ئەس ـ

ھوشىدىن كەتكۈزۈۋەتتى.

فَقَدَ رُشْدَهُ: ئەقلىنى يوقاتتى، ئېسىنى يوقاتتى، سېزىمىنى يوقاتتى.

سِنُّ الرُّشْدِ: بالاغەت يېشى.

رَشَدٌ: ئىدراك، ئاڭ، تۇيغۇ، سېزىم، ھىدايەت تاپماق.

«رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا» (قرآن) : پەرۋەردىگارىمىز بىزگە رەھمەت خەزىنىلىرىڭدىن ئاتا قىلغىن، بىزنىڭ ئىشلىرىمىزنى تۈزەپ، بىزنى ھىدايەت تاپقۇچىلاردىن قىلغىن.

رِشْدَةٌ وَرَشْدَةٌ: قانۇنلۇق.

وَلَدُ رِشْدَةٍ و رَشْدَةٍ: قانۇنلۇق بالا.

رَشْرَشَ يُرَشْرِشُ رَشْرَشَةً: چاچراپ چىقتى، ئېتىلىپ چىقتى.

رَشَّ يَرُشُّ رَشًّا الْمَاءَ: سۇ چاچتى، سۇ سەپتى.

رَشَّ الْمَاءَ عَلَى الْأَرْضِ قَبْلَ كَنْسِهَا: سۈپۈرۈشتىن بۇرۇن يەرگە سۇ چاچتى.

رَشَّ الْحَائِطَ بِالْجِيرِ: تامنى ھاك بىلەن ئاقلىدى.

رَشَّ الشَّجَرَ بِالْمَاءِ: دەرەخنى سۇغاردى.

«رَشَّ الْأَرْضَ وَالزَّرْعَ» : يەرنى ۋە زىرائەتنى سۇغاردى.

رَشَّتِ السَّمَاءُ: ئۆتكۈنچى يامغۇر ياغدى، سىم - سىم يامغۇر ياغدى.

رَشٌّ ج رِشَاشٌ: (سۇ) سەپمەك، چاچماق؛ ئۇششاق يامغۇر، سىم - سىم يامغۇر.

«أَصَابَنَا رَشٌّ مِنْ مَطَرٍ» : بىزگە سىم - سىم يامغۇر چۈشتى.

رَشُّ الْمُبِيدَاتِ: ھاشارات دورىسى چېچىش.

عَرَبَةُ الرَّشِّ: سۇ چېچىش ماشىنىسى؛ سۇغۇرۇش ماشىنىسى.

طَائِرَةُ الرَّشِّ: دورا چېچىش ئايروپىلانى.

رَشَّاشَةٌ ج رَشَّاشَاتٌ: سۇ سەپكۈچ، سۇ چېچىش ماشىنىسى، پىلىموت، ئاپتومات.

رَشَّاشَةُ الرَّوَائِحِ الْعِطْرِيَّةِ: ئەتىر چاچقۇچ.

رَشَّةٌ ج رَشَّاتٌ: ئوق بېشى، رەگەتكە ئوقى.

رَشَّةُ مَطَرٍ: ئۆتكۈنچى يامغۇر.

رَشَّحَ يُرَشِّحُ تَرْشِيحًا الرَّجُلَ لِمَنْصَبٍ: كىشىنى مەنسەپكە نامزاتلىقتا كۆرسەتتى، نامزاتلىققا تونۇشتۇردى.

رَشَّحَ الشَّيْءَ : تەييارلىدى.

رَشَّحَ الشَّخْصُ نَفْسَهُ: ئۆزىنى نامزاتلىققا كۆرسەتتى.

«إِنَّ عُمَرَ سَيُرَشَّحُ لِمَنْصَبٍ جَدِيدٍ هَامٍّ فِي مَدِينَتِنَا» : ئۆمەر بىزنىڭ شەھەردىكى مۇھىم يېڭى مەنسەپ ئۈچۈن نامزاتلىققا كۆرسىتىلىدۇ.

رَشَّدَ يُرَشِّدُ تَرْشِيدًا الْقَاضِي الصَّبِيَّ: قازى بالىنىڭ بالاغەتكە يەتكەنلىكىنى ئېلان قىلدى.

رَشَّدَ الْأُسْتَاذُ الطَّالِبَ: ئۇستاز ئوقۇغۇچىنى يېتەكلىدى، توغرا يولنى كۆرسەتتى.

رَشَفَ يَرْشُفُ رَشْفًا الْمَاءَ: سۇنى شورىدى، بىراقلا ئىچىۋەتتى، ئوتلىدى، سۈمۈردى.

رَشِفَ يَرْشَفُ رَشْفًا الْإِنَاءَ: قاچىدىكىنى سۈمۈرۈۋەتتى.

رَشَقَ يَرْشُقُ رَشْقًا بِحَجَرٍ: تاش ئاتتى.

«رَشَقَهُ بِسَهْمٍ» : ئۇنى ئوق بىلەن ئاتتى.

رَشَقَ الْمَاشِي فِي مِشْيَتِهِ: يېنىك قەدەم بىلەن تېز ماڭدى، يورغىلىدى.

رَشُقَ يَرْشُقُ رَشَاقَةً الشَّخْصُ: قەددى - قامىتى كېلىشتى.

رَشَقَهُ بِنَظْرَةٍ: كۆز تاشلىدى.

رَشَقَهُ بِلِسَانِهِ: قارىلىدى، تۆھمەت چاپلىدى.

رَشَمَ يَرْشُمُ رَشْمًا: يازدى.

رَشَمَ الْحُبُوبَ: خامان تەپتى.

رَشَمَ الصَّلِيبَ: كىرىس بەلگىسى سىزدى.

رَشْمَةٌ ج رُشَمٌ: ئات ياكى ئېشەككە سالىدىغان نوقتا.

رَشْوٌ: پارا بەرمەك.

رِشْوَةٌ، رَشْوَةٌ ج رُشًى: پارا.

رُشُوشٌ: ئۇۋاق، پاراشوك، ئۇپا.

رَشِيحٌ: تەر.

رَشِيدٌ ج رُشَدَاءُ: ئاقىللىق، سەگەك، ئەقىللىق، زېرەك، ھىدايەت تاپقۇچى، بالاغەتكە يەتكەن.

«أَنْتَ رَشِيدٌ الْآنَ فَأَحْكِمْ تَصَرُّفَاتِكَ»: سەن ئەمدى بالاغەتكە يەتتىڭ، ئىش - ھەرىكەتلىرىڭنى كونترول قىلساڭ بولىدۇ.

رَشِيدٌ: توغرا يولغا باشلىغۇچى، ھىدايەت تاپقۇچى، ئەقىللىق، ئاقىلىق، سەگەك، كاللىسى جايىدا.

«أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ» (قرآن): ئاراڭلاردا قەبىھ ئىشتىن توسىدىغان بىرەر كاللىسى جايىدا ئادەم يوقمۇ؟

اَلرَّشِيدُ: ئاللاھ تائالانىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، توغرا يولغا يېتەكلىگۈچى زات دېگەن مەنىدە.

رَشِيقٌ ج رَشْقٌ وَرُشَقَاءُ: غۇنچە بوي، قەددى - قامىتى چىرايلىق.

رَشِيقُ الْحَرَكَةِ: چاققان، ئەپچىل، چەبدەس.

شَابٌّ رَشِيقٌ: كېلىشكەن يىگىت، قامەتلىك يىگىت.

فَتَاةٌ رَشِيقَةٌ: غۇنچە بوي قىز، كېلىشكەن قىز.

رَصَاصٌ: قوغۇشۇن، تۆچ.

«هَذِهِ الْأَنَابِيبُ لَاتَتَحَمَّلُ لِأَنَّهَا مَصْنُوعَةٌ مِنَ الرَّصَاصِ»: بۇ تۇرۇبىلار ئاجىز، چۈنكى ئۇلار تۆچتىن ياسالغان.

مِيزَانُ الرَّصَاصِ: تىك سىزىق.

قَلَمُ رَصَاصٍ: قېرىنداش قەلەم.

رَصَاصٌ أَسْوَدُ: سۇرمە تاش، گرافىت.

أَطْلَقَ الرَّصَاصَ: مىلتىق ئاتتى، ئوق ئۈزدى، ئوق چىقاردى.

رَصَاصُ الْبُنْدُقِيَّةِ: مىلتىق ئوقى.

رَصَاصِيٌّ: قوغۇشۇن خاراكتېرلىك.

اَلتَّسَمُّمُ الرَّصَاصِيُّ: قوغۇشۇندىن زەھەرلىنىش.

رَصَاصِيُّ اللَّوْنِ: چوشكۇن؛ كۈلرەڭ.

رِصَاقٌ ج رَصَقٌ وَرُصُقٌ: تىزىلغان تاش، قوۋۇرغا سۆڭەك.

رَصَافَةٌ: پۇختىلىق، مۇستەھكەملىك، سالما-
لىق.

رَصَدَ يَرْصُدُ رَصْدًا الشَّيْءَ: كۆزەتتى، ماردى، پايلىدى.

رَصَدَ الْجَوَّ السِّيَاسِيَّ: سىياسەتكە كۆڭۈل بۆلدى.

رَصَدَ الْمَشْرُوعَ مَبْلَغًا مِنَ الْمَالِ: مەبلەغ چىقاردى، مەبلەغنى خاس تەيىنلىدى.

رَصَدَ لَهُ: قاراپ تۇردى، كۈتتى، ساقلاپ تۇردى، كۆزەتتى.

رَصَدَ الْمُمْتَحِنُ الدَّرَجَةَ: ئىمتىھان ئالغۇچى نومۇرنى مەخسۇس دەپتەرگە خاتىرىلىدى.

رَصَدَ النُّجُومَ: يۇلتۇزلارنى كۆزەتتى.

«رَصَدَ مَبْلَغًا لِبِنَاءِ مَسْجِدٍ»: مەسچىت سېلىش ئۈچۈن مەبلەغ ئاجراتتى.

رَصْدٌ ج أَرْصَادٌ: كۆزەتمەك، مارىماق، پايلىماق، تەكشۈرمەك.

اَلْأَرْصَادُ الْعِلْمِيَّةُ: ئىلمىي كۆزىتىش.

اَلْأَرْصَادُ الْجَوِّيَّةُ: ھاۋارايى ئىلمى، مېترولوگىيە.

رَصَدٌ ج أَرْصَادٌ: كۆزىتىش جايى، كۆزىتىپ تۇرغۇچى، بۆكتۈرمە، پىستىرما؛ يول؛ ئاز ئوت - چۆپ؛ يامغۇر؛ تۇمار؛ تىل تۇمار؛ بەلگە - ئالامەت.

«فَمَنْ يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَصَدًا» (قرآن): كىمكى ئەمدى (ئوغرىلىقچە) ئاڭلاشقا ئۇرۇنىدىكەن، ئۇنى كۆزىتىپ تۇرغان كۆيدۈرگۈچى يۇلتۇزلارنى بايقايدۇ.

تَقْرِيرُ الْأَرْصَادِ: ھاۋارايى مەلۇمات.

مَصْلَحَةُ الْأَرْصَادِ الْجَوِّيَّةِ: ھاۋارايى ئىدارىسى.

رَصَّ يَرُصُّ رَصًّا الشَّيْءَ: قوغۇشۇن ياللاتتى.

رَصَّ الْبَنَّاءُ الْحِجَارَةَ: قۇرغۇچى تاشنى تىزدى.

رَصَّ الْبِنَاءَ: بىنانى قوپۇردى.

رَصَّاصٌ ج رَصَّاصُونَ: قوغۇشۇن ئىشلەپچىقارغۇچى.

رَصَّةٌ: داميا، توسما، توغان.

رَصَّدَ يُرَصِّدُ تَرْصِيدًا الْحِسَابَ: ھېسابنى ئۈزدى، ھېسابنى بوغدى.

رَصَّصَ يُرَصِّصُ تَرْصِيصًا الْمَعْدَنَ: مەدەنگە قوغۇشۇن ياللاتتى.

رَصَّعَ يُرَصِّعُ تَرْصِيعًا: توقىدى، تۆزىدى، ئۆيۈش- تۈردى.

رَصَّعَ الطَّائِرُعُشْبَهُبِالْقُضْبَانِ: قۇش ئۇۋا ياسىدى.

رَصَّعَ الْقِلاَدَةَ: قىلادەنى قىممەتلىك ئۈنچە - مارجانلار بىلەن بېزىدى.

رَصَّنَ يُرَصِّنُ تَرْصِينًا الْمَعْرِفَةَ: ئېنىق بىلدى.

رَصَعَ يَرْصَعُ رَصْعًا بِيَدِهِ: قولى بىلەن ئۇردى، شاپىلاق بىلەن سالدى.

رَصَعَهُ بِالرُّمْحِ: ئۇنىڭغا نەيزە سانجىدى، ئۇنىڭغا نەيزە تىقتى.

رَصَعَ الْحَبَّ: ئاشلىقنى سوقتى، ئاشلىقنى يانجىدى، ئاشلىقنى ئەزدى، ئاشلىقنى تەپتى.

رَصَعَ يَرْصَعُ رُصُوعًا بِالْمَكَانِ: مەلۇم جايدا ئولتۇراقلاشتى، توختىدى، تۇرۇپ قالدى.

رَصِعَ يَرْصَعُ رَصَعًا و رُصُوعًا الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ: چاپلاشتى، يېپىشتى.

رَصِعَ بِالطِّيْبِ: خۇش پۇراق چاچتى، خۇش پۇراق تاردى.

رَصَفَ يَرْصُفُ رَصْفًا الطَّرِيْقَ: يول ياسىدى، يولغا سېمونت ياتقۇزدى.

رَصَفَ الْحِجَارَةَ: تاش ياتقۇزدى.

«رَصَفَ الْحِجَارَةَ فِي الْبِنَاءِ» : قۇرۇلۇشقا تاش قويدى.

رَصَفَ بِالأَسْفَلْتِ: يولنى ئاسفالتلىدى، يولغا ئاسفالت ياتقۇزدى.

رَصِفَ يَرْصَفُ رَصَفًا و رَصِفَةُ الأَسْنَانُ: چىشلار مۇستەھكەم بولدى، چىڭىدى، رەتلىك بولدى.

رَصُفَ يَرْصُفُ رَصَافَةً الْعَمَلُ: خىزمەت مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇلدى، پۇختا ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

رَصُفَ الْكَلاَمُ: سۆز ئىزچىل بولدى، پۇختا بولدى.

رَصَفٌ: ئاسفالت يول؛ ئېرىقتا تىزىلغان تاش.

رَصُنَ يَرْصُنُ رَصَانَةً الشَّخْصُ: ئېغىر - بېسىق بولدى، تەمكىن بولدى.

رَصُنَ الشَّيْءُ: پۇختا بولدى، مۇستەھكەم بولدى.

رَصِيْدٌ ج أَرْصِدَةٌ: كۆزەتچى؛ بانكىدىكى زاپاس پۇل.

رَصِيْدُ الْحِسَابِ: قالدۇق سان، قالدۇق ھېساب.

رَصِيْدُ الذَّهَبِ: ئالتۇن زاپىسى.

رَصِيْدُ الْبَضَائِعِ: ساقلانغان مال، زاپاس مال.

اَلرَّصِيْدُ لاَيَسْمَحُ: قالدۇق مەبلەغ چەكنىڭ ئورنىنى قاپلىيالمايدۇ.

«كَمْ رَصِيدِي فِي الْمَصْرِفِ الآنَ» : بانكىدا مېنىڭ قويغان پۇلۇم قانچە بولغاندۇ.

رَصِيْصٌ م رَصِيْصَةٌ: پۇختا، مۇستەھكەم، پىششىق.

رَصِيْعَةٌ ج رَصَائِعُ: مېدال؛ بېزەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان قىممەتلىك جاۋاھىرلار.

«أَهْدَاهُ قِلاَدَةً مُحَلاَّةً بِمُخْتَلِفِ الرَّصَائِعِ» : تۈرلۈك ئۈنچە - مارجانلار قويۇلغان مېدالنى سوۋغا قىلدى.

رَصِيْفٌ ج أَرْصِفَةٌ: ئاسفالت يول؛ پىيادىلەر يولى؛ مۇستەھكەم، پۇختا؛ ئېنىق؛ زىچ.

رَصِيفُ الْمَحَطَّةِ: ۋوگزال سەھنىسى، پاسساژىرلار تۇرىدىغان سەھنە.

رَصِيفُ الْمِينَاءِ: پرىستان، پورت.

رَصِيْفُ الأَمْوَاجِ: توسما، دامبا، توغان.

رَصِيفُ الْقِطَارِ: پويىز ۋوگزال سەھنىسى.

عُمَّالُ الأَرْصِفَةِ: پورت ئىشچىلىرى، پرىستان ئىشچىلىرى.

رَصِيْفٌ ج رُصَفَاءُ: ئىشداش، يولداش، خىزمەتداش، ھەمراھ، شېرىك، كەسىپداش.

رَصِيْنٌ: تەمكىن، ۋەزمىن، ئېغىر - بېسىق.

كَلاَمٌ رَصِيْنٌ: پۇختا سۆز.

رَأْيٌ رَصِينٌ : ئىزچىل پىكىر.

عَقْلٌ رَصِينٌ : توشقان ئەقىل، ئۆتكۈر ئەقىل.

رِضًا: رازى بولماق، مەمنۇن بولماق، قانائەت قىلماق، خۇشال بولماق.

«أَعْطَاهُ إِشَارَةَ رِضًا» : ئۇنىڭغا رازىلىق ئىشارىتىنى قىلدى.

شَعَرَ بِرِضًا عَمِيْقٍ: چوڭقۇر مەمنۇنىيەت ھېس قىلدى.

سَرِيْعُ الرِّضَا. سَرِيعُ الْغَضَبِ: تېز ھاياجانلىنىدىغان.

نَظَرَ بِعَيْنِ الرِّضَا: مەمنۇنىيەت بىلەن قارىدى، رازىمەنلىك بىلدۈردى.

رِضَاءٌ: رازى بولماق، مەمنۇن بولماق، قانائەت قىلماق، خۇشاللىق.

«نَظَرَ إِلَيْهِ بِعَيْنِ الرِّضَاءِ»: ئۇنىڭغا مەمنۇنلۇق بىلەن قارىدى، ئۇنىڭغا رازىمەنلىك بىلەن قارىدى.

عَدَمُ الرِّضَاءِ: رازى بولماسلىق، نارازىلىق.

عَنْ رِضَاءٍ وَرَغْبَةٍ: رازىمەنلىك بىلەن، مەمنۇن بولغان ھالدا، چىن كۆڭلىدىن.

رُضَابٌ: تۈكۈرۈك، شۆلگەي، سېرىق سۇ، شالا، ماغزاپ.

رِضَاعٌ. رَضَاعَةٌ: ئەمەك، ئېمىتمەك.

«وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ» «قۇرئان»: ئانىلار (بالىلارنى ئېمىتىش مۇددىتىدە) تولۇق ئېمىتمەكچى بولسا، تولۇق ئىككى يىل ئېمىتىشى لازىم.

أُمُّ الرِّضَاعِ: سۈت ئانىسى، ئېمىنىك ئانا.

بَيْنَهُمَا رِضَاعُ الْكَأْسِ: ئۇلپەتداش.

وَلَدٌ فِي عَهْدِ الرِّضَاعِ: ئېمىش مەزگىلىدىكى بالا.

رِضَامٌ: چوڭ تاش.

رَضَبَ يَرْضُبُ رَضْبًا الْمَطَرُ: يامغۇر ياغدى.

رَضَحَ يَرْضَحُ رَضْحًا النَّوَى: ئۆچكىنى چاقتى، پارچە ـ پارچە قىلدى.

رَضَحَ رَأْسَهُ بِالْحَجَرِ: بېشىنى ياردى.

رَضَخَ يَرْضَخُ و يَرْضِخُ رَضْخًا لَهُ: بويسۇندى، ئۇنىڭغا يول قويدى.

رَضَخَ لَهُ مِنْ مَالِهِ: مېلىدىن ئازغىنە بەردى، سەدىقە بەردى.

رَضَخَ لِلْأَمْرِ الْوَاقِعِ: رېئاللىقنى ئېتىراپ قىلدى.

رَضْخٌ: كىچىككىنە سوۋغا، ئەرزىمەس سوۋغا، ئاددى سوۋغا.

رَضَدَ يَرْضُدُ رَضْدًا الْمَتَاعَ: يۈك ـ تاق، مال ـ مۈلۈكنى رەتلىدى، رەتكە سالدى.

رَضْرَاضٌ: شېغىل تاش.

رَضْرَضَ يُرَضْرِضُ رَضْرَضَةً: يانجىدى، تالقانلىدى، ئەزدى.

رَضَّ يَرُضُّ رَضًّا عِظَامَهُ: سۆڭەكلىرىنى يانجىدى، ئېزىۋەتتى، پارە ـ پارە قىلىۋەتتى.

رَضَّ الْعُضْوَ: ئەزانى زەخىملەندۈردى، يارىلاندۇردى.

«سَمِعْتُ مَانَزَلَ بِكَ فَفَتَّ كَبِدِي وَرَضَّ عِظَامِي»: سېنىڭ بېشىڭغا كەلگەن ئىشلارنى ئاڭلاپ، جىگىرىم لەختە ـ لەختە، ئۆگىلىرىم پارچە ـ پارچە بولۇپ كەتتى.

رُضَّتْ كَبِدِي: قەلبىم جاراھەتلەندۈرۈلدى.

رَضٌّ ج رُضُوضٌ: يارا ئىزى، تاتۇق.

رَضَّاعَةٌ ج رَضَّاعَاتٌ: سوسكا، ئېمىزگە.

رَضَّى يُرَضِّي تَرْضِيَةً فُلَانٌ أَخَاهُ: قېرىندىشىنى رازى قىلدى، خۇشال قىلدى.

رَضِعَ يَرْضَعُ ورَضَعَ يَرْضَعُ و يَرْضِعُ رَضْعًا وَرِضَاعًا ورَضَاعَةً الْوَلَدُ أُمَّهُ: ئانىسىنى ئەمدى، شورىدى.

رَضَعَتِ الْمَرْأَةُ لِفُلَانٍ: ئۇنىڭ بالىسىنى ئېمىتتى.

رَضْعٌ: ئەمەك: ئېمىتمەك.

رَضَعَةٌ: بىرقېتىم ئېمىش.

رَضَفَ يَرْضِفُ رَضْفًا اللَّحْمَ: گۆشنى كاۋاپ قىلدى، قاقلىدى.

رَضَفَ اللَّبَنَ: سۈتنى پىشۇردى.

رَضْفٌ: قىزىق تاش.

رَضْفَةُ الرُّكْبَةِ: لېپەك.

رَضَمَ يَرْضِمُ رَضْمًا الْأَرْضَ: يەرنى ئاغدۇردى، يەر ھەيدىدى.

رَضَمَ الْبَيْتَ: چوڭ تاشتىن ئۆي قوپۇردى.

رَضَمَ فِي الْمَشْيِ: سۆرۈلۈپ ماڭدى، ئېغىر ماڭدى، سالماق قەدەم تاشلاپ ماڭدى.

رَضْمٌ وَرَضَمٌ: ئىمارەت سالغاندا ئىشلىتىلىدىغان چوڭ تاش، ئاق تاش.

«فَعَلَهُ ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللّٰهِ»: ئاللاھنىڭ رازىلىقىنى تەلەپ قىلدى.

رُضُوحٌ: بويسۇنماق، تىز پۈكمەك، باش ئەگمەك، يول قويماق.

رَضِيَ يَرْضَى رِضًى ورِضًا ورِضَاءً وَرِضْوَانًا: رازى بولدى، قوشۇلدى، مەمنۇن بولدى، ئىختىيار قىلدى.

«وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِيْنًا» «قۇرئان» : ئىسلام دىنىنى سىلەرنىڭ دىنىڭلار بولۇشقا تاللىدىم.

رَضِيَ الشَّيْءَ: مەمنۇن بولدى.

رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ: ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن (بۇ ئىبارە ساھابىلارنىڭ ئىسمىنىڭ ئاخىرىغا ئۇلىنىپ كېلىدۇ).

رَضِيَ عَنْهُ: ياخشى كۆردى.

رَضِيَ مُحَمَّدٌ فُلَانَةً زَوْجَةً لَهُ: مۇھەممەد پالانچىنى خوتۇنلۇققا لايىق كۆردى.

رَضِيَ أَوْ أَبَى: شارائىتنىڭ قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، مەيلى ياقتۇرسۇن، مەيلى ياقتۇرمىسۇن.

رَضِيَ مِنَ الْغَنِيمَةِ بِالْإِيَابِ: پايدا قازىنالمىدى.

«رَضِيَ بِفُلَانٍ صَاحِبًا» : پالانىنىڭ ھەمراھ بولغانلىقىدىن مەمنۇن بولدى.

«لَقَدْ رَضِيَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ» «قۇرئان» : ئاللاھ مۆمىنلەردىن ھەقىقەتەن رازى بولدى، (ئى مۇھەممەد!) ئۇلار (ھۇدەيبىيەدە) دەرەخ (سايىسى) ئاستىدا ساڭا بەيئەت قىلدى.

رُضًى. رِضًى: رازى بولماق، مەمنۇن بولماق، قانائەت قىلماق.

رَضِيْخَةٌ: ئاددى سوۋغا، ئەرزىمەس سوۋغا، كىچىككىنە سوۋغا.

رَضِيْضٌ: ئۇرۇلۇپ يارىلانغان، جاراھەتلەنگەن، چېقىلغان، پاچاقلانغان.

رَضِيْعٌ ج رُضُعٌ ورُضَّاعٌ ورُضَعَاءُ: ئېمىدىغان بوۋاق، ئەمچەكتىكى بالا، سۈت ئېمىۋاتقان بالا؛ ئېمىلداش؛ ناكەس، نامەرد، بېخىل.

«هُوَ رَضِيعِي» : ئۇ مەن بىلەن ئېمىلداش.

رَضِيْقٌ: قاقلاپ پىشۇرۇلغان گۆش، كاۋاپ؛ قىزىتىلغان تاش.

رَضِيٌّ ج أَرْضِيَاءُ وَرُضَاةٌ: رازى بولغۇچى، مەمنۇن بولغۇچى.

رَطَانَةٌ ج رَطَنَاتٌ: چەت ئەل تىلى بىلەن سۆزلەمەك، چۈشىنىكسىز سۆز بىلەن سۆزلىمەك، يات تىل.

رَطَبَ يَرْطُبُ رَطَابَةً: ھۆل بولدى، نەملەشتى.

رَطَبَ الْبُسْرُ: خورما پىشتى.

رَطُبَ يَرْطُبُ وَرَطِبَ يَرْطَبُ رُطُوبَةً الْهَوَاءُ: ھاۋا نەملىشىپ قالدى، ھۆللەندى.

«رَطَبَ لِسَانِي بِذِكْرِكَ» : سېنىڭ زىكرىڭ بىلەن تىلىم ھۆللەندى.

رَطَبَتِ الدَّابَّةُ: ئۇلاغ يېشىل ئوتلاقتا ئوتلىدى.

رَطْبٌ ج رُطُبٌ وَرُطْبٌ: ھۆل، نەمخۇش، زەي، سوغۇق، مۇزدەك، سالقىن، يېڭى، يېڭىچە، يۇمشاق، نازۇك، ئەۋرىشىم.

«غُصْنٌ رَطْبٌ» : ھۆل شاخ.

«وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ» «قۇرئان» : مەيلى ھۆل ياكى قۇرۇق نەرسىلەر بولسۇن، ھەممىسى (ئاللاھقا مەلۇم بولۇپ) لەۋھۇلمەھفۇزدا يېزىقلىقتۇر.

رُطْبٌ: يېشىل ئوتلاق.

فَتَاةٌ رَطْبَةٌ: نازۇك قىز.

رُطَبَةٌ ج رُطَبٌ و رِطَابٌ: پىشقان خورما، ھۆل خورما.

«وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا» «قۇرئان» : خورما دەرىخىنى ئۆز تەرىپىڭگە ئىرغىتقىن، ئالدىڭغا پىشقان يېڭى خورمىلار تۆكۈلىدۇ.

رُطْبَةٌ ورَطْبَةٌ ج رِطَابٌ: بىنەپشىگۈل؛ بېدە.

رَطَّبَ يُرَطِّبُ تَرْطِيبًا الْبُسْرُ: خورما پىشتى.

رَطَّبَ الثَّوْبَ: كىيىمنى ھۆللىدى، نەمدىدى.

رَطَّبَ لِسَانَهُ بِذِكْرِ فُلَانٍ: پالاننى تىلغا ئالدى.

«رَطَّبَ قَلْبَهُ بِذِكْرِ اللّٰهِ» : دىلىنى ئاللاھنىڭ زىكرى بىلەن يۇمشاتتى.

رَطَلَ يَرْطُلُ رَطْلًا الرَّجُلُ: يوگۇردى، چېپىپ ماڭدى.

رَطَلَ الشَّيْءَ: نەرسىنى قولى بىلەن دەڭسىدى، تارتتى.

رَطَلَ الشَّعْرَ: چاچنى مايلىدى، چاچنى قويۇۋەتتى.

رَطْلٌ ج أَرْطَالٌ : مىسىرنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بولۇپ 4493 گرامغا تەڭ؛ يۇمشاق ئادەم، ئەخمەق ئادەم؛ يېپىنىك ماڭىدىغان ئات؛ ياشانغان ئاجىز ئادەم؛ بالاغەتكە يەتكەن ئۇرۇق بالا.

مِثْقَالٌ ذَهَبًا أَرْفَعُ مِنْ رَطْلٍ نُحَاسًا: بىر مىسقال ئالتۇن ئۇچۇن 4493 گرام مىس تۆلەيمەن.

رَطَمَ يَرْطُمُ رَطْمًا الْمَرْكَبُ: كېمە خادا تاشقا ئۇرۇلدى.

رَطَمَةٌ: مۇشكۈل ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى.

رُطْمَةٌ: مۇرەككەپ ئىش، مۇشكۈل ئىش، قىيىن مەسىلە.

رَطَنَ يَرْطُنُ رَطَانَةً الْأَعْجَمِيُّ: چۈشەنمەيدىغان يات تىل بىلەن سۆزلىدى، چەت ئەل تىلى بىلەن سۆزلىدى.

رَطَنَ الْمُتَكَلِّمُ: چۈشىنىكسىز سۆزلىدى، چۈشەنگىلى بولمايدىغان تىل بىلەن سۆزلىدى ، كالدىرلىدى.

رُطُوبَةٌ: ھۆللۈك، نەملىك.

«حِيْنَ تَرْتَفِعُ الرُّطُوبَةُ يَزِيدُ الْإِحْسَاسُ بِحَرَارَةِ الْجَوِّ» : ھۆللۈك كۆتۈرۈلگەن چاغدا ھاۋانىڭ ئىسسىقلىقى تېخىمۇ بىلىنىدۇ.

رَطِيْبٌ: زەي، ھۆل، نەم، سوغۇق، مۇزدەك، سالقىن؛ يېڭى، يېڭىچە؛ يۇمشاق، نازۇك، ئەۋرىشىم، پاراۋان.

عَيْشٌ رَطِيْبٌ: پاراۋان تۇرمۇش.

غُصْنٌ رَطِيبٌ: ھۆل شاخ.

اَلرُّطَيْنِي: چۈشىنىكسىز سۆز، ئاجايىپ - غارايىپ سۆز، غەلىتە سۆز، چۈشەنگىلى بولمايدىغان گەپ.

رَعَا يَرْعُو رَعْوًا وَ رِعْوًا وَ رَعْوَةً ورُعْوَةً ورِعْوَةً

وَرَعْوَى الشَّخْصُ عَنِ الْقَبِيحِ: سەتچىلىكتىن ساقلاندى، چەكلەندى، ئاگاھ بولدى، ياندى، باش تارتتى.

رُعَاشٌ: تىترەك.

رَعَاعٌ: لۈكچەك، ساياق، پەسكەش، قۇلاقكەستى.

«إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ رَعَاعَ النَّاسِ» «حديث» : شۇبھىسىزكى، مەن سىلەر ئۈچۈن چۈپرەندە ئادەملەردىن قورقىمەن.

رَعَاعَةٌ: ئەقىلسىز، ھېسسىياتسىز، قورقۇنچاق.

رُعَاقٌ: بۇرۇن قاناش.

رُعَالٌ: پوتلا، ماڭقا.

رُعَامٌ ج أَرْعِمَةٌ: ماڭقا، پوتلا.

رِعَايَةٌ: كۆڭۈل بۆلمەك، رىئايە قىلماق، دىققەت قىلماق؛ پادا باقماق، پادىچىلىق.

«أَتْرُكُكَ فِي رِعَايَةِ اللّٰهِ» : سىنى ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

تَحْتَ/فِي رِعَايَةِ فُلَانٍ: ... نىڭ غەمخورلۇقى ئاستىدا.

رِعَايَةُ الْأُمُومَةِ: ھامىلدار ۋە تۇغۇتلۇق ئانىلارغا ئېتىبار بېرىش.

مَرْكَزُ رِعَايَةِ الطِّفْلِ : بوۋاقلارنىڭ ساقلىقىنى ساقلاش مەركىزى.

الدَّوْلَةُ الْأَكْثَرُ رِعَايَةً: ئەڭ ئېتىبار بېرىلىدىغان دۆلەت.

رَعَبَ يَرْعَبُ رُعْبًا الشَّخْصُ: قورقتى، چۆچىدى.

رَعَبَهُ: قورقاتتى، چۆچۈتتى.

رُعْبٌ: قورقۇنچ، چۆچۈش، ۋەھىمە.

فَعَلَ ذَلِكَ رُعْبًا لَا رُغْبًا: ئۇنى قىزىقىپ ئەمەس، قورقۇپ قىلدى.

أَلْقَى الرُّعْبَ فِي الْقَلْبِ: قەلبىگە قورقۇنچ سالدى.

«وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمِ الرُّعْبَ» «قرآن» : ئاللاھ ئۇلارنىڭ دىللىرىغا قورقۇنچ سالدى.

رَعْبٌ: قاپىيداش نەسىر؛ سېھرى - جادۇ قاتارلىقلاردىن ساقلىنىش ئۇچۇن قىلىنىدىغان سۆپكەشلىك، دەم سېلىش.

رُعْبُوبٌ ج رَعَابِيبُ: قورقۇنچاق ئادەم، ساھىبجامال قىز.

رُعْبُوبَةٌ ج رَعَابِيبُ: ئاپئاق گۈزەل ئايال، ئاپئاق ساھىبجامال ئايال.

رُعْبُولَةٌ ج رَعَابِيلُ: كونا.

ثَوْبٌ رَعَابِيلُ: كونا كىيىم.

رِغِيبٌ: ئاپئاق گۈزەل ئايال، ئاپئاق ساھىبجامال ئايال.

رَعَثَ يَرْعَثُ رَعْثًا الْعَنْزُ: ئۆچكىنىڭ ئەن سىلىپ كېسىلگەن ساڭگىلاپ تۇرغان قۇلىقىنىڭ چۆرىسى ئاقىرىپ كەتتى.

رَعْثٌ ج رِعَاثٌ: ھالقا؛ زىنىنەت ئۈچۈن كاجۇنغا ئېسىپ قويۇلغان بويالغان يۇڭ.

رَعْثَاءُ ج رُعْثٌ: ئىككى قۇلىقىنىڭ ئاستىدا ساڭگىلاپ تۇرغان كېسىۋېتىلگەن قۇلىقى بار ساغلىق.

رَعْثَةٌ ج رِعَاثٌ و رِعَثَةٌ: ھالقا.

رَعَجَ يَرْعَجُ رَعْجًا ورَعَجًا ـ هُ الْأَمْرُ: مەسىلە ئۇنى بىئارام قىلدى، خاتىرجەمسىزلەندۈردى، ئەنسىرەتتى، ئەندىشىگە سالدى.

رَعَجَهُ: ئۇنى باي قىلدى، پۇلدار قىلدى.

رَعَجَ الْبَرْقُ : چاقماق چاقنىدى، چاقماق چاقتى.

رَعِجَ يَرْعَجُ رَعَجًا مَالُهُ: مېلى كۆپەيدى.

رَعِجَ الْوَادِي: جىلغا ـ ساي ۋادى تولدى.

رَعْجٌ: قوي پادىسى.

رَعَدَ يَرْعَدُ و يَرْعُدُ رَعْدًا و رُعُودًا السَّحَابُ: ھاۋا گۈلدۈرلىدى.

رَعَدَتِ الْمَرْأَةُ : ئايال ياساندى.

رَعَدَ لَهُ وبَرَقَ: ئۇنىڭغا قاتتىق ئاچچىقلاندى، ئۇنىڭغا قاتتىق غەزەپلەندى.

رَعَدَتِ السَّمَاءُ: ھاۋا گۈلدۈرلىدى.

رَعْدٌ ج رُعُودٌ: گۈلدۈرماما، گۈلدۈرماما ئاۋازى.

«أَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ» «قرآن» : ياكى ئۇلار زۇلمەتلىك، گۈلدۈرمامىلىق ۋە چاقماقلىق قاتتىق يامغۇردا قالغان . . .

رِعْدَةٌ: قورقۇنچ، تىترەك، (كېسەللىك ياكى قىزىتما سەۋەبىدىن بەدەننىڭ تىترەپ كېتىشى).

«أَصَابَتْهُ رِعْدَةٌ» : ئۇ قاتتىق تىترەپ كەتتى، بەدىنىنى تىترەك باستى.

رَعْدَدَ يُرَعْدِدُ رَعْدَدَةً: قايتا تەلەپ قىلدى، تەلەپ قىلىۋەردى.

رِعْدِيدٌ ج رَعَادِيدُ: قورقۇنچاق، توخۇ يۈرەك، ئاجىز؛ چىرايلىق ئايال، بەدىنى يۇمشاق ئايال.

رَجُلٌ رِعْدِيدٌ: قورقۇنچاق ئادەم، توخۇ يۈرەك.

رِعْدِيدَةٌ ج رَعَادِيدُ: بەدىنى يۇمشاق ئايال، چىرايلىق ئايال.

رَعْرَعَ يُرَعْرِعُ رَعْرَعَةً اللّٰهُ الشَّيْءَ: ئاللاھ كائىناتنى ياراتتى، بەرپا قىلدى، خەلق ئەتتى.

رَعْرَعَ الْغِذَاءُ الْغُلَامَ: ئوزۇقلۇق بالىنى يېتىلدۈردى.

رَعْرَعَ الشَّيْءَ : مىدىرلاتتى، ھەرىكەتلەندۈردى.

رَعْرَعَ الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى كۆندۈرۈش ئۈچۈن مىندى.

رَعْرَعَ الْمَاءُ: سۇ چايقالدى، تەۋرەندى، داۋالغۇدى.

رَعْرَعٌ رُعْرُعٌ ج رَعَارِعُ: زەبەردەست يىگىت، قاۋۇل؛ قورقۇنچاق.

رَعَسَ يَرْعَسُ رَعْسًا: تىترىدى، ئاستا ماڭدى.

رَعَشَ يَرْعَشُ رَعْشًا وَ رُعَاشًا الرَّجُلُ: تىترىدى، ئىززىراپ چەكتى.

رَعَشَ الشَّخْصُ: قورقتى.

رَعَشَ بَرْدًا: سوغۇقتىن تىترىدى.

رَعَشَتْ يَدَاهُ: قولى تىترىدى.

رَعِشَ يَرْعَشُ رَعْشًا الشَّيْخُ: بوۋاي تىترىدى.

رُعِشَ الرَّجُلُ: تىترەك ئۇلاشتى، قورقۇنچ باستى.

رَعْشٌ . رَعَشٌ: تىترىمەك.

رَعْشَةٌ ج رَعَشَاتٌ: تىترەك.

«عَاوَدَتْهُ رَعْشَةُ الْحُمَّى» : قىزىتمىنىڭ تىترىكى قايتىلاندى.

رِعْشَةٌ: تىترەك؛ تېزلىك، ئالدىراش.

رَعْشَنٌ : تىترىگۈچى، قورقۇنچاق.

اَلرَّعْشَنُ مِنَ الْحَيَوَانِ: ئايىغى تېز ھايۋان، ئىتتىك ماڭىدىغان ھايۋان.

رَعَصَ يَرْعَصُ رَعْصًا: تىترىدى.

رَعَصَ يَرْعَصُ رَعْصًا الشَّيْءَ : نەرسىنى مىدىرلاتتى، نەرسىنى ھەرىكەتلەندۈردى، تارتتى.

رَعَصَ الْبَرْقُ: چاقماق داۋالغۇپ يالتىرىدى.

رَعَّ يَرُعُّ رَعًّا: توختاپ قالدى، جىمىدى.

رَعَّتِ الرِّيحُ: شامال توختىدى.

رَعَّابٌ: قورقۇتقۇچى، تەھدىت سالغۇچى، ھەيۋە قىلغۇچى؛ ھىيلىگەر.

رَعَّابَةٌ: كىشىلەرنى كۆپ قورقۇتىدىغان ئادەم.

رَعَادِمُ رَعَّادَةٌ: گۇلدۇرماملىق بولۇت؛ ۋات-ۋات ئادەم، ۋالاقتەككۇر؛ بىر خىل بېلىق بولۇپ ئۇنى تۇتسا ئىككى قول تىترەپ كېتىدۇ.

رَعَبَ يَرْعَبُ تَرْعِيبًا: قورقاتتى، چۆچۈتتى.

رَعَبَ الْإِنَاءَ: قاچىنى تولدۇردى.

رَعَبَ السَّنَامَ: لوككىنى كەستى.

رَعَّلَ يُرَعِّلُ تَرْعِيلاً الْكَرْمَ: تال ئۆستى، بىخ چىقاردى.

رَعَّى يُرَعِّي تَرْعِيَةً «رَعَّاكَ اللّٰهُ»: (ئاللاھ سېنى ساقلىسۇن) دېدى.

رَعَقَ يَرْعَقُ و يَرْعُقُ رَعْقًا أَنْفُهُ: بۇرنىدىن قان ئاقتى، قانىدى.

رَعَقَ غَضَبًا: غەزىپى تاشتى.

رَعَقَ أَنْفُهُ غَضَبًا: غەزىپى تاشتى.

رَعَلَ يَرْعَلُ رَعْلاً الشَّيْءَ: ياردى، تىلدى.

رَعَلَةٌ: قاتتىق نەيزە سانجىدى.

رَعَلَهُ بِالسَّيْفِ: قىلىچ بىلەن چاپتى.

رَعِلَ يَرْعَلُ رَعَلاً ورَعَالَةً: گالۋاڭ بولدى، ئەخمەق بولدى، ئەخمەقلىق قىلدى.

رَعِلَ النَّبَاتُ: زىرائەت، ئوت - چۆپ ئۆزۈرىدى، ئۆستى.

رَعْلٌ: تاغ تۇمشۇقى.

رِعْلٌ: ھەسەل ھەرىسىنىڭ ئەركىكى.

رَعْلَةٌ ج رِعَالٌ وأَرْعَالٌ وأَرَاعِيلُ: تۆگە ۋە ياكى قوينىڭ ئەن سېلىش ئۈچۈن كېسىلىپ ساڭگىلاپ قالغان قۇلىقى؛ ئېگىز خورما دەرىخى، كارۋاننىڭ ئالدى؛ تۆگە قۇشى؛ ئاز جامائەت؛ باشقىلارنىڭ ئالدىدا ماڭىدىغان جامائە، بالا - چاقا.

رُعْلَةٌ ج رُعْلٌ: بىخ؛ رەيھانگۈلدىن تۈزۈلگەن گۈلدەستە.

رُعْلَةُ زُهُورٍ: گۈلدەستە.

رَعَمَ يَرْعَمُ رُعَامًا: ئورۇقلاپ ماڭقا بولۇپ قالدى.

رَعُمَ يَرْعُمُ رُعَامَةً: ئورۇقلاپ ماڭقا بولۇپ قالدى.

رَعَنَ وَ رَعُنَ يَرْعُنُ رُعُونَةً الشَّخْصُ: دۆت بولۇپ قالدى، گاڭگىراپ قالدى، ئەخمەقلىق قىلدى.

رَعَنَتْهُ الشَّمْسُ: ئاپتاپ ئۆتۈپ كەتتى، ئىسسىق ئۆتۈپ كەتتى.

رَعَنٌ: ئىسسىق ئۆتۈش كېسىلى.

رُعُوسٌ : ئاجىزلىقتىن ياكى مۈگدىگەنلىكتىن بېشىنى لىڭشىتقان ئادەم.

اَلرَّعُوسُ مِنَ النُّوقِ: تېز ماڭغانلىق ۋە تېتىكلىكتىن بېشىنى لىڭشىتىپ ماڭىدىغان تۆگە.

رَعُوشٌ مِنَ النُّوقِ: قېرىلىقتىن بېشىنى لىڭشىتىدىغان تۆگە.

رَعُوقٌ : قۇدۇق بېشىغا سۇ تارتقۇچى ئولتۇرۇش ئۈچۈن قويۇلغان تاش.

رُعُوقٌ : سىم - سىم يامغۇر.

رَعُومٌ: روھ، ئەرۋاھ؛ ماڭقا كېسىلى؛ ئورۇق؛ ۋىجىك.

رَعُونٌ : قاتتىق؛ ھەرىكىتى كۆپ، تىنىم تاپماس؛ كېچىنىڭ قاراڭغۇسى.

رُعُونَةٌ: يېنىكلىك، شاللاقلىق، سەركەشلىك، بويۇنتاۋلىق، دۆتلۈك.

رَعْوَى: نادانلىقتىن يانماق.

رَعَوِيٌّ: چارۋىچى، چارۋىغا مەنسۇپ.

مُجْتَمَعٌ رَعَوِيٌّ: چارۋىچىلىقنى ئاساس قىلىدىغان جەمئىيەت.

رَعَوِيَّةٌ: دۆلەت تەۋەلىكى.

رَعَى يَرْعَى رَعْيًا الْمَاشِيَةُ الْكَلَأَ: چارۋا ئوتلىدى.

رَعَى الرَّاعِي الْمَاشِيَةَ: پادىچى چارۋىنى ئوتلاتتى، باقتى.

«كُلُوا وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ» : (ئۆزلىرىڭلار) يەڭلار ۋە مال چارۋىلىرىڭلارنى بېقىڭلار.

رَعَى الْأَمِيرُ رَعِيَّتَهُ: ئەمىر پۇقرالىرىغا ھۆكۈمرانلىق قىلدى، ئەمىر پۇقرالىرىنى ئىدارە قىلدى.

رَعَى الْجِلْدَ وَالرَّأْسَ: تېرە ۋە باش قىچىشتى.

رَعَى النَّجْمَ: بىدار بولدى، ئۇيقۇسى قاچتى.

رَعَى يَرْعَى رِعَايَةَ الْحَاكِمِ رَعِيَّتَهُ: ھاكىم خەلقنى ئىدارە قىلدى، باشقۇردى.

رَعَى لَهُ حُرْمَتَهُ: ھۆرمىتىنى ساقلىدى.

رَعَى عَهْدَهُ: ۋەدىسىگە رىئايە قىلدى، ئەمەل قىلدى.

«فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا» (قۇرئان): لېكىن ئۇلار ئۇنىڭغا لايىق دەرىجىدە ئەمەل قىلمىدى.

رَعَى لَهُ عَهْدَهُ: ۋەدىسىدە تۇردى.

رَعْيٌ: ساقلىماق، قوغدىماق، مۇھاپىزەت قىلماق.

«سَقْيًا لَكَ وَرَعْيًا»: ئاللاھ سېنى پاناھىدا ساقلىسۇن ۋە مەرھەمەت قىلسۇن.

رَعْيًا لَكَ: ئاللاھ سېنى پاناھىدا ساقلىسۇن، سېنى ئاللاھ ساقلىسۇن.

رِعْيٌ ج أَرْعَاءٌ: يايلاق، ئوتلاق.

رَعِيبٌ ج رُعَبَاءُ: قورقۇنچاق، توخۇ يۈرەك، يۈرەكسىز؛ سېمىز؛ پاكار، پاكىنەك.

رَعِيلٌ ج أَرْعَالٌ ورِعَالٌ: كىشىلەر توپى؛ ئاتلار توپى؛ شامال (بۇلۇتلارنىڭ ئالدىدا چىققان شامال).

«جَاءَ رَعِيلٌ مِنَ النَّاسِ»: كىشىلەردىن بىر جامائە كەلدى.

رَعِيلُ الْفِرْقَةِ: ئاۋانگارت قىسىم، ئالدىن يۈرەر ئەترەت.

رَعِيَّةٌ ج رَعَايَا: پادىچىسى بار، پادا؛ پۇقرا.

رَعِيَّةُ الْحُكُومَةِ الْمَحَلِّيَّةِ: يەرلىك ھۆكۈمەتكە قاراشلىق پۇقرا، يەرلىك ھۆكۈمەتنىڭ پۇقراسى.

«كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ» (حديث): ھەر بىرىڭلار پادىچى ھېسابلىنىسىلەر، ھەر بىرىڭلار ئۆز پادىڭلار ئۈستىدە جاۋابكارلىققا تارتىلىسىلەر.

رَغَا يَرْغُو رُغَاءً الْبَعِيرُ: تۆگە بوقۇردى، بوزلىدى.

رَغَّا الشَّخْصُ: كۆپ گەپ قىلدى.

رَغَّا الْمَاءُ: سۇ كۆپۈكلەشتى.

رَغَّا الصَّابُونُ: سوپۇن كۆپۈكلەشتى.

رَغَّا الصَّبِيُّ: بوۋاق چىرقىراپ يىغلىدى، قاتتىق يىغلىدى.

رَغَا الرَّعْدُ: گۈلدۈرماما گۈلدۈرلىدى.

رُغَاءٌ: تۆگىنىڭ بوقۇرىشى.

رَغَابَةٌ: تاماقتا دۇم چۈشمەك، ئاچ كۆزلۈك.

رَغَادَةٌ: پاراۋان، باياشات.

رَغَادَةُ الْعَيْشِ: تۇرمۇش باياشاتچىلىقى.

رُغَامٌ ج أَرْغِمَةٌ: ماشقا، پوتلا.

رَغَامٌ: توپا؛ قول.

هَبَطَ بِهِ إِلَى الرَّغَامِ: ئۇنى پاتقاقتا تەقسۇەتتى.

أَلْقَاهُ فِي الرَّغَامِ: ئۇنى خار قىلدى.

رُغَامَى: بۇرۇن، كاناي، كېكىرتەك.

اِلْتِهَابُ الرُّغَامَى: كاناي ياللۇغى.

رَغَاوَةٌ: قايماق، كۆپۈك، ماغزاپ.

رَغِبَ يَرْغَبُ رَغْبًا وَرَغَبًا وَرَغْبَةً الشَّيْءَ أَوْفِي الشَّيْءِ: ئارزۇ قىلدى، قىزىقتى، ئۈمىد قىلدى، تەشنا بولدى، ئىنتىزار بولدى.

رَغِبَ عَنِ الشَّيْءِ: يۈز ئۆرىدى، ياندى، تەرك ئەتتى، زېرىكتى، بىزار بولدى.

رَغِبَ بِهِ عَنْ غَيْرِهِ: خىللىدى، ئىلغىدى؛ ئۇنىڭغا قىزىقىپ باشقىسىدىن ۋاز كەچتى.

رَغِبَ إِلَيْهِ: يالۋۇردى، ئىلتىجا قىلدى، ئۆتۈندى، تىلىدى.

رَغِبَ بِنَفْسِهِ عَنِ الشَّيْءِ: قىزىقمىدى.

«وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلاَّ مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ» (قۇرئان): ئۆزىنى ئەخمەق قىلغانلاردىن باشقا كىم ئىبراھىمنىڭ دىنىدىن يۈز ئۆرۈيدۇ.

«أَخِي لاَيَرْغَبُ فِي شِرَاءِ هَذَا الْقَمِيصِ»: قېرىندىشىم بۇ كۆڭلەكنى سېتىۋېلىشقا قىزىقمايدۇ.

«فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَإِلَى رَبِّكَ فَارْغَبْ» (قۇرئان): (ئى مۇھەممەد!) دەۋەتتىن بوشىغان چېغىڭدا (ئاللاھقا) ئىبادەت قىلىشقا تىرىشقىن، پەرۋەردىگارىڭغا يۈزلەنگىن.

رَغْبٌ، رَغَبٌ: ئارزۇ، قىزىقىش، ياخشى كۆرۈش،

خۇشتار بولۇش، ئامراق بولۇش.

رَغَبًا ورَهَبًا: ھەم ئارزۇ قىلىپ، ھەم قورقۇپ. . . ، ئۈمىد قىلغان ۋە قورققان ھالدا.

فَعَلَهُ رَغَبًا لاَرَهَبًا: ئۇنى قورقۇپ ئەمەس، رازىمەنلىك بىلەن قىلدى.

رَغِبٌ ج رُغُبٌ: كەڭ يول، داغدام يول.

رَغْبَةٌ ج رَغَبَاتٌ: ئىشتىياق، ئارزۇ، ئارمان، ئىنتىزار بولماق، ياقتۇرماق.

بِالرَّغْبَةِ لاَبِالرَّهْبَةِ: قورقۇتۇش بىلەن ئەمەس، ئىختىيارى ئاساستا.

عِنْدِي رَغْبَةٌ شَدِيْدَةٌ لِلنُّزْهَةِ: مېنىڭ سەيلە قىلىش ئارزۇيۇم بار.

«أَظْهَرَ رَغْبَةً صَادِقَةً فِي التَّوْبَةِ»: تۇۋا قىلغاندا سەمىمىي قىزغىنلىقنى كۆرسەتتى.

رَغَثَ يَرْغَثُ رَغْثًا الْوَلَدُ أُمَّهُ: بالا ئانىسىنى ئەمدى، شورىدى.

رَغُثٌ : ئانارگۇل.

رُغَثَاءُ: سۈت بېزى.

رَغِدَ يَرْغَدُ رَغْدًا وَرَغَدًا وَرَغَادَةً الْعَيْشُ: تۇرمۇش پاراۋان بولدى، كۆڭۈللۈك بولدى، باياشات بولدى.

رَغْدٌ: راھەت تۇرمۇش، پاراۋان تۇرمۇش، باياشات تۇرمۇش، خۇشال تۇرمۇش.

«يَعِيشُ عِيْشَةً رَغْدًا» : باياشات ياشىماقتا.

رَغَدٌ: پاراۋان، باياشات.

«فَكُلُوامِنْهَاحَيْثُشِئْتُمْرَغَدًا» «قرآن» : ئۇ يەردە خالىغىنىڭلارچە كەڭتاشا يەپ ـ ئىچىڭلار.

رَغْرَغَ يُرَغْرِغُ رَغْرَغَةً: خۇشاللىقتا چۆمدى.

رَغْرَغَتِ الْإِبِلُ: تۆگە ئەركىن ئوتلىدى، ئەركىن يايرىدى.

رَغْرَغَ الْأَمْرَ: مەسىلىنى يوشۇردى.

رَغَّاءٌ ج رَغَّاغُونَ : كاس ـ كاس، ۋات ـ ۋات، جاپ ـ جاپ، ۋالاقتەككۈر.

رَغَّبَ يُرَغِّبُ تَرْغِيْبًا : قىزىقتۇردى، جەلپ قىلدى.

رَغَّى يُرَغِّي تَرْغِيَةً الْمَاءُ: سۇ كۆپۈكلەشتى.

رَغَّى الصَّابُونُ: سوپۇن كۆپۈكلەشتى، سوپۇننىڭ كۆپۈكى كۆپ بولدى.

رَغَفَ يَرْغَفُ رَغْفًا الْعَجِينَ وَالطِّينَ: خېمىر يوغۇردى ياكى لاي ئەتتى.

رَغَفَ الْجَمَلَ: تۆگىگە يەم بەردى.

رَغَلَ يَرْغَلُ رَغْلاً الْوَلَدُ أُمَّهُ: بالا ئانىسىنى ئەمدى، شورىدى.

رَغْلَةٌ: قوزا، پاقلان.

رَغَمَ يَرْغَمُ رَغْماً: زورلىدى، بويسۇندۇردى، خورلىدى.

رَغَمَ يَرْغَمُ ورَغِمَ يَرْغِمُ رَغْمًا أَنْفَهُ لِلّٰهِ: ئاللاھقا بويسۇندى، باش ئەگدى، ئىتائەت قىلدى.

رَغِمَ يَرْغَمُ رَغْمًا الشَّخْصُ: خار بولدى، خورلاندى.

رَغِمَ أَنْفُهُ: خار بولدى.

رَغَمَ يَرْغَمُ رَغَمًا الشَّخْصُ: يامان كۆردى، نەپرەتلەندى، يىرگەندى، بىزار بولدى.

رَغْمٌ: زورلىماق، مەجبۇرلىماق.

«فَعَلَ ذَلِكَ عَلَى رَغْمِ أَنْفِهِ» : ئۇنى خالىماي قىلدى.

عَلَى الرَّغْمِ مِنْ: . . . قارىماي، . . . قارىماستىن، مەيلى . . . بولسۇن . . . بىلەنمۇ.

رَغْمًا عَنْ: . . . قارىماي، مەيلى. . . بولسۇن، . . . بىلەنمۇ، . . . بولسىمۇ، . . . دىن . . . قەتئىينەزەر، . . . تەقدىردىمۇ.

رَغْمًا عَنْ أَنْفِهِ: ئۇنىڭ خالاش ـ خالىماسلىقىدىن قەتئىينەزەر، مەيلى ئۇ خالىسۇن ياكى خالىمىسۇن.

رَغْمَ أَنْفِهِ: ئۇنىڭ خالاش ـ خالىماسلىقىدىن قەتئىينەزەر، مەيلى ئۇ خالىسۇن ياكى خالىمىسۇن.

رَغْمَ ذَلِكَ: شۇنداق بولسىمۇ، ئۇنداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، شۇنداق بولۇشىغا قارىماي، گەرچە.

بِالرَّغْمِ مِنْ أَنَّ: ھەتتا . . . بولسىمۇ، . . . تەقدىردىمۇ.

رَغْمًا عَنْ اَهَمِّيَّتِهِ: . . . نىڭ مۇھىملىقىغا قارىماي، مۇھىم بولغان بولسىمۇ.

رَغَنَ يَرْغَنُ رَغْنًا فِيهِ: تاما قىلدى، ئارزۇ قىلدى، بېرىلدى.

رَغَنَ إِلَيْهِ: ئۇنىڭغا قۇلاق سالدى، زەن قويدى، كۆڭۈل قويدى.

رَغْنَةٌ: تەكشى يەر، يۇمشاق يەر.

رُغْوَةٌ و رَغْوَةٌ ج رُغًى ورِغًى: قايماق، كۆپۈك، ماغزاپ.

رَغْوَةُ الطَّبْخِ: قازاننىڭ كۆپۈكى.

رَغْوَةُ الْمَعَادِنِ الْمُذَابَةِ : مەدەن داشقىلى.

رَغْوَةُ الصَّابُونِ: سوپۇننىڭ ماغزىپى.

رَغْوَةُ الْقَمَرِ: سىگىر تاش.

رَغْوَةُ الْحَجَّامِيْنَ: بۇلۇت (بىر خىل دېڭىز هايۋىنى)؛ بۇلۇت چاقچۇق ياكى سۇلياۋدىن ياسالغان بۇلۇتسىمان جىسىم.

رَغُوثٌ : ئەمگۈزگۈچى، ئېمىتكۈچى.

رَغُولٌ ج رُغُلٌ : ئېمىۋاتقان موزاي، ئېمىۋاتقان قوزا، ئېمىۋاتقان ئوغلاق.

رَغِيبٌ ج رِغَابٌ وَ رُغُبٌ: كىشىلەرگە قارىتا قورسىقى چوڭ؛ جىلغا، كۆل قاتارلىقلارغا قارىتا كەڭ دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

وَادٍ رَغِيْبٌ: كەڭ جىلغا.

حِمْلٌ رَغِيْبٌ: ئېغىر يۈك.

رَغِيْبَةٌ ج رَغَائِبُ : ئارزۇلۇق نەرسە، سۆيۈملۈك نەرسە، ياخشى كۆرىدىغان نەرسە؛ كۆپ ئىنئام.

«هُوَ وَهَّابٌ لِكُلِّ رَغِيبَةٍ» : ئۇ نۇرغۇن ئىنئام بەرگۈچىدۇر.

رَغِيْدٌ: راھەت تۇرمۇش، پاراۋان تۇرمۇش، باياشات تۇرمۇش، خۇشال تۇرمۇش.

رَغِيْفٌ ج أَرْغِفَةٌ ورُغْفَانٌ: نان، توقاچ.

رَغِيفٌ رَقِيقٌ: ھەمەك نان، چەلپەك نان، كاكچە نان، ئاچقان نان.

«لَقَدْ تُرِكَ هَذَا الرَّغِيفُ فَتْرَةً طَوِيلَةً مِنَ الزَّمَنِ لِذَلِكَ أَصْبَحَ يَابِسًا» : بۇ نان ئۇزۇن مۇددەت تاشلىنىپ قالغانلىقى ئۈچۈن قۇرۇپ قالدى.

رَفَا يَرْفُو رَفْوًا الرَّفَّاءُ الثَّوْبَ: تىككۈچى كىيىمنى سۆكۈپ ئوڭشىدى.

رَفَاهٌ: قورقۇنچىسىنى تۈگەتتى، ھاجىتىدىن چىقتى.

رَفَا الرَّجُلُ: ئۆيلەندى.

«خَرَقَ ثَوْبَ الْمَوَدَّةِ بِإِسَاءَتِهِ ثُمَّ رَفَاهُ بِإِحْسَانِهِ» : دوستلۇق كىيىمنى ئۆزىنىڭ ئەسكىلىكىدىن يىرتىپ تاشلىغاندى، ئاندىن كېيىن ئۇنى ئۆزىنىڭ ياخشىلىقى بىلەن يامىدى.

«أَرْجُوكَ أَنْ تَرْفُوَ لِي هَذِهِ السُّتْرَةَ الْقَدِيمَةَ» : بۇ كونا چاپاننى يىغىشتۇرۇۋەتسەڭ ئىكەن.

رِفَاءٌ: ئىناق، ئىتتىپاق، ئىناقلىق، ئىتتىپاقلىق، ئىجىللىق.

بِالرِّفَاءِ وَالْبَنِينِ : (يېڭىدىن ئۆيلەنگەن ئادەمگە ئېيتىلىدىغان ياخشى تىلەك سۆزى بولۇپ، «ئىناق كۆڭۈللۈك ياشاپ، نەۋرە ـ چەۋرىلىك بولۇپ كېتىڭلار» دېگەن مەنىدە).

رُفَاتٌ: جەسەت، مېيىت، تاپ، ئۆلۈك؛ پارچە ـ پۇرات، چىرىگەن سۆڭەك.

«وَقَالُوْا أَئِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أَئِنَّا لَمَبْعُوْثُوْنَ خَلْقًا جَدِيْدًا» «قۇرئان» : مۇشرىكلار: «بىز قۇرۇق سۆڭەك ۋە چىرىپ توپا بولۇپ كەتكەندىن كېيىن چوقۇم قايتا تىرىلىپ يېڭىدىن ئادەم بولامدۇق ؟» دېيىشىدۇ.

نُقِلَ رُفَاتُهُ إِلَى بِلاَدِهِ: ئۇنىڭ جەسىتى يۇرتىغا يۆتكەپ كېتىلدى.

رِفَادَةٌ ج رِفَادَاتٌ: تېڭىق لاتىسى، داكا، بىنت؛ ئىگەرنىڭ ياغىچى.

رِفَادَةُ الْحُجَّاجِ: ھاجىلارنى كۈتۈۋېلىش خىزمىتى.

رَفَاعَةٌ. رُفَاعَةٌ. رِفَاعَةٌ: قاتتىق ئاۋاز، يۇقىرى ئاۋاز.

رَفَاغَةٌ: تۇرمۇش پاراۋانلىقى.

رَفَاغِيَّةٌ: تۇرمۇشنىڭ پاراۋانلىقى.

رُفَاقٌ: توپان، ئۇزاق سامان.

رِفَاقٌ ج رُفُقٌ وأَرْفِقَةٌ: ھەمراھ بولماق، ھەمسەپەر بولماق، تۆشلۈك.

رِفَاقِيٌّ: يولداشلارچە، دوستلۇق، ھەمراھلىق.

رَفْلٌ ج رُفُولٌ: ئىتەك.

رَفَلٌ: ئۇزۇن ئىتەكلىك كىيىم، ئۇزۇن قۇيرۇقلۇق ھايۋان، كەڭ كىيىم.

رَفَاهٌ. رَفَاهَةٌ. رَفَاهِيَةٌ: ھۇزۇر ـ ھالاۋەتلىك

تۇرمۇش، راھەتلىك تۇرمۇش، كۆڭۈللۈك تۇرمۇش، پاراۋان تۇرمۇش.

«يَجِبُ الْعَمَلُ عَلَى تَحْقِيقِ مُجْتَمَعِ الرَّفَاهِيَةِ» : پاراۋان بولغان بىر جەمئىيەتنىڭ مەيدانغا كېلىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئىشلەش كېرەك.

رَفَأَ يَرْفَأُ رَفْئًا الثَّوْبَ وَنَحْوَهُ: كىيىم قاتارلىقلارنى ياماپ، ئۇلىدى.

رَفَأَ بَيْنَ الْقَوْمِ : قەۋمنىڭ ئارىسىنى ئەپلەشتۈردى.

رَفَأَ الْجَوَارِبَ: پايپاقنى ياماپ.

رَفَأَ السَّفِينَةَ: كېمىنى پرىستانغا يېقىنلاشتۇردى.

رَفَتَ يَرْفُتُ وَ يَرْفِتُ رَفْتًا الشَّيْءَ: پاچاقلاندى، پارچىلاندى، سۇندى.

رَفَتَ الْحَبْلَ: ئارغامچا ئۈزۈلۈپ كەتتى.

رَفَتَ الْمُوَظَّفَ: خىزمەتچىنى ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىدى.

رُفَتٌ : سامان.

رَفَثَ يَرْفُثُ وَ يَرْفِثُ رَفْثًا وَرَفَثًا وَرُفُوثًا الرَّجُلُ فِي كَلاَمِهِ: ئۇياتسىز گەپ قىلدى، سەت گەپ قىلدى.

رَفْثٌ. رَفَثٌ: سەت، ئۇياتسىز گەپ؛ ئايالى بىلەن يېقىنچىلىق قىلىش.

«أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ» ‹قۇرئان› : روزا كېچىلىرىدە ئاياللىرىڭلارغا يېقىنچىلىق قىلىش سىلەرگە ھالال قىلىندى.

«فَلاَ رَفَثَ وَلاَ فُسُوقَ وَلاَ جِدَالَ فِي الْحَجِّ» ‹قۇرئان› : بۇ ئايلاردا ھەج قىلىشنى نىيەت قىلغان ئادەمنىڭ جىنسىي ئالاقە قىلىشى، گۇناھ قىلىشى ۋە جاڭجال قىلىشى مەنئى قىلىنىدۇ.

رَفَدَ يَرْفِدُ رَفْدًا وَرِفَادَةً السَّائِلَ: تىلەمچىگە ياردەم قولىنى سوزدى، خەير ـ ساخاۋەت قىلدى.

رَفَدَ يَرْفِدُ رَفْدًا الْمُوَظَّفَ: خىزمەتچىنى خىزمەتتىن قالدۇردى.

رَفْدٌ: چوڭ قاچا، ئىستاكان، چوڭ قەدەھ، جام.

أُرِيقَ رَفْدُهُ: ئۇ ئۆلدى.

رِفْدٌ ج أَرْفَادٌ و رُفُودٌ: تۆھپە، تىرەك، يۆلەنچۈك، تايانچ، چوڭ قاچا، ھەسسە، نېسىۋە، جام، ئىنئام، ياردەم، قۇتقۇزۇش پۇلى، ھەدىيە، سوۋغا.

«وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ بِئْسَ الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ» ‹قۇرئان› : ئۇلار بۇ دۇنيادىمۇ، قىيامەت كۈنىدىمۇ لەنەتكە ئۇچرايدۇ، ئۇلارغا بېرىلگەن (ئىككىلا دۇنيادا لەنەتكە ئۇچراشتىن ئىبارەت) بۇ سوۋغا نېمىدېگەن يامان!

رِفْدَةٌ ج رِفَدٌ: بىر توپ ئادەم، جامائە.

رَفْرَافٌ ج رَفَارِيفُ: قۇشنىڭ قانىتى، بىر خىل قۇشقاچ.

رَفْرَفَ يُرَفْرِفُ رَفْرَفَةً الطَّائِرُ بِجَنَاحَيْهِ: قۇش قانات قاقتى، قۇش قانىتىنى لەپىلدەتتى.

رَفْرَفَ الْعَلَمُ: بايراق لەپىلدىدى.

«إِنَّ الأَعْلاَمَ تُرَفْرِفُ فَوْقَ الْمَبَانِي الْعَالِيَةِ» : بايراقلار ئېگىز بىنالار ئۈستىدە لەپىلدىمەكتە.

رَفْرَفَ الشَّيْءُ: مىدىرلىدى، ھەرىكەتلەندى، ئاۋاز چىقاردى.

رَفْرَفٌ ج رَفَارِفُ: پېشايۋان، لەمپە، چېدىرنىڭ بىر تەرىپى، ياستۇق، سېلىنچا، تاۋار ئەتراپىغا ساڭگىلاپ تۇرغان دەرەخ شېخى.

«مُتَّكِئِينَ عَلَى رَفْرَفٍ خُضْرٍ» ‹قۇرئان› : ئۇلار يېشىل ياستۇقلارغا يۆلەنگەن ھالدا ئىستىراھەت قىلىدۇ.

رَفْرَفُ السَّيَّارَةِ: ماشىنا چاقىنىڭ ئۈستىدىكى قانات.

رَفْرَفُ الْبِنَاءِ: پېشايۋان.

رَفَسَ يَرْفُسُ و يَرْفِسُ رَفْسًا: كۆكرەككە تەپتى.

«رَفَسَ الْحِصَانُ صَاحِبَهُ» : ئايغىر ئىگىسىنى تەپتى.

رَفْسَةٌ: بىر تېپىك، بىر پەشۋا.

رَفَشَ يَرْفُشُ رَفْشًا الْحُبُوبَ: داننى سۈپۈردى؛ سوقتى؛ ئوبدان يەپ ـ ئىچتى.

رَفِشَ يَرْفَشُ رَفَشًا: يوغان قۇلاقلىق بولدى، كەڭ قۇلاقلىق بولدى.

رَفْش: كۈرەك، گۈرجەك.

رَفَضَ يَرْفُضُ وَ يَرْفِضُ رَفْضًا الشَّيْءَ: رەت قىلدى، تەرك ئەتتى، تاشلىدى، يىراقلاشتى.

رَفَضَ حَوَالَةً مَالِيَّةً: تالوننى تاپشۇرۇشنى رەت قىلدى.

رَفَضَ الدَّعْوَى الْقَضَائِيَّةَ: دەۋانى رەت قىلدى.

رَفَضَ حُجَّتَهُ رَفْضًا بَاتًّا: ئۇنىڭ پاكىتىنى قەتئىي رەت قىلدى.

رَفَضَتِ الْإِبِلُ: تۆگە تارقاپ كەتتى.

لَايُمْكِنُ أَنْ يُرْفَضَ: ئۇنى رەت قىلىش مۇمكىن ئەمەس.

رَفْضٌ: رەت قىلماق، تەرك ئەتمەك، تاشلىۋەتمەك.

حَقُّ الرَّفْضِ: رەت قىلىش ھوقۇقى.

إِجَابَةٌ بِالرَّفْضِ: رەت قىلىش جاۋابىنى بەرمەك.

رَفَضٌ ج أَرْفَاضٌ وَرُفُوضٌ: تارقاق، تاراپ كەتكەن، چېچىلىپ كەتكەن.

رُفَضَةٌ: رەت قىلغاق.

رَجُلٌ رُفَضَةٌ: رەت قىلغاق ئادەم.

فُلَانٌ قُبَضَةٌ رُفَضَةٌ: باشلاپ قويۇپ ئاخىرىغا چىقارمايدىغان ئادەم.

رَفَعَ يَرْفَعُ رَفْعًا الشَّيْءَ: كۆتۈردى، تىكلىدى.

«اَللّٰهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا»

‹قۇرئان›: ئاللاھ ئاسمانلارنى تۈۋرۈكسىز بەرپا قىلدى، سىلەر ئۇنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتىسىلەر.

رَفَعَ السِّعْرَ: باھانى ئۆستۈردى.

رَفَعَ الْعَلَمَ: بايراق چىقاردى.

رَفَعَ السِّلَاحَ: قورال كۆتۈردى، ئۇرۇش ئىلان قىلدى.

رَفَعَ الْجَمَلُ: تۆگە تېز ماڭدى.

رَفَعَ عَنْهُ: يېنىكلەتتى.

رَفَعَ رَأْسًا لِفُلَانٍ: ھۆرمەتلىدى، ئىززەتلىدى، قەدىرلىدى.

رَفَعَ الدَّعْوَى عَلَى: ئەرز قىلدى، شىكايەت قىلدى.

رَفَعَ الْغِطَاءَ: پەردىنى ئېچىپ تاشلىدى، ئاشكارىلىدى، پاش قىلدى.

رَفَعَ الْعَرِيْضَةَ إِلَى: ئەرز سۇندى، مۇراجىئەتنامە سۇندى.

رَفَعَ الْخَطَرَ عَنْ: قامالنى بىكار قىلدى، مەنئى قىلىش بۇيرۇقىنى بىكار قىلدى.

رَفَعَ الْكَلِمَةَ: سۆزنى لەۋلەشكەن ئالامىتى بىلەن ئوقىدى، پەشلىك ئوقۇدى.

رَفَعَ مَكَانَتَهُ: ئۇنىڭ دەرىجىسىنى كۆتۈردى.

«وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ» ‹قۇرآن›: بەزىڭلارنى بەزىڭلاردىن بىرقانچە دەرىجە يۇقىرى قىلدى.

رَفَعَ الشَّيْءَ: كۆتۈردى، يۆتكىدى.

رَفَعَ الشَّخْصَ إِلَى الْحَاكِمِ: دەۋا قىلىپ ھاكىمنىڭ ئالدىغا باردى.

رَفَعَ الْبِنَاءَ: قۇرۇلۇشنى ئېگىزلەتتى.

رَفَعَ مَرْتَبَةً: مەرتىۋىسىنى ئۆستۈردى.

رَفَعَ الْحَاكِمُ الضَّرِيبَةَ: ھۆكۈمران باجنى بىكار قىلدى.

رَفَعَ اللّٰهُ الدُّعَاءَ وَالْعَمَلَ: ئاللاھ دۇئانى ۋە ئەمەلنى قوبۇل قىلدى.

رَفَعَ عَلَيْهِ قَضِيَّةً: ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئەرز قىلدى.

رَفَعَ صَوْتَهُ: ئاۋازنى كۆتۈردى، ئاۋازىنى يۇقىرىلاتتى.

رَفَعَ الْحَدِيثَ إِلَى النَّبِيِّ : ھەدىسنىڭ سەنەدىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۇلىدى.

رَفَعَ الْأَذَانَ: ئەزان ئېيتتى.

رَفَعَ السِّتَارَ عَنِ الشَّيْءِ : ئاشكارىلىدى.

رَفَعَ الْعَصَا عَلَيْهِ: ئۇرۇشقا ئۇرۇندى.

رَفَعَ قُبَّعَتَهُ: شىلەپىسىنى كۆتۈرۈپ سالام بەردى.

رَفَعَ لِوَاءَ الثَّوْرَةِ: ئىنقىلابقا باشچىلىق قىلدى.

رَفَعَ يَدَيْهِ: تەسلىم بولدى، ئىككى قولىنى كۆتۈردى.

رَفَعَ يَدَهُ عَنِ الْأَكْلِ وَ الشُّرْبِ: تاڭدىن بۇرۇن روزىنى نىيەت قىلدى.

رَفَعَ الْحَجَرَ مِنْ مَكَانِهِ: تاشنى ئورنىدىن كۆتۈردى.

اَللّٰهُ يَرْفَعُ وَيَخْفِضُ: ئاللاھ ئەزىز قىلىدۇ ۋە خار قىلىدۇ.

رَفَعَ الْعَيْشُ: تۇرمۇش كەڭ ـ كۇشادە بولدى، باياشات ياشىدى، پاراۋان بولدى.

رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ فُلَانٍ: بالاغەت يېشىغا يەتمىدى.

«وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ» «قرآن»: ئۆز ۋاقتىدا ئىبراھىم بىلەن ئىسمائىل كەبىنىڭ ئۇلىنى قوپۇرۇۋېتىپ...

لَايَرْفَعُ بَصَرَهُ فِي فُلَانٍ: ئۇنى ھۆرمەتلەيدۇ ۋە ئۇنىڭغا ئېھتىرام بىلدۈرىدۇ.

لَايَرْفَعُ رَأْسَهُ: ئۇيالدى، تارتىندى، ئىزا تارتتى.

لَايَرْفَعُ الْعَصَا عَنْ عَاتِقِهِ: قاتتىق ئىشلەيدۇ، كۆپ سەپەر قىلىدۇ.

لَمْ يَرْفَعْ لِي رَأْسًا: بېشىنى كۆتۈرمىدى، كۆڭۈل بۆلمىدى.

هَذَا أَمْرٌ يَرْفَعُ الرَّأْسَ: بۇ، كىشىگە شان ـ شەرەپ بېغىشلايدۇ.

رَفَعَ يَرْفُعُ رَفَاعَةً الشَّيْءُ: ئىنچىكىلىدى، نازۇكلاشتى.

رَفَعَ يَرْفُعُ رَفْعَةً الشَّخْصُ فِي حَسَبِهِ وَ نَسَبِهِ: پەزىلەت ۋە نەسەب جەھەتتىن شاراپەتلىك بولدى.

رَفَعَ الثَّوْبُ: كىيىم يۇپقا بولدى.

«رَفَعَ بَدَنُهُ» : بەدىنى نازۇكلاشتى.

رَفْعٌ: كۆتۈرمەك، ئۆرلەتمەك.

رَفْعُ الْمَالِ: باج ئالماسلىق، باجنى كەچۈرۈم قىلىش.

حَالَةُ الرَّفْعِ: باش كېلىش، ئىگە (گرامماتىكىدا)

عَلَامَةُ الرَّفْعِ: لەۋلەشتۈرۈپ ئوقۇش، «ئۇ» ئوقۇش بەلگىسى.

رَفْعُ الْأَثْقَالِ: ئېغىرلىق كۆتۈرۈش.

رَفْعُ الْيَدِ «فِي الْقَانُونِ التِّجَارِيِّ» : قەرزدارنى ئۆزىنىڭ مېلىنى تەسەررۇپ قىلىشىدىن چەكلىمەك.

مِدْفَعُ الرَّفْعِ: رامزان ئېيىدا روزىدارلىقنى يېيىشنى توختىتىش ئۈچۈن ئېتىلىدىغان توپ.

رَفْعُ نِسْبَةِ اسْتِغْلَالِ الْمُعَدَّاتِ: ئۈسكۈنىلەردىن پايدىلىنىش نىسبىتىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش.

رَفْعٌ ج أَرْفَاعٌ: تۆۋەن تەبىقە كىشىلىرى، تۆۋەن قاتلام؛ قاقاسلىق، گىياھ ئۈنمەس يەر.

رِفْعَةٌ: ئۈستۈن بولماق، يۇقىرى بولماق.

رِفْعَةُ الْبَاشَا: مىسىردا پادىشاھلىق دەۋرىدە ئەمەلدارلارنى ھۆرمەتلەش سۆزى.

صَاحِبُ الرِّفْعَةِ: مىسىردا پادىشاھلىق دەۋرىدە ئەمەلدارلانى ھۆرمەتلەش سۆزى.

رِفْعَةُ الْمَقَامِ: يۇقىرى ئورۇن، يۇقىرى مەنسەپ، يۇقىرى مەرتىۋە.

رَفَغَ يَرْفُغُ رَفَاغَةً الْعِيشُ: تۇرمۇش پاراۋان بولدى، باياشات بولدى.

رَفِغَ يَرْفَغُ رَفَغًا: كىر بولۇپ كەتتى.

رَفْغٌ ج أَرْفَاغٌ وَرُفُوغٌ وَأَرْفُغٌ وَرِفَاغٌ: پاراۋان تۇرمۇش، باياشات تۇرمۇش، كەڭ يۇمشاق، ئاسان، تۈپىلىق جاي، مۇنبەت جاي، يان، تەرەپ، قۇرغاق يەر، بەدەندىكى كىر يىغىلىپ قالىدىغان جاي.

رُفْغٌ: تىرناق كىرى، قولتۇق كىرى، بەدەندىكى كىر.

رَفَّ يَرُفُّ رَفًّا الْقَلْبُ: يۈرەك سالدى، يۈرەك پوكۇلدىدى، يۈرەك سوقتى.

رَفَّ الشَّيْءُ: مىدىرلىدى.

رَفَّ الْجَنِينُ فِي الْبَطْنِ: ھامىلە قورساقتا مىدىرلىدى، ھامىلە تەۋرىدى.

رَفَّ الطَّائِرُ: قۇش قانات قاقتى.

رَفَّ اللَّبَنَ: كۈندە سۈت ئىچتى.

رَفَّ الْحَاجِبُ: قاش مىدىرلىدى، كۆتۈرۈلدى.

رَفَّ بِهِ الْقَوْمُ: ئاما ئۇنى ئورۇۋالدى.

رَفَّ قَلْبُهُ إِلَيْهِ: مەمنۇن بولدى، رازى بولدى.

رَفَّتْ عَيْنَاهُ: قاپىقى تارتتى.

رَفَّ الْبَرْقُ: چاقماق چاقنىدى.

رَفَّ بِهِ: ئۇنى ھۆرمەتلىدى.

رَقَّتْ عَلَيْهِ السَّعَادَةُ: ئۇنىڭ بەختى كەلدى.

رَقَّ الْبَيْتَ: ئۆيگە تەكچە قىلدى، تەكچە چىقاردى.

رَقٌّ: يۇرەك سوقماق، يۇرەك سالماق.

رَفٌّ ج رُفُوفٌ وَرِفَافٌ: تاختا بېشى، تەكچە، ئاسما جازا، جازا؛ پادا.

رَفُّ النَّافِذَةِ: دېرىزە تەكچىسى.

وَضَعَ عَلَى الرَّفِّ: تەكچىگە قويدى.

«وَضَعْتُ الْكِتَابَ عَلَى الرَّفِّ»: كىتابنى تەكچە ئۈستىگە قويۇپ قويدۇم.

«عَلَى رُفُوفِ قَاعَةِ الْمُطَالَعَةِ أَنْوَاعٌ كَثِيرَةٌ مِنَ الصُّحُفِ وَالْمَجَلاَّتِ»: قىرائەتخانىدىكى جازا ئۈستىدە نۇرغۇن ھەر خىل گېزىت ۋە ژۇرناللار بار.

رُفٌّ. رُفَّةٌ: شال پاخىلى، شال سامىنى.

رِفٌّ: كۈنلۈك سۇ ئىچىش مىقدارى (سۇ).

رِفًّا: ھەر كۈنلۈكى، ھەر كۈندە.

أَصَابَتْهُ الْحُمَّى رِفًّا: ئۇنىڭ قىزىتمىسى ھەر كۈندە ئۆرلىمەيدۇ.

رَفَّاءٌ ج رَفَّاؤُونَ: كونا كىيىملەرنى ئوڭشاش، تۈزەش، ياماش ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىدىغانلار.

رَفَّأَ يُرَفِّأُ تَرْفِيئَةً الْمُتَزَوِّجَ: يېڭى توي قىلغان يىگىتكە «ئىناق ئىجىل ياشاپ، نەۋرە - چەۋرىلىك بولغايسىز» دېدى.

رَقَّاسٌ ج رَقَّاسُونَ: ماتورلۇق كېمە.

«اِشْتَرَى رَقَّاسًا جَدِيدًا لِلنُّزْهَةِ»: ساياھەت قىلىش ئۈچۈن يېڭى ماتورلۇق كېمە سېتىۋالدى.

رَقَّاصٌ ج رَقَّاصَاتٌ: ماتورلۇق قولۋاق.

رَقَّاعٌ: كىران.

رَقَّاقٌ: مىدىرلىغۇچى، تىترىگۈچى، شائىلىق، پارلاق، پارقىراق.

ثَغْرٌ رَقَّاقٌ: پارقىراق چىش.

رَفَّعَ يُرَفِّعُ تَرْفِيعًا الْمُوَظَّفَ: خىزمەتچىنى ئۆستۈردى.

رَفَّعَ يَدَهُ: بويسۇنغانلىقىنى بىلدۈردى.

رَفَّهَ يُرَفِّهُ تَرْفِيهًا الشَّخْصُ عَنْ نَفْسِهِ: ھاياتىنىڭ ئېغىرچىلىقلىرىنى تۈگىتىپ، كەڭ - كۇشادە ياشىدى.

رَفَّهَهُ: راھەت كۆرسەتتى، ھۇزۇرلاندۇردى.

«رَفَّهَ الأَبُ ابْنَهُ»: ئاتا بالىنى راھەت ياشاتقۇزدى.

رَفَقَ يَرْفُقُ رِفْقًا وَمَرْفَقًا و مِرْفَقًا بِهِ أَوْ لَهُ أَوْ عَلَيْهِ: سىلىق مۇئامىلە قىلدى.

رَفَقَ فِي السَّيْرِ: ئاستا ماڭدى.

رَفَقَهُ: ئۇنىڭغا ياردەم بەردى، بىلىكىگە ئۇردى، ئوقۇدى.

رَفَقَ الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ: ئەر ئايال دوستلاشتى، ئاشنا بولدى.

رَفُقَ الشَّخْصُ: ھەمراھ بولدى، يولداش بولدى، (سەپەردە ياكى يولدا).

رَفِقَ يَرْفَقُ رِفْقًا وَمَرْفِقًا وَمِرْفَقًا بِهِ أَوْ لَهُ أَوْعَلَيْهِ: سىلىق مۇئامىلە قىلدى.

رِفْقٌ: مۇلايىملىق، يۇمشاقلىق، سىلىقلىق.

«إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الأَمْرِ كُلِّهِ» (حديث): ئاللاھ تائالا ھەممە ئىشتا مۇلايىم بولۇشنى سۆيىدۇ.

جَمْعِيَّةُ الرِّفْقِ بِالْحَيَوَانَاتِ: ھايۋاناتلارنى قوغداش جەمئىيىتى.

«اَللّٰهُمَّ رِفْقًا بِعِبَادِكَ»: ئى ئاللاھ! بەندىلىرىڭگە مەرھەمەت قىلغىن (دۇئا).

«رِفْقًا بِالْقَوَارِيرِ»: ئاياللارغا مۇلايىم مۇئامىلىدە بولۇڭلار.

رُفْقَةٌ ج رِفَاقٌ وَ أَرْفَاقٌ: ھەمراھ، رەپىق، يولداش، ئۈلپەت، جورا.

«خَرَجْتُ فِي رُفْقَةٍ مِنَ الأَصْدِقَاءِ»: بىر تۈركۈم دوستلار بىلەن چىقتىم.

«هَذِهِ الْفَوَاكِهُ أَحْضَرْتُهَا إِلَيْكَ مِنَ الرِّفَاقِ الآخَرِينَ»: بۇ مېۋىلەرنى ساڭا باشقا يولداشلاردىن ئېلىپ كەلدىم.

رَفَلَ يَرْفُلُ رُفُولاً الشَّخْصُ فِي ثِيَابِهِ أَوْ فِي مَشْيِهِ: مەغرۇرانە ماڭدى، كۆرەڭلىدى، غادىيىپ ماڭدى.

رَفَلَ فِي بُحْبُوحَةِ نِعَمِهِ: راھەت ـ پاراغەتتە ياشىدى، ئەيش ـ ئىشرەتتە ياشىدى.

رَفَلَ السَّجِينُ فِي قَيْدِهِ: مەھبۇس پۇتىنى كىشەن بىلەن سۆرەپ ماڭدى.

رَفَلَ الشَّخْصُ فِي النِّعْمَةِ: باياشات ياشىدى.

رَفْلٌ ج رُفُولٌ و أَرْفَالٌ: ئېتەك.

رَفْلُ الثَّوْبِ: كىيىمنىڭ ئېتىكى.

رَفَلٌ: قويرۇقى ئۇزۇن ھايۋان، كەڭ كىيىم، سېمىز ئادەم.

عَيْشٌ رِفَلٌ : پاراۋان تۇرمۇش.

رَفَهَ يَرْفَهُ رَفَاهَةً الشَّخْصُ: باياشات ياشىدى، پاراۋان تۇرمۇش كەچۈردى.

رَفَهَ عَيْشُهُ: تۇرمۇشى باياشات بولدى.

رَفُهَ يَرْفُهُ رَفَاهَةً وَرَفَاهِيَةً وَرَفَاهًا الشَّخْصُ: باياشات تۇرمۇش كەچۈردى، كەڭ ـ كۇشادە تۇرمۇش كەچۈردى.

رَفْهَانٌ: ئىستىراھەت قىلغۇچى، ئارام ئالغۇچى، باياشات ياشىغۇچى.

رَفَهَةٌ : مېھرىبانلىق، رەھمەتلىك، كۆيۈمچانلىق، مېھرى ـ شەپقەت.

رُفُوثٌ: سەت گەپ؛ ئايالى بىلەن يېقىنچىلىق قىلىش.

رَفُوسٌ: تەپكەك.

دَابَّةٌ رَفُوسٌ : تەپكەك ئۇلاق.

رُفُوضٌ : رەت قىلماق؛ چېچىلىپ كەتكەن ئوت ـ چۆپ.

رُفُوضُ النَّاسِ: كىشىلەر گۇرۇھى، كىشىلەر پىرقىسى.

رَفِيضٌ: رەت قىلىنغان؛ تەر؛ سۇنۇق نەيزە.

رَفِيعٌ: يۇكسەك، ئالىي، يۇقىرى، ئۈستۈن.

رَجُلٌ رَفِيعٌ: ئالىيجاناب ئادەم.

مَقَامٌ رَفِيعٌ: يۇكسەك ئورۇن، يۇكسەك جاي، يۇكسەك دەرىجە.

رَفِيعُ الْقَدْرِ: يۇقىرى مەرتىۋىلىك، كۆزگە كۆرۈنگەن، داڭدار، ئالاھىدە.

صَاحِبُ الْمَقَامِ الرَّفِيعِ: باش مىنىستىر ئالىيلىرى.

الرَّفِيعُ وَ الْوَضِيعُ: ھۆرمەتلىك ۋە پەسكەش؛ قىممەت ۋە ئەرزان.

«رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُوالْعَرْشِ» «قرآن» : ئاللاھنىڭ مەرتىۋىسى يۇقىرىدۇر، (ئاللاھ) ئەرشنىڭ ئىگىسىدۇر.

رَفِيقٌ ج رُفَقَاءُ وَرِفَاقٌ: دوست، ھەمراھ، شېرىك، يولداش، خىزمەتداش، رەپىق، سۆھبەتداش؛ ئىللىق، يۇمشاق، يېقىملىق؛ ئېرى.

رَفِيقٌ بِالسِّلَاحِ: سەپداش.

رَفِيقُ الْمَدْرَسَهِ: ساۋاقداش، مەكتەپداش.

رَفِيقُ الْعُمْرِ: ئەر.

ذَهَبَ إِلَى الرَّفِيقِ الْأَعْلَى: قازا قىلدى، ۋاپات بولدى.

«عَرَضَ عَلَيْهَا أَنْ تَكُونَ رَفِيقَتَهُ فِي حَيَاتِهِ» : ئۇنىڭغا ئۇنىڭ ئۆمۈرلۈك رەپىقىسى بولۇش تەلىپىنى قويدى.

«وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا»

«قرآن» : شېھىتلەر ۋە ياخشىلار بىلەن بىللە بولىدۇ، ئۇلارنىمىدېگەن ياخشى ھەمراھلار.

رُفَقَاءُ السُّوءِ: يامان ئۇلپەتلەر، ناچار ئۇلپەتلەر.

رَفِيقَةٌ ج رَفَائِقُ و رَفِيقَاتٌ: ئايال دوست، قىز دوست، مەشۇقى، ئاشنا.

رَفِيقَةٌ فِي السَّفَرِ: سەپەردىشى.

رَفِيقُ الْحَيَاةِ: ئەر.

رَفِيقَةٌ فِي الْمَدْرَسَةِ: ساۋاقدىشى، مەكتەپدىشى.

رَقَابَةٌ: باشقۇرماق، تەكشۈرمەك، نازارەت قىلماق، كۆزەتمەك.

رَقَابَةُ الْبَرِيدِ: پوچتا تەكشۈرۈشى.

رَقَابَةُ الْمَطْبُوعَاتِ: مەتبۇئاتنى تەكشۈرمەك، نەشر قىلىنغان ئەسەرنى تەكشۈرمەك.

اَلرَّقَابَةُ الْإِدَارِيَّةُ: مەمۇرىي تەكشۈرۈش.

اَلرَّقَابَةُ الْقَاصِيَةُ: يىراقتىن باشقۇرماق.

«وَضَعَهُ تَحْتَ الرَّقَابَةِ الصِّحِّيَّةِ» : سەھىيە تەكشۈرۈشىدىن ئۆتكۈزىدىغان بولدى.

رُقَادٌ: ئۇيقۇ، ئۇخلىماق؛ ياتماق، يېنى ياتماق.

وَقْتُ الرُّقَادِ: ئۇخلاش ۋاقتى.

رُقَارِق: تېيىز سۇ.

رَقَّاش: چار يىلان.

ذَاتُ الرِّقَاعِ: زاتۇررىقا (ھىجرىيىنىڭ 4 ـ يىلى يۈز بەرگەن غازات).

رَقَاعَةٌ: ھاياسىزلىق، ئۇياتسىزلىق، نومۇسسىزلىق؛ نادانلىق؛ بىھايالىق؛ ھاماقەتلىك، ئەخمەقلىق، دۆتلۈك.

رُقَاقٌ: چەلپەك نان، نېپىز نان.

رُقَاقَةٌ ج رُقَاقَاتٌ: بىردانە چەلپەك نان.

رِقَانٌ: خېنە، زەپە.

رَقَأَ يَرْقَأُ رَقْئًا وَرُقُوءًا الدَّمُ: قان ئۇيۇپ قالدى، توختىدى.

رَقَأَ بَيْنَهُمْ أَوْ مَا بَيْنَهُمْ: ئارىنى تۈزىدى.

لَارَقَأَتْ دَمْعَةُ فُلَانٍ: كۆز يېشى قۇرىمىسۇن (بەددۇئا)

رَقَبَ يَرْقُبُ رَقْبًا وَرُقُوبًا: كۆزەتتى، باقتى، قورىقتى، رىئايە قىلدى.

«كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ وَلَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً» «قۇرئان»: مۇشرىكلار ئەھدىسىگە قانداقمۇ ۋاپا قىلسۇن؟ ئەگەر ئۇلار سىلەرنىڭ ئۈستىڭلاردىن غەلىبە قىلسا، سىلەرنىڭ توغراڭلاردا نە تۇغقانچىلىق، نە ئەھدىگە رىئايە قىلمايدۇ.

رَقَبَ النَّجْمَ: يۇلتۇزنى كۆزەتتى.

رَقَبَ اللّٰهَ فِي عَمَلِهِ: قىلغان ئەمەلىدە ئاللاھدىن قورقتى.

رَقَبَهُ: ئۇنىڭدىن ئېھتىيات قىلدى، ئۇنىڭدىن ساقلاندى؛ ئۇنىڭغا قارىدى؛ ئۇنىڭغا مۇنتەزىر بولدى؛ ئۇنى كۈتتى؛ ئۇنى قوغدىدى؛ ئۇنى ساقلىدى.

«يَرْقُبُ وُصُولَ الطَّائِرَةِ بِلَهْفَةٍ»: ئايروپىلاننىڭ يېتىپ كېلىشىنى تەقەززالىق بىلەن كۈتمەكتە.

بَاتَ يَرْقُبُ النَّجْمَ: بىدار بولدى، كېچىچە كۆز يۇممىدى.

«إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي» «قۇرئان»: مەن ھەقىقەتەن سېنىڭ ئىسرائىل ئەۋلادىنى بۆلۈۋېتىپسەن، سۆزۈمگە دىققەت قىلماپسەن، دېيىشىڭدىن قورقتۇم.

«لَا يَرْقُبُ فِيهِ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً»: ئەھدىگە ۋە ھەققە رىئايە قىلمايدۇ.

رَقِبَ يَرْقَبُ رَقَبًا الشَّخْصُ: بويىنى يوغىنىدى.

رَقَبَانِيٌّ: بويىنى يوغان.

رَقَبَةٌ ج رِقَابٌ: گەدەن، بويۇن؛ زىممە؛ قول.

اَلْمَوْتُ عَلَى الرِّقَابِ: ئۆلۈمدىن ھېچ ئادەم قۇتۇلالمايدۇ.

«اَلْأَحْدَاثُ يَأْخُذُ بَعْضُهَا بِرِقَابِ بَعْضٍ»: كەينى-كەينىدىن كېلىدۇ، ئارقىمۇ ئارقا كېلىدۇ.

عَلَى رَقَبَتِهِ خَمْسُ بَنَاتٍ: بەش قىزنى بېقىش ئۇنىڭ زىممىسىگە يۈكلەنگەن.

«دَيْنُكَ فِي رَقَبَتِي»: سېنىڭ قەرزىڭ مېنىڭ زىممەمدە.

غَلِيظُ الرَّقَبَةِ: تىز پۈكمەس، سۇباتلىق، غەيرەتلىك؛ تەرسا، كاج، بويىنى قاتتىق، تەتۈر.

لَحْمُ الرَّقَبَةِ: بويۇن گۆشى.

أَعْتَقَ رَقَبَةً: قۇل ئازاد قىلدى.

«فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ» «قۇرئان»: بىر نەپەر مۆمىن قۇلنى ئازاد قىلىشى لازىم.

رِبَاطُ الرَّقَبَةِ: گالستۇك.

«هٰذَا الْأَمْرُ فِي رَقَبَتِكَ»: بۇ ئىش ساڭا باغلىق.

فَكَّ رَقَبَةً: قۇل ئازاد قىلىندى.

«اِقْطَعْ رَقَبَةَ عَدُوِّكَ بِالسَّيْفِ»: قىلىچ بىلەن دۈشمىنىڭنىڭ بويىنىنى كەسكىن.

رَقَبَتِي سَدَادَةٌ: بارلىق مېلىم بىلەن ياردەم قىلىمەن دەپ ۋەدە قىلماق.

رِقْبَةٌ: كۆزەتمەك، تەكشۈرمەك.

رُقْبَى: مەن ئۆلسەم سېنىڭ بولىدۇ، سەن ئۆلسەڭ قايتۇرىۋالىمەن، دېگەن شەرت بىلەن بىرسى يەنە بىرسىگە ئۆي ياكى زېمىننى ئۆتكۈزۈپ بېرىش.

رَقَدَ يَرْقُدُ رُقَادًا الشَّخْصُ: ئۇخلىدى، ئوڭدىسىغا

ياتتى؛ ئۆزاردى.

رَقَدَ رَقْدَتَهُ الْأَخِيرَةَ: ئۆلدى.

«رَقَدَ عَلَى السَّرِيرِ» : كارىۋاتتا ئۇخلىدى.

رَقَدَ الْحَرُّ: ئىسسىق پەسەيدى، تىنجىدى، توختىدى.

«رَقَدَ الْعَكَرُ وَالثُّفْلُ» : دوغ قاچىنىڭ ئاستىغا تىنىپ قالدى.

رَقَدَ لِمَرَضٍ أَصَابَهُ: كېسەل بولۇپ قالدى، ئاغرىپ يېتىپ قالدى.

رَقَدَتِ السُّوقُ: بازار كاساتلاشتى.

«رَقَدَتِ الدَّجَاجَةُ عَلَى بَيْضِهَا» : مېكىيان تۇخۇم باستى.

رَقْدَتُهُ الْأَبَدِيَّةُ: مەڭگۈ ئۇيقۇغا كەتتى، باقى دۇنياغا سەپەر قىلدى.

رَقْدَةٌ: ئۇيقۇ، ياتماق، ئۇخلىماق، يېنى ياتماق.

رُقَدَةٌ: ئۇيقۇچان، كۆپ ئۇخلايدىغان.

رَقْرَاقٌ: چاقناپ تۇرغان، پارقىراق، نۇرلۇق.

دَمْعٌ رَقْرَاقٌ: ئەگىكەن ياش؛ پارقىراپ تۇرغان ياش.

رَقْرَقَ يُرَقْرِقُ رَقْرَقَةً الْمَاءَ أَوْ نَحْوَهُ: سۇ قاتار-لىقلارنى تۆكتى، قۇيدى.

رَقْرَقَ الْخَمْرَ: هاراقىقا سۇ ئارىلاشتۇردى.

رَقْرَقَ دَمْعَهُ: كۆزىگە ياش ئالدى، كۆز يېشى قىلدى.

رَقْرَقَ الشَّرَابَ : شارابقا سۇ ئارىلاشتۇردى.

رَقْرَقَ الثَّرِيدَ بِالدَّسَمِ: شورپىغا چىلانغان ناننى مايغا ئېلىشتۇردى، ئارىلاشتۇردى.

رَقَزَ يَرْقُزُ رَقْزًا الْعِرْقُ: تومۇر سوقتى، تومۇر ئۇردى.

رَقَشَ يَرْقُشُ رَقْشًا الْفَنَّانُ الرَّسْمَ: ئىجادىيەتچى رەسىمگە رەڭ بەردى، رەڭدار قىلدى، بېزىدى، زىننەتلىدى.

رَقَّشَ النَّمَّامُ كَلَامَهُ: گەپ توشۇغۇچى سۆزىنى پەردازلىدى.

رَقَّشَ الْكِتَابَ: يازدى، چېكىت قويدى.

رَقِشَ يَرْقَشُ رَقَشًا لَوْنُهُ: رەڭدار بولدى، ئالا - بۇلىماچ بولدى.

حَيَّةٌ رَقْشَاءُ: چار يىلان.

رَقَصَ يَرْقُصُ رَقْصًا الشَّخْصُ: ئۇسسۇل ئوينىدى، ساما سالدى.

فُلَانٌ يَرْقُصُ فِي كَلَامِهِ: يېنىك، تېز سۆزلىدى.

رَقَصَ فَرَحًا وطَرَبًا: خۇشاللىقتىن سەكرەپ كەتتى.

رَقَصَ الْبَعِيرُ: تۆگە تېز ماڭدى.

رَقَصَ فُؤَادُهُ بَيْنَ جَنَاحَيْهِ: پاراكەندە بولدى.

يَرْقُصُ عَلَى الْحَبْلِ: جاھانساز بولدى، شامالنىڭ چىقىشىغا قاراپ ئۇسسۇل ئوينىدى.

رَقْصٌ: ئۇسسۇل ئوينىماق، ساما سالماق، تانسا، ئۇسسۇل.

رَقْصٌ سَنْجِيٌّ: ئۇسسۇل كېسىلى (نېرۋا كېسىلى سەۋەبىدىن پۇت - قوللار ياكى يۈز مۇسكۇللىرى تىترەپ ھەرىكەتلىنىپ تۇرىدىغان كېسەل).

أَبُو الرَّقْصِ: بېلىقچى قۇش.

عِلْمُ الرَّقْصِ: ئۇسسۇلشۇناسلىق.

قَاعَةُ الرَّقْصِ: ئۇسسۇلخانا، تانسىخانا.

حَفْلَةُ الرَّقْصِ: تانسا كېچىلىكى، ئۇسسۇل كېچىلىكى.

رَقْصٌ تَعْبِيرِيٌّ: بالېت ئۇسسۇلى.

رَقْصٌ جَمَاعِيٌّ: كوللېكتىپ ئۇسسۇل.

رَقْصٌ شَرْقِيٌّ: شەرق ئۇسسۇلى.

رَقْصٌ وَطَنِيٌّ: مىللىي ئۇسسۇل.

رَقْصٌ شَعْبِيٌّ: مىللىي ئۇسسۇل.

رَقْصَةٌ ج رَقَصَاتٌ: بىر قېتىملىق ئۇسسۇل، بىر قېتىملىق تانسا.

رَقَطَ يَرْقُطُ رَقْطًا الشَّيْءَ: داغ چۈشۈردى، ئىز قالدۇردى، چەل قىلدۇردى.

رَقِطَ يَرْقَطُ رَقَطًا الشَّيْءُ: چەل بولدى، داغ بولۇپ قالدى.

رَقْطَاءُ ج رُقْطٌ: جېدەل، پىتنە - ئىغۋا، ماجىرا، غەۋغا، توپىلاڭ؛ چار يىلان.

حَيَّةٌ رَقْطَاءُ: چار يىلان.

سُلَيْسِلَةٌ وسَلْسَلَةٌ رَقْطَاءُ: زەھەرلىك كەسلەنچۈك.

رُقْطَة ج رُقَط: چېل، داغ، داغ ئىزى.

رَقَعَ يَرْقَعُ رَقْعًا الثَّوْبَ: كىيىمنى ياماقلىدى، كىيىمگە ياماق سالدى.

رَقَعَهُ بِكَفِّهِ: ئۇنى شاپىلاق بىلەن ئۇردى.

رَقَعَ الْبَابَ: ئىشىكنى قاقتى.

رَقَعَ أُمُورَهُ: ئىشلىرىنى ئوڭشىدى.

رَقُعَ يَرْقُعُ رَقَاعَةً الْفَتَى: يىگىت ئەخمەقلىق قىلدى، دۆتلۈك قىلدى، ئەقىلسىزلىق قىلدى، نومۇسسىزلىق قىلدى.

رُقْعَة ج رُقَعٌ وَرِقَاعٌ: ياماق، ياماقلىق، لاتا، رەخت پارچىسى، تاختاي، (يەر ياكى قەغەز) بىر پارچە.

رُقْعَةُ الشَّطْرَنْجِ: شاھمات تاختىسى.

رُقْعَةُ الْعُنْوَانِ: ماركا؛ قول قويۇلغان قەغەز.

«أَرْسَلَ إِلَيْهِ رُقْعَةً يَشْكُو فِيهَا حَالَهُ»: ھالىدىن شىكايەت قىلىپ ئۇنىڭغا بىر پارچە خەت يوللىدى.

رُقْعَةُ الْأَرْضِ: بىر پارچە زېمىن.

رُقْعَةُ الدَّعْوَةِ: تەكلىپ قەغىزى، باغاق، تەكلىپنامە.

خَطُّ الرُّقْعَةِ: روقئە خەت نۇسخىسى.

رَقَّ يَرِقُّ رِقًّا وَرِقَّةً الشَّخْصُ: نازۇكلاشتى، كىچىكلىدى، ئورۇقلىدى.

رَقَّ عَظْمُهُ: يېشى چوڭىيىپ ئاجىزلىشىپ كەتتى.

رَقَّ لَهُ قَلْبُهُ: ئىچ ئاغرىتتى.

رَقَّ جَانِبُهُ: سىلىق مۇئامىلە قىلدى.

رَقَّ لَهُ: ئىچى ئاغرىدى، ئىچىندى.

رَقَّتْ حَالُهُ: ئەھۋالى خارابلاشتى، ئەھۋالى ناچارلاشتى، قىيىن ھالدا قالدى.

رَقَّ وَجْهُهُ: ئۇيالدى، ھايا قىلدى، ئىزا تارتتى، خىجىل بولدى.

رَقّ ج رُقُوق: خەت يازىدىغان نېپىز تېرە، سۈت قەغەز.

«وَالطُّورِوَكِتَابٍ مَسْطُورٍ فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ» (قۇرئان): تۇرتىبغى بىلەن قەسەمكى، ئوچۇق قەغەزگە يېزىلغان كىتاب (يەنى قۇرئان) بىلەن قەسەمكى.

رِقّ: قۇللۇق، قۇللۇق تۈزۈم.

إِلْغَاءُ نِظَامِ الرِّقِّ: قۇللۇق تۈزۈمىنى بىكار قىلماق.

«حَارَبَ الْإِسْلَامُ الرِّقَّ»: ئىسلام دىنى قۇللۇققا قارشى كۈرەش قىلدى.

رَقَّاءٌ: ئەپسۇنكەش، جىنكەش، داخان؛ ئالىي يۇكسەك، ئۆرلىگۈچى، تەرىبىيىلىك.

رَقَّاءٌ ج رَقَّاؤُونَ: دەم سېلىشقا ئۇستا ئادەم، ئەپسۇنچى.

رَقَّاصٌ ج رَقَّاصُونَ: ئۇسسۇلچى، ساماچى.

رَقَّاصَةٌ ج رَقَّاصَاتٌ: ئۇسسۇلچى.

رِقَّةٌ: نازۇكلۇق، نېپىزلىك، ئىنچىكىلىك، يىڭنىكلىك، ئەۋرىشىملىك.

رِقَّةُ الْجَانِبِ: مۇلايىملىق، خۇشخۇيلۇق.

رِقَّةُ الطَّبْعِ: ئىسسىق چىراي، خۇشخۇيلۇق، مېھرىبانلىق، ياۋاشلىق.

رِقَّةُ الشُّعُورِ: زېرەكلىك، چېچەنلىك، سەزگۈرلۈك، تۇيغۇنلۇق.

رِقَّةُ الْقَلْبِ: مېھىر - شەپقەت.

رِقَّةُ الْكَلَامِ: مۇلايىم سۆز.

رِقَّةُ حَالِهِ: قولى قىسقىلىق، نامراتلىق.

«عَجِبْتُ مِنْ قِلَّةِ مَالِهِ وَرِقَّةِ حَالِهِ»: ئۇنىڭ پۇل - مېلىنىڭ ئازلىقى ۋە ھالىنىڭ خارابلىقىدىن ھەيران قالدىم.

رِقَّةُ الدِّينِ: دىنىي ئاجىز.

رِقَّةُ الْعَيْشِ: تۇرمۇشنىڭ پاراۋانلىقى.

رَقَّدَ يُرَقِّدُ تَرْقِيدًا: ئۇخلاتتى.

رَقَّدَ الْبَيْضَ: مېكىيانغا تۇخۇم باستۇردى، سۇنئىي ئۇسۇلدا چۈجە چىقىرىشقا كىرىشتى.

رَقَّشَ يُرَقِّشُ تَرْقِيشًا الشَّيْءَ: رەڭ بەردى، رەڭدار قىلدى، بېزىدى، زىننەتلىدى.

رَقَّصَ يُرَقِّصُ تَرْقِيصًا: ئۇسسۇل ئويناتتى، ئەخمەق قىلدى.

رَقَّطَ يُرَقِّطُ تَرْقِيطًا عَلَى الثَّوْبِ: كىيىمنى چەل قىلدى، كىيىمنى داغ قىلدى.

رَقَّعَ يُرَقِّعُ تَرْقِيعًا الثَّوْبَ: كىيىمنى يامىدى.

رَقَّعَ العَيْنَ: كۆزدىن كۆچۈردى.

رَقَّقَ يُرَقِّقُ تَرْقِيقًا الْوَعْظُ قَلْبَهُ: ۋەز دىلىنى ئېرىتتى، تەسىرلەندۈردى.

رَقَّقَ الْمُتَحَدِّثُ كَلاَمَهُ: سۆزلىگۈچى سۆزنى چىرايلىق قىلدى.

رَقَّقَ الْخَابِزُ الرَّغِيفَ: ناۋاي ناننى نېپىز قىلدى.

رَقَّقَ الْمُتَكَلِّمُ الصَّوْتَ: سۆزلىگۈچى ئاۋازىنى ئىنچىكە چىقاردى.

رَقَّمَ يُرَقِّمُ تَرْقِيمًا الْكِتَابَ: كىتابقا تىنىش بەلگىسى قويدى.

رَقَّمَ الْحِصَانَ: ئاتقا تامغا باستى.

رَقَّمَ الْفَقْرَةَ أَوِ الرِّسَالَةَ أَوِ السِّلْعَةَ: ئابزاس ياكى تاۋار ماللارغا نومۇر قويدى.

رَقَّنَ يُرَقِّنُ تَرْقِينًا الْكِتَابَ: خەتنى زىچ يازدى.

رَقَّنَ الشَّيْءَ: نەرسىنى بېزىدى، نەرسىنى چىرايلىق قىلدى، نەرسىگە زىننەت بەردى.

رَقَّى يُرَقِّي تَرْقِيَةً: ئۆستۈردى، ئىلگىرىلەتتى، تەرەققىي قىلدۇردى، ئۆرلەتتى.

«لَقَدْ رَقَّاكَ إِخْلاَصُكَ وَتَفَانِيكَ فِي عَمَلِكَ»: سىنىڭ خىزمىتىڭگە بولغان سادىقلىقىڭ ۋە پىداكارلىقىڭ سېنى ئۆستۈردى.

رَقَمَ يَرْقُمُ رَقْمًا عَلَيْهِ: كىتاب يازدى، خاتىرىلىدى.

رَقَمَ فِيهِ: يازدى.

رَقَمَ الْكِتَابَ: يازدى.

رَقَمَ الْحِصَانَ : ئاتقا ئەن سالدى.

رَقَمَ الصَّحِيفَةَ: كىتابقا چېكىتلەرنى ۋە تىنىش بەلگىلىرىنى قويدى.

رَقَمَ الثَّوْبَ: كىيىمنى كەشتىلىدى.

رَقْمٌ ج أَرْقَامٌ وَ رُقُومٌ: سان، نومۇر، رەقەم.

«ضَعْ رَقْمًا عَلَى هَذِهِ الْحَقِيبَةِ لِيَسْهُلَ التَّعَرُّفُ عَلَيْهَا»: تونۇۋېلىشقا ئاسان بولسۇن ئۈچۈن بۇ چامادانغا نومۇر سېلىپ قويسىڭىز.

رَقْمٌ قِيَاسِيٌّ: رېكورت.

«ضَرَبَ الرَّقْمَ الْقِيَاسِيَّ»: رېكورتنى بۇزدى.

حَطَّمَ الرَّقْمَ الْقِيَاسِيَّ: رېكورتنى بۇزدى.

سَجَّلَ رَقْمًا قِيَاسِيًّا: رېكورت ياراتتى.

ضَرَبَ الرَّقْمَ الْقِيَاسِيَّ الْعَالَمِيَّ: دۇنيا رېكورتىنى بۇزدى.

رَقْمُ القَيْدِ: ئالاقە نومۇرى، تىزىملاش نومۇرى.

اَلْأَرْقَامُ الْعَرَبِيَّةُ: ئەرەبچە رەقەم، ئەرەب رەقىمى، (1، 2، 3 ...)

اَلْأَرْقَامُ الهِنْدِيَّةُ: ھىندىچە رەقەم، ھىندى رەقىمى (١، ٢، ٣ ...)

أَرْقَامٌ سِرِّيَّةٌ: مەخپىي رەقەم، مەخپىي نومۇر، شىفىر.

أَرْقَامٌ إِصْطِلاَحِيَّةٌ: مەخپىي نومۇر، مەخپىي رەقەم، شىفىر.

رَقْمِيٌّ: سانلىق.

رَقْمِيَّةٌ: سان، مىقدار.

رَقَنَ يَرْقُنُ رَقْنًا الْكِتَابَ: خەتنى چىرايلىق يازدى.

رَقَنَةٌ: ماشىنكىدا خەت ئۇردى.

رَقْوٌ. رَقْوَةٌ: قۇم دۆۋىسى، قۇم بارخىنى.

رَقُوءٌ: قان توختىتىش دورىسى.

رَقُوءُ الْجُرْحِ: قان توختىتىش دورىسى، بىنت.

اَلدِّيَةُ رَقُوءُ الدَّمِ: تۆلەم قاتىلنى ئۆلۈمدىن ساقلاپ قالىدۇ.

رُقْوَائِيٌّ م رُقْوَائِيَّةٌ: ئەپسۇن ئوقۇغۇچى، جىنلاردىن مەدەت تىلىگۈچى.

رُقُوبٌ: ئىنتىزار بولماق، كۈتمەك، قارىماق.

رَقُوبٌ: قېرى ۋە تۇل ئايالالاردىن بىرەر كەسىپ قىلىشقا مادارى يەتمەيدىغان ۋە كەسپىي يوق ئادەم.

رَقْوَةٌ ج رُقًى ورُقْيَاتٌ: ئەپسۇن، تىل تۇمار، تۇمار؛ دەمىدە قىلماق، دەم سالماق.

رُقُودٌ: ئۇيقۇ، ياتماق، ئۇخلىماق، يېنىچە ياتماق.

«وَتَحْسَبُهُمْ أَيْقَاظًا وَهُمْ رُقُودٌ» (قرآن):

ئۇلارنى ئويغاق دەپ ئويلايسەن، ھالبۇكى ئۇلار ئۇيقۇدىدۇر.

رَقُودٌ: ئۇيقۇچان.

رَقُونٌ: خىنە، زەپە.

رَقِيَ يَرْقِي و يَرْقَى رَقْيًا ورُقْيَةً الْمَرِيضَ: كېسەلگە دەم سېلىپ قويدى.

رَقِيَ الْجَبَلَ: تاغقا چىقتى، تاغقا ئۆرلىدى.

«أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ» «قرآن»: ياكى سېنىڭ ئالتۇندىن ئۆيۈڭ بولسۇن ياكى سەن (شوتا بىلەن) ئاسمانغا چىققىن...

رَقِيَ يَرْقَى رَقْيًا الشَّخْصَ الشَّيْءَ أَوْ إِلَيْهِ أَوْ عَلَيْهِ أَو فِيهِ: ئۆرلىدى، ئېگىزلىدى، ئېگىزگە چىقتى.

لَايُرْقَى إِلَى كَلَامِهِ شَكٌّ: ئىشەنچلىك ئادەم راست سۆزلۈك ئادەم.

رَقِيٌّ: يۇقىرى ئۆرلىمەك، ئۆسمەك، ئىلگىرىلىمەك، تەرەققىي قىلماق، كۆتۈرۈلمەك، گۈللىنىمەك.

رَقِيبٌ ج رُقَبَاءُ: كۆزەتچى، ساقلىغۇچى، مارىغۇچى، پايلىغۇچى، مۇھاپىزەتچى، قوغدىغۇچى.

رَقِيبٌ عَتِيدٌ: سەگەك كۆزەتچى.

اَلرَّقِيبُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، ھەممە نەرسىنى كۆزىتىپ تۇرغۇچى ئاللاھ دېگەن مەنىدە.

«فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ» «قرآن»: مېنى قەبزى روھ قىلغىنىڭدىن كېيىن ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى كۆزىتىپ تۇرغان سەن ئىدىڭ.

رَقِيعٌ ج أَرْقِعَةٌ: ئاسمان، ئاسمان بوشلۇقى.

رَقِيقٌ ج أَرِقَّاءُ: نېپىز، ئىنچىكە، نازۇك.

رَقِيعَةٌ ج رَقَائِعُ وَرَقِيعَاتٌ: ئەخمەق، دۆت، گالۋاڭ.

رَقِيقُ الْمَعَانِي: نازۇك مەنىلىك، ئىنچىكە مەنىلىك.

رَقِيقُ الْمِزَاجِ: خۇش پېئىل، خۇشخۇي.

كَلَامٌ رَقِيقُ الْحَوَاشِيّ: نازاكەتلىك سۆز.

«أَنْتَ رَجُلٌ هَادِئُ الطَّبْعِ رَقِيقُ الْجَانِبِ»: سەن تەمكىن، مۇلايىم ئادەم.

رَقِيقٌ ج رِقَاقٌ: قۇل.

اَلرَّقِيقُ الْأَبْيَضُ: ئاياللارنى كوللېكتىپ شەكىلدە نومۇسىنى سېتىشقا زورلاش.

«تُحَرِّمُ كُلُّ الْقَوَانِيْنِ الْإِتِّجَارَ بِالرَّقِيْقِ الْأَبْيَضِ»: ئاياللارنى كوللېكتىپ شەكىلدە نومۇسىنى سېتىشقا زورلاشنى بارلىق قانۇنلار چەكلەيدۇ.

تِجَارَةُ الرَّقِيْقِ: قۇل سودىسى.

تَاجِرُ الرَّقِيْقِ: قۇل سودىگىرى.

غَيْرُ رَقِيْقٍ: قوپال، يىرىك، توڭ.

رَقِيْقُ اللَّفْظِ: تەلەپپۇزى يېنىك.

رَقِيْقُ الْقَلْبِ: رەھىمدىل، ساخاۋەتلىك، خەير-ئېھسانلىق.

رَقِيْقُ الطَّبْعِ: مېھرى ئىسسىق، مۇلايىم، خۇش پېئىل.

رَقِيْقُ الشُّعُورِ: سېزىمچان، ھېسسىياتچان، سەزگۈر، چېچەن.

رَقِيْقُ الْحَالِ: كەمبەغەل، پېقىر، ئەھۋالى ناچار، نامرات، گاداي.

رَقِيْقُ الْجِسْمِ: نازۇك بوي، زىلۋا بويلۇق، ئىنچىكە بويلۇق.

رَقِيْقُ الجَانِبِ: مۇلايىم يۇمشاق، خۇشخۇي.

رَقِيقَةٌ ج رِقَاقٌ: نېپىز تاختا، پوست.

رَقِيمٌ: خەت، ئويۇلغان خەت.

«أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا» «قرآن»: ئەسھابۇلكەھفنى ۋە رەقىم (يەنى ئەسھابۇلكەھفنىڭ ئىسىملىرى يېزىلغان تاختا) نى (بىزنىڭ قۇدرىتىمىزنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان) ئالامەتلىرىمىز ئىچىدىكى ئەڭ قىزىقى دەپ قارىدىڭمۇ؟

رُقِيٌّ: يۇقىرى ئۆرلىمەك، ئۆسمەك، ئىلگىرىلىمەك، تەرەققىي قىلماق، كۆتۈرۈلمەك، گۈللىنىمەك.

«وَالْحُكُومَةُ تَعْمَلُ بِاسْتِمْرَارٍ عَلَى رُقِيِّ الْمَدِينَةِ»: ھۆكۈمەت شەھەرنى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن داۋا-

لمىق ئىشلەيدۇ.

رَكَا يَرْكُو رَكْوًا الْأَرْضَ: يەرنى كولىدى، قازدى.

رِكَابٌ ج رُكُبٌ وَرَكَائِبُ: مىنىلگەن تۆگە، ئۇزەڭگە.

رِكَابُ الْأَمِيرِ: ئەمىرنىڭ سەپەردىكى مۇھاپىزەتچىلىرى (قوغدىغۇچىلىرى).

يَمْشِي فِي رِكَابِهِ: ئۇنىڭ سىپىگە كىردى، سەپكە قوشۇلدى، ... نىڭ قاتارىغا قوشۇلدى.

سَارَ فِي رِكَابِهِ: ئۇنىڭ سىپىگە كىردى، سەپكە قوشۇلدى، ... نىڭ قاتارىغا قوشۇلدى.

«وَصَلَتْ طَلَائِعُ الرَّكَائِبِ»: كارۋاننىڭ ئالدى يېتىپ ياردى.

رِكَازٌ ج رِكْزَانٌ: ئالتۇن كان؛ كۈمۈش كان؛ يەر ئاستى بايلىقى.

رُكَاكٌ: ئاجىز، زەئىپ، ناچار، ئىرادىسىز، بوش.

رَكَاكَةٌ: ناچار.

«فِي أُسْلُوبِهِ رَكَاكَةٌ»: ئۇنىڭ ئۇسلۇبى ناچار.

رُكَامٌ: دۆۋە: توپلانغان بولۇت.

رُكَامُ النَّاسِ: كىشىلەر توپى، ئادەم دېڭىزى.

«أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا» «قۇرئان»: كۆرمەمسەنكى، ئاللاھ بۇلۇتلارنى ھەيدەيدۇ، ئاندىن ئۇلارنى بىر ـ بىرىگە قوشىدۇ، ئاندىن ئۇلارنى توپلايدۇ.

رَكَانَةٌ: تەمكىنلىك، سالماقلىق، سالاپەتلىك.

رَكِبَ يَرْكَبُ رُكُوبًا الشَّيْءَ: ئۈستىگە چىقتى، مىندى.

رَكِبَ الْفَرَسَ: ئاتقا مىندى.

«وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا» «قۇرئان»: ئاللاھ ئاتنى، خېچىرنى ۋە ئېشەكنى مىنىشىڭلار ئۈچۈن ياراتتى.

رَكِبَ الْأَهْوَالَ: خەتەرگە تەۋەككۈل قىلدى، خېيىم-خەتەرنى بېشىدىن كەچۈردى.

رَكِبَ الْبَحْرَ: دېڭىز سەپىرى قىلدى.

رَكِبَ الْهَوَاءَ: ئايروپىلاندا سەپەر قىلدى، ئايروپىلاندا ئۇچتى.

رَكِبَ هَوَاهُ: ھاۋايى ـ ھەۋەسكە بېرىلدى، نەپسى خاھىشىغا بويسۇندى.

رَكِبَ رَأْسَهُ: ئويلىماستىن خالىغىنىنى قىلدى.

رَكِبَ الْغُرُورُ رَأْسَهُ: ئۆزىنى چوڭ تۇتتى، ئۆزىنى قالتىس ھېسابلىدى، مەن ـ مەنچىلىك قىلدى.

رَكِبَ الذَّنْبَ: جىنايەت ئۆتكۈزدى، گۇناھ قىلدى.

رَكِبَ الْفَحْشَاءَ: زىنا قىلدى، پاھىشە قىلدى.

رَكِبَ الدَّابَّةَ أَوْ عَلَى الدَّابَّةِ: ئۇلاققا مىندى.

رَكِبَ فِي السَّفِينَةِ: پاراخوتتا ئولتۇردى.

رَكِبَ فِي الْقِطَارِ: پويىزغا ئولتۇردى، پويىزغا چىقتى.

رَكِبَ الطَّائِرَةَ: ئايروپىلانغا ئولتۇردى.

رَكِبَهُ الدَّيْنُ: قەرزى كۆپىيىپ كەتتى، قەرزگە بوغۇلدى.

رَكِبَ الدَّيْنَ: قەرزنى كۆپ ئالدى.

رَكِبَ ذَنَبَ الرِّيحِ: ئالدىرىدى.

«رَكِبَ الشَّحْمُ بَعْضُهُ فَوْقَ بَعْضٍ»: ئۇنىڭ بەدىنىدە ماي يىغىلىپ قالدى.

رَكِبَ مَتْنَ الْعُنْفِ: قوپاللىق قىلدى.

رَكِبَ مَرْكَبَ الْخَطَلِ: ھاماقەتلىك قىلدى.

رَكِبَ الشَّطَطَ: ئەقىلغا سىغمايدىغان ئىش قىلدى.

رَكِبَ مَرْكَبًا صَعْبًا: جاپا ـ مۇشەققەتتە قالدى.

رَكِبَ مَرْكَبًا خَشِنًا: جاپا ـ مۇشەققەت چەكتى.

رَكِبَ الْأَثَرَ: ئەگەشتى.

رَكِبَ الْخَطَرَ: خەتەرگە تەۋەككۈل قىلدى، خەتەرگە ئۆزىنى ئاتتى.

رَكَبَهُ يَرْكُبُ رَكْبًا: تىزىغا ئۇردى، تىزى بىلەن ئۇردى.

رَكْبٌ ج أَرْكُبٌ ورُكُوبٌ وَرُكْبَانٌ: كارۋان.

«وَالرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنْكُمْ» «قۇرئان»: (قۇرەيشنىڭ) سودا كارۋىنى بولسا سىلەرنىڭ تۆۋەنكىلاردا ئىدى.

رَكَّبٌ: دۇۋسۇن.

رُكْبَانٌ: كارۋان.

سَارَتْ بِذِكْرِهِ الرُّكْبَانُ: ئىسمى داڭق كەتتى،

نامى تىللاردا داستان بولدى، داڭق چىقاردى.

«جَاءَتِ الرُّكْبَانُ بِالْبَضَائِعِ» : كارۋانلار مال كەلتۈردى.

رُكْبَةٌ ج رُكَبٌ وَرُكْبَاتٌ: تىز.

«هَذَا الأَمْرُ تَصْطَكُ لَهُ الرُّكْبَةُ» : بۇ، ئادەمنىڭ پۇتىنى سىرقىرىتىدىغان ئىش.

أَبُو رُكْبَةٍ: تۈگۈنەك قىچا.

أَبُو الرُّكَبِ: ئۇستىخان قىزىش؛ دىڭگى قىزىتمىسى.

أَبُوالرُّكْبَةِ: چامغۇر.

«عَلَتْ مِيَاهُ الأَمْطَارِحَتَّى غَطَّتِ الرُّكَبَ» : يامغۇر سۈيى ئۆرلەپ تىزغا چىقتى.

رَكَحَ يَرْكَحُ رَكْحًا إِلَى الشَّيْءِ أَوْعَلَيْهِ: يۆلەندى، ئاساسلاندى.

رَكَحَ يَرْكَحُ رَكُوحًا إِلَيْهِ: مايىل بولدى، بۇرالدى، ئۇنىڭغا سىغىندى، ئىلتىجا قىلدى.

رُكْحٌ ج أَرْكَاحٌ وَرُكُوحٌ : سەينا، مەيدان، ھويلا؛ تاغ بۇرجىكى، تاغ تەرىپى، ئاساس؛ راھىبنىڭ ھۇجرىسى، راھىبنىڭ خانىسى.

رُكْحَةٌ ج رُكَحٌ : سەينا، مەيدان، قورۇ، ھويلا.

رَكَدَ يَرْكُدُ رُكُودًا الْمَاءُ أَوالرِّيحُ: سۇ ياكى شامال توختاپ قالدى، توختىدى.

رَكَدَتِ السُّوقُ: بازار كاساتلاشتى.

رَكَدَتْ رِيحُهُمْ: ئۇلارنىڭ ئىشى ئارقىغا كەتتى، كۈچ - قۇۋۋىتى تۈگىدى.

رَكَدَ الْعَكَرُ: دۇغ قاچىنىڭ تېگىگە تىنىۋالدى.

رَكَدَ الْمِيزَانُ: تارازا تەڭپۇڭلاشتى.

رَكَدَتِ الشَّمْسُ: كۈن تىكلەشتى.

رَكَزَ يَرْكُزُ رَكْزًا الشَّخْصُ الرُّمْحَ: نەيزىنى قادىدى، نەيزىنى سانجىدى.

رَكَزَ الشَّخْصُ: ئەمكىن بولدى.

رَكَزَ شَيْئًا فِي شَيْءٍ: كىرىشتۈردى.

رَكَزَ الرُّمْحَ فِي الأَرْضِ : نەيزىنى يەرگە قادىدى.

رِكْزٌ : تىنىچ، جىمجىت، شۈك، مۇستەھكەم، قەتئىي.

رِكْزٌ ج رُكُوزٌ وأَرْكَازٌ: شەپە، تىۋىش، بوش تاۋۇش، بوش ئاۋاز.

«هَلْ تُحِسُّ مِنْهُمْ مِنْ أَحَدٍأَوْتَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا» (قرآن) : ئۇلاردىن بىرەر ئەھەدىنى كۆرەلەمسەن؟ ياكى ئۇلاردىن بىرەر پەس ئاۋاز ئاڭلىيالامسەن؟

رِكْزَةٌ ج رِكَزٌ ورِكَازٌ: ھېكمەت، ئەقىل - پاراسەت؛ چاڭگىلاشتۇرۇلىدىغان خورما، ئۇنلىغان خورما.

رَكَسَ يَرْكُسُ رَكْسًا الشَّيْءَ : ئوڭدىسىغا قىلدى، ئۆرۈۋەتتى، ئۇچىنى - تۈۋىنى قىلىۋەتتى، ئەسلى ھالىتىگە قايتۇردى، ئالماشتۇردى، ئۆرۈدى.

رِكْسٌ: پاسكىنا، نىجىس؛ خەلق ئاممىسى، كىشىلەر توپى؛ يىرگىنىشلىك، ئىپلاس؛ كۆزۈرۈكلۈك، ۋاستە.

رَكَضَ يَرْكُضُ رَكْضًا: يۈگۈردى، چاپتى.

رَكَضَ وَرَاءَ الرَّجُلِ حَتَّى أَدْرَكَهُ: كەينىدىن يۈگۈرۈپ ئۇنىڭغا يېتىشىۋالدى.

رَكَضَ الْفَارِسُ الْفَرَسَ بِرِجْلَيْهِ: چەۋەنداز پۇتى بىلەن ئاتنى دىۋىتتى.

رَكَضَ مِنْهُ: تېز قاچتى، تىكىۋەتتى.

«إِذْ هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ» (قرآن) : ئۇلار بىزنىڭ ئازابىمىزنىڭ (كەلگەنلىكىنى) ھېس قىلغان چاغدا ئۇشتۇمتۇت قاچىدۇ.

رَكَضَ الشَّخْصُ: تەپتى.

«أُرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ» (قرآن) : ئۇنىڭغا «پۇتۇڭ بىلەن يەرنى تەپكىن» دېدۇق، «بۇ يۇيۇنسىمۇ بولىدىغان، ئىچسىمۇ بولىدىغان سوغۇق سۇدۇر».

رَكْضٌ: يۈگۈرمەك، چاپماق.

اَلرَّكْضُ وَرَاءَ الأَرْبَاحِ: پايدا قوغلاشماق.

اَلرَّكْضُ وَرَاءَ التَّسَلُّحِ: ھەربىي تەييارلىقلار مۇسابىقىسى.

رَكَعَ يَرْكَعُ رُكُوعًا: تەزىم قىلدى، رۇكۇ قىلدى، ئېڭىشتى، ئېگىلدى، ھۆرمەت بىلدۈردى، يۈكۈندى، تىزلاندى، بويسۇندى.

رَكَعَ أَمَامَهُ: ئۇنىڭغا تەزىم قىلدى، ئۇنىڭغا چوقۇندى، يۈكۈلدى.

رَكْعَةٌ ج رَكَعَاتٌ: رەكئەت (نامازنىڭ رەكئىتى).

«فِي كُلِّ رَكْعَةٍ مِنَ الصَّلَاةِ رَكْعَةٌ وَسَجْدَتَانِ»: نامازنىڭ ھەر بىر رەكئىتى بىر قېتىم رۇكۇ قىلىش ۋە ئىككى سەجدىدىن ئىبارەت.

اَلصُّبْحُ رَكْعَتَانِ: بامدات ئىككى رەكئەت.

رَكَّ يَرِكُّ رَكًّا الشَّيْءُ: ئورۇقلىدى، جۇدىدى، ئاجىزلاشتى، زەئىپلەشتى.

«إِقْطَعِ الْحَبْلَ مِنْ حَيْثُ رَكَّ»: ئارغامچىنى ئىنچىكە (ئاجىز) يېرىدىن ئۈز.

رَكَّ الشَّيْءَ فِي عُنُقِهِ: ئۇنىڭغا مەسئۇلىيەتنى ئارتتى.

رَكَّ الْأُسْلُوبُ: ئۇسلۇب ناچار بولدى، ئۇسلۇب ئەپلەشمىدى، ئۇسلۇب كېلىشمىدى.

رَكَّ الْعِلْمُ: ئىلىم ئاز بولدى.

رَكٌّ ج أَرْكَاكٌ وَرِكَاكٌ: ئۆتكۈنچى يامغۇر، سىم - سىم يامغۇر؛ ئورۇق، ئاجىز، جۇدەڭ.

رَكَّاضٌ: يۈگۈرۈكچى.

رَكَّالٌ: كۆدىچى، كۆدە ساتقۇچى.

رَكَّبَ يُرَكِّبُ تَرْكِيبًا الطِّفْلَ عَلَى ظَهْرِهِ: بالىنى ئۈشنىسىگە مىندۈرۈۋالدى.

رَكَّبَ الشَّيْءَ إِلَى غَيْرِهِ: قوشتى، قوشۇۋەتتى.

رَكَّبَ الْأَشْيَاءَ: نەرسىلەرنى قۇراشتۇردى.

«اَلَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ» «قرآن»: ئۇ سېنى ياراتتى (ئەزالىرىڭنى) بېجىرىم، قامىتىڭنى تۈز قىلدى، سېنى ئۇ خالىغان شەكىلدە قۇراشتۇردى.

«رَكَّبْتُ عِدَّةَ قِطَعٍ مِنَ الْخَشَبِ لِصُنْعِ مَقْعَدٍ صَغِيرٍ»: كىچىك ئورۇندۇق ياساش ئۈچۈن بىر قانچە پارچە تاختاينى قۇراشتۇردۇم.

رَكَّبَ الْفَصَّ فِي الْخَاتَمِ: ئۈزۈككە كۆز قويدى.

رَكَّبَ الدَّوَاءَ: دورىنى ئارىلاشتۇردى، دورىنى قوشتى، دورىنى تەڭشىدى، دورا تەييارلىدى.

رَكَّبَ الْجُمْلَةَ: جۈملە تۈزدى، جۈملىنى قۇراشتۇردى.

اَلرِّكَّةُ: ئەنئەنىۋى، يەرلىك.

طِبُّ الرِّكَّةِ: ئەنئەنىۋى تېبابەت.

رَكَزَ يَرْكِزُ رَكْزًا الرُّمْحَ فِي الْأَرْضِ: نەيزىنى يەرگە قادىدى.

رَكَزَ عَلَيْهِ: تايانىدى، يۆلەندى، ئۈمىد باغلىدى.

رَكَّعَ يُرَكِّعُ تَرْكِيعًا: خارلىدى.

رَكَّلَ يُرَكِّلُ تَرْكِيلًا: تەپتى.

رَكَلَ يَرْكُلُ رَكْلًا الْفَرَسُ: ئات تەپتى، پەشۋالىدى.

رِكْلٌ: جۇسەي، كۆدە.

رَكْلَةٌ: تېپمەك، پەشۋا؛ بىر باغلام؛ كۆكتات.

«لَأُرْكِلَنَّكَ رَكْلَةً لَا تَأْكُلُ بَعْدَهَا أَكْلَةً»: سېنى بىر پەشۋا بىلەنلا قوپالماس قىلىۋېتىمەن.

رَكَمَ يَرْكُمُ رَكْمًا الشَّيْءَ: توپلىدى، يىغدى، جەملىدى.

«وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ» «قرآن»: ئاللاھ ھەممە كۇففارلارنى ئۈستى - ئۈستىگە دۆۋىلەپ توپلىغاندىن كېيىن، دوزاخقا تاشلايدۇ.

رُكَمٌ: دۆۋە؛ قويۇق بۇلۇت.

رَكِنَ يَرْكَنُ رَكْنًا إِلَيْهِ: يۆلەندى، ئىشەندى، مايىل بولدى.

«وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ» «قرآن»: زالىملارغا مايىل بولماڭلار، (مايىل بولساڭلار) دوزاخ ئازابىغا قالىسىلەر.

رَكَنَ إِلَى الْهُدُوءِ: تىنچلاندى، خاتىرجەم بولدى.

رَكَنَ السُّلَّمَ إِلَى الْحَائِطِ: شوتىنى تامغا يۆلەپ قويدى.

رَكَنَ يَرْكُنُ رُكُونًا إِلَيْهِ: يۆلەندى، ئىشەندى، مايىل بولدى.

رَكُنَ يَرْكُنُ رَكَانَةً وَ رُكُونَةً: قەتئىي بولدى، تەمكىن بولدى، مۇستەھكەم بولدى، جىمىدى.

رُكْنٌ ج أَرْكَانٌ: بۇرجەك، بۇلۇڭ، بوي، ياقا، چەت؛ تۈۋرۈك، تىرەك، تايانچ، ئاساس، نېگىز، مۇھىم قىسمى، ئاساسىي قىسمى.

«جَلَسَ الطِّفْلُ فِي رُكْنِ الْغُرْفَةِ»: بالا ئۆينىڭ بىر بۇلۇڭىدا ئولتۇردى.

رُكْنُ الْمَرْأَةِ: ئاياللارغا خاس ئالاھىدىلىك.

تَوَلَّى بِرُكْنِهِ: هاكاۋۇرلۇق قىلىپ يۈز ئۆرىدى.

«فَتَوَلَّى بِرُكْنِهِوَ قَالَ سَاحِرٌأَوْمَجْنُونٌ» «قران»: پىرئەۋن ئۆز قوشۇنى بىلەن (ئىماندىن) يۈز ئۆرىدى ئۇ: «(مۇسا) سېھىرگەردۇر، ياكى مەجنۇندۇر» دېدى.

اَلْمَهِيبُ الرُّكْنِ: يۇقىرى دەرىجىلىك ھەربىي مەنسەپ.

هُوَ رُكْنٌ مِنْ أَرْكَانِ قَوْمِهِ: ئۇ قەۋمىنىڭ چوڭ كىشىلىرىدىن بىرى.

رَئِيسُ أَرْكَانِ الْحَرْبِ: شتاب باشلىقى.

رَئِيسُ الْأَرْكَانِ الْمُفَوَّضِيَّةِ: كونسۇلخانا مەسئۇلى، ئەلچىخانا خادىمى.

أَرْكَانُ الْبِلَادِ: دۆلەتنىڭ ئۇلى.

اَلْأَرْكَانُ الْأَرْبَعَةُ عِنْدَ الْقُدَمَاءِ: قەدىمكىلەرنىڭ قارىشىچە ھاۋا، سۇ، ئوت، تۇپراقلارنى كۆرسىتىدۇ.

أَرْكَانُ الْحَرْبِ: شتاب، شتاب ئوفىتسېرى.

أَرْكَانُ الصَّلَاةِ: نامازنىڭ رۇكنىلىرى.

رُكْنَةٌ: بۇلۇڭ، يان، بۇرجەك.

رُكْنِيٌّ: بۇلۇڭغا مەنسۇپ؛ بۇلۇڭنىڭ، بۇلۇڭلۇق.

ضَرْبَةٌ رُكْنِيَّةٌ: ياندىن زەربە بەرمەك، يان تەرەپتىن ھۇجۇم قىلماق، بۇلۇڭ توپى.

اَلرَّكُوبُ ج رُكُبٌ: مىنىلىدىغان ئۇلاغ.

«وَذَلَّلْنَاهَالَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَ مِنْهَايَأْكُلُونَ» «قرآن»: ھايۋانلارنى ئۇلارغا بويسۇندۇرۇپ بەردۇق، ئۇلار ئۇ ھايۋانلارنىڭ بەزىسىنى مىنىدۇ، بەزىسىنى يەيدۇ.

اَلرَّكُوبُ مِنَ الطُّرُقِ: يۇرۇشلەشتۈرۈلگەن يول، مېڭىلغان يول.

رَكُوبٌ وَرَكُوبَةٌ ج رَكَائِبُ: قاتناش قوراللىرى (ئات، ئېشەك، تۆگە؛ ماشىنا، پويىز، ئايروپىلان قاتارلىقلارغا ئوخشاش).

رُكُوبٌ: مىنمەك.

رُكُوبُ الْحِصَانِ: ئاتقا مىنمەك.

رُكُوبُ الْهَوَاءِ: ئايروپىلانغا چۈشمەك، ئايروپىلاندا سەپەر قىلماق.

رُكُوبُ الْبَحْرِ: كېمىدە ئولتۇرماق، دېڭىزدا سەپەر قىلماق.

رَكُوبَةٌ ج رَكَائِبُ: مىنىدىغان ئۇلاغ، مىنىشكە خاس ئۇلاغ.

مَالَهُ رَكُوبَةٌ وَلَاحَلُوبَةٌ: مىنىدىغان ئۇلىقى، ساغىدىغان كالىسى يوق، ھېچنېمىسى يوق، يالاڭتۆش.

رَكْوَةٌ ج رَكَوَاتٌ وَرِكَاءٌ: تۇلۇم، تورسۇق، قەھۋە چەينىكى؛ قېيىق؛ قولۋاق.

«مَلَأَ الرَّكْوَةَ بِالْمَاءِ وَتَرَكَهَاتَبْرُدُفِي الْهَوَاءِ»: قەھۋە چەينىكىگە سۇ تولدۇرۇپ ئۇنى ھاۋادا سوۋۇسۇن دەپ قويۇپ قويدى.

رُكُودٌ: توختاپ قالماق.

رُكُودُ الْأَعْمَالِ وَالتِّجَارَةِ: ئىش ھەرىكەت ياكى سودا تىجارەتنىڭ راۋاج تاپماسلىقى، تىجارەتنىڭ ئاقمىغانلىقى، سودىنىڭ كاساتلىقى.

رُكُودٌ اِقْتِصَادِيٌّ: ئىقتىسادىي تۇرغۇنلۇق.

رَكُوضٌ: مۇسابىقىلەشكۈچى، مۇسابىقىغا چۈشكۈچى.

رُكُوعٌ: تەزىم قىلماق، ئېگىلمەك، ئېگىشمەك، رۇكۇ قىلماق.

رُكُونٌ: ئىشەنچ قىلماق، تايانماق.

«يُضَايِقُنِي رُكُونُكَ إِلَى الْكَسَلِ»: سېنىڭ ھورۇنلۇققا مايىللىقىڭدىن ئىچىم تىت - تىت بولىدۇ.

رَكِيزَةٌ ج رَكَائِزُ وَرِكَازٌ: تۈۋرۈك، تىرەك، يۆلەنچۈك، يەرگە كۆمۈلگەن غەزىنە پارچىسى؛ مەركىزىي نۇقتا.

«اَلْأَمَانَةُوَالصِّدْقُ هُمَارَكِيزَتَاكَفِي عَمَلِكَ»: ھەققانىيەت بىلەن راستلىق سېنىڭ خىزمىتىڭدە يۆلىنىشكە تېگىشلىك ئىككى ئاساسىڭدۇر.

رَكِيكٌ ج رِكَاكٌ وَرَكَكَةٌ: ئاجىز، زەئىپ، ناچار، ئىرادىسىز، بوش.

رَكِيكُ الْعَقْلِ: كالتە پەم، ئەقلى تۆۋەن.

رَكِيكُ الْأُسْلُوبِ: ئۇسلۇبى ناچار.

رَكِيكُ الْعِلْمِ: ئىلمى ئاز، ئىلمى ئاجىز.

ثَوْبٌ رَكِيكُ النَّسْجِ: ناچار توقۇلغان كىيىم.

رَكِيكُ اللَّفْظِ: تۇزۇلۇشى ناچار جۈملە، چۈۋالچاق

جۈملە.

رَكِيْنٌ: مۇقىم، مۇستەھكەم، تەۋرەنمەس، ئېغىر - بېسىق، تەمكىن؛ ئېگىز تاغ.

جَبَلٌ رَكِينٌ: ئېگىز تاغ.

رَكِيَّةٌ ج رَكَايَا و رَكِيٌّ: قۇدۇق.

رَمَادٌ ج أَرْمِدَةٌ: كۈل.

هُوَ كَثِيرُ الرَّمَادِ: ئۇ، مەرد ئادەم، سېخى ئادەم.

أَنْتَ تَنْفَخُ فِي رَمَادٍ: پايدىسى يوق ئىشتا ۋاقتىڭنى ئىسراپ قىلىسەن.

رَمَادُ الشُّودا: ساپ شۇلتا، ئىشقار، سودا.

ذَرَّ الرَّمَادَ فِي الْعُيُونِ: كۆزگە توپا چاچتى (قايمۇقتۇردى).

رَمَادُ الْجُثَّةِ: جەسەت كۈلى.

«أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اِشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ» «قرآن»: ئۇلارنىڭ قىلغان (ياخشى) ئەمەللىرى بورانلىق كۈندە شامال ئۇچۇرۇپ كەلگەن بىر دۆۋە كۈلگە ئوخشايدۇ.

رَمَادَةٌ: قەھەتچىلىك، قۇرغاقچىلىق.

عَامُ الرَّمَادَةِ: ھىجرىيىنىڭ 18 - يىلى ھەزرىتى ئۆمەرنىڭ خەلىپىلىكى مەزگىلىدە يۈز بەرگەن قاتتىق قۇرغاقچىلىق.

«لَقَدْ حُبِسَ الْمَطَرُ عَامَيْنِ مُتَوَالِيَيْنِ فَأَصَابَتِ الْقَوْمَ رَمَادَةٌ»: ئىككى يىل ئۇدا يامغۇر ياغماي، قەھەتچىلىك بولۇپ كەتتى.

رَمَادِيٌّ: كۈلرەڭ.

«اَلْمِعْطَفُ الرَّمَادِيُّ رَخِيصُ الثَّمَنِ»: كۈلرەڭ پەلتۇنىڭ باھاسى ئەرزان.

«إِنَّهُ يَرْتَدِي حُلَّةً رَمَادِيَّةً هَذَا الْيَوْمَ»: بۈگۈن ئۇ كۈلرەڭ چاپان كىيىۋاپتۇ.

رِمَاقٌ: ئەڭ تۆۋەن تۇرمۇش ۋاستىلىرى.

رُمَاعٌ: جۈدەپ سارغىيىش كېسىلى.

رُمَامٌ: چىرىگەن، سېسىغان.

رِمَايَةٌ: ئاتماق، تاشلىماق، چۆرىمەك؛ ئوق چىقارماق.

مَيْدَانُ الرِّمَايَةِ: مەشىق ياكى مۇسابىقە مەيدانى، دوئېل مەيدانى.

فُلَانٌ بَطَلٌ فِي الرِّمَايَةِ: پالانى قارىغا ئېتىش چېمپىيونى.

رَمَأَ يَرْمَأُ رَمْأً بِالْمَكَانِ: مەلۇم ئورۇندا تۇردى، توختىدى، تۇرۇپ قالدى.

رَمَأَ الْخَبَرَ: تىڭ تىڭلىدى، ئۇقۇشتى، سۈرۈشتە قىلدى.

رَمَثَ يَرْمُثُ رَمْثًا: گورۇنلاشتۇردى، رەتلىدى، تۈزىدى، سەرەمجانلاشتۇردى، جايلىدى، جايلاشتۇردى.

رَمَثَ الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: ئارىلاشتۇردى.

رَمَثٌ ج أَرْمَاثٌ وَرِمَاثٌ: يېلىمىدا قېلىپ قالغان سۈت.

رَمَجَ يَرْمُجُ رَمْجًا الطَّائِرُ: قۇش مايىاقلىدى.

رَمَحَ يَرْمَحُ رَمْحًا ذُوالْحَافِرِ: تۇۋاقلىق ھايۋان تەپتى.

رَمْحَةٌ: ئۆتنىڭغا نەيزە سانجىمىدى.

اَلرُّمْحُ: كەمبەغەللىك، يوقسۇللۇق.

رُمْحٌ ج رِمَاحٌ وَأَرْمَاحٌ: نەيزە.

كَسَرُوا بَيْنَهُمْ رِمَاحًا: ئۇلار ئۆزئارا ئېلىشتى، ئۇلار ئۇرۇشتى، ئۇلار سوقۇشتى، بىر - بىرى بىلەن نەيزىلەشتى.

«لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللّٰهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ» «قرآن»: قولۇڭلار ۋە نەيزەڭلار بىلەن ئوۋلىنىدىغان بىرئاز ئوۋ بىلەن ئاللاھ سىلەرنى چوقۇم سىنايدۇ.

رَمِدَ يَرْمَدُ رَمَدًا الْعَيْنُ: كۆز ئاغرىدى، كۆز ياللۇغلاندى.

رَمِدَ عَيْشُهُ: ھالاك بولدى.

رَمِدَ يَرْمَدُ رَمَدًا وَرُمْدَةً الشَّيْءُ: نەرسە كۈلرەڭ بولدى، كۈلرەڭگە كىردى.

رَمَدٌ: كۆز ئاغرىقى.

مُسْتَشْفَى الرَّمَدِ: كۆز كېسەللىرى دوختۇرخانىسى.

رَمَدٌ حُبَيْبِيٌّ: تراخوما.

عِلْمُ الرَّمَدِ: كۆز كېسەللىكى تېبابىتى.

رَمْدٌ. رَمْدَانٌ: كۆزى ئاغرىق ئادەم، كۆز ياللۇغىغا گىرىپتار بولغان ئادەم؛ پاسكىنا، كىر،

مەينەت.

رَمْدَاءُ: تۆگە قۇش.

رَمَدِيٌّ: كۆز كېسەللىكلىرى دوختۇرى.

رَمَزَ يَرْمُزُ و يَرْمِزُ رَمْزًا إِلَى الشَّيْءِ هَكَذَا: ئىشارەت قىلدى، كۆرسەتمە بەردى، بىشارەت قىلدى، دارىتمىلىدى، پۇرۇتۇپ قويدى.

«يَرْمُزُ الضَّوْءُ الأَحْمَرُ إِلَى الْوُقُوفِ بَيْنَمَا يَرْمُزُ الضَّوْءُ الأَخْضَرُ إِلَى الْمُرُورِ»: قىزىل چىراغ توختاش بەلگىسىنى بەرسە يېشىل چىراغ مېڭىش بەلگىسىنى بېرىدۇ.

اَلرَّمْزُ الصُّوفِيُّ: كۆرۈنۈشتە مەخلۇققا ئىشارەت قىلىش، ماھىيەتتە ئاللاھنى كۆرسىتىش، تەسەۋۋۇپچە ئىشارەت.

رَمْزٌ ج رُمُوزٌ: ئىشارەت، بەلگە، مەخپىي رەقەم، كىنايە، تامغا.

«آيَتُكَ أَلاَّتُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ إِلاَّرَمْزاً» «قرآن»: «ساڭا بولىدىغان نىشانە شۇكى، ئۈچ كۈنگىچە كىشىلەرگە سۆز قىلالمايسەن، (يەنى زىكرى تەسبىھ ئېيتىشتىن باشقا سۆزگە تىلىڭ كەلمەيدۇ) پەقەت ئىشارەتلا قىلىسەن».

فَكَّ رُمُوزَهُ: ئۇنىڭ سىرلىرىنى يەشتى.

رَمْزِيٌّ: سىمۋول خاراكتېرلىك.

رَمْزِيَّةٌ: سىمۋولىزم.

رَمَسَ يَرْمُسُ و يَرْمِسُ رَمْسًا الْمَيِّتَ: مېيىتنى كۆمدى، دەپنە قىلدى، يەرلىككە قويدى.

رَمَسَ الشَّيْءَ : ئىزىنى يوقاتتى.

رَمَسَ الْقَبْرَ: قەبرىنى تۈزلىۋەتتى.

«تَرْمُسُ الرِّيحُ الآثَارَ بِمَا تُثِيرُهُ مِنْ أَتْرِبَةٍ»: شامال توپا تۇزۇتۇپ ئىزلارنى يوقىتىۋېتىدۇ.

رَمْسٌ ج رُمُوسٌ: قەبرە.

«غَدَاإِلَى الرَّمْسِ، كَأَنْ لَمْ يَغْنَ بِالأَمْسِ»: گويا دۇنياغا كەلمىگەندەك قەبرىنىڭ ئاستىغا كىرىپ كەتتى، گويا تۈنۈگۈن يوقتەك ئۇن ـ تىنسىز قەبرىگە كىرىپ كەتتى.

رَمَشَ يَرْمُشُ و يَرْمِشُ رَمْشًا الشَّيْءَ : قولى بىلەن ئىشارەت قىلدى، قولىنىڭ ئۇچىدا تۇتتى، قولىنىڭ ئۇچى بىلەن چىمدىپ ئالدى.

رَمَشَ الْعَيْنُ: كۆزى قىزىرىپ ئاغرىپ كەتتى.

رَمَشٌ: بىرىكتۈرگۈچى پەردە ياللۇغى.

رِمْشٌ ج رُمُوشٌ: كىرپىكنىڭ ئەتراپىغا ئۈنۈپ چىققان تۈك.

رَمْشَةٌ ج رَمَشَاتٌ: ھەش ـ پەش دېگۈچە، كۆز يۇمۇپ ـ ئاچقۇچە.

رَمِصَ يَرْمَصُ رَمَصًا الْعَيْنُ: كۆز چاپاق بولۇپ قالدى، چاپاق باستى.

رَمَصٌ: چاپاق.

رَمَضَ يَرْمُضُ و يَرْمِضُ رَمْضًا الشَّاةَ: سويۇلغان قوينى قىزىق تاشنىڭ ئۈستىگە قويۇپ ئۈستىگە ئوت يېقىپ پۇشۇردى.

رَمِضَ يَرْمَضُ رَمَضًا الشَّخْصُ: قاتتىق ئىسسىقنى بېشىدىن كەچۈردى، قاتتىق ئىسسىقنى ئۆتكۈزدى.

رَمِضَ الشَّيْءُ : قاتتىق ئىسسىدى، قىزىپ كەتتى.

رَمِضَتْ قَدَمُهُ: قاتتىق ئىسسىقتا پۇتى كۆيدى.

رَمِضَ لِلأَمْرِ: قاتتىق غەزەپلەندى.

رَمِضَ الأَرْضُ: زېمىن قاتتىق ئىسسىدى.

رَمَضٌ: قاتتىق ئىسسىق.

رَمْضَاءُ: تومۇز ئىسسىق، قاتتىق ئىسسىق؛ كۈننىڭ قاتتىق ئىسسىقىدا قىزىپ كەتكەن يەر ياكى تاش.

«مَشَى عَلَى الرَّمْضَاءِ»: قىزىق يەر ياكى تاش ئۈستىدە ماڭدى.

رَمَضَانُ ج رَمَضَانَاتٌ وَرَمَاضِينُ وأَرْمِضَاءُ وَأَرْمِضَةٌ: ھىجرىيىنىڭ 9 ـ ئېيى، رامزان ئېيى.

«شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِى أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرآنُ هُدًى لِلنَّاسِ» «قرآن»: رامزان ئېيىدا قۇرئان نازىل بولۇشقا باشلىدى، قۇرئان ئىنسانلارغا يېتەكچىدۇر.

رَمَطَ يَرْمِطُ رَمْطًا: تۆھمەت چاپلىدى، تۆھمەت قىلدى ، ئەيىبلىدى.

رَمَعَ يَرْمَعُ رَمْعًا بِيَدِهِ: قولى بىلەن ئىشارەت قىلدى، قولى بىلەن كۆرسەتتى.

رَمَعَتْ عَيْنُهُ بِالدُّمُوعِ: ياش تۆكتى، كۆزىگە ياش ئالدى.

رَمَقَ يَرْمُقُ رَمْقًا الشَّيْءَ : ئۇنىڭغا كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىدى.

رَمَقَهُ بِبَصَرِهِ: ئۇنىڭغا كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىدى.

رَمَقَهُ إِلَيْهِ: كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىدى.

رَمَقٌ ج أَرْمَاقٌ: ئەڭ ئاخىرقى، ھاياتنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ۋاقتى، ئۆمرىنىڭ ئاخىرقى مىنۇتى.

اَلرَّمَقُ الْأَخِيرُ: ھاياتنىڭ ئاخىرقى مىنۇتلىرى.

إِلىآخِرِ رَمَقٍ: جان تۈمشۇقىغا كەلگىچە، جان تۈمشۇقىغا كەلگەندە.

«كُلْ مِنَ الْمَيْتَةِ مَايَسُدُّ رَمَقَكَ وَلَاتَزِدْ» : ئۆزى ئۆلۈپ قالغان نەرسىنى ھاياتىڭنى ساقلاپ قالىدىغان دەرىجىدە يېگىن، ئۇنىڭدىن ئارتۇق يېمىگىن.

لَحِقَهُ فِي الرَّمَقِ الْأَخِيرِ: ئۇنىڭ بىلەن ھاياتىنىڭ ئاخىرقى مىنۇتلىرىدا دىدارلىشىشقا ئۈلگۈردى.

يَسُدُّ رَمَقَ الْجَائِعِ: ئاچ قالغان ئادەمنى ھاياتىنى ساقلىغۇدەك دەرىجىدە ئوزۇقلاندۇرىدۇ.

يُمْسِكُ رَمَقَ الْجَائِعِ: ئاچ قالغان ئادەمنى ھاياتىنى ساقلىغۇدەك دەرىجىدە ئوزۇقلاندۇرىدۇ.

تَمُدُّ رَمَقَهُ: تۇرمۇشىنى ئاران قامدايدۇ.

رُمْقَةٌ: ئەڭ تۆۋەن تۇرمۇش، غورىگىل ھايات.

رَمَكَ يَرْمُكُ رَمْكًا بِالْمَكَانِ: تۇردى، ئولتۇراقلاشتى، ماكانلاشتى.

رَمَكَةٌ ج رَمَكَاتٌ وَ أَرْمَاكٌ: نەسىللىك ئات، ئاجىز ئادەم، ئورۇق ئادەم؛ خېچىر.

رُمْكَةٌ: بوز تۆگە، كۈلرەڭ تۆگە.

رَمَلَ يَرْمُلُ رَمَلاً الرَّجُلُ: بويناق ياشىدى.

رَمْلٌ ج رِمَالٌ: قۇم.

عِلْمُ الرَّمْلِ: پالچىلىق ئىلمى، رەممالىلىق (قۇم بىلەن پال سېلىش).

ضَرْبُ الرَّمْلِ: قۇمغا سىزىق سىزىپ پال بېقىش.

«تَجَنَّبِ الطَّرِيقَ الْمَلِيئَ بِالرِّمَالِ حَتَّى لَاتَغُوصَ سَيَّارَتُكَ» : ماشىناڭ پېتىپ قالماسلىقى ئۈچۈن قۇملۇق يولدا ماڭمىغىن.

رَمْلَاءُ ج رُمْلٌ: قەھەتچىلىك.

سَنَةٌ رَمْلَاءُ: قەھەتچىلىك يىلى.

رَمْلَةٌ: قۇملۇق، قۇملۇق يەر.

رَمْلِيٌّ: قۇمساڭغۇ، قۇمساڭ يەر.

بَلَحٌ رَمْلِيٌّ: سارغايغان خورما غورىسى.

رَمَّ يَرِمُّ رَمًّا الْعَظْمُ: سۆڭەك چىرىدى.

رَمَّ يَرُمُّ وَ يَرِمُّ رَمًّا وَمَرَمَّةً الْمَنْزِلَ : ئۆينى رېمونت قىلدى، ئىسلاھ قىلدى، تۈزالغۇنى تۈزىدى، ئوڭشىدى.

رَمٌّ : رېمونت قىلماق، تۈزىمەك، ئوڭشىماق.

رِمٌّ : ئىلىك؛ ئوت ـ خەس؛ نەم تۇپا.

رُمٌّ : غەم ـ قايغۇ، جامائە؛ كىشىلەر توپى.

رَمَّاحٌ ج رَمَّاحُونَ: نەيزە ياسىغۇچى.

رَمَّاعَةٌ : ساغرا، كاسسا.

رَمَّالٌ: پالچى، رامىمال، رامچى.

رَمَّامٌ ج رَمَّامُونَ: تاشلاندۇق يېمەكلىكلەرنى يەردىن تېرىپ جان باقىدىغان تىلەمچى.

شَخْصٌ رَمَّامٌ: تاشلاندۇق يېمەكلىكلەرنى تېرىپ يەپ جان باقىدىغان دىۋانە.

رُمَّانٌ: ئانار.

«فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ ورُمَّانٌ» «قرآن» : ئۇ ئىككى جەننەتتە مېۋىلەر، خورمىلار ۋە ئانارلار بار.

رُمَّانُ الثَّعَالِي : ئەپيۇن گۈلى، كۆكنار، خەشخاش.

رُمَّانُ الْأَنْهَارِ: سۇمبۇل.

رُمَّانٌ بَرِّيٌّ: كاسىيە دەرىخى.

زَهْرُ الرُّمَّانِ : ئانار گۈلى.

رُمَّانَةٌ ج رُمَّانَاتٌ : ئانار دەرىخى.

رُمَّانَةٌ: تارازا، جىلىڭ ؛ قول بومبىسى.

رُمَّانَةُ الْقُبَّانِ: جىلىڭ تېشى، تارازا تېشى.

رُمَّانِيٌّ: قىزىل رەڭدىكى، قىزىل ياقۇت رەڭلىك.

رِمَّةٌ ج رِمَمٌ: چىرىگەن سۆڭەك، پۇراپ قالغان جەسەت.

«أَلشَّرَفُ بِالْهِمَمِ الْعَالِيَةِ لَا بِالرِّمَمِ الْبَالِيَةِ» : شان - شەرەپ چىرىگەن سۆڭەكلەر بىلەن ئەمەس، يۈكسەك ھىممەتلەر ئارقىلىق بولىدۇ، (ئاتا - ئانالىق بىلەن ئەمەس، ئۆزۈڭدە بار پەزىلەت بىلەن پەخىرلەنسەڭ بولىدۇ) .

رُمَّةٌ ج رُمَمٌ: چىرىپ كەتكەن ئارغامچا.

بِرُمَّتِهِ: پۈتۈنلەي، تامامەن، پۈتكۈل.

أَخَذَ الشَّيْءَ بِرُمَّتِهِ: ھەممىسىنى ئالدى.

رَمَّحَ يُرَمِّحُ تَرْمِيحًا: نەيزە ئاتتى؛ قورال ياسىدى.

رَمَّدَ يُرَمِّدُ تَرْمِيدًا الشَّيْءَ : كۈلگە كۆمدى.

رَمَّدَ الْجُثَّةَ: جەسەتنى كۆيدۈردى.

رَمَّدَتِ النَّاقَةُ: تۆگىنىڭ يېلىنى چوڭ بولدى.

رَمَّضَ يُرَمِّضُ تَرْمِيضًا الْمُسْلِمُ: مۇسۇلمان رامزان روزىسىنى تۇتتى.

رَمَّضَ الرَّاعِي الْغَنَمَ: پادىچى ئىسسىقتا قوي باقتى، تومۇز ئىسسىقتا قوي باقتى.

«سَنُرَمِّضُ هَذَا الْعَامَ فِي الْقَاهِرَةِ» : بۇ يىل رامزاننى قاھىرەدە تۇتىمىز.

رَمَّضَ الْقَوْمَ: روزىنى نىيەت قىلدى.

رَمَّقَ يُرَمِّقُ تَرْمِيقًا إِلَيْهِ: كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىدى.

رَمَّقَ الْغَنِيُّ الْفَقِيرَ بِشَيْءٍ: باي كەمبەغەلگە ئازراق نەرسە بەردى.

رَمَّقَ الْعَيْشَ تَرْمِيقًا : تۇرمۇشنى قامىدى.

رَمَّقَ الْكَلَامَ: يالغان - ياۋىداق بىلەن سۆزنى بېزىدى.

رَمَّلَ يُرَمِّلُ تَرْمِيلًا الطَّعَامَ: تاماقنى بۇزۇش ئۈچۈن قۇم سالدى ، ئېشىغا توپا سالدى.

رَمَّمَ يُرَمِّمُ تَرْمِيمًا الشَّيْءَ : رېمونت قىلدى، ئىسلاھ قىلدى، تۈزىدى، ئوڭشىدى.

رَمَّمَ الْمَنْزِلَ: ئۆينى رېمونت قىلدى.

«رَمَّمَ اللَّوْحَةَ الْفَنِّيَّةَ» : گۈزەل سەنئەت تاختىسىنى رېمونت قىلدى.

رَمَى يَرْمِي رَمْيًا الشَّيْءَ : ئاتتى، تاشلىدى.

«وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى» «قرآن» : (ئى مۇھەممەد! بىر سىقىم توپىنى مۇشرىكلارغا) ئاتقىنىڭدا سەن ئاتمىدىڭ ، بەلكى ئەمەلدە ئۇنى (مۇشرىكلارنىڭ كۆزلىرىگە) ئاللاھ ئاتتى.

رَمَى بِهِ مِنْ يَدِهِ: تاشلىۋەتتى، ئېتىۋەتتى.

رَمَاهُ بِأَمْرٍ قَبِيحٍ: ئۇنىڭغا تۆھمەت چاپلىدى.

«إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» «قرآن» : ياماننى ئىشلاردىن بىخەۋەر ئىپپەتلىك مۆمىن ئاياللارغا قارا چاپلايدىغانلار دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە چوقۇم لەنەتكە ئۇچرايدۇ.

رَمَى بِقَذِيفَةٍ: ئوق ئاتتى.

رَمَى بَيْنَهُمْ: ئۇلارنىڭ ئارىسىغا بۆلگۈنچىلىك سالدى، ئىخۋاگەرچىلىك قىلدى، ئۇلارنىڭ ئارىسىنى بۇزدى.

رَمَاهُ بِكَذَا: ئۇنىڭغا شىكايەت قىلدى، ئەرز قىلدى، پاش قىلدى، مەلۇم قىلدى، تۆھمەت چاپلىدى، مالامەت قىلدى، بوھتان چاپلىدى.

رَمَى الْمَكَانَ: مەنزىلنى كۆزلىدى.

رَمَى الْمَالَ: مال كۆپەيدى.

رَمَى بِحَبْلِهِ عَلَى غَارِبِهِ: ئۇنىڭ بىلەن كارى بولمىدى، تاشلىۋەتتى.

رَمَى عَنْهُ: سىلكىدى، قاقتى (سىلكىپ توپىنى قېقىۋېتىش) .

رَمَى إِلَى الشَّيْءِ : ... نى مەقسەت قىلدى ، كۆزلىدى.

رَمَى الصَّيْدَ: ئوۋنى ئاتتى.

رَمَاهُ بِعَيْنِهِ: ئۇنىڭغا مەسخىرە قىلىپ قارىدى.

رَمَى لِغَايَةٍ بَعِيدَةٍ: ئېرىشمەك قىيىن ئىشنى كۆزلىدى.

«وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ» «قرآن» : ئۇ ئۇلارنىڭ ئۈستىگە توپ - توپ قۇشلارنى ئەۋەتتى، قۇشلار ئۇلارغا ساپال تاشلارنى ئېتتى...

رَمْيٌ : ئاتماق، تاشلىماق، چۆرىمەك.

رَمْيُ الْمِطَقَّةِ: دىسكا ئاتماق.

رَمْيُ الرُّمْحِ: نەيزە ئاتماق.

رَمْيَةٌ: ئاتماق؛ تاشلىماق؛ چۆرىمەك؛ ئوق چىقار-

ماق.

رَمْيَةٌمِنْغَيْرِرَامٍ: تاسادىپىي تېگىپ قېلىش، ئادەتتە جايىغا تەگكۈزەلمەيدىغان ئادەمنىڭ تاسادىپىي جايىغا تېگىپ قالغان ئوقى، بوگۈن كۈن غەرىبتىن چىقتىمۇ (ئىشنى خاتا قىلىدىغان ئادەمنىڭ تاسادىپىي توغرا قىلىپ قېلىشى).

عَلَى رَمْيَةِ سَهْمٍ مِنْهُ: ناھايىتى يېقىن، ئېككى قەدەملا.

رَمِيزٌ: كۆپ ھەرىكەتلىنىدىغان؛ ھۆرمەتلىك، تەمكىن، سالماق.

رَمِيْضٌ: قاقلاپ پىشۇرۇلغان گۆش.

رَمِيْمٌ ج رِمَامٌ: چىرىگەن، سېسىغان.

«قَالَ مَنْ يُحْيِ الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ» (قرآن) : ئۇ، «چىرىپ كەتكەن سۆڭەكلەرنى كىم تىرىلدۈرەلەيدۇ» دېدى.

«لَقَدْصَارَ هَذَا الثَّوْبُ رَمِيمًا مِنْ كَثْرَةِ لُبْسِهِ» : بۇ كىيىم كۆپ كىيىلىپ ئەسكىرىپ كەتتى.

رَمِيَّةٌ ج رَمَايَا وَرَمِيَّاتٌ: ياۋايى ھايۋان.

رَنَا يَرْنُو رُنُوًّا إِلَيْهِ: ئۇنىڭدىن مېھرىنى ئۈزەلمەي قالدى، مېھرىنى ئۈزەلمەي ئۇنىڭغا سىنچىلاپ قارىدى.

رَنَا لَهُ: ئۇنىڭدىن مېھرىنى ئۈزەلمىدى، مېھرىنى ئۈزەلمەي ئۇنىڭغا سىنچىلاپ قارىدى.

رَنَا إِلَى حَدِيثِهِ: ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالدى، زەن قويۇپ ئاڭلىدى.

رَنَا عَنْهُ: كۆرمەسكە سېلىۋالدى، بىپەرۋا بولىۋالدى، بىلمەسلىككە سېلىۋالدى.

اَلرَّنَا: بەك گۈزەل بولغانلىقتىن، كۆرگەن كىشى مېھرىنى ئۈزەلمەي ئۈزۈلمەي تىكىلىپ قاراپ قالىدىغان نەرسە.

اَلرَّنَاءُ: گۈزەللىك، چىرايلىقلىق.

اَلرُّنَاءُ: ئاۋاز؛ خۇشاللىق.

رِنْجَةٌ ج رِنْجَاتٌ: پاللاس بېلىق، قۇلۇلىخور بېلىق.

رَنَّحَ: كۆز تورلاشماق، باش قايماق، كۆز قاراڭغۇلاشماق.

رَنْدٌ: ئاكۇلارىيە دەرىخى، ئۇد، ئۇد ھىندى.

رَنَقَ يَرْنُقُ رَنْقًا الْمَاءُ: سۇ دۇغ بولدى.

رَنَقَ عَيْشُ فُلَانٍ: تۇرمۇشى كۆڭۈلسىز بولدى.

رَنِقَ يَرْنَقُ رَنَقًا الْمَاءُ: سۇ دۇغ بولدى.

رَنْقٌ: لاي سۇ، دۇغ سۇ.

رَنِمَ يَرْنَمُ رَنَمًا وَرَنِيْمًا الْمُغَنِّي: غەزەلچى ناخشا ئېيتتى، غەزەل ئوقۇدى.

رَنِمٌ م رَنِمَةٌ: ناخشىچى، ئاۋازى بىلەن كىشىنى خۇشاللاندۇرغۇچى؛ مۇزىكا ئەسۋابى.

رَنَنٌ : ئاز سۇ.

رَنَّ يَرِنُّ رَنِينًا الرَّجُلُ: تۇۋلىدى، ۋارقىرىدى.

رَنَّتِ الْوَتَرُ: تارا جىرىڭلىدى.

رَنَّتِ الْقَوْسُ: كامالچە جاراڭلىدى.

اَلرَّنَّاءُ: ئاياللارغا تىكىلىپ قارىغۇچى.

رَنَّانٌ: جاراڭلىق، ساز، ئاۋازى ياڭراق.

لَهُ صَوْتٌ رَنَّانٌ : ئۇنىڭ ئاۋازى جاراڭلىق.

صُنْدُوقٌ رَنَّانٌ: تارلىق ـ تۇرۇق ئاۋاز چىقىرىدىغان ساندۇق.

«أَلْقَى خُطْبَةً رَنَّانَةً» : ئۇ جاراڭلىق نۇتۇق سۆزلىدى.

رَنَّةٌ: تارالڭ ـ تۇرۇلڭ، جالدۇر ـ جۇلدۇر، جارالڭ ـ جۇرۇلڭ، چالغۇ ئەسۋابلىرىنىڭ ئاۋازى.

«سَمِعْتُ رَنَّةَ الْجَرَسِ» : قوڭغۇراقنىڭ جىرىڭلىغان ئاۋازىنى ئاڭلىدىم.

رَنَّحَ يُرَنِّحُ تَرْنِيْحًا الْغُصْنَ: شاخنى قىيسايتتى، قىڭغايتتى.

رَنَّحَ الشَّخْصُ: مەستلىكتىن ئىرغاڭلىدى، دەلدەڭشىدى، سەنتۈرۈلدى.

رَنَّحَهُ الشَّرَابُ: شاراب ئۇنى دەلدەڭشىتىۋەتتى.

«رَنَّحَتِ الرِّيحُ الْغُصْنَ» : شامال شاخنى ئىرغاڭلاتتى.

رَنَّقَ يُرَنِّقُ تَرْنِيْقًا النَّظَرَ إِلَيْهِ: سىنچىلاپ قارىدى، تىكىلىپ قارىدى.

رَنَّقَ بِالْمَكَانِ: ئورۇندا ئۇزۇن مۇددەت تۇردى.

رَنَّقَ الْمَاءَ: سۇنى لېيىتىۋەتتى، سۇنى دۇغ قىلىپ قويدى.

رَنَّقَ الطَّائِرُ: قۇش ھاۋادا قانات قېقىپ ئۇچماي

تۇردى.

رَنَّقَ الشَّخْصُ: ھالق ـ تاڭ قالدى.

رَنَّقَتِ السَّفِينَةُ: كېمە ئۆز جايىدا ئايلىنىپ ماڭمىدى.

رَنَّقَتِ الرَّايَةُ: بايراق لەپىلدىدى.

رَنَّقَ النَّوْمُ فِي عَيْنَيْهِ : ئۇيقۇسى كېلىپ كەتتى.

رَنَّقَتِ الشَّمْسُ: كۈن پاتاي دەپ قالدى.

رَنَّقَ الْمَوْتُ مِنْهُ: ئۆلۈم يېقىنلاشتى.

رَنَّمَ يُرَنِّمُ تَرْنِيمًا الْمُغَنِّي: ناخشىچى ناخشا ئېيتتى.

رَنَّنَ يُرَنِّنُ تَرْنِينًا الْقَوْسَ: كامالچىنى جاراڭلاتتى، ياڭراتتى.

رَنَّى يُرَنِّي تَرْنِيَةً: ۋارقىرىدى، تولۇلدى، جارقىرىدى.

رَنِيْنٌ: جاراڭ ـ جۇرۇڭ، تاراڭ ـ تۇرۇڭ، چالغۇ ئەسۋابلىرىنىڭ ئاۋازى.

أَيْقَظَهُ رَنِيْنُ الْهَاتِفِ: تېلېفوننىڭ جىرىڭلىشى ئۇنى ئويغىتىۋەتتى.

رَهَا يَرْهُو رَهْوًا الْحِصَانُ: ئات يورغىلاپ ماڭدى، سوكۇلدىدى.

رَهَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ: ئىككى پۇتىنى كەردى.

رَهَا الطَّائِرُ: قۇش ئىككى قانىتىنى يايدى.

رَهَا الْبَحْرُ: دېڭىز تىنجىدى.

رُهَابَةٌ: كۆكرەك دۇمبە سۆڭىكى.

رِهَاطٌ: ئۆي سايمانلىرى، ئۆي جاھازلىرى.

رَهَافَةٌ: ئىنچىكىلىك، ئىنچىكىلىك، نازۇكلۇق، كەسكىنلىك، ئۆتكۈرلۈك.

«عُرِفَ هَذَا الشَّاعِرُ بِرَهَافَةِ حِسِّهِ» : بۇ شائىر ھېسسىياتىنىڭ نازۇكلۇقى بىلەن تونۇلغان.

رِهَاقٌ وَ رُهَاقٌ: مىقدار؛ ئۆلچەم.

رِهَاقَ مِائَةٍ: يۈز ئەتراپىدا، يۈز ئۆپچۆرىسى، يۈزچە.

رَهَامٌ: ئورۇق قوي، ئورۇق قوزا.

رُهَامٌ: زىيانسىز قۇش؛ چوڭ سان.

رِهَانٌ: بەسلەشمەك؛ باغلاشماق، شەرتلەشمەك:

گۆرۈ.

«وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ» «قرآن» : ئەگەر سىلەر سەپەر ئۈستىدە بولۇپ، خەت يازالايدىغان ئادەمنى تاپالمىساڭلار، بۇ چاغدا (قەرز ھۆججىتىنى يېزىپ بېرىشىنىڭ ئورنىغا) گۆرۈ قويىدىغان نەرسىنى تاپشۇرساڭلار بولىدۇ.

خَيْلُ الرِّهَانِ: مۇسابىقە ئېتى، بەيگە ئېتى.

هُمَا كَفَرَسَيْ رِهَانٍ: ئۇلار بەيگىگە چۈشكەن ئىككى ئاتقا ئوخشاش.

«مَادَامَ هَذَانِ الْفَرِيْقَانِ مُتَكَافِئَيْنِ وكَأَنَّهُمَا فَرَسَارِهَانٍ فَسَتَكُونُ الْمُبَارَاةُحَامِيَةَالْوَطِيْسِ» : توپ مۇسابىقىسىغا چۈشكەن بۇ ئىككى كوماندا بەيگىگە چۈشكەن ئىككى ئاتقا ئوخشاش تەڭلىشىپ قالغاندا مۇسابىقە قىزىپ كېتىدۇ.

مَحَلُّ الرِّهَانِ: مۇسابىقە مەيدانى، بەيگە مەيدانى.

رَهِبَ يَرْهَبُ رَهْبًا الشَّخْصُ: قورقتى.

رَهِبَ الشَّخْصَ: قورقۇتتى.

«وَأَوْفُوابِعَهْدِي أُوْفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ» «قرآن» : ماڭا بەرگەن ۋەدەڭلارغا ۋاپا قىلىڭلار، مەنمۇ سىلەرگە قىلغان ۋەدەمگە ۋاپا قىلىمەن، مەندىنلا قورقۇڭلار.

رَهَبٌ: قورقماق.

«وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا» «قرآن» : (رەھمىتىمىزنى) ئۈمىد قىلىپ ، (ئازابىمىزدىن) قورقۇپ بىزگە دۇئا قىلاتتى.

رَهْبٌ ج رِهَابٌ: ئۆتكۈر يا ئوقنىڭ ئۇچى.

«وَاضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ» «قرآن» : قورقۇنچنى دەپئى قىلىش ئۈچۈن، قولۇڭنى يىغىۋالغىن.

رَهْبَاءُ: قورقماق، قورقۇنچ.

رَهْبَانِيَّةٌ: رەھبانىيەت، راھىب بولماق.

«وَرَهْبَانِيَّةًابْتَدَعُوهَامَاكَتَبْنَاهَاعَلَيْهِمْ» «قرآن» : رەھبانىيەتنى ئۇلار ئۆزلىرى پەيدا قىلدى، ئۇلارغا ئۇنى بىز بېكىتمىدۇق.

عِيْشَةُ الرَّهْبَانِيَّةِ: راھىبلىق تۇرمۇش.

رَهْبَةٌ: قورقماق، قورقۇنچ؛ زاھىد بولماق، راھىب

بولماق، راھىبلىق.

«لَأَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللّٰهِ» «قۇرئان»: شۈبھىسىزكى، سىلەر ئۇلارنىڭ دىللىرىدا ئاللاھقا قارىغاندىمۇ قورقۇنچلۇقسىلەر.

رَهْبَى: قورقماق؛ قورقۇنچ.

رَهْجٌ: غۇبار، چاڭ ـ توزاڭ، يامغۇرسىز بۇلۇت، تۇمان، تۇتەك، پىتنە ـ پاسات، قالايمىقانچىلىق، مالىمانچىلىق.

رَهْجٌ أَبْيَضُ: مەرگىمۇش.

رَهْجٌ أَحْمَرُ: زەرنىخ، سېرىق مەرگىمۇش.

رَهَصَ يَرْهَصُ رَهْصًا الشَّيْءَ : سىقتى، قاتتىق سىقتى.

رَهَصَ الْحَائِطَ: تامنى مۇستەھكەملىدى، تامغا ئۇل سالدى.

رَهَصَ الْفَرَسَ: ئاتنىڭ تۇۋىقىنى يارىلاندۇردى.

رَهَصَ الصَّيْدَ: ئوۋنى چارچىتىۋەتتى.

رَهَصَهُ: ئۇنى مالامەت قىلدى، ئۇنى ئەيىبلىدى، ئۇنى ئالدىراتتى.

رَهْصٌ : تام ئېتىلىدىغان لاي.

اَلرَّهْصُ مِنَ الْحَائِطِ: تامنىڭ ئاستىنقى قەۋىتى.

رَهَطَ يَرْهَطُ رَهْطًا اللُّقْمَةَ: ئاچكۆزلۈك بىلەن يېدى، يالماپ ـ يۇگەپ يېدى.

رَهْطٌ ج أَرْهُطٌ وأَرْهَاطٌ ج أَرَاهِطُ: بىر توپ ئادەم، جامائە، گۇرۇھ (سانى 10 غا يەتمەيدىغان ئادەمنى كۆرسىتىدۇ) قەۋم ـ قېرىنداش.

«وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَايُصْلِحُونَ» «قۇرئان»: شەھەردە (يەنى ھىجرىدە) يەر يۈزىدە بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان، ئىسلاھ قىلمايدىغان توققۇز نەپەر كىشى بار ئىدى.

«وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ» «قۇرئان»: سېنىڭ قەۋم ـ قېرىنداشلىرىڭ بولمىغاندا ئىدى، بىز سېنى چوقۇم تاش كېسەك قىلىپ ئۆلتۈرۈۋېتەتتۇق.

رَهَفَ يَرْهَفُ رَهْفًا السَّيْفَ: قىلىچنى بىلىدى، قىلىچنى ئىتتىكلەتتى، قىلىچنى چاقلىدى، قىلىچنى ئىنچىكە قىلدى.

رَهُفَ يَرْهُفُ رَهَافَةً وَرَهْفًا الشَّيْءُ : ئىنچىكە بولدى، نازۇك بولدى ، نازۇكلاشتى.

رَهُفَ السَّيْفُ: قىلىچ ئىتتىكلەشتى، ئۆتكۈرلەشتى.

رَهُفَ جِسْمُهُ: سەزگۈر بولدى، ئۆتكۈر بولدى، سەزگۈرلەشتى، تۇيغۇسى نازۇكلاشتى.

رَهِفٌ: ئورۇق، زىلۋا، ئىنچىكە، نازۇك؛ ئۆتكۈر، ئىتتىك.

رَهِقَ يَرْهَقُ رَهَقًا الشَّخْصَ: زۇلۇم قىلدى، ئەزدى، خارلىدى، ئۆكتەملىك قىلدى، ئەخمەقلىق قىلدى، نادانلىق قىلدى، ئەقىلسىزلىق قىلدى.

رَهِقَ الشَّيْءُ الشَّخْصَ: ئورۇۋالدى، بېسىۋالدى.

رَهِقَ السَّفَرُ: سەپەر يېقىنلاشتى.

«وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ» «قۇرئان»: ئۇلارنىڭ يۈزلىرىنى قارىلىق ۋە خارلىق قاپلىمايدۇ.

رَهَقٌ: گۇناھ، خاتالىق، تۆھمەت، نادانلىق.

«فَزَادُوهُمْ رَهَقًا» «قۇرئان»: شۇنىڭ بىلەن جىنلار تېخىمۇ تەكەببۇرلىشىپ كەتتى.

رَهَكَ يَرْهَكُ رَهْكًا الشَّيْءَ: چىقىۋەتتى، پاچاقلىدى.

رَهَكَ بِالْمَكَانِ : ئولتۇراقلاشتى، ماكانلاشتى، تۇرۇپ قالدى.

رَهَكَ الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى چارچىتىۋەتتى.

رَهْكَةٌ: ئاجىزلىق، زەئىپلىك، ئاۋاقلىق.

رُهَكَةٌ: ئاجىز، ئورۇق، زەئىپ، ئاۋاق.

رَهِلَ يَرْهَلُ رَهْلًا الشَّخْصُ: بوشىشىپ كەتتى.

رِهْلٌ: تۇمانلىق بۇلۇت.

رَهِلٌ م رَهِلَةٌ: يۇمشاق، ئەۋرىشىم، ئاجىز، زەئىپ.

رِهْمَةٌ ج رِهَامٌ ورِهَمٌ: سىم ـ سىم يامغۇر.

رَهَنَ يَرْهَنُ رُهُونًا الشَّخْصُ بِالْمَكَانِ: مەلۇم جايدا تۇرۇپ قالدى، يەرلەشتى.

رَهَنَ يَرْهَنُ رَهْنًا الشَّيْءَ عِنْدَ فُلَانٍ : رەنىگە قويدى، گۆرۈگە قويدى.

رَهْنٌ ج رُهُونٌ ورِهَانٌ ج رُهُونَاتٌ: گۆرۈگە قويۇلغان مال؛ گۆرۈ؛ تۇتقۇن.

مَحَلٌّ رُهُونَاتٍ: گۆرۆخانا.

رَهْنٌ عَقَارِيٌّ : كۆچمەس مۈلۈك رەنىسى.

رَهْنُ الْمَنْقُولاَتِ: كۆچمەس مۈلۈكنى گۆرۈگە قويۇش.

أعْتَقِلَ رَهْنَ التَّحْقِيقِ : سوتلاش ئۈچۈن تۇتۇپ تۇرۇلدى، تەكشۈرۈش ئۈچۈن تۇتۇپ تۇرۇلدى.

أنَا لَكَ رَهْنٌ بِكَذَا: مەن كېپىل.

أنَا رَهْنُ إشَارَتِكَ: خىزمىتىڭىزگە تەييارمەن.

اَلإنْسَانُ رَهْنُ عَمَلِهِ: ئىنسان قىلمىشىدىن ھېساب ئېلىنىدۇ.

رَهْنَامَج : دېڭىز قاتنىشىغا دائىر خاتىرە، كۈندىلىك خاتىرە دەپتەر.

رَهْنِيَّةٌ: گۆرۈ ھۆججىتى.

رَهَّبَ يُرَهِّبُ تَرْهِيبًا ــ هُ: ئۇنى قورقۇتتى، تەھدىت سالدى.

رَهَّلَ يُرَهِّلُ تَرْهِيلاً ــ هُ النَّوْمُ: كۆپ ئۇخلاپ يۈز-كۆزى ئىششىپ كەتتى.

رَهْوٌ ج رِهَاءٌ: جىمجىت، تىنچ؛ سىلىق، سۇ يىغىلىپ قالىدىغان ئويمان يەر.

مَطَرٌ رَهْوٌ: سىم ـ سىم يامغۇر.

فَعَلَهُ رَهْوًا: ئۇنى ئاسانلا تۈگەتتى.

رَهْوٌ مِنَ الثِّيَابِ : نېپىز كىيىم.

بَحْرٌ رَهْوٌ: تىنچ دېڭىز.

«وَاتْرُكِ الْبَحْرَ رَهْوًا» «قرآن» : دېڭىزنى تىپتىنچ (يەنى سەن ئۆتۈپ بولغانىدىن كېيىن قۇرۇق ھالىتى بويىچە) قويغىن.

رَهْوَةٌ ج رِهَاءٌ: سۇ يىغىلىپ قالىدىغان ئويمان يەر، ئېگىز جاي؛ جامائە، بىر توپ ئادەم.

رَهْوَانٌ: يورغا ئات، يوكۇرۇپ ماڭىدىغان ئات؛ يورغىلاپ ماڭغان ئۇلاغ؛ تۈز يەر، تۈپتۈز يەر.

رَهُومٌ: ئورۇق قوي، ئورۇق قوزا.

رَهِيبٌ: قورقۇنچلۇق، ئادەمنى چۆچىتىدىغان، سۈرلۈك.

خَطَأٌ رَهِيبٌ: قورقۇنچلۇق خاتالىق، كىشىنى چۆچىتىدىغان خاتالىق.

رَهِيصٌ: مىدىرلىماي تۇرىدىغان.

أسَدٌ رَهِيصٌ: ئورنىدىن قوزغالماس شىر.

اَلرَّهِيصُ مِنَ الْفَرَسِ: تۇۋىقىنىڭ ئىچى تەرەپ يارىلانغان ئات.

رَهِيفٌ: ئورۇق، زىلۋا، ئىنچىكە، نازۇك؛ ئىتتىك، ئۆتكۈر، زىلۋا.

سَيْفٌ رَهِيفٌ: ئۆتكۈر قىلىچ.

حِسٌّ رَهِيفٌ: نازۇك تۇيغۇ.

رَهِينٌ ج رَهَائِنُ: گۆرۈگە قويۇلغان مال.

«قَضَى نِصْفَ عُمْرِهِ رَهِينَ أسْوَارِ السِّجْنِ» : ئۆمرىنىڭ يېرىمىنى تۈرمىدە ئۆتكۈزدى.

أنَا لَكَ رَهِينٌ بِكَذَا: مەن ساڭا بۇ ئىشتا كېپىل.

رَهِينٌ بِأعْمَالِهِ: ئۆز خىزمىتىگە مەسئۇل.

«كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ» «قرآن» : ھەر ئادەم ئۆزىنىڭ قىلمىشىغا مەسئۇلدۇر.

رَهَائِنُ الْمَلاَجِئِ: مۇساپىرلارنى يىغىۋېلىش ئورنى، مۇساپىرلار لاگېرى.

رَهِينَةٌ ج رَهَائِنُ: گۆرۈگە قويۇلغان مال، رەنىگە قويۇلغان نەرسە؛ تۇتقۇن.

هُوَ رَهِينَةُ التَّحْقِيقِ: ئۇ تەكشۈرۈلىۋاتىدۇ.

نَضَعُ أنْفُسَنَا رَهِينَةَ أوَامِرِكَ: بىز سىزنىڭ بۇيرۇ-قۇڭىزغا بويسۇنىمىز.

رَوَاءٌ: تاتلىق سۇ، قاندۇرغۇچى سۇ.

رُوَاءٌ: چىرايلىق، كۆركەم، كۆرۈنۈشى گۈزەل.

كَلاَمٌ لَهُ رُوَاءٌ : چىرايلىق سۆز.

اِمْرَأةٌ لَهَا رُوَاءٌ: ساھىبجامال ئايال.

«هَذِهِ فَتَاةٌ لَهَا رُوَاءٌ حَسَنٌ» : بۇ قىزنىڭ چىراي ـ شەكلى گۈزەل.

رِوَائِيٌّ: رىۋايەت قىلغۇچى؛ دراماتورگ، دراما يازغۇچى.

طَرِيقَةٌ رِوَائِيَّةٌ: بايان ئۇسۇلى.

أحْدَاثٌ رِوَائِيَّةٌ: ھېكايە ۋەقەلىكلىرى.

رَوَائِحُ: كەچقۇرۇنلۇق يامغۇر، كەچقۇرۇن پەيدا بولىدىغان بۇلۇت.

رَوَائِمُ: قازاننىڭ تېگىگە قويۇلغان تاش.

رَوَاتِبُ: ۋەزىپىلەر.

رَوَاتِبُ الشُّنَنِ: پەرزنىڭ سۈننەتلىرى.

رَوَاجِبُ: بارماق ئۇگىسلىرى.

رَوَاجٌ: راۋاج تاپماق ، ئاقماق، يۈرۈشمەك، ئوبوروت بولماق، بازار تاپماق، تېز سېتىلماق.

رَوَاجٌ إِقْتِصَادِيٌّ: ئىقتىسادىي جەھەتتىن گۈللەنمەك، گۈللەنگەن ئىقتىساد.

رَوَاحٌ: ئاتلانماق، يولغا چىقماق، ماڭماق؛ كەچقۇرۇن؛ ئارام ئېلىش، راھەت.

«وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌوَرَوَاحُهَا شَهْرٌ»

«قرآن» : سۇلايمانغا شامالنى (بويسۇندۇرۇپ بەردۇق) شامال چۈشتىن ئىلگىرى بىر ئايلىق مۇساپىسنى، چۈشتىن كېيىن بىر ئايلىق مۇساپىنى باساتتى.

رَوَاعِقُ : نەيزىلەر تويى.

رَوَاغٌ: ھىيلىگەرلىك، ئالدامچىلىق، مەككارلىق، ساختىپەزلىك.

رِوَاغَةٌ: كۈچ سىنىشىش مەيدانى، مۇسابىقە مەيدانى، ماھارەت كۆرسىتىش مەيدانى.

رِوَاقٌ. رُوَاقٌ ج أَرْوِقَةٌ: يانديكى زال، چەتتىن تىكىشىغۇچىلار ئورنى، پېشايۋان، راۋاق.

رُوَاقٌ مِنَ الْعَيْنِ: قاش.

رُوَاقُ الْمَسْجِدِ: مەسچىتنىڭ راۋىقى.

«لِقَاؤُنَامَسَاءَالْيَوْمِ فِي رُوَاقِ الْمَسْجِدِ» : بۈگۈن كەچ مەسچىتنىڭ راۋىقىدا ئۇچرىشىمىز.

«قَعَدَ السُّمَّارُ فِي رُوَاقِ الْبَيْتِ» : مۇڭداشقۇچىلار ئۆينىڭ پېشايۋىنىدا ئولتۇردى.

رِوَاقِيٌّ ج رِوَاقِيُّونَ: راۋاققا مەنسۇپ.

اَلرِّوَاقِيُّونَ: يۇنانلىق پەيلاسوپ زىنونىڭ ئەگەشكۈچىلىرى.

زُوَالٌ: شۆلگەي، سېرىق سۇ، شال.

رِوَايَةٌ ج رِوَايَاتٌ: رىۋايەت، قىسسە، ھېكايە، رومان، بايان، بايانات، خەۋەر، نەقىل.

«يُعَدُّ نَجِيبُ مَحْفُوظ مِنْ أَكْبَرِ كُتَّابِ الرِّوَايَةِ فِي الْوَطَنِ الْعَرَبِيِّ» : نەجىب مەھپۇز ئەرەب ئەللىرى بويىچە رومان يازغۇچىلار ئىچىدە ئەڭ چوڭ يازغۇچى ھېسابلىنىدۇ.

رِوَايَاةٌ بُولِيسِيَّةٌ: رازۋېدكا ھېكايىلىرى.

رِوَايَةٌ خِيَالِيَّةٌ: فانتازىيىلىك رومان.

رِوَايَةٌ مُسَلْسَلَةٌ: كۆپ قىسىملىق رومان.

رِوَايَةٌ تَمْثِيلِيَّةٌ: ئوپېرانىڭ سەھنە ئەسىرى.

رِوَايَةٌ تَمْثِيلِيَّةٌ غِنَائِيَّةٌ: ئوپېرا.

رِوَايَةٌ هَزَلِيَّةٌ: كومېدىيە.

رِوَايَةٌ مُضْحِكَةٌ: كومېدىيە، كۈلدۈرگە.

رِوَايَةٌ مُحْزِنَةٌ: تىراگېدىيە.

رِوَايَةٌ مَسْرَحِيَّةٌ: سەھنە ئەسىرى.

رِوَايَةٌ سِينَمَائِيَّةٌ: كىنو سىنارىيىسى.

رِوَايَةٌ نَاطِقَةٌ: ئاۋازلىق كىنو.

اَلرَّوَامِسُ مِنَ الطَّيْرِ: كېچىدە ھەرىكەت قىلىدىغان قۇشلار.

اَلرَّوَامِسُ مِنَ الدَّوَابِّ: كېچىدە چىقىدىغان ھايۋانلار.

رَوْبٌ: قېتىق، ئۇيۇپ قالغان سۈت.

لَاشَوْبَ وَلَارَوْبَ عَلَيْكَ: سەندە گۇناھ يوق.

رَوْبَةُ اللَّبَنِ: ئىرىمچىك، پىشلاق.

رُوبَةٌ: يېرىم كېچە؛ بىر پارچە گۆش؛ بولۇقيەر، مۇنبەت يەر، ئۇنۇملۇك يەر؛ راھەتلىك تۇرمۇش.

رَوْبَةٌ: كۆنەلگە، خېمىرتۇرۇچ.

رَوْبَصَةٌ: تۆن سەيلىسى كېسىلى (ئۇيقۇلۇق ھالەتتە مېڭىپ ھەرىكەتلىنىش).

رَوْثٌ ج أَرْوَاثٌ: تېزەك؛ ماياق؛ پوق.

رَوْثَةٌ: بوركۈت بۇرۇن، ئىلمەك بۇرۇن.

رُوحٌ ج أَرْوَاحٌ: جان، روھ، ۋەھىي، پەرىشتە، جىبرىئىل، دەم ئېلىش، ئىستىراھەت قىلىش.

«وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ» «قرآن» : مەريەم ئوغلى ئىساغا مۆجىزىلەرنى بەردۇق ، ھەمدە ئۇنى روھۇلقۇددۇس (يەنى جىبرىئىل) بىلەن يۆلىدۇق.

اَلرُّوحُ الْمَعْنَوِيَّةُ: مەنىۋى روھ.

«وَرَفَعَ الرُّوحَ الْمَعْنَوِيَّةَ لِجُنُودِهِ» : ئەسكەرلەرىنىڭ مەنىۋى روھىنى كۆتۈردى.

اَلرُّوحُ الْقُدُسُ: جىبرىئىل.

اَلرُّوحُ الْأَمِينُ: جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام.

«يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ» «قۇرئان» : ئاللاھ ئۆز ئىرادىسى بويىچە خالىغان بەندىلىرىگە پەرىشتىلەرنى ۋەھيى بىلەن نازىل قىلىدۇ.

سَلَّمَ الرُّوحَ لِخَالِقِهِ: ئۆلدى.

أَسْلَمَ رُوحَهُ: قازا قىلدى، ئۆلدى.

عَمَلٌ لَا رُوحَ فِيهِ: جانسىز ھەرىكەت.

فَاضَتْ رُوحُهُ: ئۆلدى، قازا قىلدى.

جِرْصًا عَلَى الْأَرْوَاحِ: كىشىلەرنىڭ ھاياتىنى ساقلاش يۈزىسىدىن، جان چىقىم بولماسلىقى ئۈچۈن.

خَسَارَةٌ فِي الْأَرْوَاحِ: ئادەم چىقىم بولماق.

خَفِيفُ الرُّوحِ: ئېتىك، شوخ، چاققان، خۇشال، جانلىق، يېنىك.

طَوِيلُ الرُّوحِ: سەۋرچان، چىداملىق، تاقەتلىك.

«وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا» «قۇرئان» : شۇنىڭدەك (يەنى باشقا پەيغەمبەرلەرگە ۋەھيى قىلغاندەك) ئەمرىمىز بويىچە ساڭا قۇرئاننى ۋەھيى قىلدۇق.

«وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي» «قۇرئان» : ئۇلار سەندىن روھنىڭ ماھىيىتى ھەققىدە سورىشىدۇ، «روھنىڭ ماھىيىتىنى پەرۋەردىگارىم بىلىدۇ» دېگىن.

رُوحُ الزَّهْرِ: چېچەك سۈيى، گۈل سۈيى.

اَلرُّوحُ الْعَسْكَرِيَّةُ: ھەربىي تۈرمۇش، ئەسكىرىي روھ.

اَلرُّوحُ الْوَطَنِيَّةُ: مىللىي روھ، ۋەتەنپەرۋەرلىك روھ.

رُوحُ الْإِنْتِقَامِ: قىساسچىلىق.

اَلرُّوحُ الْعَامَّةُ: ئاممىۋى كەيپىيات، ئاممىۋى روھ.

رُوحُ الْمُحَافَظَةِ: كونسېرۋاتىپلىق.

اَلرُّوحُ الشِّرِّيرُ: ئالۋاستى، يالماۋۇز، جىن، ئېزىتقۇ.

رُوحُ الْأَفْيُونِ: ئەپيۇن جەۋھىرى.

رَوْحُ اللّٰهِ: ئاللاھنىڭ رەھمىتى.

«وَلَا تَيْأَسُوا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ» «قۇرئان» : سىلەر ئاللاھنىڭ رەھمىتىدىن ئۈمىدسىزلەنمەڭلار.

رَوْحٌ ج أَرْوَاحٌ: ئارام ئالماق، دەم ئالماق.

«وَجَدْتُ رَوْحَ الشَّمَالِ» : ئىللىق شامالنى بايقىدىم.

«فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَ جَنَّةُ نَعِيمٍ» «قۇرئان» : (ئۇنىڭ مۇكاپاتى) راھەت - پاراغەت، ياخشى رىزىق ۋە نازۇ نېمەتلىك جەننەت بولىدۇ.

رُوحَانِيٌّ: روھقا مەنسۇپ، روھانىي، غەيرىي ماددا.

«اَلْمَلَائِكَةُ خَلْقٌ رُوحَانِيٌّ» : پەرىشتىلەر روھانى مەخلۇقلاردۇر.

اَلْآبَاءُ الرُّوحَانِيُّونَ: خىرىستىئان ئۆلىمالىرى، پوپلار.

طَبِيبٌ رُوحَانِيٌّ: مەنىۋى جەھەتتىن داۋالىغۇچى دوختۇر، روھىي كېسەللىكلەر دوختۇرى.

طِبٌّ رُوحَانِيٌّ: مەنىۋى داۋالاش.

رَوْحَةٌ ج رَوْحَاتٌ: كەچلىك بېرىش - كېلىش.

«لَنَا كُلَّ يَوْمٍ رَوْحَاتٌ وَغَدَوَاتٌ إِلَى الْمَسْجِدِ» : بىز ئەتىگەن - ئاخشامدا مەسچىتكە بېرىپ تۇرىمىز.

رَافَقَهُمْ فِي غَدَاوَتِهِمْ وَرَوْحَاتِهِمْ: ئۇ ئەتىگىنى - ئاخشىمى ئۇلارغا ھەمراھ بولدى.

رُوحِيٌّ: روھىي، روھقا مەنسۇپ، غەيرىي ماددا، روھانى.

أَبٌ رُوحِيٌّ: مەنىۋى ئاتا.

«بَيْنَهُمَا عَلَاقَةٌ رُوحِيَّةٌ» : ئۇلارنىڭ ئارىسىدا مەنىۋى باغلىنىش بار.

رُوحِيُّ الْأَفْيُونِ: ئەپيۇننىڭ جەۋھىرى.

مَشْرُوبَاتٌ رُوحِيَّةٌ: مەست قىلغۇچى ئىچىملىكلەر، ئىسپىرتلىق ئىچىملىكلەر.

رَوْدٌ: تەكشۈرمەك، چارلىماق، كۆرۈپ چىقماق، كۆزدىن كەچۈرمەك.

رِيحٌ رَوْدٌ: سالقىن شامال.

رَوْزَنَةٌ ج رَوَازِنُ: تۈڭلۈك، پەنجىرە.

رَوْشٌ : ئەيىب، نۇقسان؛ ھەددىدىن ئارتۇق يېيىش.

رَوْشٌ سُوءٍ: يامان ئادەم، بۇزۇق ئادەم.

رَوْشَنٌ ج رَوَاشِنُ: تۈڭلۈك، پەنجىرە.

«فَتَحَ الرَّوْشَنَ حَتَّى يَتَجَدَّدَ الْهَوَاءُ» : ھاۋا يېڭىلىنىپ تۇرۇشى ئۈچۈن پەنجىرىنى ئېچىۋەتتى.

رَوْضَةٌ ج رَوْضٌ ورِيَاضٌ ورَوْضَاتٌ : باغچا، يايلاق، ئوتلاق، چىملىق، چۆپلۈك؛ كۆلدىكى سۇنىڭ قالدۇقى.

«فَأَمَّاالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُواالصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ» «قۇرئان» : ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلار باغچىدا (يەنى جەننەتنىڭ باغچىلىرىدا) ياپرىتىلىدۇ.

رَوْضَةُ الأَطْفَالِ: بالىلار باغچىسى.

رَوْعٌ: ئۇرۇش، قورقۇش؛ گۈزەللىك، چىرايلىقلىق.

يَوْمُ الرَّوْعِ: ئۇرۇش كۈنى، مۇھارىبە كۈنى.

شَهِدَ الرَّوْعَ: ئۇرۇشقا قاتناشتى.

رُوعٌ : قەلب، زېھنى، ئەقىل، كۆڭۈل.

هَدَأَ رُوْعُهُ: تىنچلاندى.

سَكَّنَ رُوعَهُ: تىنچلاندۇردى، ئارام تاپقۇزدى.

«ثَابَ إِلَيْهِ رُوْعُهُ» : ھوشىنى تاپتى.

سَكَنَ رُوعُهُ: خاتىرجەم بولدى، كۆڭلى تىندى، تىنچلاندى.

مَلَكَ رُوعَهُ: ئۆزىنىڭ يۈرىكىنى ئىگىلىدى.

أَدْخَلَ فِي رُوعِهِ كَذَا: ئۆزىنىڭ يۈرىكىدىن ئورۇن ئالدى.

أَلْقَى فِي رُوعِهِ: كۆڭلىگە سالدى، ئەسلەتكۈزدى، ئويلاندۇردى.

وَقَعَ فِي رُوعِهِ: خىيالىغا كەلدى، ئېسىگە كەلدى.

خَطَرَ بِرُوعِهِ: ئويلىدى، كۆڭلىگە كەلدى، ئەسلىدى، خىيالىغا كەلدى، ئېسىگە كەلدى.

رَوْعَةُ رَوْعٍ: قورقماق، چۆچۈمەك.

«فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ» «قۇرئان» : ئىبراھىمدىن قورقۇنچ يوقالغان ھەمدە خۇشخەۋەر ئۇنىڭغا يەتكەن چاغدا، ئۇ بىز بىلەن لۇتنىڭ قەۋمى توغرىسىدا مۇنازىرىلىشىشكە كىرىشتى.

رَوْعَةٌ: چىرايلىقلىق، گۈزەللىك، ھەشەمەتلىك، پۇزۇر، شانلىق، ھەيۋەتلىك؛ تەسىرلەنمەك، ھاياجانلانماق، جۇشقۇنلاشماق.

رَوَغَانٌ: باش تارتماق، رەت قىلماق، ئۆزىنى قاچۇرماق.

رَوْقٌ ج أَرْوَاقٌ: ئايۋان، پېشايۋان، راۋاق، كارىدور، دەھلىز.

رَوْقُ الشَّبَابِ: ياشلىقنىڭ دەسلەپكى مەزگىلى.

رَوْقُ الشَّيْءِ: ئەۋۋىلى، دەسلىپى، تۇنجىسى.

رَوْقُ الْمَطَرِ: يامغۇرنىڭ دەسلىپى.

رَوْكٌ: ئومۇمىي، ئورتاق، بىردەك، جەمئىي.

عَلَى الرَّوْكِ: بىللە، بىرلىكتە.

رَوْكَاءُ وَ رَوْكَةٌ : ئەكس سادا، ئىنكاس، ئاۋاز قايتىش.

رَوْمٌ: ئوي، مۇددىئا، مەقسەت، ئارزۇ، غايە، تىلەك، ئۈمىد، نىشان.

رُومٌ : شېكەر قومۇشىدىن ئىشلىنىدىغان ئىسپىرت تەركىبىي يۇقىرى بىر خىل ھاراق؛ قۇلاقنىڭ يۇمشىقى.

رُومٌ ج أَرْوَامٌ: ۋىزانتىيە (قەدىمكى شەرقىي رىم ئىمپېرىيىسى).

بَحْرُ الرُّومِ: ئوتتۇرا دېڭىز.

رُومَانِيٌّ: رىملىق؛ رومىنىيىلىك.

اَلرُّومَانِيَّةُ: رومىنىيە تىلى.

رُومَةُ: رىم؛ يىلىم.

رُومِيٌّ: رىمنىڭ، رىملىق ئادەم، ۋىزانتىيىلىك، گرېتسىيىلىك.

دَجَاجٌ رُومِيٌّ: كۈركە توخۇ، كۈركە.

رُومِيَّةُ: رىم.

رُونٌ ج رُؤُونٌ: كاچ تەلەي، شور پېشانە،

بەختسىزلىك، ئېغىرچىلىق.

رُونَةٌ: ئەرسىنىڭ مۇھىم قىسمى.

رُونَةٌ مِنَ الشَّيْءِ: ئەرسىنىڭ كۆپ قىسمى، ئەرسىنىڭ قاتتىقلىقى.

رَوْنَقٌ: گۈزەل، شانلىق، پارلاق، نۇر، ھەشەمەتلىك، گۈزەللىك.

لَهُ رَوْنَقٌ: ئۇ گۈزەللىككە ئىگە.

«ذَهَبَ رَوْنَقُ شَبَابِهِ»: ياشلىق گۈزەللىكى كېتىپ قالدى.

رَوَّاغٌ: مۇغەمبەر، ھىيلىگەر، مەككار، قۇۋ.

رَجُلٌ رَوَّاغٌ: قۇۋ ئادەم.

ثَعْلَبٌ رَوَّاغٌ: ھىيلىگەر تۈلكە.

رَوَّأَ يُرَوِّأُ تَرْوِيئًا فِي الْأَمْرِ: چوڭقۇر ئويلاندى، مۇلاھىزە قىلدى، مۇھاكىمە قىلدى.

رَوَّبَ يُرَوِّبُ تَرْوِيبًا اللَّبَنَ: سۈتنى ئۇيۇتتى.

رَوَّجَ يُرَوِّجُ تَرْوِيجًا الْأَمْرَ: ئىشنى راۋاج تاپتۇردى، ئىشنى ئاقتۇردى.

رَوَّجَ السِّلْعَةَ: مالنىڭ بازىرىنى چىقاردى.

رَوَّجَ الْعُمْلَةَ: پۇلنى ئاققۇزدى، پۇلنى يۈرۈشتۈردى.

رَوَّجَ الْكَلَامَ: چىرايلىق سۆزلىدى، چىرايلىق گەپ قىلدى.

رَوَّجَ الْخَبَرَ: خەۋەر تارقاتتى.

«رَوَّجَ أَخْبَارًا كَاذِبَةً»: يالغان خەۋەرلەرنى ئۇلغايتتى.

رَوَّحَ يُرَوِّحُ تَرْوِيحًا عَلَيْهِ بِالْمِرْوَحَةِ: يەلپۈگۈچ بىلەن يەلپۈدى.

رَوَّحَ بِالْقَوْمِ: تاراۋىھ نامىزى ئوقۇدى.

رَوَّحَ الشَّخْصُ: ئۆيىگە قايتتى.

رَوَّحَ عَنْ نَفْسِهِ: كۆڭلىنى تىنجىتتى، كۆڭۈلگە ئاراملىق بېغىشلىدى.

رَوَّحَ الْقَلْبَ: روھلاندۇردى، جانلاندۇردى.

«مَنْ يُرَوِّحُ بِالنَّاسِ اللَّيْلَةَ؟»: بۈگۈن كېچە كىشىلەرگە تاراۋىھ نامىزىنى كىم ئوقۇپ بېرىدۇ؟

رَوَّزَ يُرَوِّزُ تَرْوِيزًا الْكَلَامَ: سۆزنى مۆلچەرلىدى، سۆزنى باھالىدى.

رَوَّضَ يُرَوِّضُ تَرْوِيضًا الْمَكَانَ: جاينى باغچىلاشتۇردى.

رَوَّضَ الْغَيْثُ الْمَكَانَ: يامغۇر جاينى چىمەنزارلىققا ئايلاندۇردى.

رَوَّضَ الْحَيَوَانَ: ھايۋانلارنى كۆندۈردى.

رَوَّضَ الْمُدَرِّبُ الْوَحْشَ: تەربىيىچى ياۋايى ھايۋانلارنى كۆندۈردى.

رَوَّعَ يُرَوِّعُ تَرْوِيعًا: چۆچىتىۋەتتى، قورقۇتۇۋەتتى، ھەيران قالدۇردى، ئەجەبلەندۈردى.

رَوَّقَ يُرَوِّقُ تَرْوِيقًا الشَّرَابَ: شارابنى تىندۇردى، سۈزۈلدۈردى.

رَوَّقَ الْبِضَاعَةَ: تاۋارلارنى سېتىپ تۈگەتتى.

رَوَّقَ الْغُرْفَةَ: ئۆينى تۈزىدى.

رَوَّقَ بَالَهُ: ئۇنى خاتىرجەم قىلدى، كۆڭلىنى تىندۇردى.

رَوَّقَ الْمَكَانَ: جاينى تەرتىپكە سالدى، رەتكە سالدى، تۈزىدى.

رَوَّقَ خِزَانَةَ مَلَابِسِهِ: كىيىم ئىشكاپىنى رەتكە سالدى.

رَوَّلَ يُرَوِّلُ تَرْوِيلًا الْفَرَسُ: ئاتنىڭ ئاغزىدىن شۆلگەي ئاقتى.

رَوَّمَ يُرَوِّمُ تَرْوِيمًا: كۈتتى، كۈتۈپ تۇردى.

رَوَّمَ فُلَانًا بِهِ: ئارزۇ قىلدى، ئۈمىد قىلدى.

رَوَّمَ رَأْيَهُ: يول كۆرسەتتى، پىلانلىدى.

رَوَّى يُرَوِّي تَرْوِيَةً فِي الْأَمْرِ: چوڭقۇر ئويلاندى، تەپەككۇر قىلدى.

رَوَّى إِبِلَهُ: تۆگىسىنى سۇغاردى.

رَوَّاهُ الْحَدِيثَ وَالشِّعْرَ: ھەدىس ۋە شېئىرنى رىۋايەت قىلىشنى يۈكلىدى.

رَوَى يَرْوِي رِوَايَةً الْحَدِيثَ: ھېكايە قىلدى، رىۋايەت قىلدى، سۆزلەپ بەردى.

رَوَى يَرْوِي رَيًّا عَلَى الْبَعِيرِ: تۆگىنى سۇغۇرۇشقا سۇ تەلەپ قىلدى.

رَوَى لَهُمْ: ئۇلارنى سۇغۇرۇشقا سۇ تەلەپ قىلدى.

رَوَى عَنْهُ: ئۇنىڭدىن نەقىل كەلتۈردى، دەلىل كەلتۈردى، رىۋايەت قىلدى.

رَوَى الزَّرْعَ: زىرائەتنى سۇغاردى.

رَوَى الْإِنْسَانُ مِنَ الْمَاءِ: سۇ ئىچتى.

«رَوَى الْبُسْتَانِيُّ النَّبَاتَاتِ وَالْأَزْهَارَ فِي بُسْتَانِهِ»: باغۋەن بېغىدىكى ئۆسۈملۈك ۋە گۈللەرنى سۇغاردى.

رَوِيَ يَرْوَى رَيًّا الْحَقْلُ: ئېتىز سۇغا قاندى.

رَوِيَ مِنَ الْمَاءِ: سۇ ئىچتى.

رَوِيَ مِنَ النَّوْمِ: ئۇيقۇغا قاندى.

رَوِيَّةٌ: مۇلاھىزە، مۇھاكىمە، ئويلىنىش.

رُوَيْدًا: ئاستا ـ ئاستا، ئالدىرىماي.

«فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا» «قۇرئان»: (ئى مۇھەممەد!) كۇففارلارنىڭ ھالاك بولۇشىغا ئالدىرىمىغىن، ئۇلارغا ئازراق مۆھلەت بەرگىن، (ئۇزاققا قالماي ئۇلارغا قانداق قىلىدىغانلىقىمنى كۆرىسەن).

رُوَيْغَةٌ: ھىيلىگەرلىك، ئالدامچىلىق، مەككارلىق، ساختىپەزلىك.

رَوِيٌّ: يامغۇرلۇق بولۇت؛ تاتلىق سۇ، ئۇسسۇزلۇقنى قاندۇرىدىغان سۇ، سۇغارغۇچى، ساقى؛ ئاجىز؛ جىسمانىي ۋە ئەقلىي جەھەتتىن ساغلام؛ شېئىردىكى قاپىيە ھەرپى.

«شَرِبْتُ شَرْبًا رَوِيًّا»: ئۇسسۇزلۇقنى قاندۇرغۇچى ئىچىملىكنى ئىچتىم.

رَوِيَّةٌ: چوڭقۇر ئويلانماق، تەپەككۇر قىلماق، پىكىر قىلماق، پىكىر يۈرگۈزمەك.

عَنْ رَوِيَّةٍ: چوڭقۇر ئويلىنىپ، مەقسەتلىك، قەستەن.

«فَعَلَهُ عَنْ رَوِيَّةٍ»: ئۇنى ئويلىنىپ قىلدى.

رِيَاءٌ: كۆز ـ كۆز قىلىش، رىياگەرلىك.

رِيَادٌ: كۆزدىن كەچۈرمەك، تەكشۈرمەك، چارلىماق.

رِيَازَةٌ: مىمارچىلىق، قۇرۇلۇش ئىلمى.

رِيَاشٌ: ئېسىل كىيىم، سىپتا كىيىم؛ مۈلۈك، ئائىلە سايمانلىرى.

رِيَاضَةٌ ج رِيَاضَاتٌ: گىمناستىكا، تەنھەرىكەت، تەنتەربىيە.

رِيَاضَةٌ صُوفِيَّةٌ: ئىبادەت قىلىش، نەپسى خاھىشلىرىدىن يىراق بولۇش ئارقىلىق ئەخلاقىي جەھەتتىن تەربىيىلىنىش.

عُلُومُ الرِّيَاضَةِ: ماتېماتىكا، ئالگېبرا، گېئومېترىيە قاتارلىق پەنلەر.

رِيَاضَةٌ بَدَنِيَّةٌ: تەنھەرىكەت قىلىپ چېنىقىش، بەدەن چېنىقتۇرۇش.

رِيَاضَةٌ تَطْبِيقِيَّةٌ: ئەمەلىي ماتېماتىكا.

«اَلصَّوْمُ رِيَاضَةٌ رُوحِيَّةٌ وَجَسَدِيَّةٌ مَعًا»: روزا تۇتۇش ھەم روھىي ھەم جىسمانىي چېنىقىشتۇر.

رِيَاضَةٌ رُوحِيَّةٌ: مەنىۋى جەھەتتىن چېنىقىش.

رِيَاضِيٌّ: ماتېماتىكا ئالىمى، ماتېماتىك؛ تەنھەرىكەتچى، تەنھەرىكەتكە مەنسۇپ.

اَلْعِلْمُ الرِّيَاضِيُّ: ئالگېبرا، ماتېماتىكا.

اَلرِّيَاضِيَّةُ: ئالگېبرا، ماتېماتىكا.

اَلْأَلْعَابُ الرِّيَاضِيَّةُ: تەنھەرىكەت، تەنھەرىكەت پائالىيەتلىرى، تەنھەرىكەت ئويۇنلىرى.

رِيَاغَةٌ: كۈچ سىنىشىش مەيدانى، مۇسابىقە مەيدانى، ماھارەت كۆرسىتىش مەيدانى.

رِيَالَةٌ: تۈكۈرۈك.

رَيْبٌ. رَيْبَةٌ: شەك، گۇمان.

«رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَارَيْبَ فِيهِ» «قۇرئان»: پەرۋەردىگارىمىز! شۈبھىسىزكى، كېلىشى شەكسىز بولغان كۈندە (يەنى ھېساب ئېلىنىدىغان قىيامەت كۈنىدە) كىشىلەرنى توپلىغۇچىسەن.

رَيْبُ الدَّهْرِ: زاماننىڭ ھادىسىلىرى.

رَيْبُ الْمَنُونِ: زاماننىڭ ھادىسىلىرى، مۇسىبەتلىرى.

«أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمَنُونِ» «قۇرئان»: ئۇلار ئېيتىدۇ: «ئۇ شائىردۇر، بىز ئۇنىڭ زاماننىڭ ھادىسىلىرىگە (يولۇقۇشىنى) كۈتىمىز».

بِلَارَيْبٍ: بىگۇمان، شەكسىز، شۈبھىسىز.

لَارَيْبَ فِيهِ: ئۇنىڭدا شەك يوق.

مَسْلَكُ الرَّيْبِ: گۇمانىزم، سكېپتىتسىزم.

رِيبَةٌ ج رِيَبٌ: ئەنسىزچىلىك ، ئەندىشە ، گۇمان ، تۆھمەت.

«لاَيَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ» «قرآن» : ... ئۇلارنىڭ سالغان مەسچىتى (يەنى مەسچىتى زىرار) دىللىرىدىكى گۇمان (مۇناپىقلىق) نىڭ يىلتىزى بولۇپ قېلىۋېرىدۇ.

رِيَةٌ: سۈيى كۆپ بۇلاق.

رَيْثٌ: كېچىكتۈرۈلگەن ۋاقىت، مۆھلەت، ئاخىرقى مۆھلەت.

«رُبَّ عَجَلَةٍ أَعْقَبَتْ رَيْثًا» «مثل» : ئالدىرىغان يولدا قالار.

رَيْثَمَا: ۋاقىتىغىچە، غىچىلىك، ... غان، چاققىچە.

«مَا قَعَدَ إِلاَّ رَيْثَمَا الْعَرَقَ» : ئازغىنا ئولتۇرۇپ كېتىپ قالدى.

إِنْتَظِرْنِي رَيْثَمَا أُغَيِّرُ ثِيَابِي: كىيىملىرىمنى يەڭگۈشلەپ بولغىچە مېنى كۈتۈپ تۇرغىن.

رِيحٌ ج رِيَاحٌ وأَرْيَاحٌ وأَرْوَاحٌ: شامال؛ يەل، بۇي، ھىد؛ كۈچ - قۇۋۋەت.

«إِنِّي لأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ» «قرآن» : مەن چوقۇم يۇسۇپنىڭ ھىدىنى ئېلىۋاتىمەن.

«وَلاَتَنَازَعُوافَتَفْشَلُواوَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ» «قرآن» : ئىختىلاپ قىلىشماڭلار، بولمىسا (دۈشمەن بىلەن ئۇچرىشىشتىن) قورقۇپ قالىسىلەر، كۈچ - قۇۋۋىتىڭلار كېتىپ قالىدۇ.

«فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ» «قرآن» : بىز سۇلايمانغا شامالنى بويسۇندۇرۇپ بەردۇق، شامال سۇلايماننىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئۇ خالىغان تەرەپكە لەرزان ماڭاتتى.

ذَهَبَ مَعَ الرِّيحِ: ئىزى ئۆچتى.

رَجُلٌ سَاكِنُ الرِّيحِ: تەمكىن ئادەم، ۋەزمىن ئادەم.

رِيحُ الْبَطْنِ: يەل، ئوسۇرۇق.

طَاحُونُ الرِّيحِ: شامال تۈگمىنى.

دَوَّارَةُ الرِّيحِ: شامال كۆرسەتكۈچى.

رِيحُ الصَّبَا: شەرق شامىلى.

هَبَّتْ رِيحُهُ: ئۇنىڭ ئىشى كۆڭۈلدىكىدەك بولدى.

رِيحُ الدَّبُورِ: غەرب شامىلى.

رِيحُ الْجَنُوبِ: جەنۇب شامىلى.

رِيحُ الْجَنُوبِ حَارَّةٌ: جەنۇب شامىلى ئىسسىق.

أَخْرَجَ رِيحًا: ئوسۇردى.

أَبُورِيَاحٍ: قارانچۇق.

ذَهَبَ عَمَلُهُ أَدْرَاجَ الرِّيَاحِ: ئۇنىڭ قىلغان ئىشى نەتىجىسىز بولدى، ئۇنىڭ قىلغان ئىشى بىكارغا كەتتى.

رِيحَةٌ: ھىد، پۇراق، بۇي.

رَيْحَانٌ ج رَيَاحِينُ: رەيھان، رەيھانگۈل، خۇشبۇي، ئۆسۈملۈك، خۇش پۇراقلىق.

«وَالْحَبُّ ذُوالْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ» «قرآن» : سانى بار دانلىق زىرائەتلەر، خۇشبۇي ئۆسۈملۈكلەر بار.

«فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّةُ نَعِيمٍ» «قرآن» : ئەگەر ئۇ مېيىت مۇقەررەبلەردىن (يەنى تائەت - ئىبادەت ۋە ياخشى ئىشلارنى ئالدىدا قىلغۇچىلاردىن) بولىدىغان بولسا، (ئۇنىڭ مۇكاپاتى) راھەت - پاراغەت، ياخشى رىزىق ۋە نازۇ نېمەتلىك جەننەت بولىدۇ.

رَيْحَانٌ بَرِّيٌّ: رەيھانگۈل.

رَيْحَانُ الشُّيُوخِ: يالپۇز.

رَيْحَانُ الْقُبُورِ: رەيھاننىڭ بىر خىلى (ئاق گۈللۈك ۋە دائىم يېشىل تۇرىدىغان نوتا ئۆسۈملۈك).

رَيْحَانُ سُلَيْمَانَ: ياۋا ئۈزۈم.

رَيْحَانُ الْكَافُورِ: كافۇر دەرىخى.

رَيْدٌ ج رُيُودٌ وأَرْيَادٌ: تاغ يار، ھاڭ.

رِيدٌ: تەلەپ.

رَيْرٌ: بوۋاقلارنىڭ شۆلگىيى.

رِيشٌ ج أَرْيَاشٌ ورِيَاشٌ: پەي، قۇشنىڭ پېيى؛ كۆركەم، گۈزەل.

«جَعَلَ اللّهُ اللِّبَاسَ رِيشًا» : ئاللاھ تائالا كىيىمنى كۆركەم، گۈزەل قىلدى.

«قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْءَاتِكُمْ وَرِيشًا» «قرآن» : سىلەرگە بىز ھەقىقەتەن ئەۋرەتلىرىڭلارنى ياپىدىغان لىباسنى ۋە زىننەتلىنىدىغان لىباسنى چۈشۈردۇق.

رِيشُ النَّعَامِ: تۆگە قۇشنىڭ پېيى.

رِيشُ الْجَرَّاحِ: ئوپېراتسىيە پىچىقى.

رِيشُ الْمِحْرَاثِ: چىش (بوقۇسىنىڭ چىشى).

رِيشُ الرَّقَّاسِ: قانات (چاقپەلەكنىڭ).

وَزْنُ الرِّيشِ: ئىككىنچى دەرىجە.

رَيْشٌ: كۆپ يوپۇرماقلىق (ئۆسۈملۈك).

رَيَشٌ: ئىككى قۇلاق ۋە يۈزدىكى تۈكنىڭ كۆپلىكى.

رِيشَةٌ ج رِيشَاتٌ: بىر تال پەي.

اَلرِّيشَةُ الطَّائِرَةُ: پەي توپ.

رِيشَةُ الْكِتَابَةِ: پەي قەلەم.

رِيشَةُ الْمُصَوِّرِ: رەسسام قەلىمى.

رِيشِيٌّ: پەيگە ئوخشايدىغان، پەي شەكىللىك.

رَيْطَةٌ ج رَيْطٌ ورِيَاطٌ: بىر تۇرلۇق رەخت؛ بىر توپ؛ دوخاۋا، مەخمەل.

رَيْعٌ: مەھسۇلات، ئىشلەپچىقىرىلغان نەرسە، دارامەت، كىرىم، ئىجارە، ئۆسۈم، تاپاۋەت، پايدا؛ ئەڭ ياخشىسى، دەسلەپكى مەزگىل.

«هَذَا الشَّيْءُ لَيْسَ لَهُ رَيْعٌ» : بۇنىڭدىن ھېچقانداق نەپ تەگمەيدۇ.

رَيْعُ الْأَرْضِ: يەرنىڭ مەھسۇلاتى، يەرنىڭ ھوسۇلى.

اَلرَّيْعُ الْعَقَارِيُّ: يەر ئىجارىسى.

رَيْعُ الضُّحَى: چاشكا ۋاقتىنىڭ نۇرلۇق پەيزى كۆرۈنۈشى.

رَيْعُ الشَّجَرَةِ: دەرەخنىڭ كىرىمى.

اَلرَّيْعُ الْمُطْلَقُ: ئۆزگەرمەس يەر ئىجارىسى.

رَيْعُ الشَّبَابِ: ياشلىقنىڭ دەسلەپكى مەزگىلى.

رِيعٌ ج رِيَاعٌ ورُيُوعٌ وَأَرْيَاعٌ : تۆپىلىك؛ ساي جىرالارنىڭ ئېقىنى، ئېگىزلىك، ئېگىز جاي، تاغ يولى، كەپتەرخانا، كەپتەر قەپىسى.

«أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ» «قرآن» : سىلەر ھەر بىر ئېگىز جايغا ئويۇن ـ كۈلكە ئۈچۈن بىر ئالامەت (يەنى ئېگىز بىنا) سالامسىلەر.

رَيْعَانٌ : ئەڭ ياخشى، ئەۋزىلى؛ ئەۋۋىلى.

فِي رَيْعَانِ الشَّبَابِ: بالاغەتكە يەتكەن مەزگىلدە، ياشلىق دەۋرىدە، ياشلىق مەزگىلىدە.

«ذَهَبَ رَيْعَانُ الشَّبَابِ» : ياشلىقنىڭ گۈزەل چاغلىرى كېتىپ قالدى.

رَيْعَانُ الْمَطَرِ: يامغۇر مەزگىلى.

رِيعَةٌ: تۆپىلىك، ئېگىزلىك، كىشىلەر توپى، خەلق ئاممىسى.

رِيفٌ ج أَرْيَافٌ ورُيُوفٌ: يېزا، سەھرا، تېرىلغۇ يەر، ئۆزلەشكەن يەر، توقچىلىق، مەمۇرچىلىق.

«أَقْضِي عُطْلَةَ الصَّيْفِ مَعَ أُسْرَتِي فِي الرِّيفِ» : يازلىق تەتىلنى ئائىلەم بىلەن يېزىدا ئۆتكۈزىمەن.

رِيفِيٌّ: يېزىلىق، سەھرالىق، يېزىغا تەۋە.

رِيقٌ ج أَرْيَاقٌ وَرِيَاقٌ: شۆلگەي، سېرىق سۇ، شالى.

بَلَّ رِيقَهُ: تەشنالىقتىن كېيىن ئازراق سۇ ئىچتى.

جَرَى رِيقُهُ عَلَيْهِ: ئاغزىغا سېرىق سۇ كەلدى، چىشىنى بىلىدى.

جَاءَ عَلَى الرِّيقِ: بىر نەرسە يېمەي كەلدى.

جَفَّ رِيقُهُ: ئۆزىنى جاپاغا سالدى.

بَلَعَ رِيقَهُ: ئارام ئالدى، ئازراق توختىدى.

رَيْقٌ: ئەڭ ياخشىسى، دەسلەپكى مەزگىل، شانلىق؛ باتىل، يالغان، ساختا.

فِي رَيْقِ الْعُمْرِ: ياشلىق دەۋرە، بالاغەتكە يەتكەن مەزگىلدە.

رِيمٌ: ئاق كىيىك، ئاق بۆكەن؛ قەبرە، گۆر؛ كىچىك تاغ، تۆپىلىك، دۆڭلۈك.

رَيْهُقَانٌ: زەپەر.

رَيٌّ. رِيٌّ: سۇغارماق.

رَيٌّ بِالْآلَاتِ: ئۈسكۈنە بىلەن سۇغارماق، سايمان بىلەن سۇغارماق.

رِيَّا: خۇشبۇي، خۇش پۇراق، خۇش ھىد.

رَيَّاحٌ: غول ئۆستەڭ.

رَيَّانٌ ج رِوَاءٌ: ئۇسسۇزلۇقتا قانغان؛ ياپيېشىل (دەرەخ ۋە ئۆسۈملۈك).

رِيَّةٌ: ئۆپكە؛ تۇر، خىل، تۇركۇم؛ كۆز ياكى دىل بىلەن كۆرۈش.

رِيَّةُ الْبَحْرِ: مېدۇزا (دېڭىزدا ياشايدىغان كۆنلۈك-سىمان جانلىق).

رَيَّثَ يُرَيِّثُ تَرْيِيثًا: ھاردى، چارچىدى.

رَيَّثَ الشَّيْءَ: يۇمىلاتتى؛ نازۇكلاشتۇردى.

رَيَّحَ يُرَيِّحُ تَرْيِيحًا نَفْسَهُ: ئۆزىنى ئارام ئالغۇزدى، ئىستىراھەت قىلغۇزدى.

رَيَّحَ جِسْمَهُ: جىسمىنى ئارام ئالدۇردى.

رَيَّحَ الْبِنَاءُ: بىنا ئولتۇرۇشۇپ كەتتى.

رَيِّحٌ: بوران، سالقىن.

رَيَّخَ يُرَيِّخُ تَرْيِيخًا: ئاجىزلاشتۇردى، ماغدۇرسىزلاندۇردى.

رَيَّرَ يُرَيِّرُ تَرْيِيرًا: سەمرىپ كەتتى، يوغىنىدى.

رَيِّسٌ: داھى، باشلىق، رەھبەر، يولباشچى، رەئىس.

رَيَّشَ يُرَيِّشُ تَرْيِيشًا السَّهْمَ: ئوق سالدى.

رَيَّشَهُ الْمَرَضُ: كېسەل ئۇنى ئاجىزلىتىۋەتتى.

رَيِّشٌ : كۆپ يوپۇرماقلىق (ئۆسۈملۈك).

رَيِّضٌ : يېڭى كۆندۈرۈلگەن ئۇلاغ.

رَيِّضَةٌ : باغچا؛ تەس، مۈشكۈل.

اَلنَّاقَةُ الرَّيِّضَةُ: كۆندۈرۈلگەن تۆگە.

رَيَّعَ يُرَيِّعُ تَرْيِيعًا الْمَالَ: مەبلەغ سالدى، دەسمايە سالدى، ئۆستۈردى، كۆپەيتتى.

رَيَّعَ الشَّيْءُ: ئۆستى، كۆپەيدى.

رَيَّعَ الْقَوْمُ: قەۋم توپلاندى.

رَيِّقٌ. رَيُّوقٌ: ئەڭ ياخشىسى، دەسلىپى، جىلۋە.

رَيَّلَ يُرَيِّلُ تَرْيِيلاً الصَّبِيُّ: بالىنىڭ شۆلگىيى ئاقتى، بالىنىڭ شالى ئاقتى.

رَيَّمَ يُرَيِّمُ تَرْيِيمًا بِالْمَكَانِ: ئولتۇراقلاشتى، تۇردى، ماكان تۇتتى، تۇرۇپ قالدى، كۆپەيدى، كۈن بويى ماڭدى.

رَيَّمَتِ السَّحَابَةُ: يامغۇر توختىماي ياغدى.

رَيَّمَ عَلَى: قورقتى، چۆچۈتتى.

رَيَّهَ يُرَيِّهُ تَرْيِيهًا الشَّيَّ: تەۋرەتتى، داۋالغۇتتى، قالايمىقانلاشتۇردى، پاراكەندە قىلدى.